

วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม

Phimoldhamma Research Institute Journal

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พระพุทธศาสนา ปรัชญา การศึกษา รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการและผลงานวิจัยของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind peer review)

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. พระพรหมวัชรวิธานจารย์, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สนั่นนารี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวมาริสสา ไสวงาม

กองบรรณาธิการ

1. พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระมหาโยธิน โยธิโก, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร สมปราชญ์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก มหาวิทยาลัยขอนแก่น
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
13. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรัช เรืองแสน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล มหาวิทยาลัยขอนแก่น
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
20. อาจารย์ ดร.สัญญา เคนณภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวสาริกา ไสวงาม

ออกแบบปก

นางสาวสาริกา ไสวงาม

จำนวนพิมพ์

เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 082-855-8962 โทรสาร 0-4328-3399
<http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/kkjin/> E-mail: phimoldhamma.prij@gmail.com

พิมพ์ที่

เอมี ก๊อปปี้ เซนเตอร์ 88/27 ถนนเหล่านาดี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
โทร. 0-4330-6845 แฟกซ์ 0-4330-6845 E-mail: emmy_emma_emem@hotmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม (Peer Review)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปั้น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร.ยิ่งสรร หาพา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ชิตชนก เชิงเขาว์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์	มหาวิทยาลัยบูรพา
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สฎาญ ชีระวนิชตระกูล	มหาวิทยาลัยบูรพา
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น	วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
12. รองศาสตราจารย์ ดร.คิวัช ศรีโสภากุล	วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ	มหาวิทยาลัยพายัพ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี มณีโกศล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลภรณ์ วิษณุวัฒน์	มหาวิทยาลัยพะเยา
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เกลิมวงศาเวช	มหาวิทยาลัยรังสิต
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพนอ พ่วงแพ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทุมพร เปี้ยถนอม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสันเหียะ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรกนก สารภิมย์	มหาวิทยาลัยมหิดล
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกราช บุญเรือง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรีพร นาคลัมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
25. พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการแถลง

วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ของผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคลากรปฏิบัติการวิชาชีพ ในสถาบันอุดมศึกษาทุกระดับ รวมถึงนักวิชาการจากองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และนักวิชาการอิสระที่ต้องการนำเสนอผลการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎีและการสะท้อนองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามสภาพจริงที่สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้พัฒนาในด้านต่างๆ ได้ วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรมฉบับนี้ เป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ประกอบด้วยบทความวิจัย 22 บทความ และบทความวิชาการ 2 บทความ และวิจารณ์หนังสือ 26 บทความ

ขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาพิจารณาอ่านบทความและให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาทางวิชาการ ทำให้วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรมสามารถดำรงคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ สามารถนำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมในระดับชาติและระดับนานาชาติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สันันนารี)

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย: Research Article

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา:
วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
**Factors Affecting the Effectiveness of Ecclesiastical Administration,
Case Study: Temple in Phra Nakhon District Bangkok** 1
พระจิราวิทย์ ฐิตญาโณ (มนัสธีระบุตร) และพินิจ แก้วเกษตรกรณ์
Phra Chirawit Titayano (Manatthirabut) and Phinit Keawkasetkon
- การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ ตำบลวังแสง
อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม
**Model Development to Promote Psychological Well-Being for the Elderly
According to Buddhist Path in Kae Dam District, Maha Sarakham Province** 15
ศิโรป ชื่นนิรันดร์, พัชรี คีลารัตน์ และคณะ ปาฏิภาทรางกูร
Silpa Chuennirun, Patcharee Silarat and Kanong Paliphatrangkura
- การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอัมแพง อำเภอบ้านแพ้ว
จังหวัดสมุทรสาคร
**Management of Social Welfare for the Elderly in the Area of Ampang
Subdistrict Organization, Banphaeo District, Samutsakorn Province** 33
ไกรฤกษ์ ทับไกร และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร
Krairuck Tubkrai and Rachen Noppanatwongsakorn
- ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในมุมมองของผู้ตรวจสอบภายใน
Factors Affecting the Efficiency of Internal Audit, View of Internal Auditor 47
พรสวรรค์ เกษนาค, ธีรเดช สมองทวีพร และสานิต ศิริวิศิษฐ์กุล
Pornsawan Ketnak, Teeradej Snongtaweeporn and Sanit Sirivisitkul
- ปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะพนักงานขายไอทีของ
บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
**The Personal Factors and the Organizational Strategy that Affect the
Competency for its Salespeople of a Private Company in Bangkok** 61
ภาคินทร์ เจริญสุข, ธีรเดช สมองทวีพร, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล และสมยศ อวเกียรติ
Pakin Charoensuk, Teeradej Snongtaweeporn, Sanit Sirivisitkul
and Somyos Avakiat

- การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SO4R ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of Reading Comprehension Ability of Grade 4 Students Using SO4R Integrated with Mind Mapping Learning Management 75

สุธิดา ปั่นคุ่ม และศิริพร พึ่งเพชร
Sutida Pankoom and Siriporn Phungphet
- การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบวกรกรเหือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

Development of a Training Curriculum to Promote Analytical Thinking for Pratom Suksa 6 Students at Wat Buak Khrok Nuea School, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 89

วารุณี โพธาสินธุ์
Varunee Pothasin
- การบริหารงานโรงเรียนตวีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Administration of Scout Way of Life School Using Principles Under the Office of the Basic Education Commission 107

นิติกร ประเสริฐ และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
Nitikorn Prasert and Chanchai Wongsirasawat
- ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งในจังหวัดปทุมธานี

Inventory Management Efficiency of a Product Sales and Installation Company in Pathum Thani Province 125

นิรวิทย์ ปีเลขา, ปัทมา รูปสุวรรณกุล และसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล
Nirawit Peelaka, Patama Ropsuwankul and Sanit Siriwisitkul
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Factors Affecting the Performance of Finance Department Employees in an Automotive Parts Manufacturing Company in Rojana Industry, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 139

สิรินพร ไวยธิดา และพินิจ แก้วเกษตรกรณ์
Sirinporn Waithira and Phinit Keawkasetkon

- พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว
อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

**Health Care Behaviors of Senior Citizens in Banphaeo Subdistrict,
Banphaeo District, Samut Sakhon Province** 151

ศิริลักษณ์ อ่วมจันทร์ และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร
Sirilak Auamjan and Rachen Noppanatwongsakon
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร

**Factors Affecting the Retention of Production Employees in the Navanakorn
Industrial Zone** 169

จตุพร แสงวงศ์ และพินิจ แก้วเกษตรกรณ์
Jatuporn Sangwong and Phinit Keawkasetkon
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย

**The Development of Learning Achievement through the 5E Knowledge
Inquiry Model on the Course ‘Buddhism’ of the Fifth Year Secondary School
Students in Kaen Nakhon Wittayalai School** 183

พระมหาหัสรินทร์ ปญญาทุโธ (รองศักดิ์), ปาณจิตร สุกุมาลย์ และนิรัช เรืองแสน
Phramaha Hassarin Panyawuttho (Rongsak), Panjitr Sukumal
and Niraj Ruangsarn
- ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการตลาดของนักสะสม Art Toys

Factors Affecting the Marketing Behavior of Art Toys Collectors 197

หาญศึก สำนักรโนด, ธีรเดช สมองทวิพร และसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล
Hansuek Samnaknod, Teeradej Ssongtaweepon, Sanit Sirivisitkul
- การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

**Cross-Cultural Communication Impacting the Work Performance of Smes’
Employees in the Three Southern Border Provinces** 207

คามีละห์ วานี, สมยศ อวเกียรติ และปัญญวัฒน์ จุฑามาศ
Careelah Wani, Somyos Avakiat and Panyawat Chutamas

- การสืบสานพุทธวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้วตำบลบ้านโนน
อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น

**The Continuation of Buddhist Culture, Local Wisdom, Handmade Pakhaoma,
Ban Haew, Ban Non Sub-District, Samsung District,
Khon Kaen Province** 221

เรียงดาว ทวะชาลี, ภูกาญจนาภรณ์ ปลื้มรัมย์, พระมหาภิกขิตติ สอนเสนา,
พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ, พระมหาสมศักดิ์ สิ้นนา และเกษภา ผาทอง
Riangdow Tavachalee, Phukanchanakrit Pulanram, Phramaha Kitti Sonsena
Phramaha Kriangsak Inthapanyo, Phramaha Somsak Sinna
and Ketsada Phathong
- การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน
โดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม

**Rehabilitation for Theft Offenders of Nan Province Prison by Applied
Three Sucharita Dhamma** 235

สามารถ เวทำ
Samart Wetham
- ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

**Strategic Leadership of Educational Administrators Affecting the Quality
Assurance Operations of Educational Institutions Under the Office of the
Secondary Education Area** 253

ทิฆัมพร เอี่ยมวีโรจน์, อรสา จรูญธรรม และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
Tikumporn Aienviroj, Arsa Charoontham and Chanchai Wongsirasawat
- “ชอง” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา

“Chong” Identity Space in the Development Trend 267

ปริญญานิกรกุล, ชำมยูน ลุงเฮือง, วรวิทย์ นพแก้ว, เดชชิต คุ้มมีชัย
และณัฐยา ราชสมบัติ
Pariya Nikornkul, Chamyun Lunghuang, Worawit Nopkaew,
Dechit Nummeechai and Natthaya Rachasombat
- ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยว
ในประเทศไทย

**Factors Influencing Chinese Tourists' Decision to Purchase Elephant
Pants in Thailand** 283

วรวรรณ สุวรรณนิช, ปัทมา รูปสุวรรณกุล และसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล
Worawan Suwannich, Patama Rupsuwankul and Sanit Siriwisitkul

- **แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ**
Guidelines for the Development of tax Collection of Local Administrative Organizations in Chaiyaphum Province 295
 สมปอง สุวรรณภุมมา
 Sompong Suwannaphuma
- **การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
The Curriculum Evaluation on Master Degree of Education in Curriculum and Instrution, Faculty of Bangkokthonburi University 306
 นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์
 Nantawat Pattaragorranan

บทความวิชาการ: Academic Article

- **การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จ:**
กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
Educational Administration of Phrapariyattidhamma School on Pali Section to Successful: Case Study of Wat Molilokayaram School, Bangkokyai District, Bangkok 319
 พระมหาอภิชัย มหาปุณฺโญ (สัมฤทธิ์)
 Phramaha Apichai Mahapunyo (Samrid)
- **ประวัติ ตำนาน และพัฒนาการของประเพณีสารทเดือนสิบในจังหวัดนครศรีธรรมราช**
The History, Legend and Development of the Tenth Lunar Month Tradition (Sart Duen Sib) in Nakhon Si Thammarat Province 335
 วิญญูชน เฮ้าตระกูล, พระมหาประทีน เขมจารี (ทองน้ำแก้ว) และแสงสุรีย์ ทองขาว
 Vinyoochon Howtragool, Phramaha Prathin Kemmajaree (Tongnamkeaw) and Saengsuri Thongkhao
- **คุณภาพการศึกษาท้องถิ่น: การประยุกต์เกณฑ์การประเมินและความร่วมมือของชุมชน**
Local Education Quality: Application of Assessment Criteria and Community Cooperation 351
 ษิญาภา บัวศรี
 Siyapa Buasri

- พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในยุคปัญญาประดิษฐ์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้บริบทเป็นฐานอย่างยั่งยืน

The Social Engagement Mission of Local Universities in the Era of Artificial Intelligence: Promoting Lifelong Learning Through Sustainable Context-Based Approaches

363

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และนริศรา กรุดนาค

Nipawan Charoenlak and Narisara Krudnak

ภาคผนวก:

- กระบวนการพิจารณาบทความ 383
- แนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ 384

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์

กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร*

Factors Affecting the Effectiveness of Ecclesiastical Administration, Case Study: Temple in Phra Nakhon District Bangkok

พระจิราวิทย์ ฐิตญาโณ (มนัสธีระบุตร) และพินิจ แก้วเกษตรกรณ

Phra Chirawit Titayano (Manatthirabut) and Phinit Keawkasetkon

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chirawit.mana@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้าน 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะสงฆ์ในเขตพระนคร จำนวน 400 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส อายุ 41-60 ปี จำนวนพรรษา 10-20 พรรษา ระดับการศึกษา (วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย) ปริญญาตรี มีวุฒิมัธยมศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ประโยค 3-6 และมีวุฒิมัธยมศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) นักธรรมเอก

*ได้รับบทความ: 9 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 10 มกราคม 2568

Received: December 9, 2024; Revised: December 20, 2024; Accepted: January 10, 2025

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการปกครอง มีความแตกต่างตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 49.8 (Adjusted $R^2 = .498$) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหาร; วัดในเขตพระนคร

Abstract

This research aims to: 1) study the factors affecting the effectiveness of the administration of Sangha affairs in the case of temples in the Phra Nakhon district, Bangkok; 2) compare the effectiveness of Sangha affairs administration in these temples based on six personal characteristics; and 3) analyze the factors influencing the effectiveness of Sangha affairs administration in this case study. The study employed a quantitative research method. The sample consisted of 400 monks from temples in the Phra Nakhon district. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of .95. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (One-way ANOVA), and multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1. Factors Affecting the Effectiveness of the Administration of the Sangha Affairs: A Case Study of Temples in Phra Nakhon District, Bangkok. The findings revealed that the majority of respondents were assistant abbots aged 41-60 years, with 10-20 years of ordination. Their educational qualifications included a bachelor's degree in general education, the Pali Studies (3rd-6th grade), and the Dhamma Studies (highest level of Dhamma education).

2. The results of the comparison of the effectiveness of Sangha affairs administration revealed that the governance aspect showed significant differences based on personal characteristics, particularly age, at the .05 level.

3. Factors influencing the effectiveness of the Sangha affairs administration indicated that organizational structuring, directing, coordination, and control positively

influenced the effectiveness of Sangha affairs administration. Collectively, these factors accounted for 49.8% of the variance (Adjusted $R^2 = .498$) and had a statistically significant effect at the .01 level.

Keywords: Effectiveness; Administration; Temple in Phra Nakhon District

1. บทนำ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีความสำคัญและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนไทยมาเป็นเวลานาน คณะสงฆ์จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่และเจริญรุ่งเรืองต่อไปในสังคมไทย การบริหารกิจการของคณะสงฆ์เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อความมั่นคงและการพัฒนาของพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้คณะสงฆ์สามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของศาสนาการบริหารจัดการที่ดีของคณะสงฆ์ควรยึดหลักธรรมาธิปไตยอันเป็นหัวใจสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้โดยการใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร (พระธรรมโกศาจารย์, 2549) พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้คนไทยมีจิตใจที่สงบสุขและสามารถเผชิญกับปัญหาชีวิตได้อย่างมีสติและปัญญา โดยอาศัยบทบาทของพระสงฆ์และองค์กรคณะสงฆ์เป็นกลไกในการส่งเสริมและสืบทอดคำสอนอย่างยั่งยืน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ถือกำเนิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ และมีบทบาทสำคัญในการยกระดับจิตใจและแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างต่อเนื่องมากกว่า 2,500 ปี ทั้งนี้ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้คัดเลือกบุคคลากรที่จะบวชในพระพุทธศาสนาโดยมีการกลั่นกรองด้วยวิธีการพิเศษ โดยมีพระธรรมวินัยเป็นฐานรองรับและมีการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยเพื่อนำไปสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นที่เรียบร้อย การเผยแผ่ศาสนาของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลจะถูกดำเนินต่อไปโดยการให้การสอนและศึกษาพระธรรมวินัยให้กับพระภิกษุที่กำลังศึกษาพระธรรมวินัยโดยตลอดเวลา (พระมหาธรรมรัต อริยธมโม (ยศขุน), 2552)

เขตพระนครเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งเต็มไปด้วยวัดที่มีความหมายทั้งในแง่ศาสนาและวัฒนธรรม วัดในเขตพระนครมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและเป็นสถานที่ที่ประชาชนเข้ามาสักการะ บำเพ็ญบุญ และปฏิบัติธรรม การบริหารกิจการของวัดเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนรอบข้าง โดยมีวัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานของสังคมและพระภิกษุสงฆ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมแล้วจะเห็นได้ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์, 2544) วัดหรืออารามในพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเป็นไทย เมื่อชาวไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ก็ย่อมเกิดวัดอันเป็นที่อยู่อาศัยของสงฆ์ขึ้นด้วยและการดำเนินชีวิตของ

พุทธศาสนิกชนต้องเกี่ยวข้องกับวัดตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น พุทธศาสนิกชนต้องไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด มีส่วนทำให้ผูกพันกับวัดในทางวัฒนธรรมประเพณี และที่สำคัญวัดมีความสำคัญมากในฐานะเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ ส่วนพระสงฆ์ก็เป็นที่ยอมรับศรัทธาและเป็นผู้นำของชุมชนไปด้วย ดังนั้น วัดจึงกลายเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งนับได้ว่าวัดเป็นสถาบันที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก (พระราชวรมุนี, 2527)

การปกครองคณะสงฆ์ได้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาลโดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้ปกครองสงฆ์สูงสุดในช่วงระยะต้นพุทธกาลยังไม่มีระเบียบวินัยในช่วงระยะต้นของพุทธกาล ทั้งนี้ ในปัจจุบันเพื่อให้การจัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ จึงมีการจัดการงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ของภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครองของสงฆ์ 2) ด้านการเรียนพระพุทธศาสนา จัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ 3) ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไป 4) ด้านการเผยแผ่ เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม 5) ด้านการสาธารณูปการเป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ส่งผลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมปัจจุบันให้ยั่งยืนถาวรสืบต่อไปองค์กรแห่งการเรียนรู้มีลักษณะเป็นองค์การที่สามารถสร้างแนวทางและวิธีการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะที่สำคัญและโดดเด่นที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าของการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายร่วมกันขององค์กร ทั้งนี้ การปกครองคณะสงฆ์ได้ถูกกำหนดเกณฑ์และบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นเอกสารที่กำหนดให้มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุดมีฐานะเป็นนิติบุคคลและตำแหน่งเจ้าอาวาสในการรับผิดชอบในการจัดการวัดเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นไปตามกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ตำแหน่งเจ้าอาวาสมีบทบาทในการเป็นผู้นำและเป็นตัวแทนของวัดดำเนินการตามกฎหมายรวมถึงการรักษาสถานที่และสิ่งของในวัดอย่างเหมาะสมและเป็นไปตามพระธรรม ซึ่งประชาชนทั่วไปได้รับการยอมรับรวมถึงพระราชผู้ทรงปกครองของประเทศได้ทรงดูแลอุปถัมภ์พระสงฆ์ตลอดมา (มหาเถรสมาคม, 2564)

การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์จะหมายถึงการจัดการตน การจัดการคน การจัดการองค์กร คณะสงฆ์เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหาร 5 ประการ ของ ฟาโยล (Fayol, 1916) ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การสั่งการ และ 4) ประสานงาน และ 5) การควบคุม เพื่อให้เกิดมีการร่วมมือและดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน ดังนั้น การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบันประสบกับปัญหาและความท้าทายหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรบุคคล การจัดสรรงบประมาณ การบริหารงานภายในวัด หรือความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญของพระพุทธศาสนาและประโยชน์ของประชาชนที่เนื่องมาจากความเจริญของ

พระศาสนาด้วย (มานพ พลไพรินทร์, 2532)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ภูมินามของวัดในเขตพระนครทั้ง 21 วัด โดยคาดว่าจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยว ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาภูมินามของท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป โดยการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาปัจจัยต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพระนคร โดยมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ด้านการจัดการทรัพยากร การบริหารบุคลากร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานครเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานของคณะสงฆ์ให้เกิดประสิทธิผลสืบต่อไป โดยการนำหลักการบริหารงานของคณะสงฆ์และหลักปฏิบัติทางมาปรับใช้ในการจัดการคณะสงฆ์ที่มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนจะช่วยให้คณะสงฆ์สามารถทำภารกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้าน
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นและได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะสงฆ์ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 22 วัด ได้แก่ วัดราชบุรุษ 3 วัด และวัดอารามหลวง จำนวน 19 วัด ที่มีรายชื่อและได้รับอนุญาตจากมหาเถรสมาคม (สำนักแม่กองธรรมสนามหลวง, 2557) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะสงฆ์ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ซึ่งได้กำหนดขนาดตัวอย่างไว้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสัดส่วนของความคาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ที่ย้อยละ 5 ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 384 ตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970, pp. 607-610)

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะสงฆ์ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 22 วัด ได้แก่ วัดราชวรวิหาร 3 วัด และวัดอารามหลวง จำนวน 19 วัด จำนวน 1 ฉบับ มี 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) จากประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.948 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. ด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเริ่มส่งแบบสอบถามในเดือนสิงหาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2567 และได้ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ตอบแบบสอบถามผ่านระบบ (Google Form) ซึ่งผู้วิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ฉบับ

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย การวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2) สถิติอ้างอิง ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ได้แก่ ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (วัตถุประสงค์ที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ ภาพรวม (n = 400)

ปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการวางแผน	3.74	.550	มาก
2. ด้านการจัดองค์กร	3.78	.748	มาก

ปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3. ด้านการสั่งการ	4.10	.501	มาก
4. ด้านการประสานงาน	3.73	.532	มาก
5. ด้านการควบคุม	3.73	.641	มาก
รวม	3.82	.366	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการบริหารงานคณะสงฆ์ โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .366) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านการสั่งการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .501) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .748) รองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .550) รองลงมา ได้แก่ ด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .532) รองลงมา ได้แก่ ด้านการควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .641) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม (n = 400)

ปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการปกครอง	3.82	.439	มาก
2. ด้านการเรียนพระพุทธรศาสนา	4.01	.519	มาก
3. ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์	3.87	.417	มาก
4. ด้านการเผยแผ่	4.11	.500	มาก
5. ด้านสาธารณูปการ	4.06	.517	มาก
6. ด้านการสาธารณะสงเคราะห์	4.12	.506	มาก
รวม	4.09	.394	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .394) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ มีค่า

เฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .506) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแผ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .500) รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .517) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเรียนพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .519) รองลงมา ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .417) รองลงมา ได้แก่ ด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = .439) ตามลำดับ

2. ผลของการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้านแสดงได้ดังนี้ (วัตถุประสงค์ที่ 2)

ตารางที่ 3 ผลของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล (n = 400)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ		
	สถิติ F	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ
1. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	.462	.709	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H ₀)
2. อายุ	.090	.914	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H ₀)
3. จำนวนพรรษา	.346	.708	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H ₀)
4. ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาสายสามัญ)	1.492	.216	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H ₀)
5. วุฒิกการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี)	.684	.505	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H ₀)
6. วุฒิกการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	.172	.842	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H ₀)

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ด้านอายุ ด้านจำนวนพรรษา ด้านระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาสายสามัญ) ด้านวุฒิกการศึกษาสายพระปริยัติธรรม(แผนกบาลี)ด้านวุฒิกการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (วัตถุประสงค์ 3)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ภาพรวม (n = 400)

ปัจจัยการบริหารงาน ของคณะสงฆ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SE	Beta		
(ค่าคงที่)	1.298	.149		8.735**	.000
1. ด้านการวางแผน	.045	.028	.063	1.614	.107
2. ด้านการจัดองค์กร	.084	.020	.160	4.295**	.000
3. ด้านการสั่งการ	.403	.033	.512	12.099**	.000
4. ด้านการประสานงาน	.096	.030	.129	3.231**	.001
5. ด้านการควบคุม	.079	.023	.139	3.397**	.001
R	R ²	Adjusted R ²	SE (est.)	F	P-Value
.710	.505	.498	.27921	80.288	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 49.8 (Adjusted R² = .498) พบว่า ปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ภาพรวม พบว่า จากค่าสัมประสิทธิ์ Beta ได้ดังนี้ ด้านการสั่งการ (Beta = .512) ด้านการจัดองค์กร (Beta = .160) ด้านการควบคุม (Beta = .139) และด้านการประสานงาน (Beta = .129) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (วัดอุประสงค์ที่ 1) จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส อายุ 41-60 ปี จำนวนพรรษา 10-20 พรรษา ระดับการศึกษา (วุฒิมัธยมศึกษาสายสามัญ) ปริญญาตรี มีวุฒิมัธยมศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ประโยค 3-6 และมีวุฒิมัธยมศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) นักธรรมเอก และปัจจัยการบริหารงานของคณะสงฆ์ ภาพรวม พบว่า ด้านการสั่งการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการควบคุมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผลการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม พบว่า ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชาติ เชื้อบุญจันทร์ (2567, หน้า 1-17) พบว่า ประสิทธิภาพของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ด้านจำนวนพระสงฆ์และสามเณรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 พบว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุธา ไทย (2562) พบว่า ตำแหน่งทางสงฆ์ จำนวนพรรษา วุฒิมัธยมศึกษาสามัญ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพต่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐาน

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลทั้ง 6 ด้าน (วัดอุประสงค์ที่ 2) ผลการศึกษาข้อมูลความแตกต่างของประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ด้านตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ด้านอายุ ด้านจำนวนพรรษา ด้านระดับการศึกษา (วุฒิมัธยมศึกษาสายสามัญ) ด้านวุฒิมัธยมศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) ด้านวุฒิมัธยมศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิผลการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุธา ไทย (2562) พบว่า ตำแหน่งทางสงฆ์ จำนวนพรรษา วุฒิมัธยมศึกษาสามัญ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพต่อการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐาน ทั้งนี้ ผู้นำทางสงฆ์สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์แผนปฏิบัติการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารทุกด้านให้สูงและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านการประหัตถ์ ด้านการปกครอง จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ ด้านอายุ สงฆ์ กระทำโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยวิธีการวิเคราะห์ Independent sample t-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) จากการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คณะสงฆ์มีอายุ 20-40 ปี มีประสิทธิภาพการบริหารงาน

กิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองมีการจัดประชุมหรือกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในกระบวนการปกครองและมีการกำหนดลำดับชั้นการปกครองและหน้าที่ของแต่ละระดับอย่างชัดเจนได้เป็นอย่างดี ในขณะที่คณะสงฆ์ที่มีอายุระหว่าง 41-60 ปี มีการอบรมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับพระธรรมวินัยแก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรยังไม่ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจรัญ ฐิริโกวิท (พรมเลิศ) (2562) พบว่า แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์พบกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร จึงได้เสนอให้นำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการในด้านการปกครอง ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง โดยมีธรรมเข้ามาบูรณาการ เพราะช่วยทำให้เกิดความเจริญในหมู่คณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจันทน์ศิริวัฒน์ (ผมไผ่) และคณะ (2564, หน้า 395-405) พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแบบเดิมสามารถทำได้แต่อาจจะทำให้งานพระพุทธรูปศาสนาไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้จำเป็นต้องมีการปรับกลยุทธ์โดยประยุกต์หลักการหรือแนวทางของพระพุทธเจ้าซึ่งได้วางหลักการบริหารไว้อย่างชัดเจน

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (วัดสุประสงค์ที่ 3) จากการผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยการบริหารของคณะสงฆ์ด้านการวางแผน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองและด้านการสาธารณะสงเคราะห์ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ.05 2) ปัจจัยการบริหารของคณะสงฆ์ด้านการจัดองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยการบริหารของคณะสงฆ์ ด้านการสั่งการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ด้านการปกครอง ด้านการเรียนพระพุทธรูปศาสนา ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ปัจจัยการบริหารของคณะสงฆ์ ด้านการประสานงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ด้านการปกครอง ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ.05 5) ปัจจัยการบริหารของคณะสงฆ์ ด้านการควบคุม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ด้านการปกครอง ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาศราวุฒิ หงส์คำ (2560) พบว่า หลักการบริหารงานด้านการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมงานสภาพปัญหาภัยพิบัติทางศาสนาที่สืบทอดอายุพระพุทธรูปศาสนา ขาดการวางระบบแบบแผนความเข้าใจในงาน ขาดมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน ขาดบุคลากรมีความรู้ความสามารถ ความร่วมมือทางเครือข่ายภาคีและขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระมหาชาติรี เชื้อบุญจันทร์ (2567, หน้า 1-17) พบว่า ปัจจัยการจัดการองค์คณะสงฆ์มีส่งผลต่อประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมปัจจัยด้านการควบคุมด้านการสั่งการ และด้านประสานงาน มีอิทธิพลทางบวกมีการบริหารงานแบบบนลงล่าง และมีคณะกรรมการติดตามแต่ละฝ่ายอย่างใกล้ชิด อีกทั้งต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับภารกิจของคณะสงฆ์ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 ควรส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

1.2 ควรมีการอบรมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับพระธรรมวินัยแก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากร

1.3 วัดควรมีวิธีการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

1.4 ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่ได้รับมอบหมายมีความพร้อมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกิจการคณะสงฆ์ วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เท่านั้น อาจทำให้ผลวิเคราะห์มีความเจาะจงเฉพาะกลุ่ม ดังนั้น ควรทำการขยายไปยังกลุ่มกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอื่นๆ ในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความหลากหลายหรือมีความแตกต่างกับงานวิจัยฉบับนี้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยเชิงโครงสร้างองค์กร คือ มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ ระบบการสื่อสารภายในและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดการงานเอกสารและระบบข้อมูลที่เป็นระบบ 2) ความสามารถของผู้นำ คือ มีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นของเจ้าอาวาสและผู้นำฝ่ายสงฆ์ ทักษะการบริหาร การตัดสินใจ และความสามารถในการแก้ปัญหา ความเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านธรรมะและการดำเนินชีวิต 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในพื้นที่ การสนับสนุนจากคณะศรัทธา องค์รภาคเอกชน และหน่วยงานรัฐ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการบริหารวัด 4) ปัจจัยทางด้านทรัพยากร มั่งบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ บุคลากรทางคณะสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ และ

เพียงพอ 5) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี การปรับปรุงวิธีการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากร และ 6) ความเชื่อและความศรัทธาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเจ้าอาวาสและกิจกรรมของวัด การส่งเสริมและรักษาความศรัทธาของชุมชนต่อพระพุทธศาสนา การสร้างภาพลักษณ์ของวัดให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งปัจจัยทั้ง 6 ข้อนี้ต้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมโกศาจารย์. (2549). *คู่มือศึกษาธรรมะ (ฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระใบฎีกาศราวุฒิ หงส์คำ. (2560). *การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระมหาจรัญ ฐิริโกวิท (พรมเลิศ). (2562). *แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีเชิงพุทธบูรณาการ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาจันทน์ สิริวัฒนโณ (ผมไผ). (2564). แนวทางการจัดการบทบาทพระสงฆ์ในการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด-19. *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 395-405. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/247007/167872>
- พระมหาชาติรี เชื้อบุญจันทร์. (2567). แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม*, 11(2), 1-17. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij/article/view/273440/184573>
- พระมหาธรรมรัตน์ อริยมโณ (ยศขุน). (2552). *แนวทางการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. (2544). *ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคาม*. (การค้นคว้าอิสระการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชวรมนี. (2527). *ธรรมบุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: สมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุธา ไทย. (2562). *ประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษาในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- มหาเถรสมาคม. (2564). *ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2564*. เข้าถึงได้จาก <https://www.mahathera.org/index.php?url=content1&id=>
- มานพ พลไพรินทร์. (2532). *คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: ชุติมาการพิมพ์.
- สำนักแม่กลองธรรมสนามหลวง. (2557). *รายชื่อวัดในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gongtham.net/docs/2556watbkk.html>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Educational Administration*. (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Fayol, H. (1916). *General and industrial management*. London: Sir Isaac Pitman and Son.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม*

Model Development to Promote Psychological Well-Being for the Elderly According to Buddhist Path in Kae Dam District, Maha Sarakham Province

ศิลป์ ชื่นนิรันดร์, พชร ศิลารัตน์¹ และคณะ ปาลิภัทรางกูร²

Silpa Chuennirun, Patcharee Silarat and Kanong Paliphatrangkura

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม, ประเทศไทย¹

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Maha Sarakham Buddhist College, Thailand

Thammasat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: kanong.p@arts.tu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ 2) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ และ 3) ส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้สูงอายุ จำนวน 127 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) โดยจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาสภาพสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป

*ได้รับบทความ: 25 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 7 มีนาคม 2568

Received: December 25, 2024; Revised: February 20, 2025; Accepted: March 7, 2025

หาน้อย ได้แก่ สุขภาวะทางปัญญา ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.29) รองลงมาคือ สุขภาวะทางกาย ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.23) สุขภาวะทางจิตใจ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.26) และสุขภาวะทางสังคม ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.25)

2. พัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ พบว่า ดำเนินการผ่าน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ 2) กิจกรรมพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ 3) กิจกรรมเสริมทักษะชีวิตเชิงสร้างสรรค์ผู้สูงอายุ 4) กิจกรรมกลุ่มร่วมคิด ร่วมทำและพัฒนาเครือข่ายบริการผู้สูงอายุ

3. ส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ สามารถดำเนินการผ่าน 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การจัดให้ผู้สูงอายุมีความรู้และเข้าใจเรื่องสุขภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดให้มีการซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) กระบวนการเรียนรู้การจัดทำโครงการสนองกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ 4) กระบวนการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ และ 5) การประเมินผลและปรับปรุงแนวทาง

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; การส่งเสริม; สุขภาวะทางจิต; ผู้สูงอายุ; หลักวิถีพุทธ

Abstract

This research aims to: 1) study the mental well-being of the elderly based on Buddhist principles, 2) develop a model for promoting the mental well-being of the elderly according to Buddhist principles, and 3) enhance the process of fostering mental well-being among the elderly in line with Buddhist practices. A mixed-methods research approach was employed. The sample consisted of 127 elderly individuals and 8 key informants. Data collection tools included questionnaires, interviews, and focus group discussions. Quantitative data were analyzed using basic statistical methods, including percentages, means, and standard deviations. Qualitative data were analyzed using inductive analysis, with data classified and grouped according to research objectives, and results were presented descriptively.

The findings revealed that:

1. The overall mental well-being of the elderly, based on Buddhist principles, was at a high level ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.12). When considering individual aspects, all dimensions were at a high level, ranked from highest to lowest as follows: cognitive well-being ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.29), physical well-being ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.23), emotional well-being ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.26), and social well-being ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.25).

2. The model for promoting the mental well-being of the elderly according to Buddhist principles was implemented through four key activities: (1) activities to strengthen psychological immunity in the elderly, (2) self-development activities for the elderly, (3) creative life skills development activities, and (4) group activities for collaboration and elderly care network development.

3. The process of enhancing mental well-being among the elderly following Buddhist principles was carried out through five main steps: (1) providing knowledge and understanding of health and related information, (2) facilitating discussions and exchanges of opinions, (3) designing projects to promote mental well-being based on Buddhist principles, (4) implementing practices to enhance mental well-being in line with Buddhist teachings, and (5) evaluating and refining the approach.

Keywords: Model Development; Promotion; Psychological Well-Being; Elderly; Buddhist Path

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แล้วและนับวันที่มีผู้สูงอายุจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็พบว่าบุคคลผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องประสบกับปัญหาสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพทางจิตใจ ในด้านจิตเจ้านั้นเนื่องจากผู้สูงอายุเคยผ่านประสบการณ์มากมาย ได้เคยเป็นกำลังสำคัญของสังคมมาก่อน มีความรู้ มีทักษะ อนุรักษ์ และสืบทอด ประเพณีวัฒนธรรม ท้องถิ่น วิถีชีวิตดั้งเดิม และได้ทำคุณประโยชน์แก่สังคมมาแล้วมากมาย จึงต้องการให้คนรุ่นหลังให้ความสำคัญ ในการยกย่องให้การดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้ง สุขภาพจิต สุขภาพกายเป็นการกระตุ้นเกียรติให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความภาคภูมิใจการมีสุขภาวะที่ดีเป็นส่วนหนึ่งของสุขภาพ การเจ็บป่วยทางกายและการเจ็บป่วยทางจิตมีความสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม, 2566, หน้า 24) การเจ็บป่วยทางกายโดยเฉพาะโรคเรื้อรังมักจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของร่างกายเป็นภาวะปกติที่บุคคลรู้ถึงความสามารถของตนเอง สามารถเผชิญต่อความเครียดในชีวิตประจำวันได้ สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จและสามารถช่วยเหลือสังคมและชุมชนของตนเองได้ ส่วนปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุมีผลกระทบต่อระดับเศรษฐกิจค่อนข้างมาก จากการศึกษาลักษณะสุขภาวะเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้มีโรคทางจิตเวช ปีพ.ศ. 2567 พบเด็กและเยาวชนคนไทย ป่วยด้วยโรคจิตเวช เฉลี่ย 13.90 หรือมี 7 ล้านกว่าคนทั่วประเทศ (ศุภเสก วิโรจนาภา และคณะ, 2567, หน้า 138-152) สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคทางจิตเวช ได้แก่ การ

เป็นสังคมผู้สูงอายุ เด็กเกิดน้อย วัยทำงานลดลง ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพมีโรคเรื้อรังประจำตัว ขาดคนดูแล มีความเหงาเศร้า ปังจยจากการใช้โลกโซเชียลมากขึ้น เป็นสังคมก้มหน้า เด็กและวัยรุ่นติดเกม ผู้ใหญ่เครียด การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้คนไทยมีความอดทนต่ำภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติจากธรรมชาติ และคนไทยมีพฤติกรรมเสพติดเพิ่มขึ้น แต่จากการศึกษาที่ผ่านมายังพบปัญหาในชุมชนหลายพื้นที่ เช่น บางชุมชนยังขาดระบบการจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ ขาดแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยทางด้านร่างกายและจิตใจเพิ่มมากขึ้น การไม่ได้รับการดูแลและเอาใจใส่เรื่องการรักษาต่อเนื่อง ส่งผลต่อความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวและชุมชน การเจ็บป่วยด้วยปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุไม่เพียงแต่มีผลต่อตัวผู้ป่วยเท่านั้น ยังพบผลกระทบต่อผู้ดูแล ก่อให้เกิดความทุกข์ใจ ความเครียด ครอบครัวรับภาระในการดูแลผู้ป่วยเพิ่มขึ้น และส่งผลต่อความปลอดภัยของชุมชน เนื่องจากขาดการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนและยังมีข้อจำกัดที่นำมาใช้ตามบริบทของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพทางจิตและผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขยังขาดทักษะในการคัดกรองปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุ และการดูแลผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ จึงควรที่จะเริ่มต้นจากสิ่งที่ใกล้ชิดกับบุคคลผู้สูงอายุ คือครอบครัว ชุมชน ที่จะต้องมีความเข้มแข็งทั้งในด้านการคัดกรองเบื้องต้น การส่งต่อ และการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนให้แข็งแรง (ยุทธศาสตร์ แก้ววิเศษ, 2566, หน้า 7-9)

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับสังคมผู้สูงอายุและได้ผลักดันนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจมาโดยตลอดด้วยรูปแบบกิจกรรมต่างๆ แต่จากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่ชุมชนแล้วพบว่ารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพทางจิตของผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธเป็นแนวทางที่เหมาะสม (พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญ (สวสดี) และคณะ, 2561, หน้า 81-93) ของสังคมชาวพุทธ เพราะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนและเป็นวิธีที่เรียบง่ายตรงไปตรงมาทุกคนสามารถพิสูจน์ได้โดยง่าย ไม่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ เมื่อได้ศึกษาและทดลองฝึกปฏิบัติจะได้รับผลภายในวินาทีที่ลงมือฝึกปฏิบัติ กล่าวโดยสรุป สุขภาพทางจิตมีความสัมพันธ์กับสภาวะทางจิตใจของบุคคล กล่าวคือสภาวะทางจิตของบุคคลที่นั่นต้องมีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิตซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการที่บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถจัดการกับความทุกข์ทั้งทางบวกและทางลบได้ดี สุขภาพทางจิตประกอบด้วย มีความพึงพอใจในชีวิต รับรู้ถึงความสุข ใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมายและรู้คุณค่าของชีวิตที่ผ่านมา เลือกลงและสร้างสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองได้ เป็นตัวของตัวเอง ประเมินตนเองตามมาตรฐานของตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดี และปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความเครียด ความวิตกกังวล

อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ปี 2560-2565 ประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้น ร้อยละ 14.21, 14.54 และ 14.85 ตามลำดับ มีผู้สูงอายุ 5,126 คน ได้รับการประเมินเป็นผู้สูงอายุตามความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันในปี 2564 พบว่า กลุ่มที่ 1 กลุ่มติดสังคม ร้อยละ 97.99 กลุ่มที่

2 กลุ่มติดบ้าน ร้อยละ 4.86 และกลุ่มที่ 3 กลุ่มติดเตียง ร้อยละ 0.45 (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแกลง, 2564, หน้า 6) นอกจากนั้นผู้สูงอายุติดสังคม ยังประสบปัญหาโรคเรื้อรังอย่างน้อย 1 โรคและมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดสมอง ร้อยละ 84.12 โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 31.70 โรคเบาหวาน ร้อยละ 25.59 โรคเข่าเสื่อม ร้อยละ 51.24 มีภาวะทหล้ม ร้อยละ 30.58 และปัญหาการนอน ร้อยละ 26.92 (ปัญหาที่เกิดขึ้นมากกับผู้สูงอายุคือประสพภาวะพึ่งพิงหลายด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและจิตใจ (ยุทธศาสตร์ แก้ววิเศษ, 2566, หน้า 7-9) จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์มากมายอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจและ สังคม การสูญเสียปัจจัยทางสังคม (social factor) ของผู้สูงอายุ อันได้แก่การสูญเสียบทบาท การปลดเกษียณจากการทำงานต่างๆ ที่บางคนยังมีสภาพร่างกายและจิตใจ ที่แข็งแรงพอจะทำงานได้อีกจึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกการสูญเสียอำนาจ (power) และคุณค่า (value) ของตนเองลดลงเกิดมีปัญหาด้านด้านเศรษฐกิจ และสังคมตามมา

กล่าวโดยสรุป ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้ ในบางรายถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ส่วนปัญหาสุขภาพกายของผู้สูงอายุมักจะเป็นโรคเรื้อรัง หรือโรคประจำตัวที่สำคัญ ได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคระบบกล้ามเนื้อเส้นเอ็น กระดูกและโรคข้อเสื่อม โรคระบบทางเดินอาหาร และโรคระบบทางเดินหายใจ สำหรับผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ก็ยังสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และมีจำนวนน้อยมากที่ไม่มีรายได้และอาศัยอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข ที่ไม่มีรายได้และช่วยเหลือตนเองไม่ได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจึงต้องการผู้ดูแลโดยเฉพาะทางด้านจิตใจ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับบุคคลที่สู่วัย โดยในปัจจุบันมีการตั้งชมรมผู้สูงวัยขึ้นในอำเภอแกลงมารองรับสังคมผู้สูงวัยเพื่อให้มีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในการช่วยแก้ปัญหาสุขภาพทางกายและจิตใจ ปัญหาด้านครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านจิตใจด้วยการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ จะมีกิจกรรมใดบ้าง เพื่อให้ผู้สูงวัยได้ปฏิบัติตนเองเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นทั้งทางครอบครัว ร่างกายและจิตใจ ช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงวัยได้ปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าถึงความจริงหรือคำสอนที่เป็นแก่นพุทธธรรมซึ่งจะช่วยให้ตนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข กล่าวคือผู้สูงวัยได้ประยุกต์หลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อส่งเสริมสุขภาพทางจิต

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธเพื่อนำเสนอรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธจะมีกิจกรรมใดบ้าง ที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุให้มีสุขภาพทางจิตที่ดี พัฒนาตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และเพื่อความชัดเจนของหลักธรรมมาใช้ในการฟื้นฟูสุขภาพทางจิตของผู้สูงอายุ นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพทางจิตของผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ โดยศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคามและประยุกต์ใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ ในอำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ
3. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยมีขั้นตอนดังนี้
การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60-80 ปี ในอำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม แต่เลือกเอา 1 ตำบลในการศึกษา ได้แก่ตำบลวังแสง ด้วยเหตุผลเรื่องมีเวลาและงบประมาณที่จำกัดและข้อมูลมีจำนวนเพียงพอในการศึกษา หากข้อมูลมีจำนวนมากเกินไปอาจคลาดเคลื่อนได้ (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2546, หน้า 128) ดังนั้น จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดมี 186 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลวังแสง อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักวิถีพุทธ ที่กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาวะเป็นการส่งเสริมภาวะที่เป็นสุขหรือมีความสุขทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและปัญญา ทั้งหมดต่างก็สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน (พระครูวินัยธรอำนาจ พลบุญโญ (สวสตี) และคณะ, 2561, หน้า 81-93) และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสุขภาพแบบองค์รวมมี 4 มิติ คือ มิติทางกาย มิติทางใจ มิติทางสังคม และมิติทางจิตวิญญาณ (อภิชัย มงคล และคณะ, 2552, หน้า 299-316) โดยผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวกำหนดกรอบแนวคิดวิจัยและวิเคราะห์โครงสร้างแนวคิดเชิงปฏิบัติการนำมาร่างแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัยรวมถึงการตรวจสอบความเชื่อมั่นให้เป็นที่ยอมรับ ได้ปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรนอกพื้นที่วิจัย จำนวน 30 ตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงนำมาดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว และระยะเวลาเป็นโรคประจำตัว แบ่งเป็น 3 ส่วนๆ ที่ 1 เป็นแบบประเมินพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพ มี 25 ข้อ ประกอบด้วยด้านออกกำลังกาย 8 ข้อ ด้านการรับประทานอาหาร 9 ข้อ ด้านการพักผ่อนและการทำสมาธิ 8 ข้อ คำตอบมี 4 ระดับ ส่วนที่ 2 แบบประเมินความรู้ในการส่งเสริม

สุขภาพ โดยตอบคำถามแบบ ใช่ ไม่ใช่ มี 17 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบประเมินสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นคำตอบแบบ ใช่ ไม่ใช่ เหมือนส่วนที่ 2 มี 10 ข้อ ใช้เกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ย 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ปานกลาง และระดับสูง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุและรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีสร้างเครื่องมือ แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 70-74) 2) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.60-1.00 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความคล้ายคลึงกันทั้งบริบทพื้นที่และประชากร จำนวน 30 คน 5) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาหาความสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ .30-.49 ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง 6) คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 40 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .9633 และ 7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ผลนั้น ผู้วิจัยได้จ้างนิสิตวิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม จำนวน 5 คน นำแบบสอบถามไปส่งกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยภายในระยะเวลาที่กำหนดจนครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา วิเคราะห์และประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ โรคประจำตัว และระยะเวลาเป็นโรคประจำตัว โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 70-74)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่า IOC ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) และ 2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard deviation)

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พยาบาลวิชาชีพ นายก อบต. ปลัด อบต. ผู้อำนวยการส่งเสริมสุขภาพ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. และผู้สูงอายุ รวม จำนวน 8 คน มีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้ที่มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนที่วิจัย 2) ผู้นำท้องถิ่น และ อสม. ในพื้นที่วิจัย 3) ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัย 4) เจ้าอาวาสวัดในพื้นที่วิจัย

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ 2 ข้อ คือ 1) การส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ มีวิธีการอย่างไรบ้าง? 2) รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธที่เหมาะสม มีกิจกรรมใดบ้าง? ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบ 4) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อ จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วไปเก็บข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยผู้ร่วมวิจัย 3 คน ร่วมในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการจดบันทึกแล้วจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าตรงกันหรือไม่เพียงใด เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ จากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ จึงทำการแปลความหมายแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ ตำบลวังแสง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพสุขภาพทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ โดยรวมพบว่า ผู้สูงอายุ มีสุขภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สุขภาพทางปัญญา ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.29) สุขภาพทางกาย ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.23) สุขภาพทางจิตใจ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.26) และสุขภาพทางสังคม ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า 1) สุขภาพทางกาย

มีสภาพสุขภาวะทางกายอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ พอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.56) การรักษาพยาบาลเพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ สามารถเดินทางไปในที่ต่างๆ ด้วยตนเองได้สะดวก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.61) และพอใจกับการนอนหลับของตน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50) น้อยที่สุด 2) สุขภาวะทางจิตใจ มีสภาพสุขภาวะทางจิตอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ มีสมาธิในการทำงานต่างๆ เสมอ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ รู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบมีความหวัง) ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.60) และไม่มีความรู้สึกลำบาก เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง กังวล ฯลฯ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.49) น้อยที่สุด 3) สุขภาวะทางสังคม มีสภาพสุขภาวะทางสังคมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ สามารถให้คำปรึกษาที่ดีแก่ผู้อื่น ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ รู้สึกว่าชีวิตของตนมีคุณค่าต่อสังคม ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.50) และแบ่งปันสิ่งของหรือความรู้ที่ได้รับให้แก่ผู้อื่นเสมอ ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.60) น้อยที่สุด 4) สุขภาวะทางปัญญา มีสภาพสุขภาวะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ใช้หลักเหตุและผลโดยการพิจารณาในการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ของตน ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ เข้าใจได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีความไม่เที่ยงแท้และแน่นอนย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.65) และสามารถแก้ไขปัญหา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยความรู้เท่าทันกับสภาวะปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.52) น้อยที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.57) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ คือการใช้เวลาว่างในการพักผ่อนในแต่ละวัน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.65) ออกกำลังกายในระหว่างกิจกรรมใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ (เช่น การเดินระยะทางที่ไกลแทนการใช้มอเตอร์ไซด์, การเดินไปสวน/นา ใกล้บ้าน) ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 1.00) สามารถช่วยเหลือบุคคลอื่นได้ตามโอกาส ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 1.00) นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ อย่างน้อย 6-8 ชั่วโมง ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.01) และสามารถแยกแยะผิดถูกและรู้เท่าทันสิ่งที่พบเห็นได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.01) รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิถีพุทธที่ต้องการ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย หลักพุทธธรรมที่จะทำให้มีสุขภาวะที่ดี ได้แก่ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.73) การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมทำให้สังคมมีการช่วยเหลือกันและกันได้แก่การพัฒนาจิตตนเองให้สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.75) การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมเพื่อให้ชีวิตมีความสุข ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.81) และการพัฒนาจิตที่ดีได้แก่การนั่งสมาธิ สวดมนต์ ภาวนา ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.75) และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านรูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พัฒนาระบบบริการสาธารณะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.61) จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านกายภาพและพัฒนจิต

ควบคู่กัน (กิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรมสร้างพลังจิต: ไตรสิกขาสมาธิ) ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.54) เสริมพลังการพึ่งพาตนเองผู้สูงอายุด้านร่างกายและจิตใจแบบมีส่วนร่วม (ลานกีฬาและศูนย์พัฒนาจิตโดยชุมชนมีส่วนร่วม) ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.65) สร้างจิตสำนึกการดูแลตนเองด้วยอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64)

3. การส่งเสริมกระบวนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน ใน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 แนวทางในการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธที่มุ่งผ่อนคลายความเครียด ความวิตกกังวล การออกกำลังกายและการรับประทานอาหารที่เหมาะสมพบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลออกไปพบปะผู้สูงอายุถึงชุมชนเพื่อตรวจสอบสุขภาพทุกเดือน อบรบให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และการรับประทานอาหารที่เหมาะสม องค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม มีโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกาย การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจสังคม เศรษฐกิจ ในวัยผู้สูงอายุ หลักสูตรสมาธิเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ และกิจกรรมสันทนาการ ประเด็นที่ 2 รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุได้รวมกันไปทำบุญและปฏิบัติธรรมที่วัดศิริบุรีวังแสง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดมหาสารคาม โดยเจ้าอาวาสได้นำผู้สูงอายุปฏิบัติธรรมตามหลักอานาปานสติ ในทุกวันพระ ประเด็นที่ 3 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธที่เหมาะสม พบว่า หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุเสนอให้มีการรวมกิจกรรมเป็น 4 ด้าน คือ 1) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุรวมเป็นศูนย์พัฒนาจิตชุมชน 2) กิจกรรมพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ ได้รวมลานกีฬาและสันทนาการขึ้นเป็นสถานที่ส่งเสริมสุขภาวะทางกาย อารมณ์ และสังคมเป็นกิจกรรมสร้างสุขภาวะทางกาย-จิต 3) กิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์ผู้สูงอายุฝึกคิดแก้ปัญหาพัฒนาตนตามหลักวิถีพุทธ และ 4) กิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุร่วมคิด ร่วมทำและพัฒนาเครือข่ายบริการผู้สูงอายุ ดังคำสัมภาษณ์กำนันตำบลวังแสง กล่าวว่า “กิจกรรมเดิมที่มีอยู่แล้วอย่างการปฏิบัติธรรมทุกวันพระและฝึกวิปัสสนากรรมฐานและหลักสูตรสมาธิเบื้องต้นของโรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.วังแสงก็นำมารวมกันเป็นศูนย์พัฒนาจิต มีกรรมการบริหารเป็นผู้รับผิดชอบ กิจกรรมลานกีฬา สันทนาการเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางกายและอารมณ์ มีกิจกรรมแหล่งเรียนรู้เพื่อสุขภาพและที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งคือ กิจกรรมสร้างเครือข่ายบริการผู้สูงอายุควรนำมาพิจารณาด้วย” ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม พบว่า กระบวนการในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมมีกระบวนการพัฒนากิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ตนเองโดยจัดให้ผู้สูงอายุมีความรู้และเข้าใจเรื่องสุขภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2) กระบวนการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) กระบวนการเรียนรู้การจัดทำโครงการสนองกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ 4) กระบวนการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ

และ 5) กระบวนการประเมินผล ปรับปรุง แก้ไข

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ พบว่า สภาพ สุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ โดยรวมมีสุขภาวะทางจิตอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สุขภาวะทางปัญญา สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิตใจ และสุขภาวะทางสังคม แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติทางบวกต่อตนเอง เข้าใจยอมรับแ่งมุมที่มีความหลากหลายของตนเองและ การรู้จักทางบวกกับชีวิตของตนเอง เป็นเพราะว่าหน่วยงานที่ดูแลผู้สูงอายุ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และอสม. ให้การเอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุสม่ำเสมอตามแผนงานที่กำหนดไว้ และผู้สูงอายุมีการรวมตัวเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ จึงมีบทบาททางสังคมสูงกว่าเดิมและทำให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ร่วมเป็นเครือข่ายให้การดูแลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้สูงอายุเหล่านี้อาศัยอยู่กับครอบครัวแบบเครือญาติมีความใกล้ชิดดูแลกันได้ทำให้ไม่เหงาเวลาไปทำงานตามทักษะที่ชอบในสวนและไร่นาก็เดินไปเป็นการออกกำลังกาย และมีเวลาพักผ่อนเพียงพอ รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม และได้ร่วมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาวะทางจิต กิจกรรมพัฒนาตนเอง กิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมกลุ่มร่วมคิดร่วมทำ จึงทำให้สุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากอันเป็นผลที่ได้จากการร่วมกิจกรรมตามผลการวิจัยนี้ที่พัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธอีกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากรูปแบบอื่นที่เคยมีผู้ศึกษามาแล้ว ดังเช่น ผลการศึกษาของมาสริน ศุกลักษ์ (2563, หน้า 530-540) ที่ได้ศึกษาสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดนนทบุรี พบว่าสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับดี รวมกับการมีรายได้พอเพียงและการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะทำให้สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุดีขึ้น และผลการศึกษาของอุบลทิพย์ ไชยแสง (2563) ที่ได้ศึกษาสุขภาวะทางจิต และแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาวะทางจิต สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่พบว่าสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมต่างๆ เฉพาะกับคนในครอบครัวหรือ เพื่อนที่ไปมาหาสู่ประจำเท่านั้น รวมถึงลักษณะโครงสร้างของครอบครัวจากการศึกษาค้นคว้ากลุ่ม ตัวอย่างอาศัยอยู่กับบุตรและหลาน (ร้อยละ 50) ส่งผลต่อการสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตที่ดีแก่ ผู้สูงอายุ นอกจากนี้การเป็นผู้สูงวัยอย่างประสบความสำเร็จ และมีสุขภาวะทางจิตในระดับสูง ประเด็นหลักของความสำเร็จในผู้สูงอายุที่มีสุขภาวะทางจิตระดับสูง คือ การมีครอบครัวที่ดีเช่นเดียวกับ

พิศุทธิภา เมธิกุล (2554) ซึ่งทำการศึกษาประสบการณ์การสูงวัยอย่างประสบความสำเร็จในผู้สูงอายุพบว่าประเด็นหลักของความสำเร็จในผู้สูงอายุที่มีสุขภาวะทางจิตระดับสูง คือการมีครอบครัวที่ดี ดังนั้นจากผลการวิจัยจึงควรส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุกับคนในครอบครัวและชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น ทำบุญร่วมกัน รับประทานอาหารร่วมกันและพูดคุยกัน

2. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ อำเภอแคว้น จังหวัดมหาสารคาม ได้มีการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ โดยศึกษาจากผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมทั้งหมด เลือกตามความสมัครใจและตอบคำถาม จำนวน 30 คน พบว่าพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ด้านการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร การพักผ่อน และการจัดการกับความเครียดโดยรวมมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับสูง ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากว่าผู้สูงอายุมีการปฏิบัติดูแลตัวเองดี ได้แก่ การกินอาหารประเภทธัญพืช เช่น ข้าว ถั่ว งา เมล็ดทานตะวัน ข้าว ในแต่ละวัน กินอาหารเช้าทุกวัน และใช้เวลาว่างในการพักผ่อนในแต่ละวัน หยุดพักเมื่อเกิดความเหนื่อยล้า ไม่ทำงานหนักเกินไป อย่างไรก็ดี หากจะพัฒนารูปแบบส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธก็สามารถทำได้โดยส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างจริงจังเป็นเวลา 20 นาทีขึ้นไป ออกกำลังกายโดยใช้ผ้าขาวม้า และการตรวจสอบอัตราการเต้นของชีพจรเมื่อกำลังออกกำลังกาย การทำสมาธิสวดมนต์ประมาณ 15 - 20 นาที เป็นประจำ การยอมรับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น ความชรา ความร่วงโรย วิธีจัดการกับความเครียด และการเลือกรับประทานอาหารที่มีไขมันต่ำและคอเลสเตอรอลต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทิพย์ ฤทธิธิต (2564, หน้า 1-20) ที่ศึกษารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชุมชน พบว่า ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าของตนเองสูงขึ้น มีความเครียดลดลง สุขภาพจิตดีขึ้น ดังนั้น หากจะพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธแล้วจำเป็นต้องมีกระบวนการในการพัฒนากิจกรรมซึ่งประกอบด้วย การให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านการออกกำลังกาย ด้านการบริโภคอาหาร และด้านการจัดการความเครียด ดังนี้

2.1 ด้านการบริโภคอาหาร ได้แก่ ผู้สูงอายุควรรับประทานอาหารเช้าและผลไม้เป็นประจำ เพื่อร่างกายจะได้สร้างสารต้านอนุมูลอิสระป้องกันการเกิดโรค ผู้สูงอายุควรรับประทานปลาเป็นประจำทุกวัน เพราะเป็นอาหารที่อร่อยง่าย และให้พลังงานสูง ผู้สูงอายุควรดื่มน้ำสะอาดให้ได้วันละ 6-8 แก้ว ผู้สูงอายุที่ดื่มน้ำอัดลม ชา กาแฟ หรือแอลกอฮอล์ จะทำให้เป็นโรคกระดูกพรุนและความดันโลหิตสูง และผู้สูงอายุที่รับประทานอาหารที่มีรสเค็มจัดเป็นประจำทำให้ไตทำงาน ผิดปกติได้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ด้านการรับประทานอาหารโดยสามารถเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุจำนวนเกือบครึ่งเป็นผู้ไม่มีโรคประจำตัว

2.1 ด้านการออกกำลังกาย ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวควรปรึกษาแพทย์ก่อนเริ่มต้นออกกำลังกาย ผู้สูงอายุควรออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง และขั้นตอนการออกกำลังกายที่ถูกต้องมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนอุ่นร่างกายและขั้นตอนออกกำลังกายจริง จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ด้านการออกกำลังกาย โดยเฉพาะผู้ป่วยเป็นโรคไตและโรคกระดูกและข้อ จึงสะดวกในการแนะนำผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีโรคประจำตัวควรร่วมกิจกรรมศูนย์บริหารจิต กิจกรรมโปรแกรมเรียนรู้เรื่องสุขภาพพระยะสัน และกิจกรรมสันตนาการ

2.3 ด้านการจัดการความเครียด ได้แก่ การจัดการความเครียดมีหลายวิธี วิธีที่ดีที่สุดคือการทำสมาธิ ความเครียดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง และความเครียดมีทั้งผลดีและผลเสียต่อสุขภาพ จะเห็นได้ว่าด้านจัดการความเครียด กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการจัดการความเครียดยังไม่ถึงระดับสูง ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนางิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิต ตามหลักพุทธธรรมที่จะทำให้มีสุขภาวะที่ดี ได้แก่ กายภavana คีลภavana จิตภavana และปัญญภavana นอกจากนี้ก็มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะทางจิต ได้แก่ การสื่อสารในกลุ่มสังคม เช่น โทรศัพท์, ไลน์, เฟสบุ๊ก มีกิจกรรม/ชมรมต่างๆ เพื่อรวมกลุ่มเข้าสังคม ในหมู่บ้าน มีเครื่องมืออุปกรณ์ให้ความบันเทิงที่บ้าน เช่น โทรทัศน์, วิทยุ, สามารถอภิปรายผลได้ว่าด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุถึงแม้ว่าการประเมินจะมีคะแนนในระดับสูงก็ตาม อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเป็นผู้ไม่มีโรคประจำตัวส่วนที่เหลือที่มีจำนวนมากเป็นผู้มีโรคประจำตัว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธด้วยการพัฒนางิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ กิจกรรมพัฒนาดนเอง และกิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์เพื่อการจัดการกับสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมที่มีคุณภาพ มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุได้ตามกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตตามหลักวิถีพุทธที่เหมาะสมตามหลักพุทธธรรมที่จะทำให้มีสุขภาวะที่ดี ได้แก่ กายภavana คีลภavana จิตภavana และปัญญภavana การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมทำให้สังคมมีการช่วยเหลือกันและกันได้แก่การพัฒนาจิตตนเองให้สม่ำเสมอ การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมเพื่อให้ชีวิตมีความสุข และการพัฒนาจิตที่ดีได้แก่การนั่งสมาธิ สวดมนต์ ภavana อธิบายได้เช่นเดียวกันว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธชอบเข้าวัดฟังธรรมทุกวันพระและได้เรียนรู้หลักวิปัสสนากรรมฐาน มีปัญญาและทำทานรักษาศีล ภavana ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอรูปแบบการทำสมาธิ เป็นแบบ ยืน เดิน นั่ง นอน ตามความสะดวก ครั้งละ 15 – 30 นาที ทำบ่อยๆ ทำทุกวัน เพื่อสะสมพลังจิต

กล่าวโดยสรุป ด้านรูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ ได้แก่ พัฒนาระบบบริการสาธารณะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านกายภาพและพัฒนจิต

ควบคู่กัน (กิจกรรมโครงการปฏิบัติธรรมสร้างพลังจิต: ไตรสิกขาสมาธิ) เสริมพลังการพึ่งพาตนเองผู้สูงอายุด้านร่างกายและจิตใจแบบมีส่วนร่วม (ลานกีฬาและศูนย์พัฒนาจิตโดยชุมชนมีส่วนร่วม) สร้างจิตสำนึกการดูแลตนเองด้วยอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับ เป็นรูปแบบกิจกรรมตามข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน มี 4 กิจกรรม ที่งานวิจัยนี้ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย คือ 1) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ 2) กิจกรรมพัฒนาตนเอง 3) กิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์ และ 4) กิจกรรมกลุ่ม ร่วมคิด-ร่วมทำ และพัฒนาเครือข่าย โดยมีกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ตนเองโดยจัดให้ผู้สูงอายุมีความรู้และเข้าใจเรื่องสุขภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2) กระบวนการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) กระบวนการเรียนรู้การจัดทำโครงการสนองกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ 4) กระบวนการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ และ 5) การประเมินผลและปรับปรุงแนวทาง

อย่างไรก็ตามการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธที่พบจากงานวิจัยครั้งนั้นมีความสำคัญอยู่ที่การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารตามหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคน ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาตนเอง และกิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุต้องนำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังจึงจะทำให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นบังเกิดผลที่ยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล วังแสง สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ทำการปกครองอำเภอ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ โดยจัดทำแผนงาน / โครงการ และกำหนดนโยบายตามข้อค้นพบให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และเน้นผลการปฏิบัติงานเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพขึ้น

1.2 ผลจากการวิจัยด้านกระบวนการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนเพื่อการพัฒนาสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตต่อไป เช่น กิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันจิต กิจกรรมพัฒนาตนเองค่านพุดติกรรมสุขภาพ เป็นต้น รวมทั้งจำเป็นต้องมี

กระบวนการฝึกอบรมผู้สูงอายุในชุมชนในมิติต่างๆ ที่เป็นการต่อยอดพฤติกรรมสุขภาพให้ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยมีแผนการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องและชัดเจนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 ผลการวิจัยได้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้สูงอายุทั่วไปในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดทำแผนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้วยตนเอง ส่วนหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุก็สามารถนำหลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนและการบริหารจัดการไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ

2.2 ผลการวิจัยพบกระบวนการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธด้วยการรวมกลุ่มให้ความรู้ฐานข้อมูลสุขภาพ จัดเวทีสนทนา และจัดกิจกรรมนำไปปฏิบัติ ผู้สูงอายุมีความสุขมาก จึงควรส่งเสริมให้ชมรมผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนในทุกพื้นที่

2.3 ชมรมผู้สูงอายุควรมีการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอก

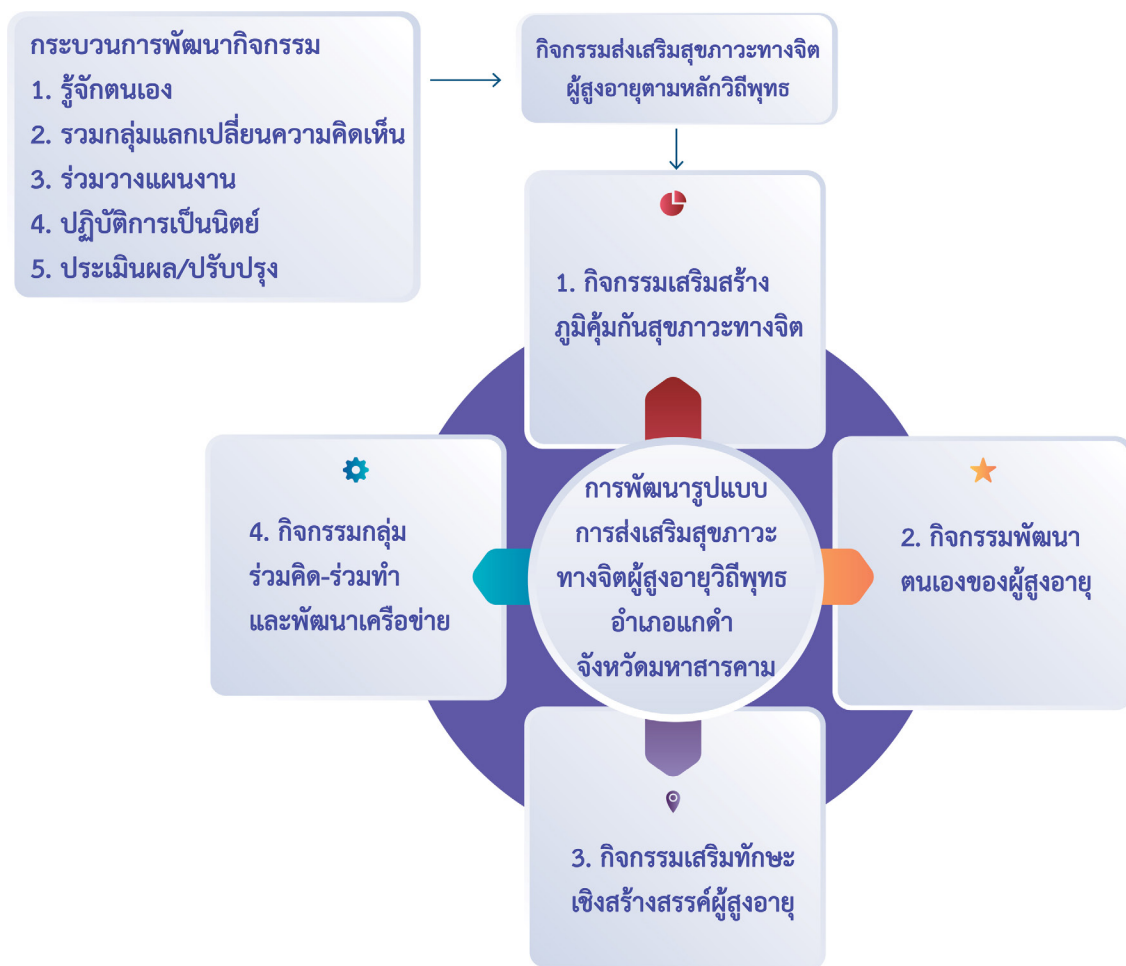
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยต่อยอดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายบริการผู้สูงอายุจากผลการวิจัยครั้งนี้และมีการประเมินผลสัมฤทธิ์

3.2 ควรมีการวิจัยพุทธนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีพ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าได้องค์ความรู้ใหม่เป็นรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุวิถีพุทธเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุ 2) กิจกรรมพัฒนาตนเอง 3) กิจกรรมเสริมทักษะเชิงสร้างสรรค์ และ 4) กิจกรรมกลุ่ม ร่วมคิด-ร่วมทำ และพัฒนาเครือข่าย โดยมีกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ พบว่ามีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการเรียนรู้ตนเองโดยจัดให้ผู้สูงอายุมีความรู้และเข้าใจเรื่องสุขภาพ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2) กระบวนการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) กระบวนการเรียนรู้การจัดทำโครงการสนองกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ 4) กระบวนการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตผู้สูงอายุตามหลักวิถีพุทธ และ 5) การประเมินผลและปรับปรุงแนวทาง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต. (2558). *กรอบทิศทางการพัฒนางานสุขภาพจิตและแผนยุทธศาสตร์กรมสุขภาพจิตในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. (2560-2564)*. นนทบุรี: ละม่อม.
- นรินทิพย์ ฤทธิ์ฐิติ. (2564). รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารสาธารณสุขและสุขภาพศึกษา*, 1(3), 1-20. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tjphe/article/view/249251>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูวินัยธรอำนาจ พลปณฺโญ (สวัสดี), พระมหาภักขวัชร เขมทสสี, พระปลัดกิตติ ยุตติโร และพิรพงษ์ มาลา. (2561). รูปแบบการพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม: กรณีศึกษาตำบลบ้านปรือ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 13(2), 81-93. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU/article/view/164087/118893>
- พิศุทธิภา เมธิกุล. (2554). *ประสบการณ์การส่งวัยอย่างประสบความสำเร็จของผู้สูงอายุไทยที่มีสุขภาพทางจิตสูง: การวิจัยเชิงคุณภาพแบบทีมผู้วิจัยเห็นชอบร่วมกัน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาสรีน ศุกลักษ์. (2563). การศึกษาสุขภาพทางจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดนนทบุรี. *วารสารแพทย์เขต 4-5*, 39(4), 530-540. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/reg45/article/view/248317/168770>
- ยุทธศาสตร์ แก้ววิเศษ. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการกองทุนระบบดูแลระยะยาวด้านผู้สูงอายุ*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภเสก วิโรจนาภา, กมลเนตร วรณเสวก, นพวรรณ ตันศิริมาศ, ภัทรวรรณ สุขยิธัย, ฉัตรดนัย ศรชัย, ณัฐกานต์ ใจบุญ, รัตน์ดา นราภักดิ์ และรัตติยาพร เบ็ญเจ๊ะมะ. (2567). ลักษณะสุขภาพเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ที่มีโรคทางจิตเวช : การศึกษาเชิงคุณภาพ. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 32(2), 138-152. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jmht/article/view/268160/183012>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. (2566). *เอกสารรายงานผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 7 และคณะ 25 กรกฎาคม 2566*. มหาสารคาม: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแกลง. (2566). *รายงานประจำปี 2566*. มหาสารคาม: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแกลง.
- อภิชัย มงคล, ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์, ทวี ตั้งเสรี, วุฒิ หัตถพนม, ไพรวลัย รมชัย, วรวรรณ จุฑา. (2552). การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (ฉบับปี 2007). *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 54(3), 299-316.
- อุบลทิพย์ ไชยแสง. (2563). *สุขภาพทางจิต และแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพทางจิต สำหรับผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. (การค้นคว้าอิสระสาขาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอัมแพง
อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*

Management of Social Welfare for the Elderly in the Area of Ampang
Subdistrict Organization, Banphaeo District, Samutsakorn Province

ไกรฤกษ์ ทับไกร และราชนนธ์ นพณัฐวงศ์
Krairuck Tubkrai and Rachen Noppanatwongsakorn
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ประเทศไทย
Southeast Asia University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Krairucktubkrai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอัมแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร 2) เปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอัมแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอัมแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1,365 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน โดยใช้สูตรในการคำนวณของทาร์ ยามาเน่ ในการสุ่มตัวอย่างนี้ให้ความความคาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือ 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย Independent Sample t-test และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่มด้วย One-Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอัมแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม โดยอันดับมากที่สุดคือ ด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.12) อันดับที่ 2 คือ ด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.05) อันดับที่ 3 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 2.88$, S.D.

*ได้รับบทความ: 16 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568
Received: December 16, 2024; Revised: February 13, 2025; Accepted: March 19, 2025

= 0.24) และระดับคะแนนต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา ($\bar{X} = 2.81$, S.D. = 0.23) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล อำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ในด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสถานภาพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การจัดสวัสดิการสังคม; ผู้สูงอายุ; องค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง

Abstract

The purposes of the study were to: 1) examine the level of social welfare provision for the elderly by the Ampang Subdistrict Administrative Organization, Ban Phaeo District, Samut Sakhon Province, and 2) compare the provision of social welfare for the elderly by the Ampang Subdistrict Administrative Organization, categorized by individual demographic factors. The research employed a quantitative approach. The population consisted of elderly individuals aged 60 and above residing in the jurisdiction of the Ampang Subdistrict Administrative Organization, totaling 1,365 people. A sample of 310 individuals was selected using Taro Yamane's formula. Data were collected through questionnaires and analyzed using a statistical software package. The analysis included percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), hypothesis testing with an independent sample t-test, and comparisons of groups larger than two using one-way ANOVA.

The findings revealed that:

1. Overall, the provision of social welfare for the elderly by the Ampang Subdistrict Administrative Organization was at a moderate level ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.09). When considering specific dimensions, the highest-rated dimension was health and recreation ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.12), followed by housing ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.05), and safety in life and property ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = 0.24). The lowest-rated dimension was education ($\bar{X} = 2.81$, S.D. = 0.23).

2. Compares the provision of social welfare for the elderly by the Ampang Subdistrict Administrative Organization, Ban Phaeo District, SamutSakhon Province, considering individual factors such as gender, age, educational level, pre-retirement occupation, and marital status. The findings indicate that opinions on the social welfare

services provided by the Ampang Subdistrict Administrative Organization including aspects of health and recreation, education, housing, and personal and property safety do not differ significantly across these demographic variables.

Keywords: Social Welfare Provision; Elderly; Ampang Subdistrict Administrative Organization

1. บทนำ

โดยในปัจจุบันได้มีพบว่าการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุคือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นสวัสดิการสังคมประเภทหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้กับผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบ คือกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการเมื่อรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน (เบี้ยยังชีพ) พ.ศ. 2536 เพื่อให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เดือนละ 200 บาท นับเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและต่อมา ในปี 2544-2545 จากนโยบาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ภารกิจเรื่องนี้จึงถูกถ่ายโอนไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ดังนั้น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจ และได้มีการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 (ณิชา บวรณสิงห์, 2555) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุในต่างจังหวัดพบว่า ปัญหาใหญ่ของประเทศไทยคือ ผู้สูงอายุในชนบทมีฐานะยากจน ไม่มีเงินออม มีพื้นฐานการศึกษาน้อย และมีปัญหาสุขภาพ ในขณะที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้เกิดความต้องการต่างๆ ของผู้สูงอายุในชั้นพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ควรได้รับ เช่นปัจจัย 4 การให้สวัสดิการทางสังคมต่อผู้สูงอายุลดลงและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งผู้สูงอายุบางรายอาจไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้และอาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย จุดประสงค์หลักของการดูแลผู้สูงอายุ ก็คือการทำให้ผู้สูงอายุ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอิสระ และมีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด

องค์การบริหารส่วนตำบลอัมพางค์ ได้ตระหนักและเล็งเห็นปัญหาของผู้สูงอายุทุกคนล้วนเป็นส่วนสำคัญเพราะการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม และสภาพร่างกายของผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุสุขภาพปัญหา และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการพึ่งพาบุคคลอื่น เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ซึ่งเป็น ความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบทจำนวน มากถูก ทอดทิ้งจากครอบครัว เนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ทำให้

สมาชิกในวัย (กนกกร ไช้คลองครุ, 2558, หน้า 66-71)

ในการศึกษาในครั้งนี้จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยมีทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ สวัสดิการด้านการศึกษา สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย และสวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ว่ามีปัญหาความต้องการ และมีศักยภาพอย่างไร รวมถึงผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ยังมีความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลืออย่างตรงประเด็นและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุมากที่สุด โดยผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน ตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วน ตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนเกษียณ สถานภาพการสมรส มีความคิดเห็นในด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างไร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานและระเบียบวิธีวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งเป็นเพศชาย 625 คน เพศหญิง 740 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,365 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เพศชาย 625 คน เพศหญิง 740 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้สูตรในการคำนวณของ Taro Yamane (1973, p. 125) ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการสุ่มตัวอย่างนี้ให้ความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือ 0.05 รวมทั้งสิ้น จำนวน 310 คน

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n หมายถึง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

E หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากการสุ่มตัวอย่างเท่าที่ยอมรับได้

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มุ่งสำรวจการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1,365 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น แบ่งเป็นเพศชาย 625 ราย เพศหญิง 740 ราย โดยใช้สูตรในการคำนวณของทาโร ยามาเน่ ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการสุ่มตัวอย่างนี้ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n หมายถึง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

E หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากการสุ่มตัวอย่างเท่าที่ยอมรับได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านที่อยู่อาศัย 4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) และได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นคำถาม ปลายปิด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ได้รับบริการในระดับมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง ได้รับบริการในระดับมาก ระดับ 3 หมายถึง ได้รับบริการในระดับปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง ได้รับบริการในระดับน้อย ระดับ 1 หมายถึง ได้รับบริการในระดับน้อยที่สุด และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะต่างๆ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นคำถามปลายเปิด

4. การสร้างแบบสอบถามและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์แนวคิด หลักการ โดยการศึกษา ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำไปหาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้มีเนื้อหา และข้อคำถามต่างๆ ตรงกับกรอบแนวความคิดในการศึกษาที่ต้องวัดจากผู้เชี่ยวชาญการวิจัย จำนวน 3 ท่าน 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร 3) ปรับปรุงแก้ไขและนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ โดยวิธีตรวจสอบด้วยความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item - Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.956 4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสวนส้ม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งสิ้น 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-efficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.389 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่สูงมาก มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำหนังสือถึงรับรองจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ส่งหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลนำแบบสอบถามไปลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งถูกสุ่มเลือก เป็นตัวอย่าง ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาทำการประมวลผลข้อมูลและสรุปผลการประเมินในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่สุ่มเลือก จะใช้วิธีการ 2 อย่าง 1) ในกรณีที่ประชาชนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างสามารถทำความเข้าใจ และ ตอบแบบสอบถามเองได้ ก็จะทำให้ผู้นั้นดำเนินการกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผู้เก็บข้อมูลจะเป็นผู้ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนว่าข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ครบถ้วนผู้เก็บข้อมูลจะซักถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง 2) ในกรณีที่ประชาชนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวก หรือไม่สามารถกรอกแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจะอ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง และบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถามอย่างครบถ้วนและถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วได้ทำการลงรหัสข้อมูลแล้วนำมาประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (least significant difference) การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษา ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและเชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้มีเนื้อหา และข้อคำถามต่างๆ ตรงกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ต้องการจะวัดจากผู้เชี่ยวชาญการวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความสอดคล้องของเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สื่อความหมายได้ตรงประเด็น และเหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

7. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือถึงรับรองจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ส่งหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง เพื่อขอความอนุเคราะห์ เก็บข้อมูลนำแบบสอบถามไปลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งถูกสุ่มเลือก เป็นตัวอย่าง ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาทำการประมวลผลข้อมูลและสรุปผลการประเมินในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่สุ่มเลือก จะใช้วิธีการ 2 อย่าง 1) ในกรณีที่ประชาชนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างสามารถทำความเข้าใจ และตอบแบบสอบถามเองได้ ก็จะให้ผู้นั้นดำเนินการกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยผู้เก็บข้อมูลจะเป็นผู้ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนว่าข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ครบถ้วนผู้เก็บข้อมูลจะซักถามเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง และ 2) ในกรณีที่ประชาชนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวก หรือไม่สามารถกรอกแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจะอ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง และบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถามอย่างครบถ้วนและถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้ทำการลงรหัสข้อมูลแล้วนำมาประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (n = 310)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	122	39.36
หญิง	188	60.64
รวม	310	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 60.64 และเพศชาย มีจำนวน 122 คน คิดเป็น ร้อยละ 39.36

2. ความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วน ตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมแต่ละด้านโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร (n = 310)

การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ	3.24	0.12	ปานกลาง
2. ด้านการศึกษา	2.81	0.23	ปานกลาง
3. ด้านที่อยู่อาศัย	3.00	0.05	ปานกลาง
4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2.88	0.24	ปานกลาง
รวม	2.98	0.09	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลอำแพง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.09) โดยอันดับที่ 1 คือ ด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.12) อันดับที่ 2 คือ ด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.05) อันดับที่ 3 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 2.88$, S.D. = 0.24) และระดับคะแนนต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา ($\bar{X} = 2.81$, S.D. = 0.23)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบค่าแปรปรวนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ โดยใช้ t-test (n = 310)

การจัดสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุ	ชาย (n = 122)		หญิง (n = 188)		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. ด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ	3.29	0.63	3.19	0.65	1.313	308	0.863
2. ด้านการศึกษา	1.92	0.08	1.67	0.86	-1.479	308	0.158
3. ด้านที่อยู่อาศัย	2.67	0.12	2.55	0.04	0.566	308	0.171
4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2.61	0.07	2.42	0.33	-1.794	308	0.164
รวม	2.96	0.30	2.99	0.27	0.768	308	0.311

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ต่อเพศไม่แตกต่างกันทุกรายการ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสุขภาพอนามัยและนันทนาการ การศึกษา พบว่า การจัดสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดหน่วยบริการทางการแพทย์เคลื่อนที่เพื่อตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสามารถ รุ่งโรจน์ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลเสม็ด อำเภอมะขามบุรี จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ต้องการด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านนันทนาการ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแล และการคุ้มครอง ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ

2. ด้านการศึกษา การศึกษา พบว่า การจัดสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร เกษจ้อย และคณะ (2563, หน้า 1-14) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ

ผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการสร้างความตระหนักให้คนในชาติเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าต่อสังคม มีใช้ภาระของสังคม การถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริงทั้งงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ เพราะท้องถิ่นจะมีความเข้าใจบริบทของผู้สูงอายุของตนเองได้เป็นอย่างดี

3. ด้านที่อยู่อาศัย จากการศึกษา พบว่า การจัดสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภองาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพลกฤต แสงอาวุธ (2558, หน้า 267-282) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการวางแผนงานและให้บริการนั้น ส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบและดูแลเป็นหน่วยงานของภาครัฐ โดยมีแผนการเพิ่มคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุครอบคลุม 6 เรื่องหลักๆดังนี้ 1) ด้านสุขภาพและการ รักษาพยาบาลของผู้สูงอายุ 2) ด้านรายได้ของผู้สูงอายุ 3) ด้านที่พักอาศัย 4) ด้านนันทนาการ 5) ด้านความมั่นคงทางสังคมและครอบครัว 6) ด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัว

4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากการศึกษา พบว่า การจัดสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภองาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้สูงอายุตามกฎหมายอย่างถูกต้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอำไพรัตน์ อักษรพรหม และกฤษณา รุ่งโรจน์วิชัย (2561, หน้า 41-58) ทำการวิจัยเรื่อง การได้รับและการเข้าถึงสวัสดิการสังคมสำหรับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสิทธิตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสำหรับครอบครัวที่มี ผู้สูงอายุ ได้แก่ ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มแก่ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ การลดหย่อนภาษีเงินได้ กองทุนเพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเมื่อมีความจำเป็น และกองทุนต่างๆ ที่ เกี่ยวกับการออม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพในการทำงาน โดยความร่วมมือกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดและภาคเอกชนให้มีการจัดจ้างงานผู้สูงอายุ ในส่วนของการงาน ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุหรืออาจจะส่งเสริมให้ทำอาชีพอิสระ เช่น การเปิดสอนวิชาชีพที่ตนเองถนัด เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.2 เพิ่มจำนวนพนักงานดูแลผู้สูงของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเข้าพบปะ พูดคุย สอบถามสภาพความเป็นอยู่ และการเข้าตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นประจำอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อลดความรู้สึกการถูกละเลยจากการดำเนินงานที่ควรได้รับของผู้สูงอายุ

1.3 สร้างช่องทางให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ โดยให้กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน รวมไปถึงการแจ้งข่าวสารให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีสร้างความร่วมมือด้วยกันในการจัดสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมในการดำรงชีวิตแก่ผู้สูงอายุ ทั้งภายในบ้านและที่สาธารณะให้มีความเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ให้บริการด้วย เพื่อสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้อย่างรอบด้าน

2.2 ทำการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ได้ความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายมากขึ้นด้วย

2.3 ควรมีการศึกษาความรู้ความเข้าใจในต่องานด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้ความเข้าใจในต่องานสวัสดิการสังคม

2.4. ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถกำหนดนโยบาย และมาตรการรองรับและแก้ไขปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุได้ เพื่อที่ผู้สนใจสามารถนำไปใช้ในและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดสวัสดิการเพราะเมื่อถึงเวลาที่ผู้สูงอายุจะเข้ารับบริการทางสังคมก็ควรได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการดูแลสุขภาพในทุกมิติ ตั้งแต่การรักษา ป้องกัน ส่งเสริม ตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกับวัยอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกันทุกคน และสามารถตอบสนองกับความต้องการได้อย่างเพียงพอ รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการ สำหรับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร ไวร่คลองครุ. (2558). การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารสุขศึกษา*, 38(1), 66-71. <https://he01.tcithaijo.org/index.php/muhed/article/view/174722/125074>
- ณิชา บุรณสิงห์. (2555). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- พลกฤต แสงอาวุธ. (2558). รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(2), 266-282. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/54931/45597>

- สามารถ รุ่งโรจน์. (2560). *ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี*. (งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิทธิพร เกษจ้อย, วรชาติ ทะสา, สัจจารักษ์ ไธสงวน, กิตติยานนท์ วรรณวงศ์, ชัชวาล จารย์คุณ และสุดา ทิพย์ เกษจ้อย. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุบ้านดอนยางตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research*, 6(2), 1-14. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/243467/166464>
- อำไพรัตน์ อักษรพรหม และกฤษฎา รุ่งโรจน์วณิชย์. (2561). การได้รับและการเข้าถึงสวัสดิการสำหรับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 26(2), 41-58. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swjournal/article/view/168974/121569>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในมุมมอง ของผู้ตรวจสอบภายใน*

Factors Affecting the Efficiency of Internal Audit, View of Internal Auditor

พรสวรรค์ เกษนาค, ธีรเดช สมองทวิพร และสันิต ศิริวิศิษฐ์กุล

Pornsawan Ketnak, Teeradej Snongtaweepon and Sanit Sirivisitkul

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Pornsawan.ketn@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และตำแหน่งงาน และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ตรวจสอบภายในที่อยู่ในกลุ่ม Social Media จำนวน 12,000 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ตรวจสอบภายในจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม (Google Form) ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 (Cronbach's Alpha) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พร้อม F-test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตรวจสอบภายในที่มีเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายใน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน มีผลต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

*ได้รับบทความ: 15 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และการติดตามและประเมินผล โดยปัจจัยเหล่านี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในโดยรวม ได้ร้อยละ 49.7 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.497$) โดยเฉพาะในด้านคุณภาพที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงสุดถึงร้อยละ 52.5 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.525$) ในขณะที่ด้านปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่าย มีการอธิบายความแปรปรวนที่ร้อยละ 25.1, 53.3 และ 16.6 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ; ประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน

Abstract

This study aimed to 1) compare internal audit performance categorized by personal factors, including gender, age, education level, internal audit experience, and current job position, and 2) study the factors affecting internal audit performance. This is survey research. The research population includes 12,000 internal auditors in the Social Media group. The sample consisted of 400 internal auditors, selected using purposive sampling. Data were collected via a questionnaire (Google Form) distributed through a social media platform (Facebook: IA Community Thailand). The statistical tools used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and reliability testing using Cronbach's alpha coefficient. Hypothesis testing was conducted using t-test and ANOVA (Analysis of Variance), with F-test employed to compare the means across groups. Additionally, multiple linear regression analysis (MRA) was applied to explain the relationships between the factors affecting internal audit performance.

The findings revealed that:

1. Internal check with gender, age range, education level Experience in internal auditing and current job positions It has a statistically significant difference in the efficiency of internal audit work. There is a statistically significant difference at the 0.01 and 0.05 levels.
2. Factors positively influencing internal audit performance included management support, cooperation from auditees, auditors' skills, auditors' independence, and monitoring and evaluation. These factors collectively explained 49.7% of the variance in overall

internal audit performance (Adjusted $R^2 = 0.497$), with audit quality showing the highest variance explanation at 52.5% (Adjusted $R^2 = 0.525$). In comparison, the variance explained for work volume, time, and cost were 25.1%, 53.3%, and 16.6%, respectively.

Keywords: Factors Affecting; Effectiveness of Internal Audit

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อการบริหารจัดการองค์กรมากขึ้น การตรวจสอบภายในถือเป็นกระบวนการในการสนับสนุนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยในการระบุและป้องกันความผิดพลาดหรือการทุจริตเท่านั้น แต่การตรวจสอบภายในยังช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรอีกด้วย (สำนักงานการตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2565) ได้ให้คำนิยามของการตรวจสอบภายในไว้ว่า เป็นกิจกรรมให้ความเชื่อมั่น และการให้คำปรึกษาตามฐานความเสี่ยงอย่างเป็นอิสระ เที่ยงธรรม และรู้จริงต่อคณะกรรมการและฝ่ายบริหาร ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อส่งเสริมและเพิ่มคุณค่า รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานของสำนักงานให้ดีขึ้น นอกจากนี้ จะช่วยให้สำนักงานบรรลุถึงพันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการกำกับและพัฒนาตลาดทุนด้วยการตรวจสอบ ประเมินและปรับปรุงประสิทธิผล ของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน การกำกับดูแลกิจการที่ดี และการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบอื่นๆ อย่างเป็นระบบ จากบทบาทที่สำคัญของงานตรวจสอบภายใน (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในสากล, 2567) สถาบันผู้ตรวจสอบภายในสากลได้ออกมาตรฐานการตรวจสอบภายในสากล โดยปรับปรุงมาตรฐานสากลของผู้ตรวจสอบภายในมืออาชีพ โดยจะประกาศใช้อย่างเป็นทางการในเดือนมกราคม พ.ศ. 2568 เพิ่มความสำคัญของเทคโนโลยี ความยั่งยืน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในเป็นประโยชน์ต่อองค์กร อีกทั้งเพิ่มมาตรฐานสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) และหน่วยงานตรวจสอบภาครัฐที่น่าสนใจ และจะมีแนวทางปฏิบัติออกมาเพิ่ม ไม่ว่าจะเป็น Cybersecurity, ESG, Third party risks และอื่นๆ ตามมาด้วย ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้มีการสื่อสารเรื่องดังกล่าว ผ่านทางเว็บไซต์ SET Link (SET Listed Company Notification and Key Operation) ไว้ด้วยเช่นกัน สถาบันผู้ตรวจสอบภายใน (The Institute of Internal Auditor-IIA) ได้ให้คำนิยามของการตรวจสอบภายใน ในกรอบแนวทางปฏิบัติทางวิชาชีพระหว่างประเทศ (IPPF) ของ IIA ไว้ว่า การตรวจสอบภายในเป็นกิจกรรมการรับรองและให้คำปรึกษาที่เป็นอิสระและเป็นกลาง ซึ่งออกแบบมาเพื่อเพิ่มมูลค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยการนำแนวทางที่เป็นระบบและมีวินัยมาใช้

เพื่อประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล ที่ผ่านมามีนักทฤษฎีหลายท่าน ได้พยายามพัฒนาและปรับปรุงวิธีการตรวจสอบภายในให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถจัดการความเสี่ยงและสร้างคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายใน ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การการลดความเสี่ยงจากการดำเนินการผิดพลาด หรือการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยอ้างอิงแนวคิดของ Sawyer, Dittenhofer, & Scheiner (1996) ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ (Father of Modern Internal Auditing) Sawyer หนังสือเล่มแรกของ คือ "Sawyer's Internal Auditing: The Practice of Modern Internal Auditing"

ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1973 หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในคู่มือที่มีความสำคัญและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการตรวจสอบภายใน โดยมีการปรับปรุงหลายครั้งเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพตรวจสอบภายใน อีกทั้งยังได้รับการยกย่องจากวิสัยทัศน์ที่นำวิชาชีพการตรวจสอบภายในออกจากตรวจสอบระดับกิจกรรมและกำหนดแนวทางอื่นๆ อีกมากมายสำหรับวิชาชีพนี้ในการเพิ่มมูลค่าของงาน เขาได้รับรางวัลมากมายและเป็นผู้รับรางวัลแรกของรางวัล Lifetime Achievement Award ของ IIA และนักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของแต่ละปัจจัย รวมถึงประยุกต์ใช้ทฤษฎีของ Peterson and Plowman (1989) ในการวัดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในด้านการจัดการและประสิทธิภาพขององค์กรเป็นที่รู้จักจากงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการวัดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรและการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย (การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ) ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายในตามมุมมองของผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในให้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายในและตำแหน่งงานในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือช่วยในการสำรวจข้อมูลและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิธีการดำเนิน

การวิจัยเพื่อเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ด้านประชากร (Population) คือ ผู้ตรวจสอบภายในที่อยู่ในกลุ่ม Social Media (Facebook กลุ่ม IA Community Thailand) ชุมชนผู้ตรวจสอบภายในในประเทศไทย ซึ่งมีสมาชิกอยู่ 12,000 คน ซึ่งสิ้นสุดข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2567 และ 2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้ตรวจสอบภายในที่เป็นสมาชิกกลุ่ม IA โดยสุ่มตามความสะดวก ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 400 ตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970, p. 608)

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้ 1) แบบสอบถาม (Google form) โดยแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายในและตำแหน่งงานในปัจจุบัน โดยข้อคำถามมีลักษณะแบบปลายปิดให้ตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ด้านการให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และด้านการติดตามและประเมินผล ตามแนวคิดของ Sawyer, Dittenhofer, & Scheiner (1996) ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย ตามแนวคิดของ Peterson & Plowman (1989) โดยแบบสอบถามส่วนนี้ มีทั้งหมด 35 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วน ตามรูปแบบของ Likert (1967) และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลการวิจัยที่แสดงถึงมุมมองหรือข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ไม่ครอบคลุมในคำถามส่วนที่ 2) 2) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.951 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. ด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการออกแบบแบบสอบถามใน Google Form โดยกำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามต้องตอบทุกข้อเพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม และเพิ่มคำชี้แจงเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการตอบ และระยะเวลาที่ใช้ในการตอบ ก่อนที่จะนำแบบสอบถามเผยแพร่ผ่านช่องทาง Social Media (Facebook: IA Community Thailand) ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนติดตามผลการตอบกลับให้ครบถ้วน ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยจะดึงข้อมูลที่บันทึกอัตโนมัติใน

Google form ออกมาในรูปแบบไฟล์ เช่น Excel เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่เหมาะสม

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายใน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ด้านการให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และด้านการติดตามและประเมินผล โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (3) ปัจจัยประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มากกว่าสองกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติ (F-test) โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในกรณีพบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) และวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสองกลุ่ม ด้วยสถิติทดสอบ t (t-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลการหาความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ MRA (Multiple Regression Analysis) แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R2 ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายใน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (วัตถุประสงค์ 1)

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ		
	สถิติ F	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ
1. เพศ	-1.149**	.031	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
2. ช่วงอายุ	18.994**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
3. ระดับการศึกษา	3.550*	.030	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
4. ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายใน	3.106*	.026	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
5. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน	19.213**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
6. วุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	.172	.842	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ตรวจสอบภายในที่มีเพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายใน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน มีผลต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน (วัตถุประสงค์ 2)

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน โดยรวม (n = 400)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ	ประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายใน				
	B	SE(b)	Beta	t	P-Value
(Constant)	1.480	0.171		8.659**	0.001
1. การสนับสนุนของผู้บริหาร	0.393	0.083	0.443	4.735**	0.001
2. การให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ	0.073	0.029	0.095	2.543*	0.011

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ	ประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายใน				
	B	SE(b)	Beta	t	P-Value
3. การฝึกอบรมพัฒนาผู้ตรวจสอบภายใน	0.133	0.086	0.156	1.558	0.120
4. ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน	0.590	0.082	0.635	7.243**	0.001
5. ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน	0.482	0.048	0.616	10.113**	0.001
6. การติดตามและประเมินผล	0.195	0.037	0.250	5.265**	0.001
r	R ²	Adjusted R ²	S.E (est.)	F	P-Value
0.710	0.505	0.497	0.28843	66.771**	0.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายในโดยรวม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ด้านการให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ ด้านการฝึกอบรมพัฒนาผู้ตรวจสอบภายใน ด้านทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และด้านการติดตามและประเมินผล โดยสามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในได้ร้อยละ 49.7 (Adjusted R² = 0.497) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร การให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และการติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายในโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายในโดยรวม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ได้แก่ ด้านทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน (Beta = 0.635) ด้านความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน (Beta = 0.616) ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร (Beta = 0.443) ด้านการติดตามและประเมินผล (Beta = 0.250) และด้านการให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ (Beta = 0.095) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในมุมมองของผู้ตรวจสอบภายใน แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่ส่งผลกระทบ มีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายใน หลากหลายมิติ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายใน และตำแหน่งงานในปัจจุบัน มีผลต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะช่วงอายุและตำแหน่งงาน ในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบอย่างเด่นชัดในระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมตามช่วงอายุ และการจัดสรรตำแหน่งงานที่สอดคล้องกับความสามารถเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณภัทร จิตต์เสรี (2565) ซึ่งพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ อายุงานและระดับปฏิบัติงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของการตรวจสอบภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมาลีรัตน์ พัฒนตั้งสกุล และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2560, หน้า 103-114) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า เพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปี สมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาบัญชี เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ปฏิบัติการ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และมีหน้าที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันด้าน การตรวจสอบภายใน โดยมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยการตรวจสอบภายในสมัยใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนางานให้ทันสมัยและตรงกับวัตถุประสงค์ของ องค์กรด้านการตรวจสอบตามผลการประเมินความเสี่ยง ด้านการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วมและ การประเมินผลตนเอง ด้านการตรวจสอบในเชิงรุกแบบก้าวหน้าและสร้างสรรค์ และมีความคิดเห็น ด้วยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในโดยรวมอยู่ในระดับสูงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการลด โอกาสที่จะเกิดความสูญเสียจากการดำเนินงาน ด้านการควบคุมภายในที่ดี ด้านการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในโดยรวม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ (ทั้ง 5 ด้าน) ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร การให้ความร่วมมือของผู้รับการตรวจสอบ ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และการติดตามและประเมินผลมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพของงานตรวจสอบภายในโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 สอดคล้องกับณภัทร จิตต์เสรี (2565) ที่พบว่าปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร ทักษะของผู้ตรวจสอบ การติดตามและประเมินผล และความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบ มีผลต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับปิยาภา สัมฤทธิ์เปี่ยม (2566) ที่ระบุว่าปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในหลายมิติ เช่น คุณภาพ ปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่าย และ Oktay, Stevens, & Baris (2020, pp. 238-271) พบว่า ปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน ได้แก่การถึง ปัจจัยด้านความสามารถของฝ่ายตรวจสอบ คุณภาพงานตรวจสอบ ความเป็นอิสระของฝ่ายตรวจสอบ การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการติดตามผล Ta, & Doan (2022, p. 37) พบว่า ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน และการ

สนับสนุนจากผู้บริหาร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในเมื่อพิจารณาปัจจัยเป็นรายด้าน พบว่า การสนับสนุนของผู้บริหาร ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน และการติดตามและประเมินผล มีผลกระทบสำคัญในหลายมิติ ดังนี้

1. ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบเชิงบวกในมิติคุณภาพ ปริมาณงาน และเวลา โดยเฉพาะในด้านคุณภาพที่การสนับสนุนทรัพยากร การจัดการนโยบาย และการส่งเสริมการทำงานของผู้ตรวจสอบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของณภัทร จิตต์เสรี (2565) ที่ระบุว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารช่วยเพิ่มขีดความสามารถและความน่าเชื่อถือในกระบวนการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในมิติด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจเป็นเพราะค่าใช้จ่ายเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการทรัพยากรและกระบวนการตรวจสอบในเชิงโครงสร้าง เช่น การติดตามผลและการบริหารต้นทุน

2. ด้านทักษะของผู้ตรวจสอบภายในมีบทบาทสำคัญในมิติคุณภาพ ปริมาณงาน และเวลา โดยเฉพาะในด้านคุณภาพที่ความสามารถเฉพาะทางช่วยเพิ่มความแม่นยำของกระบวนการตรวจสอบ สอดคล้องกับณภัทร จิตต์เสรี (2565) ที่ระบุว่า ทักษะของผู้ตรวจสอบส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบในหลายมิติ และ Dyah, & Cris (2019, pp. 39-47) ที่ชี้ว่า ความสามารถ งานตรวจสอบ และการสื่อสาร มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายใน นอกจากนี้ งานของเรืองฤทธิ์ มหามนตรี (2564) ยังสนับสนุนว่าการใช้เทคนิคและความสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพและการจัดการเวลา แม้ว่าจะไม่ได้ระบุถึงงานตรวจสอบโดยตรง แต่สะท้อนถึงบทบาทของทักษะในกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ทักษะไม่ได้ส่งผลต่อมิติด้านค่าใช้จ่าย เนื่องจากค่าใช้จ่ายมักเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรมากกว่าความสามารถของบุคคล

3. ด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลชัดเจนในมิติคุณภาพ ปริมาณงาน และค่าใช้จ่าย โดยช่วยปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบ ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความโปร่งใสในเชิงทรัพยากร สอดคล้องกับณภัทร จิตต์เสรี (2565) ที่กล่าวถึงการติดตามผลและการประเมินผลว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพ และ Oktay, Stevens, & Baris (2020, pp. 238-271) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบควบคุมภายในเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 การสนับสนุนของผู้บริหาร: ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณและมีการฝึกอบรมพัฒนาผู้ตรวจสอบภายในพร้อมแสดงความใส่ใจในประเด็นที่ได้รับการตรวจพบ เพื่อให้กระบวนการตรวจสอบดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ การสนับสนุนนี้ช่วยเพิ่มศักยภาพงานตรวจ

สอบภายใน สร้างความมั่นใจให้ผู้ตรวจสอบปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมคุณค่าและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่องค์กร

1.2 ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน : ควรพัฒนาทักษะของผู้ตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง โดยจัดโปรแกรมอบรมที่ครอบคลุม เช่น ความรู้ด้านบัญชี มาตรฐานธุรกิจ และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในเข้าใจ มาตรฐานที่เกี่ยวข้องเชิงลึก พร้อมพัฒนาความรู้ในด้านสำคัญอื่นๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าและประสิทธิภาพ กระบวนการตรวจสอบภายใน รวมถึงศักยภาพองค์กรในระยะยาว

1.3 การติดตามและประเมินผล : หน่วยงานตรวจสอบภายในควรพัฒนากระบวนการติดตาม ผลการตรวจสอบให้มีความเป็นระบบและเข้มงวด เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง การติดตามผลอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดความเสี่ยง และส่งเสริมการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยี เช่น การใช้ AI หรือ ระบบอัตโนมัติในการตรวจสอบภายใน เพื่อวิเคราะห์ว่ามีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในมิติต่างๆ อย่างไร ในยุคที่เทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญมากขึ้น

2.2 ศึกษาการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง ในบริบทองค์กรว่ามีผลต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในในแต่ละมิติอย่างไร

2.3 วิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยจิตวิทยา เช่น แรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน ของผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อทำความเข้าใจในมุมมองเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ของงานตรวจสอบภายใน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายในมีหลายด้าน โดยข้อเสนอแนะมุ่งพัฒนากระบวนการตรวจสอบภายในและเสริมปัจจัยที่ส่งผลดีต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ ในระยะยาว ดังนี้ 1) การสนับสนุนของผู้บริหาร: ต้องให้ความสำคัญกับงานตรวจสอบภายใน สนับสนุน ทรัพยากร งบประมาณ และอำนาจหน้าที่ รวมถึงใช้ผลการตรวจสอบในการปรับปรุงการดำเนินงาน 2) ความร่วมมือของหน่วยงานที่ถูกตรวจสอบ: ควรให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเปิดใจรับข้อเสนอแนะเพื่อ ปรับปรุงกระบวนการทำงาน 3) ทักษะของผู้ตรวจสอบภายใน: ต้องมีความรู้ในด้านบัญชี การเงิน กฎหมาย และบริหารความเสี่ยง พร้อมพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง 4) ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน: ต้อง ไม่มีอิทธิพลจากผู้บริหารหรือหน่วยงานที่ถูกตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสในการทำงาน 5) การติดตามและ

ประเมินผล: ควรมีระบบติดตามผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะและประเมินประสิทธิภาพของการตรวจสอบเป็นระยะ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยเสริมประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน ส่งผลให้องค์กรดำเนินงานอย่างโปร่งใส ลดความเสี่ยง และเติบโตอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ณภัทร จิตต์เสรี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของการตรวจสอบภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยาภา สัมฤทธิ์เปี่ยม. (2566). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของนายทหารตรวจสอบภายในสำนักงานตรวจสอบภายในทหารกองบัญชาการกองทัพไทย. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลีรัตน์ พัฒนตั้งสกุล และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 103-114.

- เรืองฤทธิ์ มหามนตรี. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง
ในนิคมอมตะซิตี้ชลบุรี. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมาคมผู้ตรวจสอบภายในสากล. (2567). *มาตรฐานการตรวจสอบภายในระดับโลก*. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/c4Ywh>
- สำนักงานการตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2565). *กฎบัตรสำนักงานการตรวจสอบภายใน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ 2566*. เข้าถึงได้จาก http://audit.oop.cmu.ac.th/?page_id=249
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Educational Administration*. (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Dyah, S., & Cris, K. (2019). The effects of competence, independence, audit work, and communication on the effectiveness of internal audit. *Journal of Economics, Business, and Accountancy Ventura*, 22(1), 39-47. <https://doi.org/10.14414/jebav.v22i1.879>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.
- Oktaý, T., Stevens, J., & Baris, O. (2020). Internal audit effectiveness: Operationalization and influencing factors. *Managerial Auditing Journal*, 35(2), 238-271.
- Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business organization and management*. Homewood, IL: Richard D. Irwin.
- Sawyer, L. B., Dittenhofer, M. A., & Scheiner, J. H. (1996). *Sawyer's internal auditing*. (4th ed.). The Institute of Internal Auditors.
- Ta, T. T., & Doan, T. N. (2022). Factors affecting internal audit effectiveness: 'Empirical evidence from Vietnam. *International Journal of Financial Studies*, 10(2), 37. <https://doi.org/10.3390/ijfs10020037>

ปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะ
พนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*

The Personal Factors and the Organizational Strategy that Affect
the Competency for its Salespeople of a Private Company
in Bangkok

ภาคินทร์ เจริญสุข, ธีรเดช สมองทวิพร, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล และสมยศ อวเกียรติ
Pakin Charoensuk, Teeradej Snongtaweepon, Sanit Sirivisitkul and Somyos Avakiat
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pakin.char@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษากลยุทธ์ขององค์กรที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานขายไอทีที่อยู่ในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ .05

*ได้รับบทความ: 7 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 22 มกราคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 26 กุมภาพันธ์ 2568
Received: January 7, 2025; Revised: January 22, 2025; Accepted: February 26, 2025

2. กลยุทธ์ขององค์กรพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยรวม ได้แก่ 1) ด้านพันธกิจ 2) ด้านวิสัยทัศน์ 3) ด้านค่านิยม มีอิทธิพลทางบวกต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Adjusted $R^2 = .639$)

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนบุคคล; กลยุทธ์ขององค์กร; สมรรถนะพนักงานขายไอที

Abstract

The objectives of this research are 1) to compare personal factors that affect the competency of IT salespeople of a private company in Bangkok; 2) to study the organizational strategy that affect the competency of IT salespeople of private company in Bangkok. It is survey research. The sample group consisted of IT salespeople working at a private company in Bangkok. Using a sample size of 300 people, the instrument used in the research was a questionnaire. It has a reliability value of .95. Statistics used in data analysis include number, percentage, mean, and standard deviation. By one-way analysis of variance and multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1. Comparison of personal factors and the organizational strategy that affect the competency of IT salespeople in a private company in Bangkok. Classified according to personal factors including gender, age, status, education level. Average monthly income and work experience. Statistically significantly different, .01 and .05.

2. Study the organizational strategy that affect the competency IT salespeople of a private company. Including 1) mission 2) vision and 3) values had a positive influence on the competency of the IT salespeople in a private company in Bangkok. Overview The effect was statistically significant at the .01 level (Adjusted $R^2 = .639$).

Keywords: Personal Factors; Corporate Strategy; Competency of IT Sales Personnel

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม โรคระบาด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง องค์กรและหน่วย

งานต่างๆ จำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างมั่นคงและเติบโตอย่างยั่งยืน ผู้บริหารต้องมีความพร้อมในการปรับตัว โดยต้องศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงช่วยให้องค์กรสามารถแข่งขันได้ แต่ยังสร้างความมั่นคงให้กับพนักงานและส่งเสริมศักยภาพการเติบโตขององค์กร ซึ่งการเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการแข่งขันจึงต้องอาศัยการปรับตัวเชิงรุก การวางแผนที่ยืดหยุ่น และการนำแนวทางที่เหมาะสมมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงและมีการนำกลยุทธ์มาบริหารจัดการให้เหมาะสมกับองค์กร (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2549) ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนและการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม กลยุทธ์มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Strategy หมายถึง แผนหรือการวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์กำหนดไว้ โดยเฉพาะแผนที่ต้องทำในระยะยาวหรือศิลปะการวางแผนอย่างดีที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยคำว่า “กลยุทธ์” แปลว่าการต่อสู้และเมื่อนำมาใช้ในธุรกิจมักใช้คู่กับการวางแผนกลยุทธ์เป็นวิธีการหรือแผนการที่คิดขึ้นอย่างรอบคอบมีลักษณะเป็นขั้นตอน มีความยืดหยุ่น พลิกแพลงได้ตามสถานการณ์ มุ่งหมายเพื่อเอาชนะคู่แข่งหรือหลบหลีกอุปสรรคต่างๆ จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (วรพรรณ เอื้ออาภรณ์, 2558)

การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรให้มีความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและสร้างผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ องค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของบุคลากร ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้กิจกรรมและเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มสมรรถนะในการทำงานการจัดกิจกรรมหรือโครงการพิเศษ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และการให้คำปรึกษาเชิงพัฒนา (coaching) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การสนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้เพิ่มเติมผ่านการฝึกอบรม การศึกษาต่อ หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงศักยภาพและทำงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาสมรรถนะและนำความรู้ไปปรับใช้กับการทำงาน จะช่วยให้การวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันและความสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้ องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางการเรียนรู้ และรู้จักตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดคุณลักษณะหรือความสามารถของแต่ละบุคคลที่ผสมผสานกับความรู้ และทักษะต่างๆ ซึ่งเป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุตามเป้าหมายของตนเอง และขององค์กรได้ (จอมภัก จันทะศักดิ์, 2561, หน้า 162-176) นอกจากนี้ บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้น โดยได้

รับการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานเพื่อให้มีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจของบุคลากร ตลอดจนเป็นแรงจูงใจแก่บุคลากรในการทำงานให้สอดคล้องระหว่างความพึงพอใจในงานของบุคลากรกับประสิทธิผลขององค์การ โดยคุณภาพชีวิตการทำงานจะส่งผลต่อองค์การในการเพิ่มผลิตผลขององค์การ (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2546) สมรรถนะ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) คือ สิ่งที่ต้องการต้องการให้ “รู้” เช่น ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของทางราชการที่นำมาปฏิบัติในองค์การ 2) ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการต้องการให้ “ทำ” เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะที่จะต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญก่อนนำไปปฏิบัติงาน 3) พฤติกรรมที่พึงปรารถนา (Attributes) คือ สิ่งที่ต้องการต้องการให้ “เป็น” เช่น ความใฝ่รู้ ความซื่อสัตย์ และความมุ่งมั่นในความสำเร็จความสามารถหรือความรู้ความสามารถในการทำงานหรือปฏิบัติงานต่างๆ โดยเฉพาะในบริบททางวิชาการหรือองค์กร สมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่ติดตัวมากับมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นด้านใดด้านหนึ่ง เพียงแต่การที่จะค้นพบสมรรถนะในตัวเองนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย หรือสามารถพบเจอได้เร็ววัน การใช้เวลาจึงเป็นคำตอบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของการค้นหาสมรรถนะภายในตัวเอง ซึ่งอาจเกิดจากการสังเกตการณ์ทั้งจากตัวเองและจากผู้อื่น ว่าตัวเราเองมีสมรรถนะในด้านใดอาจหมายความว่าเรามีการปฏิบัติงานที่ดี ที่เราสามารถทำได้เหนือกว่าผู้อื่น ภายในขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย

กลยุทธ์เป็นแนวทาง (Means) ที่ทำให้ทุกส่วนงานในองค์กร มีความเข้าใจในสิ่งที่องค์กรต้องการได้อย่างถูกต้องตรงกัน และทำให้การตัดสินใจต่างๆ มีความสม่ำเสมอ และขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน ในแต่ละส่วนงานของธุรกิจจะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายและพันธกิจของแต่ละส่วนงาน การพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร เป็นความสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพื่อช่วยให้บุคลากรเพิ่มความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่ดี ป้องกันการผิดพลาดในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในบรรลุตามเป้าหมายให้ทันกับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว องค์กรต้องเผชิญกับความท้าทายจากโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาด การพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ เช่น การสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนพนักงาน การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อยกระดับการให้บริการ Kotler, P., & Keller, K. L. (2016) อธิบายว่า กลยุทธ์ขององค์กรถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เพื่อที่จะเป็นตัวกำหนดให้องค์กรสามารถดำเนินการโดยไม่หลงทาง โดยในความเป็นจริง หากองค์กรต้องการทำให้วิสัยทัศน์ขององค์กรเกิดขึ้นจริงในอนาคต จะต้องมีความพันธกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) อะไรบางอย่างที่ต้องทำในปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคตตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ และการจะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้สำเร็จนั้น นอกจากนี้ผู้นำองค์กรควรกำหนดค่านิยมองค์กร (Core Values) ให้ชัดเจนว่าเราจะ

อยู่กันหรือปฏิบัติกันแบบนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานทุกคนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากแนวโน้มของสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางองค์กร โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของตลาด แนวโน้มนี้จะบังคับให้องค์กรพัฒนาด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพในการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนพนักงานสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และสามารถนำวิธีการทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้บริการแก่ลูกค้าได้

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว องค์กรต้องเผชิญกับความท้าทายจากโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาด การสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนพนักงาน การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อยกระดับการให้บริการ การมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนช่วยให้องค์กรดำเนินงานได้โดยไม่หลงทาง และสร้างความพร้อมในการปรับตัวเพื่อเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ขององค์กรที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือช่วยในการสำรวจ ข้อมูลและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อเป็นการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ พนักงานขายไอทีที่อยู่ในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ พนักงานขายไอทีที่อยู่ในบริษัทเอกชน จำนวน 300 คน ซึ่งเป็นประชากรที่นับได้แน่นอนและเป็นการเลือกโดยใช้หลักเหตุผลเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา
2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การทำงาน ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ขององค์กร ได้แก่

ด้านพันธกิจ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านค่านิยม ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ 2) วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค เท่ากับ 0.761 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. ด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงจะทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ตอบแบบสอบถามผ่านระบบ (Google Form) โดยการเก็บแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากร

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ทำงาน โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) กลยุทธ์ขององค์กรและสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย สมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความถี่ที่มากกว่าสองกลุ่มโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติ (F-test) และสถิติ t (t-test) และการวิเคราะห์กลยุทธ์ขององค์กรส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ MRA (Multiple Regression Analysis) แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 137 คน มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 197 คน มีสถานภาพแต่งงาน จำนวน 169 คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 249 คน มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,000-30,000 บาท จำนวน 258 คน มี

ประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 203 คน

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ($n = 300$)

ปัจจัยส่วนบุคคล	สมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชน		
	สถิติ F, t	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-3.540**	.003	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
2. อายุ	.090	.914	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
3. จำนวนพรรษา	.346	.708	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
4. ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาสายสามัญ)	1.492	.216	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
5. วุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี)	.684	.505	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)
6. วุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม)	.172	.842	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปรียบเทียบสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ทำงาน ดังนี้ 1) สมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 2) สมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ด้านสถานภาพ ด้านระดับการศึกษา ด้านรายได้ต่อเดือน ด้านประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่มขององค์กรกับสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบกลยุทธ์ขององค์กรส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร (n = 300)

กลยุทธ์ขององค์กร	สมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชน			
	ภาพรวม	ด้านความรู้	ด้านทักษะ	ด้านคุณลักษณะ
1. ด้านพันธกิจ	13.487** (.001)	8.354** (.001)	13.399** (.001)	12.399** (.001)
2. ด้านวิสัยทัศน์	9.433** (.002)	11.689** (.002)	4.516** (.005)	8.211** (.001)
3. ด้านค่านิยม	6.950** (.001)	5.916** (.001)	5.278** (.001)	6.590** (.001)
Adjusted R ²	.639	.568	.541	.595

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้ 1) กลยุทธ์ขององค์กร ได้แก่ ด้านพันธกิจ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านค่านิยมองค์กร ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 63.9 2) กลยุทธ์ขององค์กร ได้แก่ ด้านพันธกิจ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านค่านิยมองค์กร ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 56.8 3) กลยุทธ์ขององค์กร ได้แก่ ด้านพันธกิจ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านค่านิยมองค์กร ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้านทักษะ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 54.1 และ 4) กลยุทธ์ขององค์กร ได้แก่ ด้านพันธกิจ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านค่านิยมองค์กร ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้านคุณลักษณะ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 59.5

4. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ภาพรวมของข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ขององค์กรและสมรรถนะของพนักงานขายไอที

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ขององค์กร ในภาพรวม ($n = 300$)

กลยุทธ์ขององค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านพันธกิจ	3.71	.364	มาก
2. ด้านวิสัยทัศน์	3.89	.327	มาก
3. ด้านค่านิยม	4.33	.374	มาก
รวม	3.98	.252	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยกลยุทธ์ขององค์กร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .252) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านค่านิยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .374) รองลงมา ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .327) รองลงมา ได้แก่ ด้านพันธกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .364) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของ พนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ($n = 300$)

สมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความรู้	3.80	.407	มาก
2. ด้านทักษะ	3.63	.438	มาก
3. ด้านคุณลักษณะ	3.69	.411	มาก
รวม	3.71	.389	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .389) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = .407) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .411) รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .438)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) สมรรถนะของพนักงานขายไอทีในบริษัทเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามเพศที่ต่างกันมีผลต่อสมรรถนะพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมวุฒิ แยมประโคน (2563) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากร บริษัท มหาจักร แอร์ คอนดิชั่นเนอร์ส จำกัด พบว่า บุคลากรในบริษัทที่มีเพศ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และรายได้มีสมรรถนะการทำงานแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล เจริญสุข (2564) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตจำแนกตามเพศและสถานภาพมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษากลยุทธ์ขององค์กรที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยกลยุทธ์ขององค์กร ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพันธกิจ วิสัยทัศน์ และค่านิยมองค์กร สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ภาพรวม ได้ร้อยละ 63.9 (Adjusted R^2 เท่ากับ .639) มีอิทธิพลทางบวกส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งงานวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ธนอมกิตติ (2566) ที่ได้ศึกษาปัจจัยสมรรถนะของหัวหน้างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในการทำงานที่บ้าน (Work From Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สมรรถนะในการสื่อสารของหัวหน้างานและสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้างาน ผู้ได้บังคับบัญชาจะสามารถเข้าใจสิ่งที่หัวหน้างานต้องการ เกิดความราบรื่นและสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้างานซึ่งเมื่อหัวหน้างานมีไหวพริบดี สามารถวางกลยุทธ์การทำงานได้ทั้งระบบองค์กร ทั้งทีมงาน และตนเอง ก็เป็นสิ่งที่ส่งผลให้พนักงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหัวหน้างาน การเสริมศักยภาพ การพัฒนาทักษะ เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในการทำงานที่บ้าน (Work From Home) และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐพล เอี่ยมสวัสดิ์ (2564) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามตำแหน่งงาน: กรณีศึกษา บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต พบว่า บุคลากรต้องการให้

บริษัทฯ พัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านประเภทของสมรรถนะบุคลากร ด้านการกำหนดแผนพัฒนาสมรรถนะ ด้านแรงจูงใจ ด้านการสื่อสาร และด้านวิธีการ รูปแบบและช่องทางการเข้าถึง ทั้งนี้ จากผลการศึกษาความต้องการของบุคลากร บริษัทฯ ควรพัฒนาการสื่อสารให้ชัดเจน กำหนดเป้าหมายของแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบและวิธีการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukhumpong (2022, pp. 3849-3860) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ทันสมัยและความยั่งยืนขององค์กรของรัฐวิสาหกิจในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์การจัดการสมัยใหม่โดยรวมถูกรับรู้ในระดับสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการคุณภาพโดยรวม ความยั่งยืนขององค์กรของรัฐวิสาหกิจโดยรวมแล้วถูกรับรู้ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยั่งยืนทางเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความยั่งยืนทางสังคมและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการเชิงกลยุทธ์มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับความยั่งยืนขององค์กรและมีอิทธิพลสูงสุดต่อความยั่งยืนขององค์กร

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรที่มีความชัดเจนและน่าดึงดูดใจสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการศึกษาศักยภาพของพนักงานเข้าใจและเชื่อมโยงงานของตนเองกับพันธกิจองค์กรสามารถทำได้ผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ควรมีการศึกษาค่านิยมขององค์กรที่สามารถสร้างมาตรฐานการทำงานช่วยกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงาน และสร้างมาตรฐานการทำงานในองค์กรให้เป็นระบบระเบียบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่คำนึงความแตกต่างของกลุ่มเพศและกลุ่มสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

2.2 นำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางเพื่อเพิ่มกลยุทธ์ขององค์กรที่ส่งผลต่อสมรรถนะของพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลและกลยุทธ์ขององค์กรที่มีผลต่อสมรรถนะพนักงานขายไอที คือ 1) การส่งเสริมสร้างแรงจูงใจ: การกำหนดระบบรางวัลที่เหมาะสม เช่น โบนัสตามผลงาน หรือการยกย่องในที่ประชุม ช่วยกระตุ้นให้พนักงานขายมีความมุ่งมั่นในการทำงานและเพิ่ม

ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนการเติบโตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจและสามารถทำงานได้เต็มที่ 2) การสนับสนุนผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ: การสื่อสารที่ชัดเจนและสม่ำเสมอเกี่ยวกับพันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กรช่วยให้พนักงานเข้าใจเป้าหมายและสามารถทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น การประชุมและการแจ้งข้อมูลที่ถูกต้องช่วยลดปัญหาความเข้าใจผิด 3) การสร้างมาตรฐานการทำงาน: การตั้งมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจนช่วยให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส มาตรฐานการทำงานที่ดีจะช่วยให้การประเมินผลเป็นไปอย่างเป็นระบบและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการฝึกอบรมเพื่อให้พนักงานเข้าใจและสามารถทำตามมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง ดังภาพที่ 1

แนวทางเพิ่มสมรรถนะพนักงานขายไอทีของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

จอมภัก จันทะคัต. (2561). สมรรถนะที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาใน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 7(1), 162-176.

- จิราพร ธนอมกิตติ. (2566). ปัจจัยสมรรถนะของหัวหน้างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในการทำงานที่บ้าน (Work From Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์จัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เฉลิมวุฒิ แยมประโคน. (2563). ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากร บริษัท มหาจักร แอร์คอนดิชันเนอร์ จำกัด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2546). การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ภาคปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ธีระพล เจริญสุข. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- รัฐพล เอี่ยมสวัสดิ์. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามตำแหน่งงาน: กรณีศึกษา บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต. (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรพรรณ เอื้ออาภรณ์. (2558). การดำเนินกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ภาภาสน์วิวัฒน์. (2549). การบริหารเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). Harper & Row.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management*. (15th ed.). Pearson Education Limited.
- Sukhumpong, C., Patoomsawat, T., Snongtaweepon, T., Damrongsiri, T., Boonsathaporn, S., Raktakanishtha, P., & Kongsong, W. (2022). A relationship between modern management strategy and organizational sustainability of state enterprise in Bangkok metropolitan areas, Thailand. *Journal of Positive School Psychology*, 6(7), 3849-3860.

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*

The Development of Reading Comprehension Ability of Grade 4 Students Using SQ4R Integrated with Mind Mapping Learning Management

สุติดา ปั่นคุ้ม และศิริพร พึ่งเพชร

Sutida Pankoom and Siriporn Phungphet

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ประเทศไทย

Vongchavalitkul University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sutida_pan@vu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดและ 2) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนอนุบาลธิดา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน และแบบทดสอบการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมติฐาน (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการ

*ได้รับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 14 มกราคม 2568; ตอบรับตีพิมพ์: 6 กุมภาพันธ์ 2568

เรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบ SQ4R; การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ; แผนผังความคิด

Abstract

The research aims to 1) Compare the English reading comprehension abilities before and after on Unit 3 Workplaces and Job Duties of grade 4 students learning through SQ4R learning activities together with mind mapping techniques. 2) Compare the English reading comprehension abilities on Unit 3 Workplaces and Job Duties of grade 4 students learning through SQ4R learning activities together with mind mapping techniques with the 70 percent criteria. The samples were 40 grade 4/1 students in Theera School in the first semester of the academic year 2024. The samples were selected by cluster random sampling method. The research tools were 6 lesson plans and and reading for comprehension test grade 4. It is a 4-choice, multiple choice test with 25 questions. The statistic used in data analysis were Mean, Standard Deviation (S.D.), Hypothesis Test (t-test).

The findings revealed that:

1. Grade 4 students have English reading comprehension abilities on Unit 3 Workplaces and Job Duties of grade 4 students learning through SQ4R learning activities together with mind mapping techniques. Management was statistically significantly higher than before at the .05 level.

2. The average score of learning achievement on Unit 3 Workplaces and Job Duties of grade 4 students after using the SQ4R learning activities together with mind mapping techniques management statistically significantly higher than the 70 percent criteria at the .05 level.

Keywords: SQ4R Learning Method; English Reading Comprehension; Mind Mapping

1. บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร ศึกษา แสวงหาความรู้ และประกอบอาชีพ ตลอดจนการสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ภาษาอังกฤษ เป็นสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ตั้งแต่ ประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้นไป เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ในการฟัง พูด อ่าน เขียน (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220) ดังนั้น การสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน จึงเน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารนั้น เน้นการบูรณาการทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งการอ่าน นับเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เนื่องจากการ อ่านเป็นทักษะที่คงอยู่กับผู้เรียนนานที่สุด และมีโอกาสได้ใช้มากที่สุดหลังจบการศึกษาแล้ว (รัชฎา ทับเทศ, 2554)

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะใช้ในการ ศึกษาหาความรู้ การติดต่อสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ครูผู้สอน จึงจำเป็นต้องวางแผน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเป็นนักอ่านที่ดี โดยเฉพาะสำหรับ สังคมไทย เมื่อออกจากโรงเรียน ไปทักษะ การอ่าน เป็นทักษะที่จะต้องใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ นำไปสู่ความรู้ ทั้งปวง ทำให้ได้รับรู้ข่าวสาร ช่วยเสริมสร้าง ความคิดและประสบการณ์ (ดุขฎิ นานาหาร, 2553) การอ่านภาษาอังกฤษ จึงเป็นการพัฒนาผู้อ่านให้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน อ่านแล้วสามารถจับใจความและ ประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่าน พร้อมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูล แสดงความคิดเห็นโดยสามารถให้เหตุผล และทำนายเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องที่อ่านได้ ดังนั้นครูผู้สอนอ่านจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนอ่าน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ ในสิ่งที่อ่าน (อดิศยา ปรางทอง, 2560)

แม้ว่าทักษะอ่านจะเป็นทักษะที่สำคัญและสามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากกว่า ทักษะ อื่นๆ แต่พบว่านักเรียนยังมีปัญหาด้านการอ่านภาษาอังกฤษ คืออ่านแล้วไม่เข้าใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่ เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่มีอยู่ในข้อความที่อ่านได้จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าการอ่านเป็นเรื่องยาก ลำบาก น่าเบื่อหน่าย และยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้เกิดความหวั่นไหวไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ฉะนั้นในการ อ่านภาษาอังกฤษ การรู้คำศัพท์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นจะมองข้ามไปไม่ได้อันขาด แม้ว่าจะสามารถใช้ทักษะ หรือเทคนิคอื่นๆ เพื่อการอ่านได้ดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าหากไม่ทราบความหมายของคำในข้อความที่กำลัง อ่านก็คงไม่เข้าใจสิ่งที่อ่านนั้นได้ (สมุทธ เชนชวนิช, 2540, หน้า 15)

การอ่านจับใจความสำคัญจะเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต แต่เยาวชนไทยกลับมีความ สามารถด้านการอ่านค่อนข้างน้อย โดยจะเห็นได้จากผลการประเมินนักเรียนนานาชาติ (Program for

International Students Assessment: PISA) ด้านทักษะการอ่าน ในการประเมิน สมรรถนะทางอ่าน ของ PISA จะไม่ทดสอบการอ่านทั่วไป แต่จะประเมินความสามารถในการทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน การตีความ วิเคราะห์เนื้อเรื่องและรูปแบบของข้อความที่สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในสังคมที่อยู่ รวมไปถึงความสามารถในการประเมินคุณค่า และแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้ง ซึ่งสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า การวิเคราะห์ ประเทศไทยมีผลคะแนน PISA 2015 ด้านการอ่านเฉลี่ยเท่ากับ 409 อยู่ในอันดับสุดท้ายของภูมิภาคเอเชียและเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA 2012 ที่มีคะแนนเฉลี่ย 441 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท), 2558) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยมีความสามารถทางการอ่านลดลงอย่างมาก สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนจำนวนมากไม่สามารถทำข้อสอบได้ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) กล่าวว่า “เป็นเพราะเด็กไม่คุ้นกับข้อสอบคิดวิเคราะห์” เนื่องจากข้อสอบที่นำมาใช้เป็นข้อสอบที่มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ นักเรียนที่ขาดความสามารถในการอ่านและการวิเคราะห์ ย่อมจะไม่สามารถทำข้อสอบได้ (สิริธร สุขเจริญ, 2561)

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่พัฒนามาจากการสอนอ่านแบบ SQ3R ที่โรบินสัน (Robinson, 1961, pp. 29-30 อ้างถึงใน อรรถวุฒิ ตรีภักจกรกุล, 2542, หน้า 30-32) ได้เสนอไว้ ต่อมาในปี 1989 วอลเตอร์ พอค (Walter Pauk) ได้เสนอแนะวิธีสอนอ่านแบบ SQ4R โดยมีการเพิ่มขั้นตอนบันทึก (Record) หลังจากนักเรียนได้อ่านบทอ่าน และเปลี่ยนขั้นตอนการทบทวน (Review) เป็นขั้นตอน ให้นักเรียนได้วิเคราะห์บทอ่าน (Reflect) จึงมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ Survey (S) ขั้นตั้งคำถาม Question (Q) ขั้นอ่านอย่างรอบคอบ Read (R1) ขั้นการจดบันทึก Record (R2) ขั้นการสรุปใจความสำคัญ Recite (R3) ขั้น Reflect (R4) เป็นการทบทวนและแสดงความคิดเห็น สุนทร สันธพานนท์ (2546) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการอ่านสูงกว่าการอ่านโดยไม่ตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า เนื่องจากการตั้งคำถามช่วยให้นักเรียนได้แนวคิดและเกิดความพยายามในการอ่านเพื่อตอบคำถาม หรืออาจกล่าวได้ว่าคำถามมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีแนวทางในการอ่านที่ชัดเจน และอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้

การสอนอ่านแบบ SQ4R สามารถนำไปใช้สอนได้ในสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการฝึกอ่าน โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถความสนใจและความถนัดของผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านที่ดีขึ้น ซึ่งวิธีการสอนอ่านแบบมีขั้นตอนการสอนที่เป็นระบบชัดเจน โดยเริ่มจากการอ่านสำรวจอย่างคร่าวๆ (Survey) การตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบในการอ่าน (Question) การอ่านอย่างละเอียดเพื่อหาคำตอบ (Read) การจดบันทึกคำตอบที่ได้ (Record) การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง (Recite) การแสดงความคิดเห็นจากเรื่อง (Reflect) ซึ่งวิธีการสอนด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้รูปแบบ SQ4R ทำให้นักเรียนสามารถเขียนสรุปและจดจำสิ่งที่อ่านได้ดี (สุนทร สันธพานนท์, 2545, หน้า 291)

การจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Mind Mapping) เป็นที่แพร่หลายโดย โทนี บูซาน นักการศึกษาชาวอังกฤษเป็นผู้ให้กำเนิดโดยพัฒนามาจากการบันทึกแบบเดิมที่บันทึกด้วยอักษร เป็นบรรทัด เป็นแถว ใช้ปากกาหรือดินสอสีเดียว มาเป็นการบันทึกด้วย คำ ภาพ สัญลักษณ์ แบบแผ่เป็นรัศมีออกรอบๆ ศูนย์กลางและใช้สีสันทัน (Buzan, & Buzan, 1993, p. 117 อ้างถึงใน จิรพรรณ จิตประสาธ, 2543, หน้า 5) ซึ่ง แวนด้า นอร์ธ และโทนี บูซาน ได้เสนอแนะขั้นตอนการใช้ผังความคิด (Mind Mapping) ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) กำหนดคำถามให้คิด เช่น เมื่อผู้สอนพูดถึงน้ำ ผู้เรียนคิดถึงอะไร 2) ระดมสมอง เพื่อหาสิ่งที่ผู้เรียนคิด จะเป็นการนำความรู้ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดคือปล่อยให้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ไหลมาจากสมอง 3) เขียนความคิดรวบยอดหลักไว้ตรงกลางของกระดาษตัวบรรจงใหญ่ ความคิดที่สำคัญน้อยลงไปอยู่บริเวณริมขอบ คือ แดกสาขาออกไปเขียนคำบนเส้นที่ยาวเท่าตัวหนังสือ โดยเขียนเหนือเส้น 4) ลากเส้นเชื่อมโยงในแต่ละความคิด เส้นสาขาลึกหนาเรียวยาวไม่แข็งทื่อ เส้นแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆ 5) ใช้สี ที่ช่วยการจดจำ เพลินตากระตุ้นสมองซีกขวา และ 6) ใช้เครื่องหมายรูปภาพ ลูกศร ช่วยแสดงให้เห็นว่าแนวคิดต่างๆ มีความเชื่อมโยงอย่างไรและทำให้เกิดความโดดเด่น

จากการสรุปผลการสอบ O-Net วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมาพบว่ามีคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องจากปีการศึกษา 2564 และ 2565 และจากการทดสอบการอ่าน โครงการ “การอ่านจับใจความ” ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลฉีรา ปีการศึกษา 2566 พบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลการอ่านจับใจความต่ำ และปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่านักเรียนบางกลุ่มเบื่อหน่ายการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านภาษาอังกฤษ นักเรียนไม่ได้เกิดจากความอยากอ่าน แต่ต้องอ่านเพื่อให้ทำข้อสอบได้ ส่วนนักเรียนบางกลุ่มอ่านภาษาอังกฤษไม่ออก ไม่รู้ความหมายของคำศัพท์จึงทำให้ไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ (โรงเรียนอนุบาลฉีรา, 2567)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มาใช้ร่วมกับแผนผังความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ และเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลฉีรา โดยวิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นวิธีสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านได้ดี และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด จะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาได้ชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลธิดา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 6 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 200 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนอนุบาลธิดา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถไม่แตกต่างกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 6 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา และสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220-243) และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลธิดา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับหลักการ โครงสร้าง เวลาเรียน แนวทางดำเนินการ การวัดประเมินผล ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ทราบรายละเอียดด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด (2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด จากเอกสารและงานวิจัย เพื่อนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษในกลุ่มตัวอย่าง (3) ศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของเนื้อหารายวิชาภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (4) ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 6 แผน แผนละ 1 ชั่วโมงรวมเป็นเวลาเรียน 6 ชั่วโมง แผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงาน สื่อและแหล่งการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล (5) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำด้านการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล (6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านที่มีคุณสมบัติด้านหลักสูตรและการสอน สอนภาษาอังกฤษ และการวัดประเมินผล เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากนั้นวิเคราะห์ความเหมาะสมจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และแปลความหมายของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 126) ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในรายการที่ประเมิน โดยภาพรวมระดับ คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา และสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลธรีรา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศรายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (2) วิเคราะห์เนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบกับตัวชี้วัด เพื่อสร้างแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (4) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 ข้อ (5) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ที่มีคุณสมบัติดังนี้ ด้านเพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบโดยใช้แบบประเมิน (IOC: Index of Item Objective Congruence) ผลการประเมินระดับคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (6) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนอนุบาลธรีรา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 35 คน (7) ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบที่ใช้ในการทดสอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้คะแนน 0 คะแนน (8) นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ

เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้เลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.57-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-0.70 และค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน จากสูตร KR-20 ซึ่งใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นมีค่า 0.75 (ไพศาล หวังพานิช, 2561) (9) คัดเลือกข้อสอบจำนวน 25 ข้อ นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (10) นำแบบทดสอบไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้สอนการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนอนุบาลธิดา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 40 คน ดังนี้ (1) ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดให้ผู้ปกครองและนักเรียน ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ก่อนการวิจัยและขอความยินยอมให้นักเรียนเข้าร่วมการวิจัย โดยมีเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยสำหรับอาสาสมัครเด็กอายุ 7-18 ปี ตามหนังสือ มว.จ.004-มว.จ.005 และหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (2) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 6 แผน เป็นระยะเวลา 6 ชั่วโมง ได้ทำการทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสำรวจ (Survey: S) 2) ขั้นตั้งคำถาม (Question: Q) 3) ขั้นอ่าน (Read: R) 4) ขั้นการจดบันทึก (Record: R) 5) ขั้นเขียนสรุป (Recite: R) 6) ขั้นทบทวน (Reflect: R) (4) หลังจัดการเรียนรู้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อสอบฉบับเดียวกันกับข้อสอบที่ทำการทดสอบก่อนเรียนจำนวน 25 ข้อ (5) ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบ นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่าสถิติพื้นฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R

ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	17.25	4.76	8.900*	.000
หลังเรียน	40	22.85	2.48		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่สำคัญระดับ.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตารางที่ 2 คะแนนผลการทดสอบเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนตามเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	40	17.5	22.85	2.48	13.666*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่สำคัญระดับ.05

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด โรงเรียนอนุบาลธีรา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมติฐานได้ดังนี้

นักเรียนมีความสามารถอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties หลังใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และนักเรียนมีความสามารถอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 Workplaces and Job Duties นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด สามารถช่วยพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง ที่มีหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อเป็นการจัดให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งทางร่างกายสติปัญญา สังคม และอารมณ์ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 Survey นักเรียนสำรวจใจความสำคัญเรื่องที่อ่านด้วยการอ่านอย่างคร่าวๆ ขั้นที่ 2 Question นักเรียนตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 3 Read นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องอีกครั้งอย่างละเอียดเพื่อหาคำตอบ ขั้นที่ 4 Record นักเรียนบันทึกคำตอบและสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน ขั้นที่ 5 Recite นักเรียนเล่าเรื่องจากสิ่งที่ได้จดบันทึก ขั้นที่ 6 Reflect นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน (เมขลา ลือโสภา, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิตา เยี่ยมขันติถาวร (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การสอนแบบ SQ4R มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช และสอดคล้องกับพัชรนันท์ นราศิริกุลพิชัย (2561, หน้า 137-152) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ต่อความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน มีความก้าวหน้าในการพัฒนาความสามารถหลังจากการจัดการเรียนรู้ทุกคน และเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 70 อันเนื่องมาจากนักเรียนมีการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสามารถอ่านจับใจความภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นขั้นตอนซึ่งสามารถดูได้จากผลคะแนนก่อนเรียน 17.25 คะแนน และหลังเรียน 22.85 คะแนน เมื่อเทียบกับเกณฑ์ร้อยละจะได้ร้อยละ 91.4

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด มีขั้นตอนทั้งหมด 6 ขั้นตอนซึ่งต้องอาศัยเวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ฉะนั้นครูควรจัดเตรียมสื่อ บทความ ใบงานต่างๆ ให้พร้อมเพื่อจะได้จัดกิจกรรมได้ในเวลาที่เหมาะสมและครบทุกขั้นตอน

1.2 การนำแผนผังความคิดมาใช้ร่วมกับการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 4 ช่วยจัดระบบความคิดรวบยอด สร้างองค์ความรู้ใหม่ และเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนเรื่องใหม่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เปรียบเทียบพัฒนาการอ่านจับใจความ หรือวิธีการสอนอื่นๆ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เห็นว่าวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด หรือวิธีการสอนแบบใดสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ดี

2.2 ควรมีการนำแผนผังความคิดไปบูรณาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีการสอนอื่นๆ ที่นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เพื่อช่วยให้นักเรียนจัดระบบความคิดและช่วยให้จดจำได้ดี

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในนักเรียนบางคนสามารถทำให้คะแนนเพิ่มขึ้นได้จากเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิรพรรณ จิตประสาท. (2543). *การใช้ผังความคิด และการบริหารสมองในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ดุขฎิ นานาหาร. (2553). *การพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเบื้องต้นเพื่อความเข้าใจ และคงทนในการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนอ่านแบบ SQ3R*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พัชรนันท์ นราศิริกุลพิชัย. (2561). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ต่อความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 9(2), 137-152.
- ไพศาล หวังพานิช. (2561). *วิธีการวิจัย*. เอกสารประกอบการบรรยาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. นครราชสีมา: มหาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- เมขลา ลือโสภาก. (2555). *การพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชฎา ทับเทศ. (2554). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอิงประสบการณ์ทางภาษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนอนุบาลธิดา. (2567). *สรุปผลการศึกษา ปีการศึกษา 2566*. บุรีรัมย์: โรงเรียนอนุบาลธิดา.
- ศิตา เยี่ยมขันติถาวร. (2558). ผลการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน *รายงานการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5 (The 5th STOU Graduate Research Conference)*, 27 พฤศจิกายน 2558 (หน้า 102-110). สุโขทัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). (2558). *สรุปผลการวิจัย PISA 2015*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. PISA THAILAND (ipst.ac.th).
- สมุทร เข็นเชาวนิช. (2540). *เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิริธร สุขเจริญ. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้เทคนิค SQ4R ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานใต้*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุคนธ์ สีนธพานนท์ และคณะ. (2546). *วิธีสอนแบบ SQ3R และ SQ4R กระบวนการ จัดการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- อดิทยา ปรางทอง. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ4R เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับวัยรุ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อรรณวุฒิ ตรากิจธกุล. (2542). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธี SQ4R ประกอบกับ TLS กับวิธีสอนตามคู่มือครู*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Buzan, T., & Buzan, B. (1993). *The mind mapping book: Radiant thinking-The major evolution in human thought*. London: BBC Books.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบวกรกรหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4*

Development of a Training Curriculum to Promote Analytical
Thinking for Pratom Suksa 6 Students at Wat Buak Khrok Nuea
School, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4

วารุณี โพธาสินธุ์

Varunee Pothasin

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย

North-Chiang Mai University, Thailand

E-mail: varunee.mum@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตร การวิจัยใช้รูปแบบการทดลอง และการประเมินหลักสูตร โดยใช้กรอบแนวคิดของ Tyler และ Stake พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนวัดบวกรกรหนือ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน เครื่องมือประกอบการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ 2) แบบประเมินทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของ Tyler และ Stake จากผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมในโดยภาพรวมได้ค่าเฉลี่ย 4.80 อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 12.48 คะแนน และ 22.30 คะแนน ตามลำดับ คะแนนสอบหลังการฝึกอบรมสูง

*ได้รับบทความ: 13 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 29 มกราคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 4 มีนาคม 2568

Received: December 13, 2024; Revised: January 29, 2025; Accepted: March 4, 2025

กว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.25 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน อยู่ในระดับดีมาก และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร; หลักสูตรฝึกอบรม; การฝึกอบรม; การคิดวิเคราะห์

Abstract

This research aimed to 1) develop a training curriculum to promote analytical thinking for Pratom Suksa 6 students, 2) evaluate the effectiveness of the training curriculum and 3) study students' satisfaction with the curriculum. The research was an experimental models and curriculum assessments using Tyler and Stake's framework. The research area was Wat Buak Khrok Nuea School, Chiang Mai Province. The target group consisted of 40 Pratom Suksa 6 students. The research tools included 1) analytical cognitive tests, 2) analytical cognitive skills assessments, and 3) training curriculum satisfaction questionnaire. The data were analyzed by the statistical methods of mean, and standard deviation.

The research results found that:

1. The development of a training curriculum to promote analytical thinking using the concepts of Tyler and Stake from experts assessed the overall appropriateness, averaging 4.80 was at the highest level.
2. The effectiveness of the training curriculum was as follows: (1) Students had an average analytical skills of 12.48 and 22.30 respectively, their post-training test scores were statistically significantly higher than before the training at .05 level. (2) Students had analytical skills, in overall, the average score was 10.25 out of 12, at a very good level. (3) Students were satisfied with the training curriculum with an average of 4.84, at the highest level.

Keywords: Curriculum Development; Training Curriculum; Training; Analytical Thinking

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคตแนวคิด

"การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21" มีความสำคัญโดยเน้นการพัฒนาทักษะ 3R (Reading, Writing, Arithmetic) และ 4C (Critical Thinking, Communication Collaboration, Creativity) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2562) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้กระบวนการ Active Learning ที่เน้นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง กิจกรรมจากปัญหา และการปฏิบัติจริง ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริงและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการแก้ไขปัญหาในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถสังเกต แยกแยะ และเชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ผลการเรียนรู้ในปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยยังขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น และไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระบวนการใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแทนการเน้นครูเป็นหลัก การสอนควรมุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสังเคราะห์ และการสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงเน้นการบรรยายและการท่องจำเนื้อหาเป็นหลัก ซึ่งไม่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาและทักษะการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน วิธีการสอนส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาความรู้ โดยครูมักจะยืนสอนหน้าชั้นเรียนตามหนังสือหรือสูตรสำเร็จ ซึ่งทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2560) การปรับเปลี่ยนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ตามหลักการและความสำคัญที่กล่าวมา สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตร สื่อและนวัตกรรมที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสังเคราะห์ และการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนให้เห็นผลเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และนโยบายของรัฐแนวทางการศึกษาของชาติ ซึ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิด และตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่าการจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และการใช้ชีวิต โดยเน้นสมรรถนะสำคัญ ทั้งนี้สถานศึกษายังต้องประเมินทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นส่วนสำคัญในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สำนักงาน

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานที่ 1 ในกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567-2571 ว่า ผู้เรียนต้องมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมทักษะเหล่านี้ เป็นปีแห่งการรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2567)

การพัฒนาหลักสูตรเสริม มีความสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เนื่องจากช่วยเติมเต็มและขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้นกว่าหลักสูตรปกติโดยเฉพาะหลักสูตรที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจปัญหาอย่างเป็นระบบ แปลความหมาย และประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wiggins, & McTighe, 2009) ซึ่งให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรที่ใช้แนวทางออกแบบย้อนกลับช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้งุ่มง่ามไปทีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเริ่มจากการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการ (Desired Results) จากนั้นวางแผนการประเมิน (Assessment Evidence) และท้ายที่สุดคือการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Plan) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในเชิงลึกและการนำไปประยุกต์ใช้ สิ่งสำคัญการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์จริงหลักสูตรที่มีการบูรณาการเทคนิคการสอนแบบ Active Learning และ Experiential Learning ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดย Kolb (1984) ระบุว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการสัมผัสประสบการณ์ตรง การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน (ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์, 2562) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมว่าเป็นแนวทางที่สร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบ และการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่มีการออกแบบอย่างมีระบบ เน้นผลลัพธ์ที่ชัดเจน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างตรงจุดมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงลึกซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่องการคิดวิเคราะห์อย่างจริงจัง เนื่องจากเห็นว่าการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นสิ่งจำเป็นในการเตรียมความพร้อม เพื่อเผชิญกับความท้าทายทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในระดับชั้นมัธยมศึกษา และส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในอนาคต การเสริมสร้างความสามารถและทักษะการคิด

วิเคราะห์สามารถดำเนินการผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะเฉพาะอย่างต่อเนื่อง การฝึกอบรมดังกล่าว ควรใช้เทคนิคและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบบรรยาย (Lecture Method) เน้นการสอนเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องเข้าใจโดยตรง การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการคิดวิเคราะห์ในกลุ่ม การสาธิต (Demonstration Method) แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดหรือวิธีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม การใช้คำถาม (Questioning Method) การกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาผ่าน Active Learning ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาทักษะด้วยตนเอง วิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (Problem-Based Learning) ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาจริง ผึกแก้ปัญหา และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคเหล่านี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์จริงได้ทันที การมีส่วนร่วมของผู้เรียน จึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังการฝึกอบรม
3. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นการวิจัยแบบการทดลองที่มีขั้นตอนการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มี 2 ชั้น ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีของ Tyler เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรที่สำคัญและ Stake นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรที่เน้นการวิเคราะห์บริบทและความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นรูปแบบ CIPP Model งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากสมทรง สุภาพ (2565, หน้า 1-14); เสงี่ยมทองกันทม (2562) 2) การสังเคราะห์หาประเด็นในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิด Tyler โดยได้พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) วงสนทนาอัจฉริยะ 2) จับขั้วมาวิเคราะห์ 3) ไชยปริศนาภารกิจลับ 4) สวมบทบาทผจญสถานการณ์ 5) เชื่อมโยงความคิดพิชิตปัญหา 6) กราฟบอกอะไร 7) คณิตปริศนาท้าทายความคิด 8) วิทย์จำลองปัญหาแก้ได้ 9) ถกเถียงเรื่องจริยธรรม

10) เรื่องสั้นสะท้อนคิด 11) โครงการนักรังสรรค์ และ 12) ย้อนรอยความคิด

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยสร้างประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) หลักสูตรฝึกอบรม มีวิธีดำเนินการ 4 ชั้น ได้แก่ (1) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้แนวคิด Tyler วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน การจัดลำดับการเรียนรู้ และการประเมินผลเพื่อวัดความสำเร็จของหลักสูตร (2) การตรวจสอบร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ (3) การปรับปรุงร่างหลักสูตรฝึกอบรม จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (4) การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร เช่น ชื่อวัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมาย โครงสร้างเนื้อหาและกิจกรรมที่ชัดเจน คำแนะนำสำหรับผู้สอน วิธีการประเมินผล พร้อมทั้งสื่อการสอนและแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมาย 2) เครื่องมือในการตรวจสอบร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้แนวคิดการประเมินของ Tyler & Stake โดยผู้เชี่ยวชาญ ในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ และผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ แต่ละคนมีประสบการณ์ 10 ปี ขึ้นไป และวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท (1) ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่าเฉลี่ย 4.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 (2) ดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จำนวน 7 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย กับเนื้อหา 2) เนื้อหากับกิจกรรมการฝึกอบรม 3) กิจกรรมการฝึกอบรมกับการวัดและประเมินผล 4) กิจกรรมกับวัตถุประสงค์ 5) วัตถุประสงค์กับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 6) กิจกรรมที่เหมาะสมต่อ การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ 7) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมกับสื่อและแหล่งเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบประเมินทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.46-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.23-0.49 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.892 2) ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 7 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คนค่า IOC เท่ากับ 1.00 3) ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จำนวน 12 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 2 ชั้น ได้แก่ 1) การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบวรศรีเหนือ 2) การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ แบบประเมินทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้ ข้อเสนอแนะจากผู้เรียนข้อสังเกตจากการสอน ผลการประเมิน แกไขเนื้อหาที่ซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน หรือเพิ่มเนื้อหาที่สำคัญ ปรับกิจกรรม การใช้เทคโนโลยีหรือสื่อ เพื่อให้เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ที่สุด

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สามารถสรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยการ ศึกษาและวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานและศึกษาความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร สร้างและพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม พบว่าการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างหลักสูตร โดยใช้แนวคิดการประเมินของ Tyler & Stake จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปีค่าเฉลี่ย 4.80 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 แสดงถึงความเหมาะสมในระดับสูง

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยที่กล่าวมาเบื้องต้นแล้วนั้น มีรายละเอียดการประเมินตาม ตาราง ที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินโดย โดยผู้เชี่ยวชาญ หาความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. จุดมุ่งหมาย	5	0.00	มากที่สุด
2. เนื้อหาสาระ	5	0.00	มากที่สุด
3. กิจกรรมการฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด
4. สื่อและแหล่งเรียนรู้	5	0.00	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล	4.40	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.80	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมได้ค่าเฉลี่ย 4.80 หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 ประเมินประสิทธิผลภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยเน้น 1) เปรียบเทียบความรู้และความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการฝึกอบรม 2) ศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการฝึกอบรม ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่า คะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 12.48 คะแนน และ 22.30 คะแนน ตามลำดับ คะแนนสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์ทักษะการคิดวิเคราะห์ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.25 วัตถุประสงค์ที่ 3 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรหลังการฝึกอบรม และผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อหลักสูตรหลังการฝึกอบรมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยรวมได้ค่าเฉลี่ย 4.84 ระดับมากที่สุด ดังแสดงรายละเอียด ตารางที่ 2, 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม จำนวน 40 คน

การฝึกอบรม	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนการฝึกอบรม	40	12.48	2.64	39	41.42*	0.0000
หลังการฝึกอบรม	40	22.30	2.58			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 12.48 คะแนน และ 22.30 คะแนน ตามลำดับ คะแนนสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ทักษะการคิดวิเคราะห์ในแต่ละกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนวัดบวรกรกเหนือ จำนวน 40 คน

ทักษะการคิดวิเคราะห์	คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
กิจกรรมที่ 1 วงสนทนาอัจฉริยะ	12	8.60	1.03	ดี
กิจกรรมที่ 2 จับขั้วมาวิเคราะห์	12	8.60	1.03	ดี
กิจกรรมที่ 3 ไชยปริศนาภารกิจลับ	12	9.00	0.64	ดี
กิจกรรมที่ 4 สวมบทบาทผจญสถานการณ์	12	10.00	0.00	ดีมาก

ทักษะการคิดวิเคราะห์	คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
กิจกรรมที่ 5 เชื่อมโยงความคิดพิชิตปัญหา	12	10.20	0.41	ดีมาก
กิจกรรมที่ 6 กราฟบอกอะไร	12	10.60	0.50	ดีมาก
กิจกรรมที่ 7 คณิตปริศนาท้าทายความคิด	12	10.60	0.50	ดีมาก
กิจกรรมที่ 8 วิทย์จำลองปัญหาแก้ได้	12	10.20	0.76	ดีมาก
กิจกรรมที่ 9 ถกเถียงเรื่องจริยธรรม	12	11.00	0.00	ดีมาก
กิจกรรมที่ 10 เรื่องสั้นสะท้อนคิด	12	11.60	0.81	ดีมาก
กิจกรรมที่ 11 โครงการนักเรียนสร้างสรรค์	12	11.00	0.90	ดีมาก
กิจกรรมที่ 12 ย้อนรอยความคิด	12	11.20	0.20	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	12	10.25	4.08	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ในแต่ละกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.25 เมื่อพิจารณาแยกเป็นทักษะการคิดวิเคราะห์ในกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมที่ 10 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 11.60 ระดับคุณภาพ ดีมาก กิจกรรมที่ 1 และ 2 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 8.60 ระดับคุณภาพ ดี กำหนดระดับคุณภาพตามเกณฑ์การพิจารณาของ (สมชาย วิจัยสุข, 2565) ผลการสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน

ตารางที่ 4 แสดงความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จำนวน 40 คน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านระยะเวลาและสถานที่			
1.1 สถานที่มีความพร้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 ระยะเวลาเหมาะสม	4.60	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.80	0.28	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม			
2.1 การจัดเรียงลำดับเนื้อหาเหมาะสม	4.75	0.44	มากที่สุด
2.2 มีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.88	0.16	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3. ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม			
3.1 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่ม	4.68	0.47	มากที่สุด
3.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง	4.85	0.36	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.77	0.12	มากที่สุด
4. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้			
4.1 มีการใช้สื่ออย่างหลากหลายในกิจกรรมการอบรม	4.80	0.41	มากที่สุด
4.2 สื่อมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา	4.78	0.42	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.79	0.01	มากที่สุด
5. ด้านการวัดและประเมินผล			
5.1 แบบทดสอบมีความง่ายเหมาะสม	4.60	0.50	มากที่สุด
5.2 เกณฑ์การวัดและประเมิน ผลมีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.80	0.28	มากที่สุด
6. บทบาทของวิทยากร			
6.1 มีวิธีการ/เทคนิคการสอนน่าสนใจสนุกเป็นกันเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2 มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าอบรมกับวิทยากร	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.84	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยรวมได้ค่าเฉลี่ย 4.84 ระดับมากที่สุด พิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ระดับมากที่สุดทุกด้าน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและความสอดคล้องในระดับที่ดีมาก ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของกระบวนการพัฒนาและโครงสร้างหลักสูตรในหลายประเด็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ได้ดำเนินการโดยอิงจากข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ทำให้โครงสร้างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายการฝึกอบรม

และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์และพร้อมใช้งานมากขึ้น องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกัน อันเนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรหลายท่านได้แก่ สุรุจณี ลำไพศาล (2562); สุรชาติ วงศ์ทวีพร (2564); สุวรรณ สมบัติรักษา (2564); สุมาลี น้ำเทพ (2565); พิชญ์ สุทธิสาร (2566) หลักสูตรการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพอย่างรอบคอบและเป็นระบบ เริ่มจากการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาและโครงสร้างหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่ได้รับการออกแบบโดยอิงจากข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของหลักสูตรในทุกด้าน โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และสามารถนำไปใช้งานได้มีประสิทธิภาพผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของนักการศึกษาหลายท่านคือ Lieberman & Miller (1984); Dessler (1999); อีร์คักดี สุวรรณกุล (2561); กิตติชัย นำชัยสิทธิ์ (2562); สุภาพร วงศ์ทวี (2563); พิมพ์ชนก ศรีสง่า (2564); ชาญณรงค์ สุขสวัสดิ์ (2565) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนั้นครอบคลุม 6 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดเป้าหมายหลักสูตร การวางวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหาการสอน การเลือกกลยุทธ์การสอน และการเลือกวิธีการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้หลักสูตรฝึกอบรมมีความเป็นระบบและสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนประถมศึกษาประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย (Lecture Method) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม (Questioning Method) การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังกล่าวข้างต้น ได้สอดแทรกไว้ในกิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละหัวข้อ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีการพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จริง โดย องค์ประกอบของหลักสูตรที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tyler (1949) ที่เน้นว่าหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องออกแบบโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตามแนวคิด Constructivism ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือทำ ในการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Gralowski & Karwowski (2019) ที่ชี้ว่าแบบทดสอบที่มีคุณภาพและได้รับการตรวจสอบอย่างรอบคอบ

สามารถประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้งานกานต์ชนก ศรีนวลจันทร์ (2558) ได้เน้นว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีโครงสร้างและเป้าหมายช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และการศึกษาโดยดาร์กา สมนึก (2560) ที่พบว่ากิจกรรมที่ใช้แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก (Philosophy for Children) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ผลวิจัยดังกล่าวยืนยันว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ออกแบบตามกรอบแนวคิดที่ชัดเจนและสนับสนุนด้วยสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ทั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรในบริบทอื่นๆ ต่อไป

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่า คะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับดีมากซึ่งสะท้อนถึงหลักสูตรการฝึกอบรม มีกิจกรรมการฝึกอบรม และแบบประเมินที่ดี ในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริงในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ที่ดีนี้ เนื่องจากแบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยพัฒนาตามแนวคิดการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับ Stake (1967) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญอย่างละเอียด กิจกรรมฝึกอบรมมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงทั้งในรูปแบบรายบุคคลและกลุ่ม โดยมีสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอต่อการใช้งาน กิจกรรมบางส่วนเริ่มต้นด้วยการถ่ายทอดทฤษฎีพื้นฐาน หรือการสาธิตเป็นขั้นตอน กระบวนการฝึกอบรมที่เริ่มต้นด้วยการถ่ายทอดทฤษฎีพื้นฐานหรือการสาธิต ตามด้วยการปฏิบัติจริงอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับแนวคิด Experiential Learning Theory (Kolb, 1984) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติ สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การประเมินผลระหว่างกระบวนการยังเป็นการบูรณาการ Formative Assessment ซึ่งช่วยสนับสนุนการเรียนรู้แบบทันเวลาและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ได้ตามความจำเป็น โดยแนวทางนี้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning - PBL) ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องงานวิจัยของจากรุวรรณ ชัยปาณี (2563) พบว่า กิจกรรมฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันช่วยเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ Active Learning และ PBL ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Prince (2004) ที่สนับสนุนว่าการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความคิดเชิงวิเคราะห์และการเรียนรู้ระยะยาว การออกแบบกิจกรรมฝึกอบรมที่ผสมผสานทฤษฎีพื้นฐานและการปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ รวมถึงการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผลการวิจัยนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในบริบทอื่นๆ ที่ต้องการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ได้

อย่างยั่งยืน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการการวิจัย ชี้ให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการออกแบบหลักสูตร โดยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การใช้แบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ การใช้สื่อและเทคโนโลยีทันสมัย และการเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับวัยผู้เรียนและเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1970) ซึ่งระบุว่าเด็กในช่วงวัยประถมศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะและวิเคราะห์ได้ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาทางสติปัญญา นอกจากนี้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้อย่างสนับสนุนแนวคิด Multimedia Learning Theory (Mayer, 2001) ที่ระบุว่าสื่อผสมช่วยเพิ่มความเข้าใจและการจดจำข้อมูลของผู้เรียน กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงยังสอดคล้องกับแนวทาง Experiential Learning Theory (Kolb, 1984) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ชนก ศรีนวลจันทร์ (2558) ที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับสูง โดยเฉพาะเมื่อมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์อย่างชัดเจน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Johnson & Johnson (1999) ชี้ว่า การเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมกลุ่มช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วมและสามารถแสดงความคิดเห็นในกระบวนการเรียนรู้ได้ การออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีและการเน้นการปฏิบัติจริงช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิผลของการเรียนรู้ ผลการศึกษานี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในบริบทอื่นได้อย่างเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปปรับใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านพัฒนาการและความสามารถของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย เช่น ระดับมัธยมศึกษา ที่ต้องการเนื้อหาและกิจกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

1.2 โรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกับโรงเรียนวัดบวรกรเหนื่อ เช่น โรงเรียนในชนบทหรือพื้นที่ที่มีทรัพยากรการเรียนรู้อย่างจำกัด สามารถนำหลักสูตรไปปรับใช้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในบริบทที่คล้ายคลึงกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายในแง่ของภูมิภาค เศรษฐกิจ และสังคม เช่น นักเรียนในเขตเมืองหรือพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทที่แตกต่างกันได้

2.2 ควรพัฒนาวิธีการวัดผลที่ครอบคลุมและสะท้อนถึงการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น การประเมินผ่านการทำโครงการ การแก้ปัญหาจริง หรือการจำลองสถานการณ์ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในมิติต่างๆ และช่วยให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาทักษะอย่างครบถ้วน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนแนวทางการออกแบบกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ ดังนี้ 1) องค์ประกอบของหลักสูตรมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (2) เนื้อหาสาระ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ (4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ (5) การวัดและประเมินผล 2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร (1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (2) สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบโครงสร้างหลักสูตร (3) สร้างและพัฒนากิจกรรมฝึกอบรม 12 กิจกรรม ดังนี้ (1) วงสนทนาอัจฉริยะ (2) จับขั้วมาวิเคราะห์ (3) ไชยปริศนาภารกิจลับ (4) สวมบทบาทผจญสถานการณ์ (5) เชื่อมโยงความคิดพิชิตปัญหา (6) กราฟบอกอะไร (7) คณิตปริศนาทำความเข้าใจ (8) วิทย์จำลองปัญหาแก้ได้ (9) ถกเถียงเรื่องจริยธรรม (10) เรื่องสั้นสะท้อนคิด (11) โครงการนักสร้างสรรค์ (12) ย้อนรอยความคิด 4) ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ชนก ศรีนวลจันทร์. (2558). *การพัฒนาความสามารถคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวก 6 ใบ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กิตติชัย นำชัยสิทธิ์. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม: หลักการและวิธีการ*. เชียงใหม่: พิมพ์ไทย.
- จารุวรรณ ชัยปาณี. (2563). *การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับพนักงานองค์กร*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจษฎา ทองกันทม. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาสำหรับครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ชาญณรงค์ สุขสวัสดิ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในยุคดิจิทัล. ปทุมธานี: ไทยเรียนรู้.
- ดริกา สมนึก. (2560). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. เข้าได้ถึงจาก <http://www.educhula.ac.th/ojed>
- ธีรศักดิ์ สุวรรณกุล. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์. (2562). ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณ.
- พิชญ์ สุทธิสาร. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- พิมพ์ชนก ศรีสง่า. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สมบูรณ์ในองค์กรสมัยใหม่. ขอนแก่น: วิชาการ.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สมชาย วิจัยสุข. (2565). เกณฑ์การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- สมทรง สุภาพ. (2565). รูปแบบเพื่อประเมินหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ซึ่งพัฒนาจากรูปแบบการประเมิน CIPP Model. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 33(1), 1-14. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/256064/172103>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เข้าได้ถึงจาก academic.obec.go.th
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2567). คู่มือกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567-2571 การศึกษาขั้นพื้นฐาน. เข้าได้ถึงจาก <https://www.onesqa.or.th/th/contentdownload/944/>
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2560). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน.
- สุภาพร วงศ์ทวี. (2563). การประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในองค์กร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย.
- สมาลี น้ำเทพ. (2565). การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทย: แนวทางและกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- สุรชาติ วงศ์ทวีพร. (2564). การพัฒนาหลักสูตรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการบูรณาการเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: เทคโนโลยี.
- สุรุฒิ ลำไพศาล. (2562). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการการศึกษาทางเลือก. กรุงเทพฯ: การศึกษา.

- สุวรรณ สมบัติรักษา. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาและการปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน*. กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- Dessler, G. (1999). *Management: Fundamentals, modern principles & practice*. (4th ed.). Reston.
- Gralewski, J., & Karwowski, M. (2019). *Are teachers' ratings of students' creativity related to students' divergent thinking?*. The Maria Grzegorzewska University.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. (5th ed.). Allyn and Bacon.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Lieberman, A., & Miller, L. (1984). *Teachers, their world and their work: Implications for school improvement*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Piaget, J. (1970). *Science of education and the psychology of the child*. New York: Orion Press.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2004.tb00809.x>
- Stake, R. E. (1967). The countenance of educational evaluation. *Teachers College Record*, 68(7), 523-540.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. University of Chicago Press.
- Wiggins, G., & McTighe, J. (2009). *Understanding by design*. (2nd ed.). Association for Supervision and Curriculum Development.

การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*

The Administration of Scout Way of Life School Using Principles Under the Office of the Basic Education Commission

นิติกร ประเสริฐ และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์

Nitikorn Prasert and Chanchai Wongsirasawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย

Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nitikorn.pra@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ ประจำปี 2566 จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) คุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) การเข้าร่วมประชุมสัมมนา และ/หรือเป็นคณะทำงาน หรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 23 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 5 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568

Received: December 23, 2024; Revised: March 5, 2025; Accepted: March 19, 2025

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนตวิธิลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานจำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: โรงเรียนตวิธิลูกเสือ; การบริหาร; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the conditions Administration Scout way of life school under the Office of the Basic Education Commission, and 2) to compare these administrative practices based on age and work experience. This study employed a survey research design. The sample consisted of 254 school administrators and heads of student development activities from schools selected as Scout-Oriented Model Schools in 2023. The research instrument was a questionnaire using a 5-point Likert scale, with a reliability coefficient of 0.96. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research results found that:

1. The conditions of administration Scout way of life school under the Office of the Basic Education Commission as a whole at high level. When considering each aspect, they were at the highest level in 3 aspects, ranked from highest to lowest as follows: 1) participation in scout activities in educational institutions and other units of school administrators; 2) scout qualifications of school administrators; 3) participation in seminars and/or being a working group or a group of scout lecturers of school administrators, respectively.

2. Comparison of the administration conditions Scout way of life school under the Office of the Basic Education Commission classified by age and work experience found that overall, were not significant different.

Keywords: Scout Way of Life School; Administration; School Administrators

1. บทนำ

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และ พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษ เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริม และสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการ เรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) พระบรมราโชบายเกี่ยวกับการ พัฒนาการศึกษ ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระบรมราโชบายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ ผู้เรียน 4 ด้าน ดังนี้ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นใน ศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน 2) มีพื้นฐาน ชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรมรู้จักแยกแยะสิ่งที่มีผิดชอบชั่วดี ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่มีผิด สิ่งชั่ว และช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง 3) มีงานทำ มีอาชีพการเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือการฝึกฝน อบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชน รักงาน สู้งาน ทำผลงานสำเร็จ 4) เป็นพลเมืองดี การเป็น พลเมืองดี เป็นหน้าที่ของทุกคน ครอบครัว สถานศึกษาและสถานประกอบการ ต้องส่งเสริมให้ทุกคนมี โอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี ซึ่งสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการบริหารงานโรงเรียนดีมีคุณ ใสโดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นนโยบายให้มีโครงการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษา ไทย เป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความ สามารถและประสบการณ์มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัดสามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ใน การพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่งคือเป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลุกฝังและปลูกจิต สำนึกเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเกิด ความตระหนักในบทบาทหน้าที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัด และหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมจัดการ เรียนการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมสนับสนุนและ พัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ปัจจุบันสถานการณ์ในประเทศไทยกำลังประสบปัญหาในด้านต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ทุกจริตคอร์รัปชัน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษาที่ยังเป็นปัญหาหลายประการ ด้วยกัน อาทิ ระบบการ ศึกษา ตลอดจนปัญหาด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์ และการขาดจิตสาธารณะของเยาวชนไทย ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมที่ส่งผล

กระทบและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากยิ่งขึ้น (ยุธธร จีนา, 2560) ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเยาวชนไทย จึงเห็นได้ว่าค่านิยมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างเป็นระเบียบแบบแผนและสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-พ.ศ.2579) ที่กล่าวว่า“มุ่งเน้นสร้างผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” เช่นเดียวกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ในด้านที่ 3 ด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นในเรื่องการบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ประเทศไทยจึงต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) การจัดกิจกรรมลูกเสือในระบบโรงเรียนได้ถูกลดบทบาทลงมาก ทำให้การเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือขาดจิตวิญญาณและเข้าไม่ถึงปรัชญาของการลูกเสือ เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่องความรู้ ความจำ ความสามารถ และการแข่งขัน ทั้งที่ควรจะมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เช่นกิจกรรมลูกเสือที่สอนให้เด็กสามารถใช้ชีวิตในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง จึงทำให้เด็กคิดไม่ได้ คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น รวมทั้งไม่สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีภัยอันตรายต่างๆ จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาลูกเสือ 8 ประการ ในทุกพัฒนาน้อยลง ทั้งจากเนื้อหาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน ความรู้ความชำนาญ และตระหนักถึงคุณประโยชน์ในวิชา กิจกรรมลูกเสือของผู้กำกับ (สุภาพร จตุรภัทร, 2557, หน้า 45-60) กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาลูกเสือทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบและช่วยสร้างสรรค์สังคม พร้อมทั้งปลูกฝังให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื่อฟัง และฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ ดังนั้นการจัดทำคู่มือการใช้เกณฑ์การประเมินผลและคัดเลือกสถานศึกษาโครงการโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ ต้องมีความชัดเจน มีมาตรฐาน ในการที่จะให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทั่วประเทศ ได้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกสถานศึกษา ที่เข้าเกณฑ์ให้ได้รับรางวัล ถือเป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของสถานศึกษาที่เห็นในเชิงประจักษ์ และเป็นแบบอย่างที่จะกระตุ้นให้สถานศึกษาอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ต่อไป (สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน, 2565)

จากเหตุผลและประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปใช้พัฒนาการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นประโยชน์ให้สถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ และการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนดีวิถีลูกเสือในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของสถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ ประจำปี 2566 จากสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 127 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 254 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) คุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การเข้าร่วมประชุมสัมมนาและหรือเป็นคณะทำงานหรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา 4) การกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านลูกเสือในแผนของสถานศึกษา 5) การนำหลักการหรือวิธีการของลูกเสือไปกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและการจัดการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา 6) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา 7) การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา (คู่มือโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สำนักการลูกเสือยุวกาชาดและกิจการนักเรียน, 2565)

จำนวน 54 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้สร้างและนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเบื้องต้น และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1997) โดยค่าดัชนีรายข้อพบว่ามีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.96 3) ด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยขอหนังสือส่งเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ ประจำปีการศึกษา 2566 จากสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นประชากรด้วยการส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลทางออนไลน์ พร้อมกันนี้ได้แบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แพลตฟอร์ม Google Forms โดยผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามารถตอบแบบสอบถามได้โดยการสแกน QR Code เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลและขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทางออนไลน์ จำนวน 254 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 4) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้ (1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้ค่าสถิติทดสอบทีแบบอิสระ (t-test Independent) และความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA: F-test)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงได้ดังนี้ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ	μ	σ	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านคุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหาร สถานศึกษา	4.52	0.60	มากที่สุด	2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ	μ	σ	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
2. ด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา และหรือเป็นคณะทำงาน หรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา	4.50	0.46	มากที่สุด	3
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.55	0.44	มากที่สุด	1
4. ด้านการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านลูกเสือในแผนของสถานศึกษา	4.37	0.53	มาก	4
5. ด้านการนำหลักการหรือวิธีการของลูกเสือไปกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.37	0.43	มาก	5
6. ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา	4.34	0.37	มาก	7
7. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	4.36	0.36	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.41	0.35	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา และด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนาและหรือเป็นคณะทำงาน หรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านลูกเสือในแผนของสถานศึกษา ด้านการนำหลัก

การหรือวิธีการของลูกเสือไปกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ	อายุ						F	Sig.
	น้อยกว่า 40 ปี		40-50 ปี		51 ปี ขึ้นไป			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านคุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา	4.47	0.49	4.50	0.50	4.61	0.49	1.687	0.187
2. ด้านการเข้าร่วมประชุม สัมมนาและหรือเป็นคณะทำงานหรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา	4.50	0.47	4.44	0.51	4.59	0.36	1.893	0.153
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.52	0.45	4.58	0.43	4.56	0.44	0.432	0.650
4. ด้านการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านลูกเสือในแผนของสถานศึกษา	4.30	0.48	4.37	0.59	4.47	0.50	2.054	0.130
5. ด้านการนำหลักการหรือวิธีการของลูกเสือไปกำหนด นโยบาย แผนงาน โครงการและการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.34	0.43	4.35	0.44	4.42	0.40	0.735	0.480

การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ	อายุ						F	Sig.
	น้อยกว่า 40 ปี		40-50 ปี		51 ปี ขึ้นไป			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
6. ด้านการนิเทศ ติดตามประเมินผล การนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา	4.34	0.37	4.35	0.40	4.33	0.36	0.053	0.948
7. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และแหล่ง เรียนรู้ในสถานศึกษา	4.50	0.47	4.44	0.51	4.59	0.36	1.893	0.153
รวมเฉลี่ย	4.41	0.36	4.43	0.36	4.50	0.32	1.152	0.318

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่าง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ	ประสบการณ์ในการทำงาน				F	Sig.
	น้อยกว่า 10 ปี		มากกว่า 10 ปี			
	μ	σ	μ	σ		
1. ด้านคุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา	4.50	0.47	4.51	0.50	0.051	0.822
2. ด้านการเข้าร่วมประชุม สัมมนาและหรือเป็น คณะทำงานหรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของ ผู้บริหารสถานศึกษา	4.46	0.48	4.52	0.45	0.049	0.825
3. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.48	0.47	4.59	0.41	1.498	0.222

การบริหารงานโรงเรียนตวิถิลูกเสือ	ประสบการณ์ในการทำงาน				F	Sig.
	น้อยกว่า 10 ปี		มากกว่า 10 ปี			
	μ	σ	μ	σ		
4. การกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านลูกเสือในแผนของสถานศึกษา	4.33	0.50	4.39	0.54	1.940	0.165
5. การนำหลักการหรือวิธีการของลูกเสือไปกำหนดนโยบายแผนงาน โครงการและการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.30	0.42	4.40	0.43	2.170	0.142
6. ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา	4.31	0.36	4.36	0.37	0.000	0.998
7. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา	4.31	0.34	4.39	0.37	4.958	0.027*
รวมเฉลี่ย	4.40	0.36	4.47	0.34	0.104	0.747

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารงานโรงเรียนตวิถิลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่าง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนตวิถิลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานโรงเรียนตวิถิลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและ

หน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา และด้านการเข้าร่วมประชุมสัมมนาและหรือเป็นคณะทำงาน หรือเป็นคณะวิทยากรด้านลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีด้านลูกเสือในแผนของสถานศึกษา ด้านการนำหลักการหรือวิธีการของลูกเสือไปกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและการจัดการเรียนรู้ หรือการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านลูกเสือมาก จึงวางแผน แก้ไขปัญหาการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือได้อย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่มุ่งหวัง โดยมีระดับการปฏิบัติอยู่ในการเข้าร่วมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีการปฏิบัติ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมวันคล้ายวันสถาปนาคณะลูกเสือแห่งชาติ กิจกรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กิจกรรมประกวดระเบียบแถว กิจกรรมลูกเสือจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมที่สร้างความก้าวหน้าท้าทาย และดึงดูดใจ กิจกรรมการเรียนรู้กลางแจ้งท่ามกลางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การให้บริการชุมชน และพัฒนาชุมชน มาบูรณาการให้การฝึกอบรมร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมสถานศึกษา โดยอาศัยข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ซึ่งผู้บริหารจะต้องเข้าประชุมหรือเป็นคณะทำงานของกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นประจำอยู่แล้วเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย เกิดความสามัคคี และเพื่อดำรงไว้เป็นกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐชนนท์ ยงทรัพย์อนันต์ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหารกับการจัดกิจการลูกเสือในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบว่า 1) บทบาทผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ ผู้อำนวยการความสะดวก ผู้คาดการณ์ผู้ส่งเสริม สนับสนุน ผู้ประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา 2) การจัดการลูกเสือในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีทั้งภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดมวลกิจกรรมลูกเสือ ด้านลูกเสือ ด้านผู้บริหารโรงเรียน ด้านผู้กำกับลูกเสือ ด้านผลงานดีเด่น 3) บทบาทผู้บริหารกับการจัดกิจการลูกเสือในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาด้านคุณวุฒิทางลูกเสือของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนดีวิถีลูกเสือ เป็นโครงการที่ให้โอกาสสถานศึกษาที่สนใจต่อการพัฒนาเยาวชน โดยการนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน โดยการบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน และกิจกรรมนักเรียน มุ่งเน้นให้ปฏิบัติอย่าง

เป็นวิถีชีวิตจนเกิดเป็นนิสัยประจำตัว เช่น กิจกรรม/งาน/โครงการ ที่สอดคล้องคำปฏิญาณ และกฎของลูกเสือ เช่น พิธีทบทวนคำปฏิญาณของลูกเสือ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะกระบวนการทางลูกเสือ ผู้บริหารจึงต้องมีคุณสมบัติทางการลูกเสือต้องผ่านการฝึกอบรมขั้นความรู้ขั้นสูงเพื่อให้เข้าใจเกิดทักษะในกระบวนการด้านลูกเสือ เป็นต้น ในด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การนำวิธีการลูกเสือไปใช้ในสถานศึกษา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในอันดับสุดท้ายนั้น โรงเรียนศิริวิถิลูกเสือจะให้บุคลากรทางการลูกเสือมีการประชุมหลังจากการจัดเรียนการสอนเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งต้องมีการบันทึกผลหลังการทำกิจกรรมเป็นประจำทุกชั่วโมง และมีเอกสารการรายงานเป็นประจำในทุกปีการศึกษาอยู่แล้ว ซึ่งเป็นไปตามรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระของดวงธิดา ทุมกิจจะ (2563) ศึกษาผลการค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษาผลการนิเทศกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการโดยการนิเทศแบบกัลยาณมิตร พบว่า ด้านการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ ผลการตอบแบบนิเทศของคณะครูโรงเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ ผลการตอบแบบนิเทศของคณะครูโรงเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประเมินผล ผลการตอบแบบนิเทศของคณะครูโรงเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของครูผู้สอนโรงเรียนเป้าหมาย จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 12 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ที่ได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของครู เกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ มีความคิดเห็นโดยสรุปทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

2. การบริหารงานโรงเรียนศิริวิถิลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีทักษะ ความชำนาญ สามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรมหลักสูตรบุคลากรทางการลูกเสือหลักสูตรเดียวกันสามารถใช้ทักษะและกระบวนการทางลูกเสือได้เช่นเดียวกัน ทำให้ผู้บริหารและหัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโรงเรียนศิริวิถิลูกเสือ เป็นไปในทิศทางเดียวกันและ เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเข้าสู่การเป็นโรงเรียนศิริวิถิลูกเสือมีหลักการ ระบบและกลไกชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาโดยการใช้กระบวนการลูกเสือมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ดังนั้นการใช้ประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารจึงสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ และควรศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในรูปแบบอื่น เช่น การสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ การวัดผลและประเมินผลกิจกรรมลูกเสือ การส่งเสริม

กิจการในกองลูกเสือเป็นต้น เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาในหลายมิติ เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือ เนื่องจากในยุคปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ให้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชัยยงค์ เพาพาน (2559) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ในฐานะเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรภายใน มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทาง นโยบาย และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จต้องมีความพร้อมในด้านคุณลักษณะที่โดดเด่น กล่าวคือมีทักษะทางปัญญาสูง เป็นนักบริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์มีความคาดหวังสูงที่มุ่งสร้างความสำเร็จของงาน ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องมีบทบาทที่สำคัญคือ ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ควบคุมมาเป็นผู้นำที่วางแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากร มีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการบริหารจัดการเชิงรุก ยึดหลักการมีส่วนร่วมปรับองค์กรให้เป็นองค์กรขนาดเล็กและมีโครงสร้างแนวราบ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมส่วนทางการศึกษาดังนั้นผู้นำองค์กรยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ทั้งเชิงทฤษฎี การปฏิบัติและประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวีรยา คำแหง (2552, หน้า 74-84) ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารกิจกรรมและเนตรนารี ตามวงจรเดมมิ่ง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือและเนตรนารีตามวงจรเดมมิ่งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่จำแนกตามตำแหน่งทางลูกเสือในสถานศึกษา วุฒิทางลูกเสือและประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี ในสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

1.1 สถานศึกษาส่งเสริมโครงการพัฒนาบุคลากรทางด้านลูกเสือเพื่อส่งเสริมให้ ครูมีความรู้ทางด้านลูกเสือมากยิ่งขึ้นและควรกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมลูกเสือให้ชัดเจนเพื่อการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินงานในวิชาชีพทางคุณวุฒิทางลูกเสือให้สูงขึ้นควบคู่กับการบริหารโรงเรียนดีวิถีลูกเสือที่มีประสิทธิภาพโดยให้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรจากการฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือขั้นความรู้เบื้องต้น (B.T.C.) จนถึงการฝึกอบรมในระดับขั้นที่สูงขึ้นเพื่อทำ

ให้ครูที่สอนในวิชาลูกเสือมีความสามารถในการสอนลูกเสือ และได้ทราบถึงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของลูกเสือว่ามีเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนที่เรียนในวิชาลูกเสือเมื่อเรียนจบแต่ละหลักสูตร แล้วว่ามีความรู้ในระดับใด อีกทั้งสามารถบูรณาการหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนลูกเสือให้ สอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในวิชาอื่นที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนที่เรียนในวิชาลูกเสือได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาลูกเสือไทย พ.ศ. 2567-2570

1.3 ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือต้องให้ความสำคัญกับการรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาและเพื่อเป็นการนำมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ของสถานศึกษา

1.4 กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียน ครูทุกคนต้องสอนลูกเสือ เนตรนารี การสอนลูกเสือ มีผลต่อการประเมินการทำงานและเลื่อนเงินเดือนเพื่อให้ขวัญกำลังใจกับคนทำงาน

1.5 จัดทำหลักสูตรลูกเสือ จัดหลักสูตรลูกเสือโรงเรียนให้มีหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้จากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยให้ครูมีส่วนร่วม

1.6 จัดการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดให้ครูทุกคนในโรงเรียนสอนวิชาลูกเสือตามหน่วยการเรียนรู้ที่ตนเองถนัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.7 การเรียนการสอนแบบ Active Learning การจัดการเรียนการสอนใช้แบบเป็นฐานแต่ละสัปดาห์ ผู้เรียนจะเปลี่ยนฐานไปเรื่อยๆ จนครบตามที่กำหนด เป็นการสอนแบบ Active Learning ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.8 การวัดประเมินผล การวัดประเมินผลครูสามารถนำผลการประเมินในชั่วโมงลูกเสือไปให้คะแนนในวิชาที่ครูสอนได้ เช่น ครูสอนวิชาสุขศึกษา จะสอนหน่วยการปฐมพยาบาล สามารถประเมินผลในวิชาสุขศึกษาด้วย

1.9 การวัดประเมินผลครู หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประเมินผลการปฏิบัติงานครูทุกคนในโรงเรียน คนใดไม่สอนก็ไม่ได้คะแนนส่วนนี้

1.10 การออกค่ายพักแรม ให้ครูทุกคนต้องไปตามระดับชั้นที่สอนเป็นการจัดฐานโดยบูรณาการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือในยุค BANI WORLD สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถเสริมสร้างและพัฒนานักเรียนและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมโดยผ่านกระบวนการลูกเสือ เพื่อมุ่งเน้นสร้างผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ และแสดงออกถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยวิธีการทางลูกเสือ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชนของชาติ รวมถึงการส่งเสริม ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความพอเพียง มีระเบียบวินัย มีความสุจริต มีจิตอาสา มีความรับผิดชอบ และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้นผู้บริหารควรตั้งเป้าหมายของการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจง วัดผลได้ ทำได้จริง สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม พัฒนาทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบให้แก่บุคลากรทางการลูกเสือในสถานศึกษา และใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อการนิเทศ ติดตาม ทั้งระดับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นกลไกการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(1), <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMKKU/article/view/56340/46957>
- ณัฐชนนท์ ยงทรัพย์อนันต์. (2566). บทบาทผู้บริหารกับการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงธิดา ทุมกิจจะ. (2563). การศึกษาผลการนิเทศกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนลูกเสือโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการโดยการนิเทศแบบกัลยาณมิตร. (รายงานการค้นคว้าอิสระ). Mukdahan: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan เขต 1.
- ยุรธร จีนา. (2560). การแนะแนวชีวิตสำหรับเยาวชน โดยใช้หลักการสอนของพระพุทธเจ้าในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วีรยา คำแหง. (2552). สภาพและปัญหาการบริหารกิจกรรมและเนตรนารี ตามวงจรเดมมิง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี. วารสารวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, 1(1), 74-84.
- สำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน. (2565). คู่มือการใช้เกณฑ์การประเมินผลและคัดเลือกโรงเรียนดีวิถีลูกเสือ. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). รายชื่อสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลและได้รับรางวัลโรงเรียนดีวิถีลูกเสือประจำปี พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.
- สุภาพร จตุรภัทร. (2557). แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี. วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 32(2), 45-60.

- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Education Research*, 2, 49-60.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้ง ในจังหวัดปทุมธานี*

Inventory Management Efficiency of a Product Sales and Installation Company in Pathum Thani Province

นิรวิทย์ ปีเลขา, ปัทมา รุปสุวรรณกุล และสาณิต ศิริวิศิษฐ์กุล

Nirawit Peelaka, Patama Ropsuwankul and Sanit Siriwisitkul

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Nirawitpeelaka1999@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี 2) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานแผนกคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติที่ใช้ ได้แก่ t-test, F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมาก สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเก็บรักษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.02) ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.98) ด้านการควบคุมสินค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.03) และด้านการรับสินค้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 7 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 22 มกราคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 27 มกราคม 2568

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งในจังหวัดปทุมธานี พบว่า พนักงานแผนกคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนพนักงานที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การจัดการสินค้า; บริษัทขายสินค้า

Abstract

This research aimed to: 1) study the inventory management efficiency of a sales and installation company in Pathum Thani province, and 2) compare the inventory management efficiency among sales and installation companies in Pathum Thani province. The study employed a survey research design. The sample consisted of 100 employees from the warehouse department in Pathum Thani. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.92. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, and standard deviation. One-way ANOVA, t-test, and F-test were employed for data analysis.

The research results found that:

1. The overall inventory management efficiency of the sales and installation company in Pathum Thani province was at a high level ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.71). When considering specific aspects, the average scores ranged from moderate to high, ordered as follows: storage management was at a high level ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.02), product delivery and distribution were at a high level ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.98), inventory control was at a high level ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.030), and goods receipt was at a moderate level ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.79).

2. The comparison of inventory management efficiency among sales and installation companies in Pathum Thani province revealed statistically significant differences at the 0.01 level in the perceptions of warehouse employees based on gender, education level, and work experience. However, no significant differences were found among employees of different age groups.

Keywords: Efficiency; Product Management; Company Selling Products

1. บทนำ

ปัจจุบันคลังสินค้าเข้ามามีบทบาทในโซ่อุปทานของการกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคการบริหารจัดการคลังสินค้าที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจในทุกระดับตั้งแต่โรงงานผลิตจนถึงร้านค้าขนาดเล็ก ปัญหาที่พบบ่อยในกระบวนการจัดการคลังสินค้า การใช้พื้นที่ไม่คุ้มค่าพื้นที่จัดเก็บสินค้าไม่ได้รับการจัดสรรอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการเสียพื้นที่เปล่าหรือการจัดเก็บสินค้าอย่างแออัดการรวบรวมสินค้า การรวบรวมสินค้าสำหรับการจัดส่งล่าช้าเนื่องจากไม่มีระบบการจัดการสินค้าที่ชัดเจน การแบ่งแยกสินค้าขาดระบบที่ช่วยในการแยกประเภทสินค้า เช่น สินค้าตามลำดับความต้องการหรือวันหมดอายุ การขาดการบันทึกข้อมูลที่ทันสมัยการบันทึกข้อมูลสินค้าคงคลังไม่เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนสินค้า หรือมีสินค้าส่วนเกิน (นพรัตน์ ราชจินดา, 2564) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการสินค้าคงคลังในกลุ่มวัตถุดิบแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการดำเนินงาน การประยุกต์ใช้เทคนิคที่เหมาะสมในอนาคตสามารถส่งเสริมความยั่งยืนทางธุรกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัทได้อย่างชัดเจน สถานการณ์สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ธุรกิจต่างๆ ล้วนต้องพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งภาคอุตสาหกรรมที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาและการบริหารงานของตนให้สามารถดำเนินธุรกิจภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิผล และสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (สุรพงศ์ มานะดีพร้อม, 2558)

กระแสเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างสูง ส่งผลให้ผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ต้องพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมั่นคงและก้าวหน้า ปัจจัยสำคัญและจำเป็นประการหนึ่งในการพัฒนาองค์กรคือความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพการแข่งขันด้านโลจิสติกส์เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานหรือตัวชี้วัดขององค์กรประเภทเดียวกันในประเทศและระดับสากล ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาท และสำคัญต่อการทำงานของบุคลากรภาครัฐ และเอกชนได้อย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เองเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังช่วยให้นักธุรกิจทราบถึงความสำคัญของสินค้าคงคลังได้มากขึ้น และอีกทั้งยังสามารถควบคุม Stock ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยจากธุรกิจขายสินค้าและติดตั้ง ได้นาระบบการบริหารข้อมูลมาช่วยในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในส่วนของการบริหารคลังสินค้าต้องทำการสั่งซื้อสินค้าชนิดต่างๆ เพื่อนำมาขายให้กับลูกค้า (ประจวบ กล่อมจิตร, 2556) เมื่อผนวกรวมกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการขยายตัวของตลาดอสังหาริมทรัพย์ที่เติบโตจากโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคของภาครัฐ และเศรษฐกิจในทิศทางบวกจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเชื่อมั่นถึงการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของไทย รถบรรทุกจึงมีบทบาทที่สำคัญผู้ประกอบการจึงมั่นใจว่าตลาดรถใหญ่จะได้รับอานิสงส์จากการกระตุ้นทางภาครัฐและเชื่อมั่นว่าจะยังคงเติบโตต่อเนื่อง ส่งผลให้การแข่งขันระหว่าง

เพิ่มขึ้น (อภิชาติ มาศมัลย์, 2563)

ผู้ประกอบการทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สำหรับการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น โดยสามารถเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลเฉลี่ยของผู้ประกอบการที่อยู่ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์เดียวกันกับบริษัท โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลของอุตสาหกรรมเดียวกัน จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนและพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรให้แข่งขันได้ในระยะยาวและสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางเพื่อวางแผนตั้งเป้าหมายในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานภายในบริษัทให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ โลจิสติกส์เป็นระบบที่มีวิธีการขนย้ายวัตถุดิบ เงินทุน ข้อมูลสินค้า และบริการ เพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด และละอยู่ภายใต้จำกัดที่มีอยู่จริง โดยเป้าหมายในระดับปฏิบัติการที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ การส่งสินค้าที่ถูกต้อง ตรงตามเวลา และจำนวนที่ถูกต้อง โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และจากทรัพยากรที่มีอยู่นั้นต้องสร้างให้เกิดผลผลิตสูงสุด ซึ่งทั้งหมดจะส่งผลทำให้ผลประกอบการและขีดความสามารถในการแข่งขันของกิจกรรมหลัก (นิมิตร ศิริवार, 2554) สถานการณ์การแข่งขันทางในภาคธุรกิจมีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น การดำเนินธุรกิจจึงต้องแสวงหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลให้แก่องค์กร ด้วยการพัฒนาศักยภาพทางโลจิสติกส์ (Logistics) จึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิผลให้แก่องค์กร (อนุสนธิ์ เจริญมาศ, 2555) อันจะส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับบริษัทในอนาคตในปัจจุบันระบบของการบริหารจัดการและการจัดการทางโลจิสติกส์ได้เข้ามามีบทบาทค่อนข้างมากกับทุกวงการโดยเฉพาะวงการด้านการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ได้นำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของตนเองเพื่อให้ระบบของการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นคล่องตัวได้มากยิ่งขึ้น และลดเวลาการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงที่สุด ทั้งนี้ สินค้าหรือสิ่งที่จัดเก็บไว้อยู่ในกระบวนการผลิต ทั้งก่อนผลิต ระหว่างการผลิต หรือคือสินค้าสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียวเท่านั้นสินค้าคงคลังถือว่าเป็นสินทรัพย์ขององค์กรธุรกิจ และเพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เราจึงจำเป็นต้องมีการจัดการสินค้าคงคลังที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาหลากหลายอย่าง เช่น ความล่าช้าในการหาสต็อกสินค้า ความผิดพลาด การสิ้นเปลืองทรัพยากรชนิดต่างๆ ซึ่งทำให้การหาข้อมูลย้อนหลังของการสั่งซื้อหรือจำนวนสินค้าในปัจจุบันมีปัญหาได้เนื่องจากการลืมอัปเดต การปฏิบัติงานจริงทำให้ทราบถึงจำนวนสินค้าที่ขาดหาย หรือจำนวนสินค้าที่สั่งมามากเกินความจำเป็นจนทำให้เกิดต้นทุนจม สิ่งตามมาจากปัญหาทั้งหมด นอกจากนี้ การขนส่งทางถนนยังเป็นปัจจัยหลักของระบบโลจิสติกส์โดยรวมทั้งหมด เครื่องมือในการขับเคลื่อนให้ระบบโลจิสติกส์ทางถนนมีประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ผู้ผลิตและให้บริการหลังการขาย จากการแข่งขันที่สูงขึ้นเพื่อรักษายอดขายเดิมและเพิ่มยอดขายใหม่ ดังนั้น การควบคุมต้นทุนจึงเป็นหนึ่งในทางรอดของผู้ประกอบการ (อภิชาติ มาศมัลย์, 2563)

การบริหารจัดการคลังสินค้าเพื่อธุรกิจที่เติบโตอย่างยั่งยืนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การจัดการ การบริหาร และการจัดระเบียบกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในคลังสินค้าครอบคลุม ตั้งแต่การรับ การเก็บ การดูแล การหยิบ การบรรจุ ตลอดจนการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้รับเพื่อการขายหรือ การบริโภคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการให้มากที่สุด ทั้งการลดระยะทางในการเคลื่อนย้าย การใช้พื้นที่และปริมาตรในการจัดเก็บ และรักษาระดับการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดการบริหารภายใต้ต้นทุนที่เกิดประสิทธิภาพ คุ่มค่าในการลงทุน และช่วยให้เกิดความพร้อมเมื่อธุรกิจต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของตลาด ซึ่งการบริหารคลังสินค้าประกอบไปด้วยกระบวนการหลัก ดังนั้น การมีคลังสินค้า และการบริการจัดการคลังสินค้าที่ดีจึงช่วยลดปัญหาวัตถุดิบไม่พอผลิต ทำให้การผลิตดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถจัดส่งสินค้าได้ทันเวลารวมทั้งช่วยในการประหยัดค่าใช้จ่ายด้านโลจิสติกส์ก่อให้เกิดสภาพคล่องและผลตอบแทนจากการลงทุนในเวลาอันรวดเร็ว คลังสินค้าและการบริการจัดการคลังสินค้าจึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้การประกอบธุรกิจค้าขายบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (เอสซีจี เจดับเบิลยูดี โลจิสติกส์, 2566) การบริหารจัดการคลังสินค้าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับธุรกิจ เพราะสินค้าคงคลังจัดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนรายการหนึ่งซึ่งธุรกิจมีไว้เพื่อให้การผลิต หรือการขายสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น การที่ธุรกิจมีสินค้าคงคลังมากเกินไปอาจเป็นปัญหากับธุรกิจ ในเรื่องมีต้นทุนการเก็บรักษาที่สูง สินค้าล้าสมัย เสื่อมสภาพ หมดอายุ ถูกโจรกรรม หรือสูญหาย นอกจากนี้ ยังทำให้ต้นทุนจมอยู่กับสินค้าคงคลัง สูญเสียโอกาสในการนำเงินที่จมอยู่กับสินค้าคงคลังนี้ไปหาประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยกำหนดพื้นที่ตั้งตามลำดับความสำคัญปริมาณเข้าออก หรือลักษณะการใช้งานคลังสินค้า นอกจากนี้ การบริหารงานในส่วน สินค้าคลัง หรือ Inventory Management จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเข้ามาช่วยควบคุม จัดการ รักษามาตรฐาน และควบคุมต้นทุนในส่วนของงบประมาณเหตุนี้เอง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจสินใจ จะมีหลักการโดยการคำนึงถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าคงคลัง โดยการจัดการเกี่ยวกับรายการสินค้าในคลังสินค้าตั้งแต่ จัดบันทึกสินค้าเข้า-ออก ควบคุม ปริมาณสินค้าคงเหลือให้ต่ำที่สุดโดยไม่กระทบต่อระดับการให้บริการ รวมถึงการดูแลรักษาจัดเก็บทรัพยากรไว้ในปัจจุบัน หรืออนาคตเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนั้น การบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานขององค์การส่วนใหญ่เพราะด้วยเหตุผลหลายประการ คือ เงินทุนส่วนหนึ่งจะจมอยู่ในรูปของสินค้าคงคลัง และต้องมีสินค้าคงคลังอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงพอต่อการดำเนินงานประจำวัน ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น การจัดการตารางรถบรรทุกของงานวิจัยนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อช่วยลดระยะเวลา การขนส่ง ลดระยะเวลาการรอขึ้นสินค้า ลดระยะเวลาการรอลงสินค้า ลดระยะเวลาการเดินทาง ซึ่งผลของการประเมินประสิทธิภาพของตัวแบบการจัดการตารางรถบรรทุกได้ (มานิตย์ สิงห์ทองชัย, 2562)

จากปัญหาดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและผล

กระทบที่เกิดขึ้นมาเพื่อวิเคราะห์และแก้ไขกระบวนการการจัดการทำงานในด้านคลังสินค้าและด้านโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งในจังหวัดปทุมธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือช่วยในการสำรวจ ข้อมูลและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานแผนกคลังสินค้าในบริษัทขายสินค้าและติดตั้งแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน โดยใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ พนักงานแผนกคลังสินค้า จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นประชากรที่นับได้แน่นอนและเป็นการเลือกโดยใช้หลักเหตุผลเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือโดยชุดคำถามสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า ได้แก่ ด้านการรับสินค้า ด้านการควบคุมสินค้า ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้า ด้านการเก็บรักษา โดยวิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน และนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient (Cronbach, 1970) เท่ากับ 0.921 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้
3. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ เลือกสุ่มจากพนักงานคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นจำนวน 100 ชุด โดยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ส่งทางช่องทางออนไลน์ (Google Form) ให้แก่ พนักงานคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานี โดยเริ่ม

ส่งแบบสอบถามในเดือน สิงหาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2567 ได้กลับมา 100 ชุด จากนั้นผู้วิจัยรับแบบสอบถาม กลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการพรรณนาสถิติที่ ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และประสิทธิภาพการจัดการ สินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าแตกต่างกัน โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความ คิดเห็นที่มากกว่าสองกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติ (F-test) และสถิติ (t-test)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัท ขายสินค้าและติดตั้งในจังหวัด ปทุมธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 64 คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 72 คน และมีประสบการณ์ ทำงานระหว่าง 3-6 ปี จำนวน 41 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าและติดตั้งแห่งหนึ่ง ในจังหวัดปทุมธานี

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของ บริษัทขายสินค้า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า ภาพรวม

ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับสินค้า	2.73	0.79	ปานกลาง
2. ด้านการควบคุมสินค้า	3.70	1.03	มาก
3. ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้า	3.84	0.98	มาก
4. ด้านการเก็บรักษา	3.91	1.02	มาก
รวม	3.55	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานคลังสินค้าบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านการเก็บรักษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.02) รองลงมา คือ ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.98) รองลงมา คือ ด้านการควบคุมสินค้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.03) รองลงมา คือ ด้านการรับสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า		
	สถิติ F, t	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-2.510**	.005	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
2. อายุ	2.243	.088	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
3. ระดับการศึกษา	4.845**	.003	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. ประสบการณ์ทำงาน	3.948*	.011	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า พนักงานแผนกคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ทำงาน มีประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า ได้แก่ ด้านการรับสินค้า ด้านการควบคุมสินค้า ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้า ด้านการเก็บรักษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของ บริษัท ขายสินค้าและติดตั้ง ในจังหวัดปทุมธานี พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับสินค้า ด้านการควบคุมสินค้า ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้า ด้านการเก็บรักษา โดยภาพรวม พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้า ด้านการรับสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ Jadhav, & Jaybhaye (2020, pp. 146-149) ทำการวิเคราะห์รูปแบบของวิธีที่ใช้ในการควบคุม สินค้าคงคลังแบบ ABC และ HML พบว่า การบริหารสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพในธุรกิจ ในสถานประกอบการอินเดีย ซึ่งจะต้องมีการรักษาความสอดคล้องระหว่างสินค้าคงคลังในชั้นพื้นฐาน และจำกัด ค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้าคงคลัง โดยพบว่า การตรวจสอบนี้เองสามารถช่วยกระตุ้นให้องค์กรสามารถที่จะดูแลสินค้าคงคลังได้อย่างเพียงพอ และช่วยให้เข้าใจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของสินค้าคงคลังในประเภทวัตถุดิบ และรายการโดยแบ่งเป็น สินค้ากลุ่ม A มีต้นทุนในการใช้ประโยชน์รายปีที่มากกว่า และยังทำให้มีสินค้าคงคลังเพิ่มมากขึ้น ทำให้องค์กรเองต้องมีการกำหนดปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัด (EOQ) และระดับการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Scholten (2020) ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัท Hortec Electronics ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการพัฒนา และผลิตแผงวงจรการพิมพ์ โดยทั้งนี้เองมีวัตถุประสงค์เพื่อสำหรับลดมูลค่าสินค้าคงคลัง ซึ่งมีผลทำให้บริษัทมีสภาพคล่องทางการเงินที่สูงขึ้น เนื่องจากว่าจัดซื้อในปัจจุบันเองจะขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์เท่านั้น ไม่มีแนวทางระบุว่า จะสั่งซื้อเมื่อไหร่ และเท่าไร โดยคำสั่งซื้อของบริษัทเอง จะแบ่งออกเป็นสามประเภทหลัก ซึ่งพบว่าได้รับคำสั่งซื้อรายปีจากลูกค้า ที่เป็นความต้องการสินค้าในระยะเวลาหนึ่งปี แต่จะไม่ทราบว่าลูกค้าต้องการที่รับสินค้าเมื่อไหร่ และปริมาณเท่าไร สอดคล้องกับงานวิจัยของปิติกุล ยศวงคลีศรี (2555) ได้ศึกษาการจัดการระบบโลจิสติกส์ของบริษัทเชียงใหม่ธนาธร จำกัด เพื่อการส่งออกผลผลิตสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญช่วยในการตัดสินใจซื้อขายผลิตภัณฑ์และการบริการลูกค้าเน้นการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอและการให้บริการเพื่อให้ลูกค้าพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของเวทย์วิชัย ภาคบุญมีเจริญ (2555) ผู้บริหารสามารถจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์ได้จากการนำข้อมูลไปใช้สำหรับการสร้างกลยุทธ์หรือเลือกเทคนิคประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการที่นำมาวางแผน พัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานระหว่างกิจกรรมต่างๆ เพื่อลดต้นทุนโลจิสติกส์ ลดขั้นตอนการทำงานขัดแย้งทรัพยากรที่ไม่เพิ่มมูลค่าออกจากระบบ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของพจน์ย ธีระกุล (2555) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการวัสดุ ด้านการขนส่ง และด้านสินค้าคงคลัง และผู้บริหารธุรกิจอุตสาหกรรม

ยานยนต์ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านลูกค้า และด้านต้นทุนทุนทำงานต่างกัน มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ทุกด้านแตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้าแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า พนักงานแผนกคลังสินค้าในจังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า ได้แก่ ด้านการรับสินค้า ด้านการควบคุมสินค้า ด้านการส่งมอบสินค้าและกระจายสินค้า ด้านการเก็บรักษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ.05 (นพรัตน์ ราชจินดา, 2564) ได้ศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง กรณีศึกษา บริษัทผลิตเครื่องปรับอากาศ ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวางแผนสินค้าคงคลังค่าพยากรณ์ที่ได้จากลูกค้า ที่มีความคลาดเคลื่อน ทำให้ผลการวางแผนมีความคลาดเคลื่อน งานวิจัยนี้จึงหาเครื่องมือในการพยากรณ์ โดยพบว่าวิธีการพยากรณ์แบบ Winters' method เป็นวิธีการพยากรณ์ที่เหมาะสมที่สุดเนื่องจากมีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ต่ำที่สุด เมื่อกำหนดนโยบายการจัดการสินค้าคงคลังให้กับวัตถุดิบกลุ่ม AX ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ โดยการกำหนดปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัด สินค้าคงคลังสำรอง และจุดสั่งซื้อใหม่จากความต้องการวัตถุดิบที่ เปรียบเทียบต้นทุนรวมที่เกิดขึ้นกับต้นทุนรวมจากการจัดการสินค้าคงคลัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสา ด่วนตระกูลศิลป์ และนวรรณ สืบสายลา (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับปรุงพื้นที่ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าด้วยการระบุตำแหน่ง พบว่า คลังสินค้ามีพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าที่เพียงพอ ลดระยะเวลาในการทำงานของพนักงานคลังสินค้า ในการค้นหาสินค้า รวบรวม และด้านการจัดส่งสินค้า ด้านระบบระบุตำแหน่ง (Location System) เข้ามาใช้ในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้า ด้วยการระบุตำแหน่ง จึงได้ทำแผนผังคลังสินค้าใหม่ และจัดทำป้ายบ่งชี้ จัดทำชั้นวางสินค้า ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสามารถช่วยให้การดำเนินการคลังสินค้ามีพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าได้อย่างเพียงพอ และยังสามารถลดระยะเวลาในการทำงานของพนักงานคลังสินค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชภรณ์ เศรษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล (2562, หน้า 65-72) ได้ศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า พบว่า สินค้ามีการจัดเก็บไม่เป็นระเบียบส่งผลให้ใช้เวลานานในการค้นหาสินค้าและสินค้าที่ถูกจัดเก็บไว้เป็นเวลานานเกิดความชำรุดดังนั้นจึงได้มีการเก็บข้อมูลรายการสินค้าเพื่อคัดแยกประเภทสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุสนธิ์ เจริญมาศ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพทางหลวงชนบท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนเลียบบแม่น้ำป่าสักอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพโลจิสติกส์ในด้านวิศวกรรมทางแตกต่างกัน ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์การ

ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพโลจิสติกส์ทางหลวงชนบท ในด้านวิศวกรรมทาง
ด้านบุคลากร ความเหมาะสมด้านยุทธศาสตร์แตกต่างกัน ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์การ สอดคล้อง
กับงานวิจัยของวาสนา จรูญศรีโชติกำจร (2550) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของประสิทธิภาพการจัดการ
โลจิสติกส์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย พบว่า
ประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน
ของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย ดังนั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารให้ความสำคัญเกี่ยวกับการ
จัดการโลจิสติกส์ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการสะท้อนถึงความได้เปรียบทางการแข่งขันอันจะก่อให้เกิด
เกิดประโยชน์ และคุณค่าต่อผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่อองค์กรในที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1.1 การพัฒนาประสิทธิภาพในด้านการรับสินค้าจะช่วยลดความล่าช้า ลดข้อผิดพลาด และ
เพิ่มความเชื่อมั่นในกระบวนการจัดการสินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า

1.2 การประสานความสามารถและประสบการณ์ของพนักงานในคลังสินค้าจะช่วยเพิ่ม
ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคลัง และลดต้นทุนการดำเนินงานโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพการจัดการ
สินค้าคลังของบริษัทขายสินค้า

2. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลควรคำนึงความแตกต่างของกลุ่มเพศ ระดับการศึกษา
และประสบการณ์ทำงาน ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังในจังหวัดปทุมธานี โดยคำนึงถึง
ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง

2.2 นำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของธุรกิจ
ให้มโนบายในการกำหนดส่งเสริมที่จะเกิดขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของภาครัฐ

3.1 สนับสนุนผู้ประกอบการในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาด้านความ
ปลอดภัยในกระบวนการผลิตและการจัดการ โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและมาตรฐานที่ทันสมัย
รวมถึงการอบรมพนักงานเพื่อเพิ่มความตระหนักและความรู้ในด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

3.2 ส่งเสริมให้ธุรกิจมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารจัดการแรงงานและ
สินค้าคงคลัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลังของธุรกิจให้สอดคล้องกับ
ปัจจุบัน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของ บริษัทขายสินค้าและติดตั้งในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) การพัฒนาประสิทธิภาพในด้านการรับสินค้าจะช่วยลดความล่าช้า ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความเชื่อมั่นในกระบวนการจัดการสินค้าคงคลังของบริษัทขายสินค้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานให้ราบรื่นและตรงตามเป้าหมาย 2) การประสานความสามารถและประสบการณ์ของพนักงานในคลังสินค้าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง ลดต้นทุนการดำเนินงานโดยรวม และสร้างการจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับบริษัทขายสินค้า 3) การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังในจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการสอดคล้องกับความสามารถและศักยภาพของกลุ่มพนักงานแต่ละกลุ่ม และ 4) แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของธุรกิจ โดยกำหนดนโยบายส่งเสริมรวมถึงการเสนอข้อแนะนำเชิงนโยบายแก่ภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการพัฒนากระบวนการจัดการสินค้าคงคลังอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทั้งในระดับธุรกิจและภาพรวมเศรษฐกิจ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- นพรัตน์ ราชจินดา. (2564). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง กรณีศึกษา บริษัทผลิตเครื่องปรับอากาศ. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิมิตร ศิริवार. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าโดยรถบรรทุก เส้นทางขนส่งภาคกลางและภาคตะวันออก. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประจวบ กล่อมจิต. (2556). โลจิสติกส์-โซ่อุปทาน: การออกแบบและจัดการเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ปรัชกรณ์ เศรษฐเสถียร และกฤติยา เกิดผล. (2562). การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า. วารสารวิจัยไร่ไพพรรณี, 13(2), 65-72.
- ปิติกุล ยศวทศรัศมี. (2555). การจัดการระบบโลจิสติกส์ของบริษัทเชียงใหม่ธนาธร จำกัด เพื่อการส่งออกผลส้มสดสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนีย์ ธีระกุล. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์เชิงกลยุทธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มานิตย์ สิงห์ทองชัย. (2562). การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับธุรกิจโลจิสติกส์ในอุตสาหกรรมยางพาราแปรรูป. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วันวิสา ต่วนตระกูลศิลป์ และนวรรณ สืบสายลา. (2563). การปรับปรุงพื้นที่และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าด้วยระบบระบุตำแหน่ง. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วาสนา จรุงศรีโชติกำจร. (2550). ผลกระทบของประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย-จีน. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เวทย์วิชัย ภาคบุญมีเจริญ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางลำน้ำในเส้นทางขนส่งเลียบชายฝั่งอ่าวไทย แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำป่าสัก. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุรพงศ์ มานะดีพร้อม. (2558). แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการโลจิสติกส์ในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

- อนุสนธิ์ เจริญมาศ. (2555). *การพัฒนาศักยภาพทางหลวงชนบท เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนเลียบบแม่น้ำป่าสักอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อภิชาติ มาศมาลัย. (2563). *ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสัญญาการบริการจากมุมมองของผู้ประกอบการรถบรรทุกในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เอสซีจี เจดับเบิ้ลยูดี โลจิสติกส์. (2566). *การบริหารจัดการคลังสินค้าเพื่อธุรกิจที่เติบโตอย่างยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/h6tqE>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Jadhav, P., & Jaybhaye, M. (2020). A manufacturing industry case study: ABC and HML analysis for inventory management. *International Journal of Research in Engineering, Science and Management*, 3(9), 146-149. <https://journal.ijresm.com/index.php/ijresm/article/view/315/290>
- Scholten, A. A. (2020). *Optimizing the inventory control policy within an electronics production company*. (Master's thesis, University of Twente). University of Twente.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงิน
บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

Factors Affecting the Performance of Finance Department
Employees in an Automotive Parts Manufacturing Company
in Rojana Industry, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

สิรินพร ไวยธิดา และพินิจ แก้วเกษตรกรณ์

Sirinporn Waithira and Phinit Keawkasetkon

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sirinporn.acc@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน 2) ศึกษาปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นการสำรวจเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานแผนกการเงินของบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 120 คน โดยใช้วิธีแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พนักงานมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*ได้รับบทความ: 11 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 14 มกราคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 17 มกราคม 2568

Received: December 11, 2024; Revised: January 14, 2025; Accepted: January 17, 2025

2. ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางการเงิน 2) ด้านความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี 3) ด้านความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงินส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอิทธิพลการทำนายได้ร้อยละ 72

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงานพนักงานการเงิน; บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์

Abstract

This research the objectives are to 1) study the comparison of the performance of employees classified by different personal factors 2) study the factors of knowledge and financial ability that affect the performance of employees. It is an exploratory survey. The sample group consisted of 120 employees of the finance department of an automobile parts manufacturing company in Rojana Industrial Estate, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, using a purposive method. The research instrument was a questionnaire. It has a reliability value of .97. Statistics used in data analysis include percentage, mean, and standard deviation. by one-way analysis of variance and multiple regression analysis.

The research results found that:

1. Employees have overall work efficiency at a high level. When comparing personal factors, it was found that employees with age Education level and different work experiences have different performance efficiency with statistical significance at the .01 level.

2. Factors of financial knowledge and ability all 3 aspects: 1) financial knowledge, 2) understanding of using accounting programs, 3) ability to analyze financial statements, affecting operational efficiency. Employee work Statistically significant at the .01 level, with a predictive influence of 72 percent.

Keywords: Efficiency; Financial Staff Performance; Auto Parts Manufacturing Company

1. บทนำ

ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน การบริหารจัดการที่ดีต่อบุคลากรภายในองค์กรมีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากมีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของทั้งหมด ผู้บริหารควร

พิจารณาและให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสิ่งจูงใจในการทำงานของพนักงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการบุคลากรได้อย่างเหมาะสม การที่ผู้บริหารสามารถเข้าใจและปรับตัวตามปัจจัยเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสนับสนุนและการพัฒนาความสามารถของบุคลากรที่ตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรที่ดีและมีประสิทธิภาพในการทำงานที่แข็งแกร่งในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน (พฤธิสิทธิ์ อุทุม, 2559) อีกทั้งยังเป็นการวัดผลการทำงานขององค์กรนั้นว่าทำงานได้ปริมาณงานมากน้อยแค่ไหน คุณภาพงานดีมากน้อยแค่ไหน ใช้เงิน ใช้เวลา ใช้แรงงานไปมากน้อยแค่ไหนเป็นผลดีต่อผู้รับบริการมากน้อยแค่ไหน โดยรวมควมมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ได้ปริมาณและคุณภาพมาก ซึ่งองค์กรโดยรวมมีความสมัครสมานสามัคคี มีสันติภาพและความสุขเป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการ แต่ใช้เวลา แรงงาน และงบประมาณน้อย

อุตสาหกรรมยานยนต์รวมถึงชิ้นส่วนรถยนต์ของไทยนับว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมนำร่องของไทยกับแนวโน้มความต้องการสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของตลาดโลกด้วยแล้ว ทำให้การผลิตยานยนต์แบบเดิมๆ อาจไม่สามารถตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยจึงต้องมีการพัฒนาขึ้นเป็นยานยนต์สมัยใหม่ ที่ต้องการออกแบบและคิดค้นโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันได้กับคู่แข่งในประเทศ และคู่แข่งรายใหม่ที่เข้ามาลงทุนในไทย และคู่แข่งที่อยู่ในต่างประเทศ ในยุคที่ตลาดเปิดเสรียุคปัจจุบัน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560)

ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในแผนกการเงินขององค์กรมีหลายปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความเชื่อว่าการพัฒนาทักษะและความรู้ของพนักงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุดแต่ในบางกรณี การศึกษาและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีและโปรแกรมต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเมื่อมีความเข้าใจและความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง จะส่งผลต่อการบริหารจัดการการเงินขององค์กรให้มีความมั่นคงและถูกต้องมากยิ่งขึ้น ภาพลักษณ์ของพนักงานการเงินได้เปลี่ยนไปอย่างมากด้วยการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ที่มีบทบาทสำคัญในงานการเงิน พนักงานการเงินในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่แค่การจัดทำรายงาน แต่ยังรวมถึงการวางแผนและการวิเคราะห์ พนักงานต้องมีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการการเงิน เช่น ระบบบัญชีอัตโนมัติ และซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการวางแผนและวิเคราะห์มีความสำคัญเนื่องจากข้อมูลทางการเงินและบัญชีเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับการตัดสินใจทางธุรกิจ (กรณิกา วาระวิชนี, 2560) การกำหนดเป้าหมายทางการเงินที่ต้องการ และการประเมินระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ เนื่องจากเกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบความรู้ด้านการเงินนั้นมีแพร่หลายและมีความสำคัญ ดังนั้น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทางการเงิน โดยเริ่มตั้งแต่การหาราย

ได้การใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุมิติวัตถุประสงค์ทางการเงินที่ตั้งไว้ พนักงานการเงินต้องมั่นใจว่า ข้อมูลที่ส่งผ่านไปยังผู้บริหารและส่วนที่เกี่ยวข้องมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับองค์กร

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของแผนการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ใน นิคมอุตสาหกรรมโรจนะจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อให้ทราบว่า ปัจจัยใดที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ทั้งที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จและที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาสู่แนวทางแก้ไขปัญหา ให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของพนักงาน บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานแผนการเงินของบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 18 บริษัท โดยใช้เทคนิคเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ พนักงานแผนการเงินของบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ จำนวน 120 คน ซึ่งเป็นประชากรที่นับได้แน่นอนและเป็นการเลือกโดยใช้หลักเหตุผลเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยข้อคำถามมีลักษณะแบบปลายปิดให้ตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ได้แก่ ด้านความรู้ทางด้านวิชาการด้านการเงิน ด้านความสามารถและความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี และด้านความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงิน โดยข้อคำถามมีลักษณะแบบปลายปิดให้ตอบ (Check list) และส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วน

รถยนต์ ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน ความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ของการปฏิบัติงาน ด้านการเงินโดยข้อคำถามมีลักษณะแบบปลายปิดให้ตอบ (Check list)

3. วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งเครื่องมือชิ้นนี้ได้ผลการประเมินทั้งฉบับเท่ากับ .978 ถือว่าใช้ได้ สามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอให้กับกลุ่มตัวอย่าง 2) ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงจะทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ส่งทางช่องทางออนไลน์ (Google Form) และจัดเตรียมแบบสอบถามและทำการจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ หรือ Email (Mailed Questionnaire) ให้แก่ พนักงานการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเริ่มส่งแบบสอบถามในเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเงิน ด้านความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี และด้านความสามารถในการวิเคราะห์ทางการเงิน โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน และความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ของการปฏิบัติงานด้านการเงินโดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มากกว่าสองกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติ (F-test) โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในกรณีพบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร ที่ทดสอบมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD และหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) และวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสองกลุ่ม ด้วยสถิติทดสอบ t (t-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ข้อมูลการหาความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ MRA (Multiple regression analysis) โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงินที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ทั้ง 3 ด้าน ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ภาพรวม ได้ร้อยละ 72.9 พบว่า ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางการเงิน 2) ด้านความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี 3) ด้านความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงินมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงินส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ภาพรวม พบว่า จากค่าสัมประสิทธิ์ Beta ได้ดังนี้ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงิน (Beta = .348) ด้านความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี (Beta = .322) และด้านความรู้ทางการเงิน (Beta = .237)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงินส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ภาพรวม (n = 120)

ปัจจัยความรู้และความ สามารถทางการเงิน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SE	Beta		
(ค่าคงที่)	1.275	.139		9.144**	.000
1. ด้านความรู้ทางการเงิน	.211	.094	.237	2.239*	.027
2. ด้านความเข้าใจในการใช้ โปรแกรมบัญชี	.257	.075	.322	3.406**	.001
3. ด้านความสามารถในการ วิเคราะห์งบการเงิน	.280	.081	.348	3.465**	.001
R	R ²	Adjusted R ²	SE (est.)	F	P-Value
.858	.736	.729	.56940	107.828	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยรวม เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามเพศ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน แผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์			
	สถิติ t	สถิติ F	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-.848	- -	.093	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
2. อายุ	- -	26.381**	.000	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
3. ระดับการศึกษา	- -	13.542**	.000	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. ประสบการณ์ทำงาน	- -	24.984**	.000	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานแผนกการเงิน บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า พนักงานแผนกการเงินมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ จงเสมอสิทธิ์ (2560) พบว่า ปัจจัยการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดชลบุรี และศึกษาปัจจัย พบว่า การพัฒนาความสัมพันธ์ในองค์กรผ่านกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีและการสื่อสารที่ดีระหว่างพนักงานด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของทีมงาน ด้านการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย ด้านการกระจาย ความเป็นผู้นำ และด้านการตัดสินใจรวมกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของศิริขวัญ ผลวิจิตร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ

ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน การบัญชีหน่วยงานราชการเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน การบัญชีหน่วยงานราชการ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่คือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานได้แก่ผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ สถานที่ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติ ได้แก่ ประสิทธิภาพการศึกษา ตำแหน่ง ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และด้านผลตอบแทนการปฏิบัติ ได้แก่ เงินเดือน สิทธิสวัสดิการ การเลื่อนขั้นตำแหน่งตามลำดับสัญญา และผลงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับประวีณา เงินทิพย์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล พบว่า บุคลากรการเงินและบัญชีมีประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีส่วนใหญ่มีทักษะด้านคุณค่าทางวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ และด้านความรู้ในวิชาชีพการเงิน และบัญชี ทำให้การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ เพราะบุคลากรได้ดำเนินการตามหลักและนโยบายขององค์กรทำให้กระบวนการทำงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ทั้ง 3 ด้าน ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ภาพรวม ได้ร้อยละ 72.9 พบว่า ปัจจัยความรู้และความสามารถทางการเงิน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางด้านการเงิน 2) ด้านความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบัญชี 3) ด้านความสามารถในการวิเคราะห์งบการเงินมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนกการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของกันตยา เพิ่มผล (2552) พบว่า การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานการปรับปรุงเสริมแต่งให้ดีขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในด้านที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่หรือเคยปฏิบัติอยู่ ตลอดจนการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีความสามารถของความสำเร็จหรือบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของตนเององค์การการทำงาน

ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการเงินที่เกี่ยวข้อง กับระเบียบการจ่ายเงินและรับเงินให้มีทักษะในการตรวจสอบและความสามารถในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง หาแนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสมร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชาในการลงนามเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นการลดขั้นตอนและเพิ่มความรวดเร็วในกระบวนการ โดยกำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงานด้านการเงินด้วยวิธีการอื่นๆ ที่ยังคงความถูกต้องและครบถ้วนตามระเบียบ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 ควรมีการสนับสนุนการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับระเบียบการจ่ายเงินและรับเงินให้มีทักษะในการตรวจสอบและความสามารถในการใช้ระบบเทคโนโลยี

สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรมีการจัดอบรมเพิ่มเติมสำหรับพนักงานแผนการเงินที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าเพื่อเสริมทักษะด้านตัวเลขและการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3 ส่งเสริมการทำงานร่วมกันจัดอบรมหรือสร้างโครงการที่ให้พนักงานที่ถนัดเทคโนโลยีช่วยเสริมทักษะให้เพื่อนร่วมงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินช่วยเพิ่มคุณภาพในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานแผนการเงินบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์

2.2 ควรศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงินจากอดีตและนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานในปัจจุบันได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร

2.3 ควรศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบโปรแกรมการเงินและบัญชีและผลที่ได้ในเชิงประสิทธิภาพ

2.4 ควรศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจทักษะกระบวนการจัดทำการเงินของบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์จัดทำการเงินในองค์กรผ่านการวางระบบหรือการปรับปรุงกระบวนการภายใน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางในการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานแผนการเงิน บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้อมูลสำหรับผู้บริหารขององค์กรให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสามารถนำข้อมูลการศึกษามาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของพนักงานการเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประโยชน์ต่อพนักงานการเงินและบัญชีนำข้อมูลวิจัยไปพัฒนาและสามารถสร้างรายงานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือนำเสนอผู้บริหารหรือผู้ลงทุนได้ ได้แก่ 1) สนับสนุนการพัฒนาทักษะของพนักงานแผนการเงิน 2) การจัดอบรมเพิ่มเติมสำหรับพนักงานแผนการเงินที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าเพื่อเสริมทักษะด้านตัวเลขและการวิเคราะห์ข้อมูล 3) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันจัดอบรมหรือสร้างโครงการที่ให้พนักงานที่ถนัดเทคโนโลยี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรณิกา วาระวิชะนี. (2560). *ความรู้ทางการเงินและความอยู่ดีมีสุขทางการเงินพนักงานในสถาบันการเงิน กรณีศึกษาจากพนักงาน ธนาकारไทยพาณิชย์*. (การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กันตยา เพิ่มผล. (2552). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- ประวีณา เงินทิพย์. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานการเงินและบัญชีของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล*. (การค้นคว้าอิสระ บัณฑิตมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พลธิสิทธิ์ อุทุม. (2559). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งอรุณ จงเสมอสิทธิ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยในเขตจังหวัดชลบุรี*. (งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริขวัญ ผลวิจิตร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินการบัญชี
หน่วยงานราชการ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย
บริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). ต่างชาติเที่ยวไทยปี 2560: คาดมีจำนวน 33.50-34.15 ล้านคน...ขับเคลื่อน
ด้วยตลาดใหม่กระจายเม็ดเงินลงสู่ธุรกิจไทยเพิ่มขึ้น. เข้าถึงได้จาก [https://www.kasikornre-
search.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36060.aspx](https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36060.aspx)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*

Health Care Behaviors of Senior Citizens in Banphaeo Subdistrict, Banphaeo District, Samut Sakhon Province

ศิริลักษณ์ อ่วมจันทร์ และราชนทร์ นพณัฐวงศ์กร

Sirilak Auamjan and Rachen Noppanatwongsakon

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ประเทศไทย

Southeast Asia University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: saisirilak01@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวน 350 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ t-test และ F-test การเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร และค่าสถิติ One-way ANOVA เพื่อหาความแตกต่างระหว่างตัวแปร และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ LSD

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมด้านสุขอนามัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร พฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 19 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568

Received: December 19, 2024; Revised: February 21, 2025; Accepted: March 19, 2025

2. ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ; ผู้สูงอายุ; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the level of elderly health care behavior in Banphaeo Subdistrict Administrative Organization, Banphaeo District, Samut Sakhon Province, and 2) to compare the elderly health care behavior in Banphaeo Subdistrict Administrative Organization, Banphaeo District, Samut Sakhon Province, classified by personal factors. This is a quantitative study. The sample group consists of individuals aged 60 and above, both male and female, living in the area of Banphaeo Subdistrict Administrative Organization, Banphaeo District, Samut Sakhon Province, with a total of 350 people selected by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.81. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation (S.D.). The data were analyzed using frequency distribution and percentage. t-test and F-test were used to compare variables, and one-way ANOVA was used to test for differences between variables. When differences were found, post-hoc comparisons were conducted using the Least Significant Difference (LSD).

The research results found that:

1. The overall elderly health care behavior was at a high level ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.48). When examined by category, the hygiene behavior had the highest mean, followed by food consumption behavior, emotion management behavior, and exercise behavior, respectively.

2. Personal factors, such as age, education level, occupation, and average monthly income, significantly influenced the elderly health care behavior in Banphaeo Subdistrict Administrative Organization, Banphaeo District, Samut Sakhon Province.

Keywords: Health Care Behavior; Elderly; Subdistrict Administrative Organization

1. บทนำ

ในปัจจุบันประชากรโลกจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมแห่งผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เนื่องมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น รวมถึงความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการแพทย์และการสาธารณสุข เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการรักษาสุขภาพอนามัยดี มียารักษาโรคและเครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัย ส่งผลให้สัดส่วนของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการลดภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยสังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำนวนเด็กเกิดใหม่ในปี 2566 คาดว่า จะต่ำกว่า 5 แสนคน (จากเป้าหมายจำนวน 7 แสนคน) และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องสวนทางกับการเพิ่มขึ้นของประชากรวัย 60 ปีขึ้นไป (ทรงธรรม ปิ่นโต และคณะ, 2563) สำหรับข้อมูลประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยในปี 2566 (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนมากถึง 13 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด

สถานการณ์เพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ ทำให้ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาและผลกระทบที่จะตามมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมถึงด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงในลักษณะของการเสื่อมถอยของร่างกาย มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาด้านสุขภาพ เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ มากขึ้น การดูแลสุขภาพตนเองอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากผู้สูงอายุมีความรู้และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ตั้งแต่ยังไม่เจ็บป่วย รู้จักป้องกันไม่ให้เกิดโรค และเมื่อเจ็บป่วยก็รู้วิธีการรักษาตนเองเบื้องต้น มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องทั้งในด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน การจัดการความเครียด และการปรับตัวยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สิ่งแวดล้อมและสถานะทางสังคม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กล่าวคือพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(10) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ และตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67(6) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่เช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมและได้รับการพัฒนา ส่งเสริมและเกื้อหนุนจากครอบครัว ชุมชน และรัฐให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2552)

จังหวัดสมุทรสาครมีจำนวนประชากรทั้งหมด 589,428 คน มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 99,762 คน คิดเป็นร้อยละ 16.93 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในการจัดลำดับจังหวัดในประเทศไทยที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด พบว่า จังหวัดสมุทรสาครอยู่ในลำดับที่ 60 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) และในส่วนของเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว มีจำนวนประชากร 9,048 คน เป็นผู้สูงอายุ 2,117 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40 (กรมการปกครอง, 2565) โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว ตั้งอยู่ที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ได้รับความนิยมอยู่ไม่น้อย มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ร่างกายแข็งแรงก็จะสามารถทำงานด้านเกษตรกรได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้วได้สร้างความร่วมมือกับผู้นำชุมชนหลายฝ่ายในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ประกอบกับสังคมในหมู่บ้านยังเป็นสังคมชนบท มีการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มเครือญาติและเพื่อนบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนเป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้วิจัยเคยทำงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว และมีโอกาสได้ใกล้ชิด สนทนากับผู้สูงอายุในพื้นที่จำนวนมาก โดยมุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ในพื้นที่เป้าหมายที่ตำบลบ้านแพ้ว เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีขึ้น มีความสามารถในการดูแลตัวเองได้ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2,117 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 336 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงทำการเพิ่มการเก็บข้อมูลของขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 350 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 350 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นข้อคำถามเชิงบวกจำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ 4 ด้าน คือ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย พฤติกรรมสุขอนามัย และการจัดการอารมณ์ ด้านละจำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ 2) สร้างแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ตามแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ และทำการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ (Content Validity) 3) ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ครอบคลุมของเนื้อหา โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พฤติกรรมสุขภาพ และการวัดการประเมินการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ และผู้วิจัยจะนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิไปหาค่าความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างได้จากสูตรของ Rovinelli & Hambleton (1977) ซึ่งกำหนดให้ค่า IOC มีค่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือได้ว่าแบบประเมินสอดคล้องกัน ซึ่งผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 จึงสามารถนำข้อคำถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ทุกข้อ 4) ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่พื้นที่ศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยผู้วิจัย ได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแพ้ว จำนวน 30 คน พบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.81 อยู่ในระดับดี ซึ่งหมายความว่า

ว่าผู้วิจัยสามารถนำแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ฉบับนี้ไปใช้เก็บข้อมูลได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 ชุด โดยให้ผู้สูงอายุทำแบบสอบถามด้วยตนเอง แต่หากมีผู้สูงอายุท่านใดที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุด้วยคำถามปลายปิดโดยการอ่านแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามฟัง เพื่อทำการเลือกคำตอบและทำการบันทึกลงในแบบสอบถามของผู้สูงอายุ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สถิติ t-test และ F-test ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร และค่าสถิติ One-way ANOVA เพื่อหาความแตกต่างระหว่างตัวแปร เมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ LSD (Least Significant Difference)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จบระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท/เดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศหญิง	215	61.43
2. อายุ 60-70 ปี	173	49.43
3. จบการศึกษาระดับประถมศึกษา	142	40.57
4. ประกอบอาชีพเกษตรกร	128	36.57
5. รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท/เดือน	129	36.86

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.43 มีอายุระหว่าง 60-70 ปี ร้อยละ 49.43 จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.57 กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกร

ร้อยละ 36.57 และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 36.86

2. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านสุขอนามัย และด้านการจัดการอารมณ์

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอ บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร	2.56	0.25	สูง
2. พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย	1.77	0.59	ปานกลาง
3. พฤติกรรมด้านสุขอนามัย	2.60	0.51	สูง
4. พฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์	2.50	0.55	สูง
รวม	2.36	0.48	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.48) ระดับพฤติกรรมที่อยู่ในระดับสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ พฤติกรรมด้านสุขอนามัย ($\bar{X} = 2.60$, S.D. = 0.51) อันดับที่สอง คือ พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.25) อันดับที่สาม คือ พฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์ ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.55) อันดับที่สุด คือ พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 1.77$, S.D. = 0.56) โดยอันดับที่สี่ มีระดับพฤติกรรมปานกลาง

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพจำนวน 4 ด้าน ของผู้สูงอายุต่อเพศที่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test (n = 350)

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุ	ชาย (N = 135)		หญิง (N = 215)		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	2.53	0.57	2.58	0.90	-0.611	348	0.541
พฤติกรรมการออกกำลังกาย	1.92	0.08	1.67	0.86	-1.096	348	0.274

พฤติกรรม การดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุ	ชาย (N = 135)		หญิง (N = 215)		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
พฤติกรรมด้านสุขอนามัย	2.67	0.12	2.55	0.04	1.260	348	0.208
พฤติกรรมด้านการจัดการ อารมณ์	2.61	0.07	2.42	0.33	0.456	348	0.649

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ จำนวน 4 ด้าน ของผู้สูงอายุต่อเพศที่แตกต่างกัน ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ผลความแตกต่างของพฤติกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการบริโภคอาหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n = 350)

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
เพศ					
ระหว่างกลุ่ม	0.30	1	0.030	0.374	0.541
ภายในกลุ่ม	27.641	348	0.079		
รวม	27.671	349			
อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	1.456	3	0.485	6.406	0.000*
ภายในกลุ่ม	26.215	346	0.076		
รวม	27.671	349			
ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	1.573	6	0.262	3.446	0.003*
ภายในกลุ่ม	26.098	343	0.076		
รวม	27.671	349			
อาชีพ					
ระหว่างกลุ่ม	0.483	4	0.121	1.532	0.192
ภายในกลุ่ม	27.188	345	0.079		
รวม	27.671	349			

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน					
ระหว่างกลุ่ม	1.084	4	0.271	3.517	0.008*
ภายในกลุ่ม	26.587	345	0.077		
รวม	27.671	349			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ด้านบริโภคอาหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านเพศและอาชีพไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ผลความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการออกกำลังกาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n = 350)

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
เพศ					
ระหว่างกลุ่ม	0.158	1	0.158	1.202	0.274
ภายในกลุ่ม	45.768	348	0.132		
รวม	45.926	349			
อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	2.665	3	0.888	7.104	0.000*
ภายในกลุ่ม	43.264	346	0.125		
รวม	45.926	349			
ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	1.573	6	0.770	6.390	0.000*
ภายในกลุ่ม	26.098	343	0.120		
รวม	27.671	349			
อาชีพ					
ระหว่างกลุ่ม	0.483	4	0.539	4.252	0.002*
ภายในกลุ่ม	27.188	345	0.127		
รวม	27.671	349			

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน					
ระหว่างกลุ่ม	1.084	4	0.317	2.447	0.046*
ภายในกลุ่ม	26.587	345	0.129		
รวม	27.671	349			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ผลความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านพฤติกรรมสุขอนามัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n = 350)

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
เพศ					
ระหว่างกลุ่ม	0.110	1	0.110	1.589	0.208
ภายในกลุ่ม	24.043	348	0.069		
รวม	24.153	349			
อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	0.741	3	0.247	3.651	0.013*
ภายในกลุ่ม	23.412	346	0.068		
รวม	24.153	349			
ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	1.261	6	0.210	3.150	0.005*
ภายในกลุ่ม	22.891	343	0.067		
รวม	24.153	349			
อาชีพ					
ระหว่างกลุ่ม	1.485	4	0.371	5.651	0.000*
ภายในกลุ่ม	22.668	345	0.066		
รวม	24.153	349			

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน					
ระหว่างกลุ่ม	2.706	4	0.676	10.882	.0000*
ภายในกลุ่ม	21.447	345	0.062		
รวม	24.153	349			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ด้านพฤติกรรม สุขอนามัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านเพศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ผลความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านการจัดการอารมณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n = 350)

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
เพศ					
ระหว่างกลุ่ม	0.018	1	0.018	0.208	0.649
ภายในกลุ่ม	30.202	348	0.087		
รวม	30.220	349			
อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	4.887	3	1.629	22.248	0.000*
ภายในกลุ่ม	25.333	346	0.073		
รวม	30.220	349			
ระดับการศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	1.273	6	0.212	2.515	0.021*
ภายในกลุ่ม	28.946	343	0.084		
รวม	30.220	349			
อาชีพ					
ระหว่างกลุ่ม	0.573	4	0.143	1.668	0.157
ภายในกลุ่ม	29.646	345	0.086		
รวม	30.220	349			

ปัจจัยส่วนบุคคล	SS	df	MS	F	Sig.
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน					
ระหว่างกลุ่ม	1.893	4	0.473	5.765	0.000*
ภายในกลุ่ม	28.327	345	0.082		
รวม	30.220	349			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ด้านการจัดการอารมณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านเพศและด้านอาชีพไม่แตกต่างกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร โดยผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีจำนวนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และในส่วนของหน่วยงานสาธารณสุข ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้ช่วยดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และในหน่วยงานอื่นๆ ก็ยังมีอาสาสมัครของหน่วยงานช่วยดูแลผู้สูงในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลและอีกอย่างหนึ่งคือ การพัฒนาการด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยทั้งโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุได้รับข่าวสารความรู้เรื่องส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตนเองให้มากที่สุดอย่างต่อเนื่อง เกิดความตระหนักและตัดสินใจปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จนเป็นนิสัยติดตัว สามารถเป็นแบบอย่างแก่บุคคลในครอบครัวและชุมชนต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธนวิทย์ แสนสองแคว (2559) ที่ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลม่วงน้อย อำเภอบำลือ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 71 รวมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 และสอดคล้องกับการศึกษาของศิริสุข นาคะเสนีย์ (2559, หน้า 39-48) ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรม

การดูแลสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31

2. ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิง ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่แตกต่างกัน โดยเพศจะเป็นตัวกำหนดการแสดงออก บทบาทในครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งความแตกต่างของเพศจะทำให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรม โดยผู้สูงอายุชายจะเป็นผู้ทำงานนอกบ้าน ออกสังคมมากกว่าผู้สูงอายุหญิง ที่ต้องดูแลบ้าน ดังนั้น พฤติกรรมบางอย่างที่มีผลมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา เป็นต้น แต่จากสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุที่มีลักษณะชุมชนชนบท มีวิถีในการดำเนินชีวิต ในแต่ละวันไม่แตกต่างกัน จึงทำให้เพศมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพและของเพศชายและเพศหญิง มีการเสื่อมและถดถอยของระบบต่างๆ ในร่างกายไม่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุชายและเพศหญิงจึงมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเบญจมาศ นาควิจิตร (2551) ได้ทำการศึกษปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและความสุขของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาล สังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ เพศ สถานภาพสมรส และลักษณะครอบครัวที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เพศ เป็นตัวกำหนดการแสดงออก บทบาทในครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งความแตกต่างของเพศจะทำให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรม โดยผู้สูงอายุชายจะเป็นผู้ทำงานนอกบ้าน ออกสังคมมากกว่าผู้สูงอายุหญิง ที่ต้องดูแลบ้าน ดังนั้น พฤติกรรมบางอย่างที่มีผลมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา เป็นต้น แต่จากสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุที่มีลักษณะชุมชนชนบท มีวิถีในการดำเนินชีวิต ในแต่ละวันไม่แตกต่างกัน จึงทำให้เพศมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพและของเพศชายและเพศหญิง มีการเสื่อมและถดถอยของระบบต่างๆ ในร่างกายไม่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุชายและเพศหญิงจึงมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนงลักษณ์ ทับประทุม (2560) ศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลหนองโสน อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ อายุเป็นปัจจัยพื้นฐานที่บ่งชี้ถึงความแตกต่างทางด้านร่างกาย และความรู้สึกนึกคิด อายุจะเป็นตัวบ่งชี้ภาวะหรือความสามารถในการจัดการจัดการกับสิ่งแวดล้อมภาวะจิตใจ และการรับรู้ อายุมีอิทธิพลในการกำหนดความสามารถในการดูแลตนเองของบุคคล ซึ่งจะเพิ่มตามอายุจนสูงสุดในวัยผู้ใหญ่และอาจลดลงในวัยสูงอายุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของบุคคล ผู้สูงอายุจะมีลักษณะแตกต่างกันตามช่วงอายุ เมื่อมีอายุที่เพิ่มขึ้นจะ

ทำให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย มีการเสื่อมถอยของร่างกาย กล่าวคือระบบต่างๆ ในร่างกายมีการทำงานเสื่อมถอย นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย กลัวลูกทอดทิ้ง ขาดความมั่นใจในตนเอง ลักษณะของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60-70 ปี มีสุขภาพกายและจิตใจค่อนข้างดี ผู้สูงอายุตอนกลางอายุ 71-80 ปี เริ่มพบความเสื่อมถอยทางร่างกาย และจิตใจ ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 90 ปีขึ้นไป พบว่าภาวะเสื่อมถอยปรากฏชัดเจน และจากทฤษฎีความสูงอายุเชิงชีวภาพ อธิบายว่าผลกระทบของความชราที่ทำให้ระบบการทำงานที่ของอวัยวะในร่างกายทำงานได้ลดลง จนกระทั่งไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติเหมือนในวัยเด็กหรือหนุ่มสาว เมื่ออายุการใช้งานมาก ทำให้เสื่อมสภาพมากขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการดูแลตนเองน้อยลงด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมสุขภาพ โดยรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการมีทัศนคติ ที่ดีต่อการดูแลตนเอง โดยทั่วไปบุคคลที่มีการศึกษาสูง สามารถแสวงหาข้อมูลนำมาคิดพิจารณาตัดสินใจการกระทำได้มากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาน้อย และผู้ที่มีการศึกษาสูงจะทำให้มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลการซักถามปัญหาต่างๆ ที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ ตลอดจนรู้จักใช้แหล่งประโยชน์ รู้จักที่จะรักษาและ ดูแลเอาใจใส่สุขภาพให้ได้ดีอย่างถูกต้องและดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย นอกจากนี้ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาสติปัญญาและสุขภาพของบุคคล ช่วยให้บุคคลรู้จักใช้ความรู้และความคิดของตนเองเข้าแก้ปัญหาการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม การศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลมีการดูแลสุขภาพตนเองที่ดีขึ้น การศึกษายังเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการมีรายได้ บุคคลที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่ดี ทำให้มีรายได้สูงขึ้น ดังนั้น ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูง จึงมีโอกาสในการดูแลตนเองได้มากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำ

ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอาชีพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรรถพล เกียรติรุ่งสุขศรี และภุริทัต แสงทองพานิชกุล (2563, หน้า 85-96) ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลราชพิพัฒน์ บนพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคลและแรงสนับสนุนทางสังคม พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองโดยรวมต่ำกว่าผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ข้าราชการบำนาญ รับจ้าง และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อาจอธิบายได้ว่า อาชีพเป็นการประกอบ การเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ ยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งเพราะทำให้ผู้ที่มีอาชีพมีรายได้เป็นของตนเองเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจทำให้สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ จึงเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

ไม่เป็นภาระต่อผู้อื่นและทำให้มีอำนาจในการแสวงหา ปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้ร่างกายมีสุขภาพที่แข็งแรง และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เช่น การแสวงหาอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การรับบริการสุขภาพ การทำกิจกรรม เป็นต้น ผู้ที่มีอาชีพจึงมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดีตามไปด้วย สำหรับผู้ที่ไม่มียาชีพ ทำให้ไม่มีรายได้เป็นของตนเองโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ต้องอาศัยรายได้จากบุตรหลานการใช้จ่ายเงินเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองจึงทำได้ไม่เต็มที่ การดูแลสุขภาพตนเองจึงไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรจะเป็น

ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จีรวรรณ ยศแผ่น (2557) ได้ศึกษาบทบาทครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลบ้านสาง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ และโรคประจำตัวผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัวในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ รายได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม รายได้มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการทางสาธารณสุข และสัมพันธ์กับการดูแลตนเอง แม้ว่ารายได้ของบุคคลจะไม่ใช้สิ่งเดียวที่จำเป็นที่สุดในชีวิต แต่ทุกคนยอมรับว่ารายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในด้านการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีรายได้สูงจะมีแหล่งประโยชน์ ที่จะช่วยให้การดูแลตนเองเป็นผลสำเร็จตามความต้องการได้ในที่สุด ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำหรือรายได้ปานกลาง มักจะมีปัญหาทางการเงิน และทำให้เกิดความรู้สึกกังวลเป็นทุกข์

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร แม้โดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่ผู้สูงอายุดื่มน้ำไม่เพียงพอ จึงควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องประโยชน์ของการดื่มน้ำวันละ 6-8 แก้ว เพื่อส่งเสริมการทำงานของระบบร่างกายและป้องกันภาวะขาดน้ำ

1.2 พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย ผู้สูงอายุไม่ค่อยอบอุ่นร่างกายก่อน-หลังออกกำลังกาย ควรส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการวอร์มอัพ เช่น การเดินหรือยืดเส้นอย่างน้อย 5-10 นาที เพื่อป้องกันการบาดเจ็บและเพิ่มประสิทธิภาพการออกกำลังกาย

1.3 พฤติกรรมด้านสุขอนามัย การล้างมือยังทำได้ไม่สม่ำเสมอ ควรให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ และครอบครัวเรื่องการล้างมือที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ

1.4 พฤติกรรมด้านการจัดการอารมณ์ ผู้สูงอายุยังไม่ค่อยออกกำลังกายเพื่อคลายเครียด ควรจัดกิจกรรมส่งเสริม เช่น การออกกำลังกายเบาๆ เพื่อช่วยผ่อนคลายอารมณ์ กระตุ้นสารเอ็นดอร์ฟิน ช่วยลดความเครียดและภาวะซึมเศร้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มออกกำลังกายของผู้สูงอายุ เช่น รำไม้พลอง เล่นยางยืด เพื่อเพิ่มความสุขและความต่อเนื่องในการออกกำลังกาย

2.2 ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ตรงจุด

2.3 ควรวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจพฤติกรรมลึกยิ่งขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาระบบดูแลสุขภาพในพื้นที่หรือขยายผลสู่พื้นที่อื่น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

วัยผู้สูงอายุเป็นช่วงสุดท้ายของอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป สภาพความเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตใจมีมากในขณะนี้ ขาดความคล่องแคล่วว่องไว ความจำเสื่อม ความคิดอ่านช้าลง ความขยันหมั่นเพียรลดลง สภาพทางร่างกายเสื่อมถอย หูตึง ตาฝ้า ผมหงอก และนอกจากนี้ยังต้องพบกับปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพร่างกายและสังคมในวัยสูงอายุด้วย

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย และล้วนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เสื่อมถอยลงไปในทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสภาพจิตใจ โดยทุกการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้ไม่เหมือนเดิม และอาจส่งผลกระทบต่อผู้ดูแลและครอบครัวไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง การทำความรู้จัก และเข้าใจถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุตามวัย จะเป็นประตูด่านแรกที่เชื่อมความเข้าใจระหว่างผู้ดูแลและผู้สูงอายุสมาชิกในครอบครัว และผู้สูงอายุให้เข้าใจกันได้อย่างดีที่สุด

การดูแลตนเองของผู้สูงอายุ เริ่มจากกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบด้วยมิติต่างๆ ได้แก่ การดำเนินวิถีชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ การหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นภัยต่อสุขภาพ เช่น การสูบบุหรี่ หรือการดื่มสุราเกินขนาด การใช้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ การตระหนักรู้ถึงอาการของโรคต่างๆ ด้วยตนเอง หรือร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์เมื่อจำเป็น การเฝ้าระวังอาการป่วยว่าดีขึ้น หรือทรุดลง และการบริหารจัดการอาการป่วยต่างๆ ด้วยตนเอง หรือร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์เมื่อจำเป็น

การที่ประชาชนดูแลตนเอง จะสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในระบบสาธารณสุขของประเทศขณะเดียวกันการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยสร้างความท้าทายที่เพิ่มขึ้นต่อระบบสาธารณสุข ทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและการมีคนวัยทำงานซึ่งสร้างรายได้ในระบบเศรษฐกิจน้อยลง ดังนั้น การที่ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงสามารถสนับสนุนให้ประชากรสูงวัยสามารถมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในระยะยาวได้ โดยสามารถปฏิบัติตามหลัก 10 อ. ประกอบด้วย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2565). จำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2566). จำนวนประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). อันดับจังหวัดในประเทศไทยที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิสัย.

- จิรวรรณ ยศแผ่น. (2557). การศึกษาบทบาทครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุตำบลบ้านสาบ อำเภอมือง จังหวัดพะเยา. (ปริญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). พะเยา: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย พะเยา.
- ทรงธรรม ปิ่นโต, จริญญา เปรมศิลป์. (2563). *เศรษฐศาสตร์...เล่มเดียวอยู่ ฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนวิญญ์ แสนสองแคว. (2560). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัด ลำพูน. (การค้นคว้าอิสระสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงลักษณ์ ทับประทุม. (2560). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ ตำบลหนองโสน อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- เบญจมาศ นาควิจิตร. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและความสุขของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุของโรงพยาบาล สังกัดสำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วัชพลประสิทธิ์ ก้อนแก้ว. (2557). พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเทศบาล ตำบลคลองตำหรุ อำเภอมืองชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริสุข นาคะเสนีย์. (2559). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 12(1), 39-48.
- อรรถพล เกิดอรุณสุขศรี และภุริทัต แสงทองพานิชกุล. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลราชพิพัฒน์บนพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคลและแรงสนับสนุนทางสังคม. *วชิรเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง*, 64(2), 85-96.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, (2), 49-60.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร*

Factors Affecting the Retention of Production Employees in the Navanakorn Industrial Zone

จตุพร แสงวงศ์ และพินิจ แก้วเกษตรกรณ์

Jatuporn Sangwong and Phinit Keawkasetkon

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jutuporn.sang@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการคงอยู่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร 2) ศึกษาปัจจัยความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. เปรียบเทียบการคงอยู่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานฝ่ายผลิตที่มีเพศและสถานภาพสมรสต่างกัน มีการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ปัจจัยความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร พบว่า ปัจจัยความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (ทั้ง 3 ด้าน) ได้แก่ 1) ด้านลักษณะงานของพนักงาน 2) ด้านประสบการณ์การทำงาน of พนักงาน 3) ด้านลักษณะโครงสร้างองค์กร มีอิทธิพลทางบวกต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร โดยภาพรวม

*ได้รับบทความ: 17 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568

Received: December 17, 2024; Revised: February 19, 2025; Accepted: March 19, 2025

ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 76.8 (Adjusted $R^2 = .768$)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลการคงอยู่; พนักงานฝ่ายผลิต; นิคมอุตสาหกรรม

Abstract

This research aims to 1) compare the retention classified by personal factors of production employees in Nava Nakorn Industrial Estate. 2) Study the factors of employee engagement with the organization that affect the factors of retention of production employees in the Nava Nakorn Industrial Estate. It is quantitative research. The sample group consisted of 400 production employees in the Navanakorn Industrial Estate. The instrument used in this study was a questionnaire. It has a confidence value of .92. Statistics used in the analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation. By one-way ANOVA, t-test, F-test, and multiple regression analysis.

The research results found that:

1. A comparison of employee retention based on personal factors among production employees revealed statistically significant differences at the 0.05 level concerning gender and marital status. Production employees in the Nava Nakorn Industrial Estate exhibited varying retention rates based on these factors.
2. Factors of employee engagement towards the organization that affect the factors of retention of production employees in the Navanakorn Industrial Estate. It was found that employee engagement factors towards the organization (all 3 aspects) include 1) employee work characteristics 2) Employee work experience aspect 3) Organizational structure aspect There is a positive influence on the factors of retention of production employees in the Nava Nakorn Industrial Estate. Overall, the effect is statistically significant at the .01 level, 76.8 percent (Adjusted $R^2 = .768$).

Keywords: Factors Affecting Persistence; Production Staff; Industrial Estate

1. บทนำ

อุตสาหกรรมนวนครเขตนิกมอุตสาหกรรมนวนคร ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2514 บริษัท นวนคร จำกัด (มหาชน) (NNCL) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2514 โดยใช้ชื่อว่า บริษัท นวนคร จำกัด เพื่อ

ดำเนินธุรกิจด้านพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนครพร้อมสาธารณูปโภคในพื้นที่โครงการเริ่มต้นประมาณ 5,000 ไร่ บนถนนพหลโยธิน กิโลเมตรที่ 46 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ ในช่วงที่ผ่านมาบริษัท ได้มีการพัฒนาโครงการและขยายพื้นที่โครงการเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของโรงงานและชุมชนภายในโครงการที่มีอยู่ตลอดเวลา โดยจัดซื้อที่ดินบริเวณรอบโครงการมาพัฒนา (บริษัท นวนคร จำกัด มหาชน, 2547)

องค์กรที่ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทรัพยากรมนุษย์ช่วยผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการนำพาองค์กรสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ทรัพยากรมนุษย์เปรียบเสมือนขุมทรัพย์ที่มีค่ามหาศาล ดังนั้น องค์กรจึงควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพและช่วยให้องค์กรเจริญเติบโตไปข้างหน้า ทั้งนี้ องค์กรได้ประสบปัญหาที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมทัศนคติ และผลการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น ในสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยเหล่านี้มักประกอบด้วยลักษณะทางบุคลิกภาพ ทัศนคติ ความเชื่อ ความต้องการ และความคาดหวัง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการพิจารณาว่าบุคคลจะมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานมากน้อยเพียงใด ปัจจัยส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและผลการปฏิบัติงานของบุคคล เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน อาทิ บางคนอาจมีความต้องการการยอมรับทางสังคม ขณะที่บางคนอาจให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้จึงพยายามอธิบายว่า ปัจจัยใดบ้างที่กระตุ้นให้บุคคลพัฒนาความสามารถ การทำงาน และการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ในยุคปัจจุบันการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้จำกัดแค่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กรเท่านั้น แต่ยังต้องปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจ ความผูกพัน ความซื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อองค์กร การดูแลรักษาความก้าวหน้าในอาชีพการงานของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้พวกเขามีความมุ่งมั่นสร้างชื่อเสียงและความสำเร็จให้กับองค์กร ทั้งนี้ ควรใช้ปัจจัยต่างๆ เป็นแรงเสริมเพื่อกระตุ้นและผลักดันให้บุคลากรเกิดความผูกพันและความจงรักภักดี เช่น การพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากร การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การให้รางวัลและการยอมรับในความสำเร็จของพนักงาน การสนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีม และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งการดูแลบุคลากรให้มีความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรจะทำให้พวกเขายินดีและมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้กับองค์กรด้วยความทุ่มเท แม้ต้องเผชิญกับความเหน็ดเหนื่อยและยากลำบากก็ตาม ซึ่งในยุคปัจจุบันการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้นก็ได้จำกัดขอบเขตอยู่แค่การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กรจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เป็นแรงเสริม เพื่อกระตุ้นและคอยผลักดันให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร

(วิลารรณ รพีพิศาล, 2549) เมื่อพนักงานมีความรู้สึผูกพันต่อองค์กร ก็จะส่งผลทำให้เกิดแรงผลักดันแรงจูงใจ การกระตุ้นให้พนักงานอุทิศตนเพื่อปฏิบัติงานหรือหน้าที่ของตนจนสุดความสามารถให้กับองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งความรู้สึที่ว่าตนเองมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าขององค์กรนั้นช่วยเสริมสร้างความผูกพันและความรับผิดชอบต่อนี้ นอกจากนี้ ความผูกพันต่อองค์กรยังทำหน้าที่ประสานและเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของบุคลากรกับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกันความผูกพันต่อองค์กรครอบคลุมมากกว่าความพึงพอใจในงานที่ทำ โดยเป็นตัวกำหนดทิศทางและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ความผูกพันนี้เป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรและปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ทั้งนี้ การสร้างความผูกพันต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การสนับสนุนการพัฒนาทักษะ การให้การยอมรับและการให้รางวัล รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความเข้มแข็งและเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ โดยมีบุคลากรที่มีความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

ด้วยเหตุความจำเป็นดังกล่าว องค์กรได้ประสบปัญหาผลกระทบต่องาน ทัศนคติ และผลการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น ในสภาพแวดล้อมการทำงาน ปัจจัยเหล่านี้มักประกอบด้วยลักษณะทางบุคลิกภาพ ทัศนคติ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการพิจารณาว่าบุคคลจะมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานมากน้อยเพียงใดปัจจัยส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและผลการปฏิบัติงานของบุคคล ดังนั้น ความคาดหวังของพนักงานสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กร พนักงานจะมีแรงจูงใจสูงความต้องการด้านการเติบโตและมีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา

จากความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิต ในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ซึ่งบริษัทผลิตที่มีฐานการผลิตอยู่ในอุตสาหกรรมนวนครเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อที่จะได้ร่วมมือกันหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความจงรักภักดี และความผูกพันต่อองค์กร และเพื่อรักษาพนักงานที่มีคุณค่าต่อองค์กรไว้นานที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตที่ส่งผลต่อปัจจัยการ

คงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นและได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ในจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 ตัวอย่าง คำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2549) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครในจังหวัดปทุมธานี ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครลักษณะ

3. วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.921 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

4. ด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเริ่มส่งแบบสอบถามในเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2567 และได้ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ตอบแบบสอบถามผ่านระบบ (Google Form) ซึ่งผู้วิจัยสามารถเก็บแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากร กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และนำแบบสอบถามที่ได้ไปบันทึกข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อใช้วิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (2) การวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต

โดยวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2) สถิติอ้างอิง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้ (1) การวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในกรณีพบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธี LSD (2) การวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตที่ส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามด้วยค่าสถิติ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ได้แก่ ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลของการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร พบว่า พนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครที่มีเพศ และสถานภาพสมรสต่างกัน มีการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ไม่พบความแตกต่างการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล (n = 400)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร		
	สถิติ F, t	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-5.564**	.000	ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0)
2.อายุ	1.334	.257	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร		
	สถิติ F, t	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
3. ระดับการศึกษา	.482	.790	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. สถานภาพสมรส	4.436*	.012	ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0)
5. รายได้ต่อเดือน	.549	.739	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
6. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	1.462	.225	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตที่ส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงานของพนักงานและด้านประสบการณ์การทำงานของพนักงาน ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรม นวนคร โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 65.9 (Adjusted $R^2 = .659$) พบว่า ปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงานของพนักงานและด้านประสบการณ์การทำงานของพนักงาน มีอิทธิพลทางบวกต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตที่ส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรม นวนคร ภาพรวม พบว่า จากค่าสัมประสิทธิ์ Beta ได้ดังนี้ ด้านลักษณะการทำงานของพนักงาน ($Beta = .718$) ด้านประสบการณ์การทำงานของพนักงาน ($Beta = .240$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตที่ส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ภาพรวม ($n = 400$)

ปัจจัยลักษณะและประสบการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SE	Beta		
(ค่าคงที่)	1.250	.112		11.154**	.000
1. ลักษณะการทำงานของพนักงาน	.578	.025	.718	23.253**	.000

ปัจจัยลักษณะและ ประสบการณ์ทำงาน ของพนักงานฝ่ายผลิต		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
		B	SE	Beta		
2. ประสบการณ์การทำงาน ของพนักงาน		.167	.021	.240	7.786**	.000
Adjusted R ²	R	R ²		SE (est.)	F	P-Value
.659	.813	.661		.13682	371.01	.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลของการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ผลการศึกษาข้อมูลการเปรียบเทียบปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ภาพรวม เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนครที่มีเพศ และสถานภาพสมรสต่างกัน มีการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ ศรีระยับ (2563, หน้า 120-131) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กรอย่างมากถึงแม้ว่าในปัจจุบันองค์กรต่างๆ จะนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อทดแทนกำลังคนเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามพนักงานก็ยังมีความสำคัญต่อการทำงานเนื่องจากความพึงพอใจของมนุษย์จะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามสภาพการณ์ของการทำงานและปัจจัยอื่นๆ ภายในองค์กร การเปลี่ยนแปลงความพึงพอใจในการทำงานจะมีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐา ธงชัย (2563) พบว่า การทำงานต้องใช้ทักษะความสามารถในหลายๆ ด้านในการทำงาน งานจึงจะสำเร็จในกระบวนการทำงานจะต้องมีวิธีการทำงานที่โดดเด่นและสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดความรู้ สามารถก้าวหน้าต่อยอดในกระบวนการทำงาน กระบวนการทำงานที่พัฒนาจึงจะส่งผลให้องค์กรได้รับความสำเร็จของงานที่รวดเร็วและมีคุณภาพ เมื่อพนักงานได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานอย่างเต็มที่ส่งผลให้เกิดเป็นผลงานที่โดดเด่นสร้างประโยชน์ให้แก่องค์กร ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทำให้เกิดความก้าวหน้า นำไปสู่การรับรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติงานนั้นด้วยตนเอง ซึ่งการรับรู้ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลถึงทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการ

ทำงาน ปัจจัยลักษณะงานจึงมีผลต่อความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่ตอบสนองต่อสภาวะทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญเพราะการที่พนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีนั้นย่อมจะส่งผลให้ให้ได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทวัน เลิศวุฒิวงศา (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชนกรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พนักงานที่มีเพศมีคุณภาพชีวิตในการทำงานต่างก็มีความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชานนท์ สุวรรณวิชัย (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจภายในให้กับพนักงานบริษัทเอกชนในการทำงานช่วงสถานการณ์ COVID-19 พบว่า ความต้องการเป็นที่ยอมรับจากบุคคลสำคัญส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจภายในให้กับพนักงานบริษัทเอกชนในการทำงานช่วงสถานการณ์ COVID-19 ส่วนความต้องการในการพัฒนาตนเอง ความรู้สึกกลัวว่าจะไร้ค่าต่อองค์กรและปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศร ภู่อาระ และ กมลวรรณ ปานประดิษฐ์ (2563, หน้า 113-122) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลใน เขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง พบว่า มีพนักงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานสภาพแวดล้อมการทำงานการได้รับการยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความเสมอภาคในหน่วยงานค่าตอบแทนความก้าวหน้าในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. ผลการศึกษาปัจจัยลักษณะและประสพการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตที่ส่งผลต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร พบว่า ปัจจัยลักษณะและประสพการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงานของพนักงานและด้านประสพการณ์การทำงานของพนักงาน ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร โดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยลักษณะและประสพการณ์ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิต ได้แก่ ด้านลักษณะการทำงานของพนักงานและด้านประสพการณ์การทำงานของพนักงาน มีอิทธิพลทางบวกต่อปัจจัยการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรม นวนคร โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรหทัย จารุทวีผลนุกูล และคณะ (2563, หน้า 27-39) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด พบว่า การทำงานของพนักงานตามเป้าหมายที่บริษัทกำหนด พนักงานสามารถทำงานที่รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพนักงานผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อผลสำเร็จของงานเป็นไปตามเป้าหมายที่บริษัทตามเป้าหมายที่บริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ วรปัญญา และคำณ โชนะโชติ (2562, หน้า 300-333) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งประเภท

สนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า แรงจูงใจในด้านลักษณะงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งประเภทสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลนันท์ โพธิ์เงิน (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทมาสด้า ซิตี พบว่า ผู้บริหารจะต้องสร้างแรงจูงใจด้าน ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค่าจูงหากบุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานแล้วย่อมมีความสุขพึงพอใจ ต่องานที่ปฏิบัติและจูงใจให้เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรจนกลายเป็นความผูกพัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทวัน เลิศวุฒินงศา (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชน กรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่งในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันต่อความภักดีของพนักงานในระดับสูง สอดคล้องกับสุภารัตน์ กุลโชติ (2566) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคลลักษณะของงานที่ปฏิบัติและการได้รับการยอมรับนับถือ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 สถานประกอบการควรส่งเสริมการอบรมเพิ่มทักษะและความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ให้กับพนักงานทั้งเพศชายและเพศหญิงให้มีความเชี่ยวชาญให้พนักงานสามารถเติบโตในสายงานได้ทุกวัย

1.2 สถานประกอบการควรส่งเสริมจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานและผู้บริหาร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยในการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตมีการประเมินผลและติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรส่งเสริมประสบการณ์ด้านการฝึกอบรมหรือการพัฒนาทักษะของพนักงานให้มีโอกาสการเติบโตในสายงานและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหาในบริษัท

2.3 หน่วยงานภาครัฐ กระทรวงแรงงาน ควรมีการสนับสนุนรายได้ให้กับกลุ่มพนักงานผ่านผลิตในอุตสาหกรรมนวนครเพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในเขตนิคมอุตสาหกรรมนวนคร

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะ ความสัมพันธ์ในองค์กร และการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มการคงอยู่ของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมนวนคร พร้อมทั้งเสนอแนวทางการประเมินผลและการพัฒนาต่อเนื่องที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในอนาคต เช่น การอบรมเพิ่มทักษะและความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ การพัฒนาทักษะเฉพาะด้านให้กับพนักงานทุกเพศและทุกวัย เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในงานที่ทำสร้างแผนงานที่ชัดเจนสำหรับการเลื่อนตำแหน่งหรือการเติบโตในสายงาน ส่งเสริมความสัมพันธ์ในองค์กรจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานและผู้บริหาร เช่น การประชุมร่วมกัน กิจกรรมสันทนาการ หรือการเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็น และการประเมินผลและติดตามนโยบายนำผลการวิจัยมาปรับใช้นโยบาย พร้อมจัดกระบวนการประเมินและติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบท ส่งเสริมการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะเพิ่มโอกาสให้พนักงานเข้าร่วมการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ สร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การให้พนักงานร่วมแก้ปัญหาและมีส่วนในการปรับปรุงงานสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ กระทรวงแรงงานควรมีบทบาทในการสนับสนุนรายได้หรือสิ่งจูงใจอื่นๆ ให้กับพนักงานฝ่ายผลิต เช่น การจัดสวัสดิการพิเศษหรือการสนับสนุนค่าครองชีพออกนโยบายเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำในรายได้และสร้างความมั่นคงในอาชีพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลนันท์ โป๊ะเงิน. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทมาสด้า ชิต. *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14, 2 สิงหาคม 2562* (หน้า 756-765). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ณัชชา ธงชัย. (2563). *ลักษณะงานและความผูกพันต่อองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บริษัท นวนคร จำกัด มหาชน. (2547). *นิคมอุตสาหกรรมนวนคร*. เข้าถึงได้จาก <https://www.navanakorn.co.th/th/about/company-overview>
- พัชรหทัย จารุทวีผลกุล, ธัญวณ วัทโล และวิลาสิณี สุดประเสริฐ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 2(3), 27-39. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/prn/article/view/247914/167839>
- มัทวัน เลิศอุทัย. (2564). *ความผูกพันองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของพนักงานเอกชน กรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายเคมีภัณฑ์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชชานนท์ สุวรรณวิชัย. (2563). *การศึกษาปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจภายในให้กับพนักงานบริษัทเอกชนในการทำงานช่วงสถานการณ์ COVID-19*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2549). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: วิจิตรทัศน์.
- สุภารัตน์ กุลโชติ. (2566). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อดิศร ภูสาระ และกมลวรรณ ปานประดิษฐ์. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 22(1), 113-122. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msaru/article/view/240033>

- อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ โชนะโชติ. (2562). อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งประเภทสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 6(1), 300-333. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issmu/article/view/192923/134445>
- อรุณ ศรีระยับ. (2563). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 120-131. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsrnj/article/view/252189/170266>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of educational psychology*. (8th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบสืบเสาะความรู้ 5E
รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย*

The Development of Learning Achievement through the 5E Knowledge
Inquiry Model on the Course 'Buddhism' of the Fifth Year Secondary
School Students in Kaen Nakhon Wittayalai School

พระมหาหัสสรินทร์ ปญญาวุฑโฒ (รองคณบดี), ปาณจิตร สุกุมาลย์ และนิรัช เรืองแสน
Phramaha Hassarin Panyawuttho (Rongsak), Panjitr Sukumal and Niraj Ruangsarn
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: hassarin3940@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จำนวน 258 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีกรณีกลุ่มไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.97$. S.D. = 0.18) รองลงมา คือ ด้านการสอน ($\bar{X} = 4.89$. S.D. = 0.46) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.89$. S.D. = 0.30) และด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.81$. S.D. = 0.61) ตามลำดับ

*ได้รับบทความ: 4 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 19 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 3 เมษายน 2568

Received: July 4, 2023; Revised: March 19, 2025; Accepted: April 3, 2025

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความพึงพอใจการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาทุกด้าน

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์; การเรียนแบบสืบเสาะความรู้ 5E; พระพุทธศาสนา

Abstract

This research aims to: 1) examine the current state of learning management in Buddhist Studies, 2) compare the learning achievement in Buddhist Studies before and after applying the 5E inquiry-based learning model, and 3) study the students' satisfaction with the 5E inquiry-based learning model in Buddhist Studies. This is a quantitative research study. The sample consists of 258 Grade 11 students from Kaennakhon Wittayalai School, selected through stratified random sampling. The research instruments include 5E inquiry-based learning lesson plans, a learning achievement test, and a satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis are the mean, standard deviation, and paired sample t-test.

The research results found that:

1. The overall state of learning management in Buddhist Studies is rated at a high level in all aspects. Ranked by average score, the highest is assessment and evaluation ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.18), followed by teaching methods ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.46), learning activities ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.30), and content ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.61), respectively.

2. A comparison of learning achievement before and after implementing the 5E inquiry-based learning model reveals that post-test scores are significantly higher than pre-test scores at the 0.05 significance level.

3. The overall satisfaction of Grade 11 students at Kaennakhon Wittayalai School toward the 5E inquiry-based learning model in Buddhist Studies is at a high level in all aspects.

Keywords: Learning Achievement Development; 5E Inquiry-Based Learning; Buddhist Studies

1. บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ส่งผลให้คนไทยจำนวนมากแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ นำไปสู่การเกิดวัฒนธรรมร่วมสมัยในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน การศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงต้องทำหน้าที่เป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพิ่มความเท่าเทียมในสังคม และเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

อย่างไรก็ตาม วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ยังคงแพร่หลายในปัจจุบันยังคงเน้นการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ครูทำหน้าที่บรรยาย นักเรียนทำแบบฝึกหัดและสอบตามลำดับ ซึ่งวิธีการนี้มีข้อจำกัดในด้านการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน ผู้เรียนพึ่งพาครูเป็นหลักและขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลหรือเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง

ภายใต้บริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาผสมผสาน ครูควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะสำคัญของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การทำงานร่วมกัน รวมถึงทัศนคติเชิงบวกและจริยธรรม (สุทัศน์ สังคะพันธ์, 2557, หน้า 3-6)

หนึ่งในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับว่าช่วยพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Model) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้น ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิด การตั้งคำถาม การค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำความรู้ไปใช้ในบริบทจริง โดยเฉพาะในรายวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักธรรม นำไปสู่การปฏิบัติที่ดีงาม รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล พัฒนาสมรรถนะทั้งในด้านศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขสำหรับโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นโรงเรียนแบบสหศึกษาที่มีนโยบายด้านคุณภาพ การศึกษาอย่างชัดเจน มุ่งเน้นการจัดการศึกษาตามนโยบาย 3D และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์มาตรฐานสากล (OBECQA, WCSS) รวมถึงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการนำหลักสูตร

สถานศึกษามาพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาชาติ และความต้องการของผู้เรียนในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมีความพยายามบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้แบบ 5E เข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้ของผู้เรียน และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนจากเดิมให้เน้นการใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้แบบ 5E เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา คือ รายวิชา ส 31201 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องพระพุทธศาสนา ศาสนิกชนตัวอย่าง และพระเวทสันตรชาดก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 20 ห้องเรียน ตั้งแต่ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ถึงห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/20 รวมนักเรียนจำนวน 788 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน และการสุ่มหน่วยทดลองด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้นักเรียนห้อง 5/5

จำนวน 45 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ ชุดการสอนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้แบบ 5E เรื่องพุทธประวัติศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม สาระที่ 5 ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ที่ผู้วิจัยได้นำมามาตรฐานการศึกษาสาระที่ ส 1.1 ซึ่งกำหนดเป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเป็น 3 ชุดการสอน ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายวิชาพุทธศาสนา 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก่อนและหลังเรียน เรื่องพุทธประวัติศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ โดยใช้ทดสอบก่อนการเรียน และเมื่อใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสืบเสาะความรู้แบบ 5E เสร็จสิ้นแล้วก็ใช้แบบทดสอบชุดเดิมทดสอบหลังเรียน ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ การตรวจให้คะแนนจากกระดาษคำตอบโดยข้อที่ถูกให้คะแนนเป็น 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ได้ตอบ หรือตอบเกิน 1 ข้อ ให้ 0 คะแนน และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจการเรียนแบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย จำแนกเป็น 5 ระดับ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน จำนวน 28 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E 3) ผู้วิจัยให้ผู้เรียน ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E 4) ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้แบบ 5E กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ 5) ผู้วิจัยให้ผู้เรียน ทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา หลังการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E 6) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E 7) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจการเรียนแบบสืบเสาะความรู้ 5E

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอเป็นรายด้านและโดยรวม 2) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E โดยใช้ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน 3) วิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E โดยใช้ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอเป็นรายด้านและโดยรวม และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย พบว่า (1) ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$. S.D. = 0.45) (2) ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย

รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.97$. S.D. = 0.18) รองลงมา คือ ด้านการสอน ($\bar{X} = 4.89$. S.D. = 0.46) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.89$. S.D. = 0.30) และด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.81$. S.D. = 0.61) ตามลำดับ

ด้านการสอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 การสร้างแรงจูงใจพูดโน้มน้าวน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.95$. S.D. = 0.29) รองลงมา คือ ข้อ 3 บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ ($\bar{X} = 4.91$. S.D. = 0.43) ข้อ 2 และข้อ 2 ($\bar{X} = 4.91$. S.D. = 0.37) ข้อ 1 นักเรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอน ($\bar{X} = 4.91$. S.D. = 0.28) และข้อ 4 เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีการโต้ตอบอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.78$. S.D. = 0.94) ตามลำดับ

ด้านเนื้อหา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 2 เนื้อหามีความสำคัญในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.29) รองลงมา คือ ข้อ 1 มีเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่าย ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.43) ข้อ 4 ฟังแล้วมีข้อคิดคติเตือนใจได้ดี ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.37) ข้อ 3 เหมาะแก่การจดจำและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.28) และข้อ 5 เป็นรายวิชาที่มีคุณค่าสำหรับมนุษย์ทุกคน ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.94) ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ทำให้จดจำรายวิชาพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.13) รองลงมา คือ ข้อ 3 มีส่วนร่วมในการเรียนร่วมกันกับเพื่อนในห้อง ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.19) ข้อ 4 ได้ปฏิบัติและรู้ถึงสาระรายวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.22) ข้อ 2 สร้างบรรยากาศการเรียนเพื่อไม่ให้เบื่อในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) และ ข้อ 1 ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 2 ผู้สอนมีการประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียน ($\bar{X} = 4.99$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ ข้อ 4 ผู้สอนการประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.18) ข้อ 3 ผู้เรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.20) ข้อ 5 ผู้สอนมีการพัฒนาการเรียนการสอนได้ดี ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.22) และข้อ 1 ผู้สอนมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.20) ตามลำดับ

2. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 27.00$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 4.82 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 37.44$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 3.42 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลัง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ความพึงพอใจการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชา พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 1.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ($\bar{X} = 4.26$. S.D. = 0.72) และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.26$. S.D. = 0.72) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$. S.D. = 1.19) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$. S.D. = 1.03) และด้านเนื้อหาวิทยาทานพระพุทธรูปศาสนา ($\bar{X} = 3.62$. S.D. = 0.94) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธรูปศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธรูปศาสนา มีการบรรยายอธิบายเนื้อหาชัดเจน เหมาะแก่การจดจำและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้สอนมีการพัฒนาการเรียนการสอนได้ดี นักเรียนมีความพึงพอใจในวิธีการสอน ครูมีการสร้างแรงจูงใจพูดโน้มน้าวน่าสนใจ และมีการบรรยายอธิบายเนื้อหาชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ด้านเนื้อหาโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เหมาะแก่การจดจำและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีเนื้อหาที่เข้าใจได้ง่าย และฟังแล้วมีข้อคิดคติเตือนใจได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการสร้างบรรยากาศการเรียนเพื่อไม่ให้เบื่อในการเรียนการสอน และได้ปฏิบัติและรู้ถึงสาระวิชาพระพุทธรูปศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา เพ็ชรนาถ (2563) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา ภูดวงจิตร (2563) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค POE เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ เรื่อง การเคลื่อนที่และแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การจัดกิจกรรมการสอนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค POE ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาวิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.79 คะแนน

คิดเป็นร้อยละ 82.98 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นผู้เรียนในการสืบเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและคอยชี้แนะแนวทางให้นักเรียนกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น และการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิด การแก้ปัญหาหรือการแสวงหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางความคิด เพื่อแสวงหาความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลเลาะ อุมาร์ (2560) เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง สมดุลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนิยานุกูล จังหวัดปัตตานี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญและติดฉลากภัทร เพชรศิริวรรณ (2563) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5E เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประสิทธิ์ จารุปลโย (ช่วยบุญ) (2561) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพร แยมอิม (2564) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ 5E รายวิชา พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด การหาความรู้ด้วยตัวเอง การทำงานเป็นกลุ่ม และได้เสนอความคิดเห็นของตนเอง ทำให้เกิดความสนุก และความสุขในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลเลาะ อุมาร์ (2560) เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุล

เคมีที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนิยานุกูล จังหวัดปัตตานี พบว่า แบบจำลองทางความคิดเรื่องสมดุลเคมีครั้งที่ 1 ถึง 5 ของนักเรียนดีขึ้นตามลำดับ และคะแนนเฉลี่ยแบบจำลองทางความคิดในแต่ละครั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีและแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา เพ็ชรนาถ (2563) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของติณณ์ภัทร เพชรศิริวรรณ (2563) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5E เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรปรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.70/86.80 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6118 (คิดเป็นร้อยละ 61.18) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ตั้งแต่วัยละ 50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรจัดกิจกรรมร่วมกับวัด ชุมชน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2 ควรให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาโดยการสำรวจหาข้อมูล โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ หรือการสัมผัส โดยให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา และเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่มีการนำไปกิจกรรมแบบจำลองทาง

ความคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรให้ความรู้เกี่ยวกับแบบจำลองทางความคิดและใบกิจกรรมแบบจำลองทางความคิดแก่ผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของความรู้หรือแบบจำลองทางความคิดดังกล่าว นอกจากนี้ครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม

2.2 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เมื่อผู้เรียนมีข้อสงสัยหรือคำถามใดๆ ครูผู้สอนควรใช้คำถามกลับหรือบอกแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบนั้นด้วยตัวเองหรือให้ช่วยกันหาคำตอบภายในกลุ่มแทนการตอบคำถามนั้นแบบตรงๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

2.3 ครูควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อการเรียนการสอน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาวิจัย การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเชิงมูลเชิงลึก

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยการชี้แจงและฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้แบบทดสอบรายวิชาพระพุทธศาสนาต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อลดเวลาในการจัดการเรียนรู้

3.3 ควรทำการศึกษาวิจัย เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

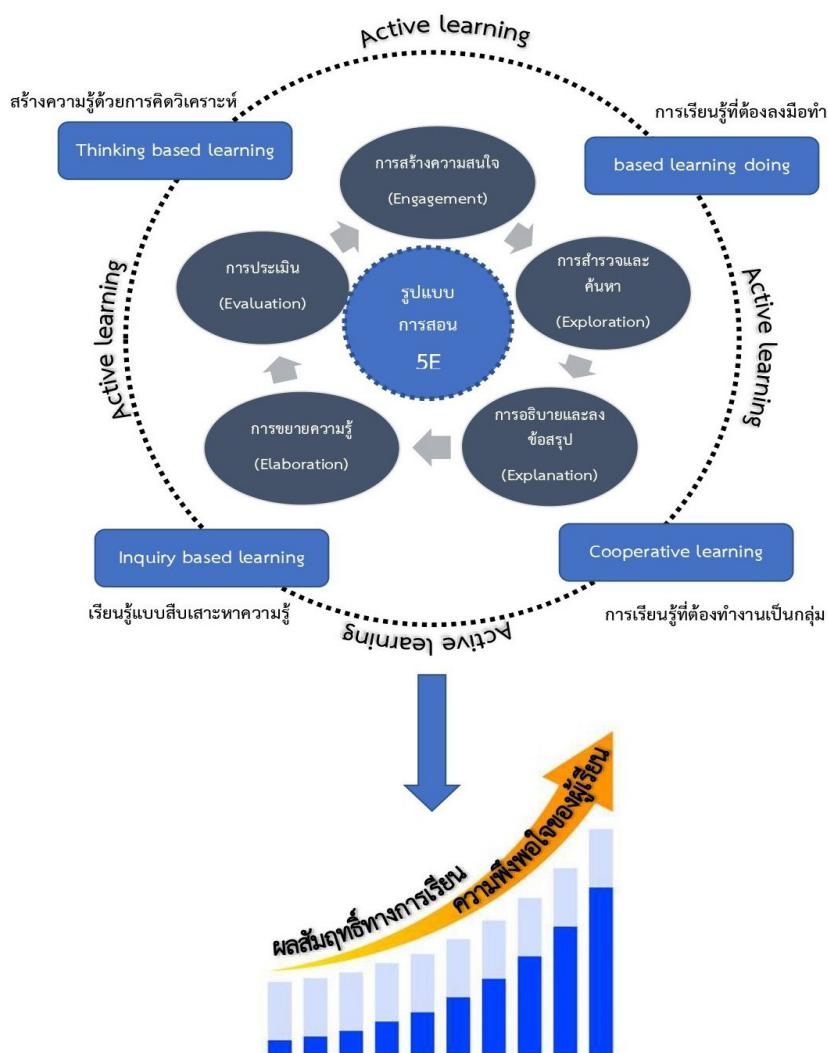
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

การจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ได้ เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E มีขั้นตอนในการเรียนรู้ คือ 1) การสร้างความสนใจ (Engagement) 2) การสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) อภิปรายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) การขยายความรู้ (Elaboration) 5) การประเมิน (Evaluation) ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้มีการลงมือทำ (Learning by doing) ได้เรียนรู้โดยการทำงานกันเป็นกลุ่ม (Corporate learning) และยังได้ฝึกการสร้างความรู้ด้วยการคิดแบบสร้างสรรค์ (Thinking based learning) แบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่า

เนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูงผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา ภูดวงจิตร. (2563). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค POE เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการ เรื่อง การเคลื่อนที่และแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนผู้ปกครองและการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ดิณณ์ณภัทร เพชรศิริวรรณ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5E เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทีศนา เขมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระประสิทธิ์ จารุบุญ (ช่วยบุญ). (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเสริมแรงทางบวก ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางระจันวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชร แยมอิม. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุกัญญา เพ็ชรนาค. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E รายวิชาภูมิศาสตร์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุทัศน์ สังคะพันธ์. (2557). ทำไมต้องทักษะในศตวรรษที่ 21 ในบทความทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อับดุลเลาะ อุมาร์. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่องสมดุลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตานยานุกูล จังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการตลาดของนักสะสม Art Toys *

Factors Affecting the Marketing Behavior of Art Toys Collectors

หาญศึก สำนักโหนด, ชีรเดช สมองทวีพร และसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล
Hansuek Samnaknod, Teeradej Snongtaweepon, Sanit Sirivisitkul
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: shansuek976@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลูกค้าที่มาซื้อของเล่น Art Toys จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys พบว่า นักสะสมของเล่น Art Toys ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2 ด้าน คือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรวมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ได้ร้อยละ 73.5 (Adjusted $R^2 = .735$)

คำสำคัญ: พฤติกรรม; ส่วนประสมทางการตลาด; นักสะสม Art Toys

Abstract

This research aims to: (1) study the personal factors influencing the behavior of collecting Art Toys, and (2) examine the marketing mix factors affecting the behavior of collecting Art Toys. This study employs a survey research methodology, with a sample group consisting of 384 customers who purchase Art Toys. The research instrument is a questionnaire with a reliability coefficient of .75. The statistical methods used for data analysis include percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The research results found that:

1. Personal factors influencing the behavior of collecting Art Toys indicate that collectors of different genders exhibit significantly different collecting behaviors at the .01 level of statistical significance.
2. Marketing mix factors affecting the behavior of collecting Art Toys show that two aspects (1) product and (2) promotion positively influence the collecting behavior at the .01 level of statistical significance. Together, these factors explain 73.5% of the variation in the behavior of collecting Art Toys (Adjusted $R^2 = .735$).

Keywords: Behavior; Marketing Mix; Art Toys Collectors

1. บทนำ

การสะสมของเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมายาวนานและมีวิวัฒนาการตามยุคสมัยโดยเริ่มต้นจากความนิยมในของเล่นที่สะท้อนวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ เช่น โมเดลทหารยุคสงครามตุ๊กตาโบราณหรือรถเหล็กขนาดเล็กของเล่นเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่สิ่งของสำหรับเด็กแต่ยังเป็นตัวแทนของความทรงจำ ความสนุกสนานและคุณค่าทาง ศิลปะที่ตอบสนองความสนใจการพัฒนาเทคโนโลยีและการตลาดที่ทันสมัยได้เพิ่มความหลากหลายของของเล่นทำให้นักสะสมสามารถเลือกสะสมตามความสนใจของตัวเองได้หลากหลายรูปแบบความสำคัญคุณค่าทางจิตใจการสะสมของเล่นมักเกี่ยวข้องกับ ความทรงจำวัยเด็กหรือความผูกพันส่วนตัวกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของเล่นเหล่านี้ช่วยให้นักสะสมรู้สึกถึงความเชื่อมโยงกับอดีตหรือแรงบันดาลใจในชีวิตปัจจุบันการสะสมของเล่น จึงอาจเป็นการลงทุนที่สร้างผลกำไรในระยะยาวการเชื่อมโยงกับชุมชนนักสะสมมักเข้าร่วม ชุมชนออนไลน์หรือออฟไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสะสมของเล่นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นความรู้และของสะสมสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายที่มีความหมายการส่งเสริม

ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์การสะสมของเล่นบางประเภทช่วยให้พวกเขาได้พักผ่อนและผ่อนคลายจากชีวิตประจำวัน (ธนดล ลิมเจริญชาติ, 2564)

สภาพปัญหาพฤติกรรมสะสมของเล่นแม้ว่าการสะสมของเล่นจะเป็นกิจกรรมที่สร้างความเพลิดเพลินและมีคุณค่าในหลายมิติแต่ก็มีปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมสะสมนี้ทั้งในด้านจิตใจ สังคมและเศรษฐกิจนักสะสมบางคนอาจทุ่มเงินจำนวนมาก เพื่อซื้อของเล่นที่หายากหรือมีมูลค่าสูงซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาหนี้สินหรือการขาดดุลทางการเงินการขาดการวางแผนการเงินความต้องการสะสมของเล่นทันทีทันใดโดยไม่มีการวางแผนอาจทำให้การบริหารจัดการทางการเงินเสียสมดุลการสะสมของเล่นในปริมาณมาก สร้างปัญหาเรื่องพื้นที่จัดเก็บโดยเฉพาะในบ้านหรือพื้นที่อยู่อาศัยที่จำกัดการจัดการที่ไม่เป็นระบบของสะสมที่ไม่มีการจัดเก็บอย่างเหมาะสมอาจเกิดความเสียหายหรือสูญหายได้ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ส่วนตัวความขัดแย้งในครอบครัวความหลงใหลในของเล่นทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักสะสมและคนในครอบครัวหากการสะสมกลายเป็นปัญหาด้านการเงินหรือการใช้พื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นการแยกตัวทางสังคมการทุ่มเท เวลาและทรัพยากรให้การสะสมอาจทำให้ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในชีวิตจริงปัญหาด้านจิตใจความหมกมุ่นการสะสมที่มากเกินไปอาจนำไปสู่พฤติกรรมหมกมุ่นหรือเสพติดการสะสมซึ่งอาจรบกวนชีวิตประจำวันและการทำงานความเครียดและความกดดันการพยายามหาของสะสมที่หายากหรือการเปรียบเทียบตนเองกับนักสะสมคนอื่น อาจสร้างความเครียดหรือความกดดันปัญหาด้านการตลาดและการจัดการความต้องการการตลาดที่สร้างความต้องการเกินจริงแบรนด์หรือผู้ผลิตบางรายอาจสร้างความต้องการเทียมผ่านกลยุทธ์ทางการตลาด เช่น การผลิตสินค้าจำนวนจำกัด (Limited Edition) หรือการสร้างกระแสความนิยมทำให้นักสะสมซื้อสินค้าโดยไม่ไตร่ตรองการซื้อขายเก็งกำไร การซื้อขายของเล่นสะสมเพื่อเก็งกำไรในตลาดมือสองอาจทำให้ของเล่นบางประเภทมี ราคาสูงเกินจริงและยากต่อการเข้าถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมการสะสมของเล่นพลาสติก ของเล่นจำนวนมากผลิตจากพลาสติกหรือวัสดุที่ย่อยสลายยาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวการสร้างขยะของเล่นที่ชำรุดหรือหมดความนิยมอาจกลายเป็นขยะที่เพิ่มภาระให้กับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมข้อเสนอแนะ เพื่อการแก้ไขปัญหาการวางแผนการสะสมตั้งงบประมาณและเป้าหมายการสะสมอย่างชัดเจนเพื่อลดความเสี่ยงด้านการเงินและการจัดการพื้นที่การจัดลำดับความสำคัญแยกแยะระหว่างของเล่นที่มีคุณค่าทางใจหรือมูลค่าจริงกับของเล่นที่ซื้อเพียงเพราะอารมณ์ชั่วคราวการพัฒนาแนวคิดเชิงสิ่งแวดล้อมเลือกสะสมของเล่นที่ผลิตจากวัสดุที่ยั่งยืนหรือรีไซเคิลได้สร้างสมดุลในชีวิตแบ่งเวลาให้การสะสมและกิจกรรมอื่นๆ รวมถึงการดูแลความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนฝูงการสะสมของเล่นเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากผู้คนหลากหลายวัย ตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงผู้ใหญ่การสะสมของเล่นไม่ได้เป็นเพียงการเก็บรวบรวมวัตถุที่มีคุณค่าทางการเงินหรือความหายากเท่านั้น แต่ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุข ความทรงจำและความพึงพอใจให้กับผู้สะสมการสะสมของเล่นอาจเริ่มต้นจากความชื่นชอบในวัยเด็กและพัฒนาไปสู่ความหลงใหล

และความหลงใหลที่ยิ่งใหญ่ในวัยผู้ใหญ่ พฤติกรรมการสะสมของเล่นของผู้บริโภคเป็นหัวข้อที่น่าสนใจและมีความซับซ้อน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยทั้งด้านจิตวิทยา สังคม และเศรษฐกิจ การวิจัยในด้านนี้มีความสำคัญเพราะจะช่วยให้เราเข้าใจถึงแรงจูงใจและปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้คนสะสมของเล่น นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากลยุทธ์การตลาดและการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นัยลดา ชูวิเศษ, 2567) ดังนั้น นักการตลาดจึงจำเป็นต้องระบุสถานการณ์ที่กระตุ้นความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาให้ได้ และการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคหลายๆ คนทำให้นักการตลาดสามารถระบุได้ว่าสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในหมวดสินค้าหนึ่งๆ มากที่สุดนั้นมีอะไรบ้าง ซึ่งจะทำให้สามารถพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภคมากที่สุด (ธัญนันท์ โคตรโสภณ, 2563)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมการสะสมของเล่นแม้จะเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและสร้างแรงบันดาลใจ แต่หากขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม อาจนำไปสู่ปัญหาทั้งในด้านส่วนตัวและสังคมการสะสมตุ๊กตาและการวางแผนอย่างรอบคอบจึงเป็นสิ่งสำคัญในการลดผลกระทบเชิงลบจากการสะสมของเล่น ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการตลาดของนักสะสมของเล่น Art Toys โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลการวิจัยเป็นค่าความถี่ ร้อยละ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักสะสมที่ชอบสะสมของเล่น Art Toys เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักสะสมที่มาซื้อของเล่น Art Toys เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ซึ่งได้กำหนดขนาดตัวอย่างไว้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสัดส่วนของความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ที่ร้อยละ 5 ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 384 คน จากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970, p. 608)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มลูกค้าที่ชอบสะสมของเล่น Art Toys เป็นคำถามที่สามารถเลือกตอบได้เพียง

คำตอบเดียว มีคำถามรวมทั้งสิ้น 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยข้อคำถามมีลักษณะแบบ (Check list) ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีลักษณะคำถามเป็นการวัดระดับความคิดเห็นมีคำถามรวมทั้งสิ้น 12 ข้อ มีความคิดเห็นทั้งสิ้น 5 ระดับ จากมากไปน้อย ตามมาตราวัด ของ ลิเคิร์ท (Likert scale) โดยกำหนดการให้คะแนน และส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ลักษณะคำถามเป็นการวัดระดับความคิดเห็นมีคำถามรวมทั้งสิ้น 12 ข้อ มีความคิดเห็นทั้งสิ้น 5 ระดับ จากมากไปน้อย ตามมาตราวัด ของลิเคิร์ท (Likert scale)

3. วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้ 1) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการ โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.75 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามก่อนเริ่มทำแบบสอบถามทำการเก็บแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากร กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเฉลี่ยเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) (Independent samples) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม 4) วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) (One way ANOVA) โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในกรณีพบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร ที่ทดสอบมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) 5) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ MRA (Multiple regression analysis) แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys			
	สถิติ t	สถิติ F	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-4.031**	- -	.000	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
2. อายุ	- -	2.435	.089	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
3. ระดับการศึกษา	- -	.593	.553	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. อาชีพ	- -	2.087	.082	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
5. รายได้	- -	2.722	.067	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านรายได้ แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ภาพรวม (n = 384)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SE	Beta		
(ค่าคงที่)	.185	.164		1.133	.258
1. ด้านผลิตภัณฑ์	.478	.025	.588	18.907**	.000

ปัจจัยส่วนประสม ทางการตลาด	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SE	Beta		
2. ด้านราคา	.010	.027	.011	.393	.694
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.047	.025	.056	1.870	.062
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	.411	.026	.437	15.731**	.000
R	R ²	Adjusted R ²	SE (est.)	F	P-Value
859	.738	.735	.18969	266.556	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 2 ด้าน ร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ภาพรวม ได้ร้อยละ 73.5 (Adjusted R² = .735) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 2 ด้านได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ภาพรวม พบว่า จากค่าสัมประสิทธิ์ Beta ได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ (Beta = .588) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Beta = .437)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักสะสมของเล่น Art Toys ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศหญิง จำนวน 206 คน มีอายุระหว่าง 21-40 ปี จำนวน 252 คน มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน มีอาชีพสถานภาพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 96 คน มีรายได้มากกว่า 20,001 บาท จำนวน 253 คน ซึ่งงานวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลปรียา ยอดมูลกุล (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมตุ๊กตาไอโดลปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการสะสมตุ๊กตาไอโดล โดยมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอ้างอิง และการทำตามคนส่วนมากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการสะสมตุ๊กตาไอโดลของนักสะสมตุ๊กตาไอโดลเช่นกัน และสอดคล้องกับงาน

วิจัยของธนดล ลิ้มเจริญชาติ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อโมเดลประกอบ การพบว่า อายุและอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจซื้อขึ้นการรับรู้ถึงความต้องการสถานภาพและระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อขึ้นการรับรู้ถึงความต้องการ

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการสะสมของเล่น Art Toys พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 2 ด้าน คือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการสะสมของเล่น Art Toys อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ได้ร้อยละ 73.5 (Adjusted $R^2 = .735$) ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้มีผลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการสะสม หมายความว่า หากมีการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบที่ดึงดูด ความหายาก หรือความน่าสนใจของ Art Toys และการส่งเสริมการตลาด เช่น การโฆษณา การจัดอีเวนต์ หรือโปรโมชั่นที่ดีขึ้นจะส่งผลให้พฤติกรรมกรรมการสะสมของนักสะสมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลปริยา ยอดมูลคณ (2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการสะสมตุ๊กตาไอดอล พบว่า การส่งเสริมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการสะสมตุ๊กตาไอดอลมากที่สุด และด้านผลิตภัณฑ์ มีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอ้างอิงและการทำตามคนส่วนมากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการสะสมตุ๊กตาไอดอลของนักสะสมตุ๊กตาไอดอลเช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภลักษณ์ บุรี (2566) ได้ศึกษาผลกระทบต่องานวิจัยของตุ๊กตาไอดอลที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคเพื่อเพิ่มการตัดสินใจที่จะเลือกซื้อของเล่นแนวสะสมแบบกล่องสุ่มต่อไปได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งนี้

1.1 ควรศึกษาเทรนด์ในกลุ่มอายุและการจัดเก็บข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการให้เหมาะสม

1.2 ผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดควรคำนึงความแตกต่างของกลุ่มอายุของกลุ่มนักสะสมของเล่น Art Toys โดยคำนึงถึงพฤติกรรมกรรมการสะสมของเล่น Art Toys เกี่ยวกับความถี่ในการซื้อของนักสะสมของเล่น

2. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยนี้ไปทำการศึกษาต่อโดยใช้ตัวแปรอื่น ที่อาจส่งผลพฤติกรรมกรรมการสะสมของเล่น Art Toys หรือของสะสมชนิดอื่นๆ เช่น ตัวแปรด้านวัฒนธรรมด้านความเชื่อความศรัทธา เพื่อให้การ

ออกแบบของเล่น มีความเหมาะสม หลากหลายเข้ากับกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งการวางกลยุทธ์ทางการตลาด ให้มีความครอบคลุมเหมาะสมมากขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้จากพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 พบว่า ลูกค้ายอดนิยมซื้อของเล่น Art Toys ที่มีเพศจะมีพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys แตกต่างกัน หมายความว่า เพศมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสะสมอย่างชัดเจนและปัจจัยส่วนบุคคลประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลประสมทางการตลาด ทั้ง 2 ด้านได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการสะสมของเล่น Art Toys ภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสม Art Toys ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ โดยนักสะสมให้คุณค่ากับสินค้าที่มีจำนวนจำกัด เพราะช่วยเพิ่มมูลค่าในการลงทุน ความโดดเด่นของผลงานและชื่อเสียงของดีไซเนอร์เป็นแรงจูงใจหลัก และ ด้านการส่งเสริมการตลาดซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดมีผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจของนักสะสม เช่น การร่วมมือกับศิลปินชื่อดังหรือรีวิวนักสะสมมีผลต่อการรับรู้คุณค่า งานเปิดตัวสินค้าและกิจกรรมในกลุ่มนักสะสมช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาดทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการสะสมอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กุลปรียา ยอดมูลคณ. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสะสมตุ๊กตาไอดอล*. (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนดล ลิ้มเจริญชาติ. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อโมเดลประกอบ*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธัญนันท์ โคตรโสภา. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับแหวนเพชรของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- นัยลดา ชูวิเศษ. (2567). *การยอมรับในเทคโนโลยี และส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของผู้ใช้งานในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศุภลักษณ์ บุรี. (2566). *ผลกระทบต่องานตั้งใจซื้อของเล่นแนวสะสมแบบกล่องลุ่มผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทย*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika* 16, 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ
ของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*

Cross-Cultural Communication Impacting the Work Performance
of Smes' Employees in the Three Southern Border Provinces

คามีละห์ วานี, สมยศ อวเกียรติ และปัญญวัฒน์ จุฑามาศ
Careelah Wani, Somyos Avakiat and Panyawat Chutamas
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: l25310210@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) ศึกษาปัจจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานที่ทำงานในองค์กรหรือธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent sample) การทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) การทดสอบรายคู่ด้วย LSD (Least Significant Difference) และการทดสอบหาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้ และประเภทของงาน แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01
2. ปัจจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME

*ได้รับบทความ: 10 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 12 มกราคม 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568
Received: December 10, 2024; Revised: January 12, 2025; Accepted: March 19, 2025

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ด้านผู้ส่งสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านสัญญาณรบกวน มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

คำสำคัญ: การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม; ประสิทธิภาพ; จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research has Objectives: 1) A comparative study of the work efficiency of SME business employees in the three southern border provinces classified by personal factors, 2) Studying cross-cultural communication factors that affect the work efficiency of SME business employees in the three southern border provinces. It is quantitative research. The sample group consisted of 384 employees working in organizations or SME businesses in the three southern border provinces. The research instrument was a questionnaire. The reliability value was .97. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent sample t-test), F-test with one-way analysis of variance (One way ANOVA). Test each pair with LSD (Least Significant Difference) and test for relationships with multiple regression analysis.

The research results found that:

1. SME business employees in the three southern border provinces who have gender Educational level, income, and type of work There is a difference in the work efficiency of SME business employees in the three southern border provinces with a statistical significance of 0.01.
2. Cross-cultural communication factors that affect the work efficiency of SME business employees in the three southern border provinces were found Messenger side Communication channels Noise side It has a positive influence on the work efficiency of SME business employees in the three southern border provinces. Overall, the effect is statistically significant at the .01 and .05 levels.

Keywords: Cross-Cultural Communication; Efficiency; Southern Border Provinces

1. บทนำ

ปัจจุบันการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้นผ่านเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในปัจจุบัน ได้แก่ โลกาภิวัตน์ ทำให้ผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันต้องอาศัยอยู่ร่วมกันมากขึ้นทำให้เกิดความจำเป็นในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เทคโนโลยี ช่วยให้ผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดโอกาสในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของกันและกัน และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีมากขึ้นของสังคมในปัจจุบัน (ภิสันต์ ตินะคัต, 2562) การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ คือการเรียนรู้ที่เกิดจากการปรับตัวในชีวิตประจำวันจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานการเรียนรู้ผ่านพนักงานรุ่นพี่หรือพนักงานอาวุโสและการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง รูปแบบการปรับตัวในการทำงานข้ามวัฒนธรรมในการเรียนรู้เพื่อปรับตัวจากการอบรมและรูปแบบ ทั้งนี้ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประชากรในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นมุสลิม คือ คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ภาษาหลักที่ใช้คือภาษามลายู วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตมีความแตกต่างจากภาคอื่นๆ ของประเทศไทย บริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างนี้อาจส่งผลต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสถานที่ทำงาน เกิดปัญหาความเข้าใจผิด อุปสรรคในการทำงานร่วมกัน และส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดปัญหาความเข้าใจผิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักประสบกับอุปสรรคหลายประการ เช่น ความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรมและศาสนา ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรเป็นเรื่องที่สะท้อนการรับรู้ ความรู้สึก ทักษะคติ และสภาพจิตใจของบุคคล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ซึ่งพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะสามารถอยู่กับองค์กรได้ และสามารถยอมรับในภาระงานที่มากและกดดันได้มากกว่าพนักงานที่ไม่มีความผูกพันต่อองค์กร (โสภิตา ปันตโมรา, 2563)

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมักมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับเป็นบริบทที่น่าสนใจในการศึกษาเรื่องนี้ เนื่องจากมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในพื้นที่จึงส่งผลต่อการทำงานในธุรกิจ SME ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้งานที่ได้รับ

มอบหมายแล้วเสร็จ โดยคำนึงถึงความถูกต้องรวดเร็วของงาน ความประหยัด ความยุติธรรมและความเสมอภาค รวมถึงปริมาณผลงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร (นลพรรณ บุญฤทธิ์, 2558) นอกจากนี้การสื่อสารยังมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคมทำให้คนมีความรู้ที่กว้างขวางขึ้นในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น ภาษา ค่านิยม ความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกัน การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีมานานหลายพันปี มนุษย์เริ่มสื่อสารข้ามวัฒนธรรมตั้งแต่เริ่มเดินทาง ค้าขาย และทำสงครามกับกลุ่มอื่นๆ ในอดีต การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมักเกิดขึ้นแบบเผชิญหน้า ผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันต้องเผชิญหน้ากันโดยตรงเพื่อสื่อสารแลกเปลี่ยนสินค้าหรือต่อสู้กัน การสื่อสารมักเกิดขึ้นโดยใช้ภาษากาย ภาษามือ หรือภาษากลาง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในอดีต ได้แก่ การเดินทางทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมากขึ้น การค้าขายระหว่างประเทศทำให้ผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันต้องติดต่อสื่อสารกันเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าสิ่งนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของกันและกัน และสงครามทำให้เกิดการสื่อสารเพื่อต่อสู้เผชิญหน้าเจรจาหรือสร้างสันติภาพการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมคือการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ด้วยการใช้ภาษา การใช้ท่าทาง การใช้น้ำเสียง (อวัจนภาษา) ที่แสดงออกมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม (เอกชัย พุ่มดวง, 2558)

การสื่อสารที่ดีเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมความเข้าใจ ช่วยให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจตรงกัน ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาหาปัจจัยในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นและได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานที่ทำงานอยู่ในองค์กรหรือธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพนักงานที่ทำงานในองค์กรหรือ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 68,205 ราย และมีการจ้างงานในระบบจำนวน 173,776 คน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2565) และยังมีการจ้างงานที่ไม่ได้เข้าระบบอีกจำนวนมาก ซึ่งสรุปได้ว่าไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ ได้กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ พนักงานที่ทำงานในองค์กรหรือธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 384 คน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2549)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดเพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ลักษณะโครงสร้างประกอบไปด้วยคำถามชนิดปลายปิด (Closed End) ปลายเปิด (Opened End) เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่นของข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient (Cronbach, 1970) เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามทั้งหมด พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ในการพิจารณาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยตัวเองและศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าอิสระโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ 2) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการจัดส่งแบบสอบถามความคิดเห็นผ่าน google form โดยจัดทำ QR code และ URL สำหรับกรอกแบบสอบถาม ส่งให้พนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียต่างๆ โดยแบ่งเป็นพนักงาน SME ในจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพื่อตอบแบบสอบถามเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามผ่าน Google form แล้วทำการเก็บแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์

กลับมา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปบันทึกข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อใช้วิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามผ่าน Google form ข้อมูลจะถูกบันทึกไว้ใน Google Sheets โดยอัตโนมัติ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ กลับคืนมาแต่ละฉบับ โดยแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาต้องนำมาตรวจสอบและปิดรับแบบสอบถามเมื่อมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบ 384 ฉบับ โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ตอบคำถามทุกรายการ สามารถนำมาวิเคราะห์ทางสถิติได้จำนวน 384 ฉบับ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเก็บรวบรวม ไปลงรหัส ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติพรรณนา ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้สถิติทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ด้วยค่า t-test แบบ independent, F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova Analysis) และการทดสอบรายคู่ด้วย LSD (Least Significant Difference) 2) ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ All Enter โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ได้แก่ ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลของการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สรุปประสิทธิภาพการทำงาน of พนักงาน SME				
	ภาพรวม	คุณภาพ	ปริมาณ	ด้านเวลา	ค่าใช้จ่าย
1. เพศ	-4.360** (.001)	-5.601** (.001)	-5.611** (.001)	-3.333** (.001)	-2.625** (.009)

ปัจจัยส่วนบุคคล	สรุปประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME				
	ภาพรวม	คุณภาพ	ปริมาณ	ด้านเวลา	ค่าใช้จ่าย
2. อายุ	1.758 (.137)	.868 (.483)	3.353** (.010)	1.259 (.286)	2.914* (.021)
3. ศาสนา	1.039 (.303)	1.251 (.212)	1.187 (.240)	2.195* (.033)	-0.093 (.926)
4. ระดับการศึกษา	10.179** (.001)	10.109** (.001)	12.139** (.001)	4.313** (.001)	10.786** (.001)
5. รายได้	6.951** (.001)	7.512** (.001)	4.814** (.001)	3.822* (.001)	7.737** (.001)
6. สัญชาติ	1.927 (.063)	1.199 (.231)	3.046** (.005)	0.873 (.383)	2.132* (.041)
7. ภูมิลำเนาเดิม	-0.284 (0.777)	0.052 (.959)	1.112 (.267)	-0.143 (.887)	-1.072 (.289)
8. ประเภทของงานที่ทำ	11.079** (.001)	6.878** (.001)	16.264** (.001)	9.988** (.001)	7.653** (.001)
9. ระยะเวลาการทำงาน	.399 (.754)	.103 (.958)	.475 (.700)	4.816** (.003)	.150 (.929)
10. ลักษณะวิธีการทำงาน	2.519 (.082)	.783 (.458)	2.664 (.071)	3.353* (.036)	3.331* (.037)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) พนักงาน SME ที่มีเพศ ระดับการศึกษา รายได้ และประเภทของงานที่ทำมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME (ทั้ง 4 ด้าน) ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย และภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2) พนักงาน SME ที่มีอายุและสัญชาติจะมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ได้แก่ ด้านปริมาณ และด้านค่าใช้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 3) พนักงาน SME ที่มีลักษณะวิธีการทำงานจะมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ได้แก่ ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 4)

พนักงาน SME ที่มีศาสนาและระยะเวลาการทำงานจะมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ได้แก้
ด้านเวลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05

2. ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ
พนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ
พนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวม

ปัจจัยด้านการสื่อสาร ข้ามวัฒนธรรม			ประสิทธิภาพการทำงานภาพรวม				
			B	SE(b)	Beta	t	p-value
(Constant)			.837	.145		5.775**	.000
ด้านผู้ส่งสาร			.225	.047	.273	4.778**	.000
ด้านสาร			-.012	.047	-.017	-.248	.804
ด้านช่องทางการสื่อสาร			.114	.049	.148	2.327*	.020
ด้านผู้รับสาร			.078	.063	.079	1.230	.219
ด้านสัญญาณรบกวน			.373	.057	.388	6.571**	.000
n	r	R ²	Adjusted R ²		S.E(est.)	F	p-value
384	.780	.609	.603		.35589	117.528**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (ทั้ง 5 ด้าน) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร
ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร ด้านสัญญาณรบกวน สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของ
ประสิทธิภาพการทำงานภาพรวมได้ร้อยละ 60.3 (Adjusted R² เท่ากับ .603) พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสาร
ข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านสัญญาณรบกวน ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
การทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 และ .05 เมื่อพิจารณาจากน้ำหนัก ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ
ทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารข้าม
วัฒนธรรม ด้านสัญญาณรบกวน (Beta = .388) ด้านผู้ส่งสาร (Beta = .273) และด้านช่องทางการสื่อสาร
(Beta = .148) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา และประเด็นที่มีความน่าสนใจ มาอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ผลของการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (วัตถุประสงค์ 1) พบว่า พนักงาน SME ที่มีเพศระดับการศึกษา รายได้ และประเภทของงานที่มีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME (ทั้ง 4 ด้าน) ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย และภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2) พนักงาน SME ที่มีอายุและสัญชาติจะมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ได้แก่ ด้านปริมาณ และด้านค่าใช้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 3) พนักงาน SME ที่มีลักษณะวิธีการทำงานจะมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ได้แก่ ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 4) พนักงาน SME ที่มีศาสนาและระยะเวลาการทำงานจะมีประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ได้แก่ ด้านเวลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา ธนาณภาพพันธุ์ และคณะ (2564, หน้า 236-249) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรณีศึกษาของบริษัทธุรกิจให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แห่งหนึ่ง พบว่า เพศและรายได้ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการทำงานแตกต่างกัน และสอดคล้องกับโสภิตา ปณทโมรา (2563) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการสื่อสารและวัฒนธรรมในองค์กร ที่ส่งผลต่อการยอมรับในการะงานพนักงานบัญชี ของบริษัทเอกชนด้านธุรกิจค้าปลีกของประเทศไทย พบว่า ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับการตำแหน่งการปฏิบัติงาน ระยะเวลาปฏิบัติงาน ในองค์กร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันส่งผลต่อการยอมรับการะงานในลักษณะและปริมาณที่เพิ่มขึ้นของพนักงานบัญชีบริษัทเอกชนด้านธุรกิจค้าปลีกของประเทศไทยแตกต่างกัน

2. ผลของการศึกษาปัจจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (วัตถุประสงค์ 2) พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (ทั้ง 5 ด้าน) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร ด้านสัญญาณรบกวน สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการทำงานภาพรวมได้ร้อยละ 60.3 (Adjusted R² เท่ากับ .603) พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านสัญญาณรบกวน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 เมื่อพิจารณาจากน้ำหนัก ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ด้านสัญญาณรบกวน (Beta = .388) ด้าน

ผู้ส่งสาร (Beta = .273) และด้านช่องทางการสื่อสาร (Beta = .148) ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับธัญญรัตน์ สาลิกา (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านคุณภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มคุณภาพของงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตรงตามเป้าหมายและได้มาตรฐานที่องค์กรกำหนด สามารถที่จะประเมินคุณภาพงานตามตัวชี้วัดได้ และสอดคล้องกับวิจัยของสุปราณี พุนณรงค์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา พบว่า องค์กรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านคุณภาพของงาน ควรมีนโยบายหรือแผนงานการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ด้านปริมาณงาน ควรมีการวิเคราะห์งานอย่างเป็นระบบและจัดสรรกำลังคนให้สอดคล้องกับภารกิจและเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ด้านเวลาควรมีคู่มือการปฏิบัติงานหรือแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อลดขั้นตอนระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรรู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะธุรกิจ SME ต้องพิจารณาการรับบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลให้เหมาะกับการทำงานของธุรกิจ เพื่อเป็นการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ควรสนับสนุนให้พนักงานได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ จัดอบรมพัฒนาพนักงานให้มีความรู้และทักษะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งดีมากขึ้นไปมากกว่าเดิม

1.3 ควรร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและเอกชนต่างๆ ส่งเสริมการศึกษาและให้ความรู้

1.4 การได้รับข้อมูลข่าวสารที่มากเกินไปจนเกิดความจำป็น อาจทำให้เกิดความสับสน วุ่นวาย และเสียเวลาในการค้นหาข้อมูลที่สำคัญจริงๆ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและการตัดสินใจต่างๆ ในการทำงาน

1.5 ภายในองค์กรควรส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ที่ให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกันเป็นหมู่คณะ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำผลการวิจัยไปศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไปในเรื่อง ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส)

2.2 นำผลการวิจัยไปศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไปในเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเข้าใจถึงการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

2.3 นำผลการวิจัยไปศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไปในเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงสรุปได้ว่าการสื่อสารในองค์กรเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างพนักงาน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พื้นที่ที่มีความโดดเด่นในด้านวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งภาษา ศาสนา และวิถีชีวิต ซึ่งอาจสร้างความท้าทายต่อการทำงานในธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SME) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเพศ ระดับการศึกษา รายได้ และประเภทของงาน มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน SME ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อาจมีลักษณะเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ ผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และสัญญาณรบกวน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน SME อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้น องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร เช่น ความชัดเจนของผู้ส่งสาร การเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม การลดสัญญาณ การลดปัญหาสัญญาณรบกวน การพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ส่งสาร และเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญารัตน์ สาลิกา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- นลพรรณ บุญฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิสันต์ ดินะคัต. (2562). การเรียนรู้เพื่อปรับตัวในการทำงานข้ามวัฒนธรรมของพนักงานโรงแรมระบบเครือข่ายนานาชาติ จังหวัดภูเก็ต. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2565). ข้อมูลนิติบุคคลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและข้อมูลการจ้างงานจากสำนักงานประกันสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.).

- สุปราณี พูนณรงค์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โสภิตา ปันทโมรา. (2563). อิทธิพลของการสื่อสารและวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งผลต่อการยอมรับในภาระงานพนักงานบัญชีของบริษัทเอกชนด้านธุรกิจค้าปลีกของประเทศไทย. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังคณา ธนานุภาพพันธุ์, พงศ์พันธ์ ศรีเมือง และโสภณ สระทองมา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรณีศึกษาของบริษัทธุรกิจ ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แห่งหนึ่ง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 236-249. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/254583/172679>
- เอกชัย พุ่มดวง. (2558). การพัฒนากิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพของผู้ดูแลเด็กในจังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Educational Administration*. (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

การสืบสานพุทธวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้ว
ตำบลบ้านโนน อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น*

The Continuation of Buddhist Culture, Local Wisdom, Handmade
Pakhaoma, Ban Haew, Ban Non Sub-District, Samsung District,
Khon Kaen Province

เรียงดาว ทวะชาลี, ภูกัญจนกฤษฎีกี ปลูกันรัมย์, พระมหากิตติ สอนเสนา, พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ,
พระมหาสมศักดิ์ ลินนา¹ และเกษฎา ผาทอง²

Riangdow Tavachalee, Phukanchanakrit Pulanram, Phramaha Kitti Sonsena
Phramaha Kriangsak Inthapanyo, Phramaha Somsak Sinna and Ketsada Phathong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: riangdow@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ และ 3) ขั้บเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มสตรีทอผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้ว ประชาชนชุมชน ผู้นำ หมู่ 9 จำนวน 30 คน และ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จำนวนกลุ่มละ 2 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและพรรณนาความ ทำการบันทึกรายละเอียด

*ได้รับบทความ: 3 ตุลาคม 2567; แก้ไขบทความ: 27 มีนาคม 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 3 เมษายน 2568

พัฒนาการการสืบทอดการทอผ้าขาวม้าของภูมิปัญญา และจัดทำเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านแห้วในรูปแบบของเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ยังคงรักษาและสืบสานวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น สิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตเหล่านี้อย่างเด่นชัด คือ การใช้ผ้าขาวม้าทอมือที่ถูกทอในชีวิตประจำวัน ปัญหา อุปสรรค คือ การขาดแคลนคนรุ่นใหม่ที่จะมาเรียนรู้ การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ความท้าทายด้านเศรษฐกิจ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นทางการ การบริหารจัดการ และผลกระทบจากธรรมชาติต่อการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ
2. กระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอคำสungs จังหวัดขอนแก่น แบ่งเป็น 6 ระยะ
3. การขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอคำสungs จังหวัดขอนแก่น มีเป้าหมายของการขับเคลื่อน 5 ด้าน

คำสำคัญ: การสืบสาน; พุทธวัฒนธรรม; ภูมิปัญญาท้องถิ่น; ผ้าขาวม้าทอมือ

Abstract

The objectives of this research are threefold: 1) to examine the current conditions, problems, obstacles, and inheritance of local wisdom in handwoven loincloth community products; 2) to investigate the process of developing local wisdom in integrated Buddhist handwoven loincloth community products; and 3) to stimulate the development of local wisdom in these products. Ban Haew. The research team has determined the population, sample group, and key informants, namely the group of women weaving handwoven loincloth and hand in the truffle, community sages, leaders, Moo 9 with 30 people, and product designers, scholars in creative culture. The research team utilized semi-structured interviews, recorded group discussions, conducted content analysis and description of the data, documented the evolution of the legacy of handwoven loincloth weaving wisdom, and created a database of local wisdom information through printed media documents.

The research results found that:

1. The current state preserves and extends the traditional way of life. The handwoven loincloth prominently reflects these lifestyles in its daily use. The problems and obstacles include a lack of young people to learn, a lack of family support, economic

challenges, and a lack of support from official government agencies. Management and Impact of Nature on the Inheritance of Local Wisdom of Handwoven Longicloth Fabric Community Products

2. Ban Haew Ban Non Subdistrict, Sam Sung District, Khon Kaen Province divides the process of developing and inheriting the local wisdom of integrated Buddhist handwoven loincloth community products into six categories.

3. Ban Haew Ban Non Subdistrict, Sam Sung District, Khon Kaen Province aims to propel the growth of indigenous knowledge through the production of integrated Buddhist handwoven loincloth community products. Khon Kaen Province's Ban Haew Ban Non Subdistrict adheres to five principles of awareness.

Keywords: Succession; Buddhist Culture; Local Wisdom; Handmade Pakhaoma.

1. บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ถือเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะประสบความสำเร็จไม่ได้ ถ้าขาดการพัฒนาทุนวัฒนธรรม ซึ่งทุนวัฒนธรรมเป็นสินทรัพย์ที่มีการฝังตัวอยู่ในทุกชุมชนและให้คุณค่าทางวัฒนธรรม นอกเหนือจากมูลค่าทางเศรษฐกิจของสินทรัพย์ ทุนวัฒนธรรมอาจเป็นวัฒนธรรมที่สามารถสัมผัสได้ หรือวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ แต่เมื่อสินค้าหรือบริการมีการฝังตัวของวัฒนธรรม เราจะเรียกสินค้านั้นว่าสินค้าวัฒนธรรม ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายและแผนงานพัฒนาและส่งเสริมทุนวัฒนธรรมในเชิงพาณิชย์ อันเนื่องจากวัฒนธรรมเปรียบได้เสมือนต้นน้ำในห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ จึงถือเป็นโอกาสสำหรับชุมชนที่จะสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ในเชิงธุรกิจหรือสามารถประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (พดชา อุทิสวรรณกุล และคณะ, 2564) โดยนำเนื้อหาทางวัฒนธรรมไปเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ทางการผลิตและการตลาด

ทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น จากกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ อันได้แก่ การรู้จักคิด รู้จักใช้ รู้จักถ่ายทอด ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้มนุษย์นั้นมีความแตกต่างจากสัตว์เหตุเพราะว่าสิ่งที่สัตว์กระทำถือว่าเป็นสัญชาตญาณ มิใช่การเรียนรู้ วัฒนธรรมมีความสำคัญเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานปัจจัย 4 ในการครองชีพ ประกอบด้วย 1) เพื่อความเรียบร้อยของสังคม ได้แก่ การปกครอง 2) เพื่อผลทางจิตใจ ได้แก่ ศาสนา 3) เพื่อความสดชื่นในชีวิต ได้แก่ สุนทรียภาพ และ 4) เพื่อการสื่อสารความรู้ ได้แก่ การศึกษา ทั้งนี้กระทรวงวัฒนธรรมได้จำแนกวัฒนธรรมในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ (1) รูปแบบของวัฒนธรรมที่เป็นมรดก (heritage culture) (2) รูปแบบของวัฒนธรรมวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต (living culture) และ (3) รูปแบบของวัฒนธรรมวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ (creative culture) คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าในช่วงที่ผ่านมากระแส

Soft Power ในประเทศไทยได้ถูกพูดถึงโดยหลากหลายหน่วยงาน ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน สืบเนื่องมาจากกระแสความโด่งดังของวิดีโอเพลง Lalisa ของ ลลิษา มโนบาล หรือ ลิซ่า Blackpink นั้นเอง ไม่ว่าจะป็นองค์ประกอบของฉากหรือชุดที่แสดงถึงความเป็นไทย ฉากปราสาทหินพนมรุ้ง ชุดไทยประยุกต์ฝีมือการออกแบบของห้องเสื้อชื่อดังอย่าง Asava หรือรัตเกล้าหยอดที่ลิซ่าสวมใส่ จนทำให้ย่านค้าขายหรือร้านค้าออนไลน์ต่างพากันขายชุดไทยประยุกต์และรัตเกล้าหรือความโด่งดังชั่วข้ามคืนของลูกชิ้นยีนกิน ของดีจังหวัดบุรีรัมย์ที่ลิซ่าให้สัมภาษณ์ว่าชื่นชอบ ต่างทำให้เกิดปรากฏการณ์ Lalisa Phenomenon ที่หลายๆคนเชื่อว่าเป็น Soft Power ของไทย ปรากฏการณ์นี้ส่งผลให้ประเทศไทยได้มีการพิจารณาทบทวนถึงมุมมองนโยบายของประเทศเรื่อง Soft Power อย่างเอาใจจริง โดยนายกรัฐมนตรีถึงกับเน้นย้ำถึงความสำคัญของการผลักดันการใช้ Soft Power ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยที่เชื่อมโยงกับ Soft Power อย่างแนบแน่น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดเรื่อง Soft Power มาปรับใช้กับเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากกรณีตัวอย่างอย่างปรากฏการณ์ลิซ่า ดังนั้น หากจะวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างสองแนวคิดนี้ สิ่งที่ทั้ง Soft Power และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีเหมือนกันคือ “วัฒนธรรม” ซึ่งวัฒนธรรมก็คือทรัพยากรที่ทำให้เกิด Soft Power และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และจุดนี้เองที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง Soft Power กับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้นมีการใช้วัฒนธรรม และ/หรือความคิดสร้างสรรค์มาช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (พิชชา กานต์ ช่วงชัย, 2567)

เมื่อพูดถึงคำว่า “วัฒนธรรม” วัฒนธรรม ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “culture” มาจากภาษาละตินคือ cultura ซึ่งแตกมาจากคำว่า colere หมายถึง การเพาะปลูกและบำรุงให้เจริญงอกงาม (cultivate) ในสังคมไทยคำว่า วัฒนธรรม ได้ถูกนิยามโดยรากศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤต คำว่า วฒฺน (วัฒนธรรม) หมายถึง ความเจริญงอกงาม ส่วน ธรรม (ธรรม) หมายถึง ความดี ความงาม กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติเมื่อรวมกันเป็นวัฒนธรรม จึงหมายถึง ความดี และวัฒนธรรมในความหมายทางสังคมวิทยายังหมายถึง 1) วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ (Style of life/ the way of life) ที่เกิดจากการเรียนรู้-สั่งสอน 2) วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งทุกอย่าง (Everything in the World) ที่มนุษย์สร้างขึ้น สำหรับวัฒนธรรมในความหมายตามกระทรวงวัฒนธรรมได้อธิบายว่า วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตซึ่งมีทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมองเห็นได้วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมจะปรากฏในรูปของวัตถุส่วนวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม คือ พฤติกรรมและที่จำเป็นต้องหรืออยากที่จะมองเห็นได้ในทันที ได้แก่ความรู้สึกรัก คุณค่า ปรัชญา ความเชื่อ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งทั้ง 2 ส่วนจะประกอบอยู่ในวิถีชีวิตของคนในสังคม จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่ง (จุฑา เรืองทรง, 2567)

ดังนั้นแล้ววิถีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตแบบสร้างสรรค์ของชาวบ้านแห้ว จากการลงพื้นที่ชุมชนบ้านแห้ว หมู่ 9 พบว่า บ้านแห้ว เป็นหมู่บ้านเก่าแก่หมู่บ้านหนึ่ง ที่มีประวัติเล่าสืบทอดกันมาว่าบรรพบุรุษอพยพมาจากประเทศลาว เมื่อปี พ.ศ. 2325 ตั้งเป็นหมู่บ้าน/ชุมชน มานานนับร้อยปี (สัมภาษณ์, 2567) ระบบความสัมพันธ์ในหมู่บ้านเป็นระบบเครือญาติ ชาวบ้านในชุมชนมีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ยึดถือ

ชนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม โดยเห็นได้จากงานบุญประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 การเคารพการอยู่ร่วมกัน มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในโอกาสต่างๆ เห็นถึงความรักความสมัคสมานสามัคคี ความเอื้ออาทรเห็นอกเห็นใจกัน (คนเคารพคน) มีการดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อม ป่าชุมชน บ่อน้ำซับธรรมชาติ บึงกระชา (คนเคารพธรรมชาติ) รวมทั้งการสักการะดอนปู่ตา บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (เคารพสิ่งเหนือธรรมชาติ) ทั้งนี้สตรีในชุมชนบ้านแห้วหมู่ 9 มีการสืบทอดและรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นทำผ้าขาวม้าทอมือในลวดลาย สีสันที่หลากหลาย โดยมีจุดเริ่มต้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน ซึ่งใช้เวลาหลังจากเสร็จงานไร่ในในแต่ละวัน เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมมีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานของลูกหลาน ผ้าขาวม้าจึงถูกใช้เพื่อเป็นของฝาก ของที่ระลึก และเพื่อจำหน่าย จำหน่ายเป็นสินค้าชุมชนสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว ในช่วงที่รัฐบาลส่งเสริมหมู่บ้านชุมชนท่องเที่ยววิถี ชุมชนบ้านแห้วหมู่ 9 ได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนท่องเที่ยววิถีของอำเภอข้าสูง ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาในมิติต่างๆ โดยเฉพาะสินค้าชุมชนที่สำคัญได้รับการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว สร้างชื่อให้กับชุมชน คือ ผ้าขาวม้าทอมือ ที่มีขนาด ลวดลาย สีสัน และราคาเหมาะสม อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือของชุมชนบ้านแห้ว ไม่สามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวในหลายๆคำถาม อาทิ “ลายนี้คือลายอะไร” “ทำไมขนาดของลายไม่เท่ากัน” “สีที่ใช้ในแต่ละลายเลือกใช้สีอย่างไร” “ลายของบ้านแห้วมีความต่างจากลายผ้าขาวม้าจากที่อื่นอย่างไร” “ที่มาของลายมาจากไหน” ซึ่งหลายๆ คำถามบอกถึงการขาดความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ความโดดเด่นของผ้าขาวม้าชุมชนบ้านแห้ว หมู่ 9 อีกทั้งสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 เกิดการแพร่ระบาดในวงกว้างส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยว เศรษฐกิจเกิดการหยุดชะงักแต่ด้วยวิถีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายของคนในชุมชน การทอผ้าขาวม้ายังคงอยู่คู่กับชุมชนซึ่งเป็นทุนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากองค์ความรู้ในท้องถิ่น เป็นทรัพย์สินทางปัญญา ทางความคิด ความเชื่อและค่านิยมที่แบ่งปันระหว่างสมาชิกในชุมชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นคณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง การสืบสานพุทธวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ผ่านวิถีวัฒนธรรมชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อการพัฒนาสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือของชุมชนบ้านแห้ว หมู่ 9 ตำบลบ้านโนน อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอขำสูง จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) บริบทสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอขำสูง จังหวัดขอนแก่น 2) วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอขำสูง จังหวัดขอนแก่น โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผ่านแนวคิดวิถีชีวิตส่วนตัว ครอบครัว ชุมชน และสังคม ตามบริบทวัฒนธรรมของชุมชน และ 3) การขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอขำสูง จังหวัดขอนแก่น ผ่านแนวคิดตามวิถีวัฒนธรรมชุมชน

2. ด้านกลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มสตรีทอผ้าขาวม้าทอมือ ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน บ้านแห้ว หมู่ 9 จำนวน 30 คน และ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จำนวนกลุ่มละ 2 คน ทั้งหมดได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. วิธีการเก็บข้อมูลตามระยะของการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ 1) ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) (1) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up Rapport) โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดีที่สุด คือการปฏิบัติตัวของนักวิจัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน (2) การสำรวจศึกษาชุมชน (Surveying and Studying Community) เป็นขั้นตอนของการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรต่างๆภายในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม (3) การเข้าสู่ชุมชน (Entering Community) ข้อมูลชุมชนนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจกำหนดอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวควรเป็นข้อมูลที่รอบด้าน (4) การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ ในตอนนี้มักถูกกำหนดให้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของระยะก่อนการวิจัยโดยมุ่งหมายให้เกิดความพร้อมในการดำเนินการวิจัยซึ่งเป็นระยะต่อไปและก่อให้เกิดการประสานที่ดีเพื่อความสะดวกต่อการดำเนินงานวิจัย และ 2) ระยะดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกิจกรรมการวิจัย ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 จัดเวทีศึกษาบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำ

ชุมชน ปราชญ์ชุมชน ผู้สูงอายุ และสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า ให้ได้แนวคิด วิธี และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง กิจกรรมที่ 2 ลงพื้นที่รวบรวมวิเคราะห์วัฒนธรรมสร้างสรรค์เชิงพุทธบูรณาการของชุมชน กิจกรรมที่ 3 จัดเวทีระดมความคิดเห็น ค้นหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ และกิจกรรมที่ 4 จัดเวทีระดมสมองออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่บูรณาการวัฒนธรรมของชุมชนกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย กลุ่มสตรีทอผ้า นักออกแบบผลิตภัณฑ์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและพรรณนาความ

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการสืบสานพุทธวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ ศึกษากระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ และการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น สรุปผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันบ้านแห้วหมู่ 9 เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาและสืบสานวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น หนึ่งในสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตเหล่านี้อย่างเด่นชัด คือการใช้ผ้าขาวม้าทอมือที่ถูกทอขึ้นด้วยความประณีตและความรักในงานฝีมือของชาวบ้าน ผ้าขาวม้าเป็นสิ่งของที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและใช้ได้สารพัดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การรักษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้เป็นเพียงแค่การรักษาอดีต แต่ยังเป็นการสร้างอนาคตที่มีความยั่งยืน โดยผ่านการเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ปัญหา อุปสรรคการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ คือ การขาดแคลนคนรุ่นใหม่ที่จะมาเรียนรู้ โดยคนรุ่นใหม่มักสนใจงานที่ให้รายได้สูงกว่าและมีโอกาสเติบโตมากกว่า การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เน้นความทันสมัยมากขึ้น ความท้าทายด้านเศรษฐกิจ เมื่อคนรุ่นใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายด้านเศรษฐกิจอาจเลือกที่จะละทิ้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหางานที่สร้างรายได้มากกว่าในเมืองใหญ่หรือเปลี่ยนอาชีพสู่ภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นทางการในระยะแรกเริ่มของกลุ่ม การขาดความรู้ในการบริหารจัดการ และผลกระทบจากธรรมชาติต่อการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้วตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น

กระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น สรุปได้เป็น 6 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พื้นฐานกระบวนการ

พัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นตั้งแต่อดีต การใช้ชีวิตเรียบง่ายและใกล้ชิดกับธรรมชาติ ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษยังคงสะท้อนอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างชัดเจน

ระยะที่ 2 การริเริ่มใช้ในชีวิตประจำวัน และวิถีชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณีในงานพิธีต่างๆ ระยะที่ 3 การพัฒนาสินค้าที่หลากหลาย การพัฒนาสินค้าที่หลากหลายเพื่อการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างความแตกต่างและเพิ่มโอกาสในการดึงดูดลูกค้า สามารถช่วยเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค ทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการมากขึ้น ระยะที่ 4 การพัฒนาคุณภาพของผ้าจากวัตถุดิบที่หลากหลาย เพิ่มจากฝ้ายและโทะเรเพิ่มเติมอีกหนึ่งคือด้ายสีกว “ผ้าสีกว” ที่ทอจาก “ด้ายสีกว” หรือ “เรยอน” ถือว่าเป็นฝ้ายยอนิยมในวงการสีธรรมชาติ เพราะย้อมติดสีง่าย ตัวผ้ามีน้ำหนัก เบาแวว เนื้อนุ่มลื่น และเย็น ระยะที่ 5 การพัฒนาตลาดเพื่อเข้าสู่ตลาด การเปลี่ยนแปลงปรับจูนผลิตภัณฑ์ทั้งจากชุมชนคิดเองและตามความต้องการของลูกค้า เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในยุคปัจจุบัน โดยชุมชนที่มีการคิดค้นและพัฒนา

ลายใหม่ๆ โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคต่างๆ จะทำให้เกิดลายที่มีความหลากหลายและสวยงาม ระยะที่ 6 ภาวะการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 การกลับสู่วิถีธรรมชาติการถือพื้นที่และการแยกตัวจากสังคม ทำให้ผู้คนมีเวลาในการพิจารณาวิถีชีวิตใหม่ การกลับไปสู่วิถีธรรมชาติและการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย การใช้เวลาว่างในการเรียนรู้และสร้างสิ่งใหม่ๆ จะเห็นว่าผ้าทอที่สร้างขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นลายเกล็ดที่ละเอียดและสวยงามสะท้อนถึงความหลากหลายของสีสันทันและความสวยงามของกระดองเต่า

กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดอุดรธานี สรุปได้คือ 1) การขับเคลื่อนภูมิปัญญาจากวัฒนธรรมชุมชน 2) การเชื่อมโยงสถานที่สำคัญที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่นำไปสู่การออกแบบลายผ้า และ 3) การขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือให้เป็นที่ต้องการ โดยการสร้างรายได้ให้กับชุมชนผ้าขาวม้าทอมือ การสร้างเครือข่ายภาควิชาการและภาคเอกชนที่พร้อมสนับสนุนชุมชนการออกแบบ การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน (ลายผ้า) การสานต่องานผลิตและแปรรูปผ้าขาวม้าสู่คนรุ่นใหม่ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการสืบสานพุทธวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ชุมชนบ้านแห้วหมู่ 9 เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาและสืบสานวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น การขาดแคลนคนรุ่นใหม่ที่จะมาเรียนรู้โดยคนรุ่นใหม่มักสนใจงานที่ให้รายได้สูงกว่าและมีโอกาสเติบโตมากกว่า การขาดการสนับสนุนจากครอบครัวจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เน้นความทันสมัยมากขึ้น หนึ่งในสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตเหล่านี้ อย่างเด่นชัด คือการใช้ผ้าขาวม้าทอมือที่ถูกละทิ้งด้วยความประณีตและความรักในงานฝีมือของชาวบ้าน

ผ้าขาวม้าเป็นสิ่งของที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและใช้ได้สารพัดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การรักษาวินัยชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้เป็นเพียงแค่การรักษาอดีต แต่ยังเป็นการสร้างอนาคตที่มีความยั่งยืน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชนาธิป พรหมมี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณค่าผ้าไหมกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ชาวกวย กรณีศึกษา : บ้านตาตา หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์กระสังข์ อำเภอบุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า ผ้าไหมมีคุณค่าความสำคัญของชาติพันธุ์ชาวกวยบ้านตาตาดั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผ้าไหมมีความสำคัญในการเติมเต็มการดำเนินชีวิตของชาวกวยให้มีความสมบูรณ์ ในพิธีกรรมความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวกวย จึงทำให้ผ้าไหมเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพิธี ซึ่งชาวกวยมีความเชื่อว่า ผ้าไหมเป็นผ้าชั้นสูง ผ้ามงคล และผ้าร่มเย็น ซึ่งเมื่ออยู่ในพิธีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตย่อมทำให้เกิดความมงคลแก่ชีวิตของชาวกวย หากพิธีกรรมไหนที่ขาดผ้าไหมในพิธีจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวกวย นอกจากนี้ผ้าไหมยังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวและดึงดูดพลังการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมความเป็นชาติพันธุ์ชาวกวย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างพลังชุมชนและความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน ที่ก่อให้เกิดค่านิยมใหม่ขึ้นในสังคม นำไปสู่การสร้างความเป็นเอกลักษณ์และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ชาวกวย ผ้าไหมมีคุณค่าทางด้านจิตใจต่อวิถีชีวิตของชาวกวย ความยั่งยืนของคุณค่าผ้าไหมเกิดจากการใช้ผ้าไหมและการอนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ชาวกวย เมื่อคนในชุมชนเห็นคุณค่าของผ้าไหม และยังมีการใช้ผ้าไหมในพิธีกรรมความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม ความสำคัญของผ้าไหมก็ยังคงอยู่คู่กับความเป็นชาวกวย

กระบวนการพัฒนาสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือเป็นสัญลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาอย่างยาวนานในชุมชนบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น การทอผ้าเป็นศิลปะที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนที่มีรากฐานจากพุทธศาสนา ชาวบ้านได้นำความรู้และประสบการณ์จากบรรพบุรุษมาพัฒนารูปแบบและลวดลายของผ้าเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และความต้องการของตลาดกระบวนการผลิตผ้าขาวม้าทอมือกระบวนการทอผ้าขาวม้าเริ่มจากการคัดเลือกเส้นด้ายที่มีคุณภาพสูง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ฤทธิ์ มะสุไใส และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การออกแบบลายผ้าทอมือ สำหรับสร้างสรรค์แฟชั่นร่วมสมัยจากภูมิปัญญา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลกุดหว้า ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์” พบว่า ลวดลายผ้าที่เป็นของดั้งเดิมของชุมชนตำบลกุดหว้า ได้แก่ ลายดอกทวยหาญ ลายสัปรด ลายตาม่อง ลายงูลอย ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชุมชนตำบลกุดหว้า คือ บั้งไฟพะไล มาลัยไม้ไผ่ และจากการวิเคราะห์ลวดลายผ้าดั้งเดิม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชุมชนตำบลกุดหว้า แล้วได้ข้อสรุปการออกแบบลายผ้าทอมือ จำนวน 9 รูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นด้วยกับคุณภาพของลายทอผ้าทอมือที่ออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

การขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นสินค้าชุมชนผ้าขาวม้าทอมือเชิงพุทธบูรณาการบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำสูง พบว่า ชุมชนบ้านแห้วได้ทำการรวบรวมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการทอผ้าขาวม้า โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สูงอายุไปสู่คนรุ่นใหม่ ผ่านการจัดอบรมและเวิร์กช็อปในชุมชน การเรียนรู้เชิงปฏิบัติช่วยให้ชาวบ้านเข้าใจในกระบวนการทอผ้าและการสร้างสรรค์ลวดลายที่มีเอกลักษณ์ เพื่อรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าให้คงอยู่และเป็นที่ยอมรับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวินยาภรณ์ พรหมณโชติ (2564, หน้า 1-10) ทำการศึกษา ความเป็นมาและสภาพการดำเนินธุรกิจผ้าฝ้ายทอมือจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ค้นหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มและการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือฯ สู่การตลาดสมัยใหม่ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือฯ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนามด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีการจัดการระบบข้อมูลที่เป็นระเบียบรวบรวมข้อมูลความต้องการและสิ่งที่ลูกค้าให้ความสำคัญ ไม่มีการจัดกลุ่มลูกค้า ยังยึดติดในรูปแบบดั้งเดิมแบบง่าย ๆ ไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ไม่มีการทดสอบตลาด ไม่สร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ ไม่มีการสร้างและสื่อสารถึงเอกลักษณ์ของสินค้าให้สะท้อนเรื่องราวอย่างเป็นสากล อีกทั้งยังขาดการให้ความสำคัญต่อการสร้างตราสินค้าให้ทันสมัย ในทางตรงกันข้ามการคิดค้นและสร้างสิ่งใหม่เป็นไปอย่างช้า ด้วยข้อจำกัดด้านความรู้และแหล่งทุนที่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้ความสำคัญในการดึงดูดลูกค้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้า สาเหตุเหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มและการพัฒนาฯ ข้อเสนอแนะคือ กลุ่มผู้ประกอบการต้องรักษาภูมิปัญญาที่สืบทอดรักษามาสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ผ่านการเรียนรู้และความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัตนับตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ หน่วยงานรัฐ ต้องพิจารณาถึงการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องและจำเป็น โดยเฉพาะความรู้ด้านเทคโนโลยีและงบประมาณ และโซ่อุปทานที่กลุ่มผู้ประกอบการต้องคำนึงถึง ให้สามารถทำงานสอดคล้องกันได้อย่างลงตัว

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการพัฒนา นโยบายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายผ้าขาวม้าทอมือในชุมชนบ้านแห้ว โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์และตลาดสากล เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนแก่ชุมชน

1.2 ควรมุ่งเน้นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอผ้าขาวม้าผ่านการจัดตั้งโครงการฝึกอบรมสำหรับเยาวชนและคนในชุมชน รวมทั้งการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธวัฒนธรรมและ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่บ้านแห้ว โดยการจัดกิจกรรมและเทศกาลที่เน้นการแสดงวัฒนธรรมการทอผ้าขาวม้าและวิถีชีวิตชาวบ้าน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและความยั่งยืนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรจัดตั้งกลุ่มชุมชนที่เน้นการรวมตัวของช่างทอผ้าขาวม้าภายในบ้านแห้ว เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ผ่านการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้า เพื่อเพิ่มคุณภาพและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

2.2 ควรการจัดทำโครงการฝึกอบรมเยาวชนในชุมชนเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำโครงการฝึกอบรมสำหรับเยาวชนในพื้นที่เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยสามารถเริ่มจากการร่วมมือกับโรงเรียนในท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนมีโอกาสรียนรู้ทักษะการทอผ้าขาวม้าและเข้าใจถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดออนไลน์เพื่อให้การทอผ้าขาวม้ากลายเป็นแหล่งรายได้หลักของชุมชน ควรจัดทำโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เน้นการออกแบบให้ตรงตามความต้องการของตลาดปัจจุบัน รวมถึงการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ เช่น การขายผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือแพลตฟอร์ม e-commerce เพื่อขยายฐานลูกค้าและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ การวิจัยเพิ่มเติมควรเน้นการสำรวจและวิเคราะห์ตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ เพื่อเข้าใจถึงพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์การตลาดได้อย่างเหมาะสม

3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนต่างๆ การวิจัยควรขยายขอบเขตไปศึกษาชุมชนอื่นๆ ที่มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอผ้าขาวม้า หรือวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา อันจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และวิธีการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนบ้านแห้วได้

3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดจากการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอผ้าขาวม้า เช่น การสร้างงาน การเพิ่มรายได้ และการรักษาวัฒนธรรม อันจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนและพัฒนานโยบายในอนาคต

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัย การสืบสานพุทธวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าขาวม้าทอมือบ้านแห้ว ตำบลบ้านโนน อำเภอลำสูง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนโดยประกอบไปด้วย กลุ่มสตรีทอผ้า ผู้นำชุมชน ปรารักษ์ชาวบ้าน นักวิชาการออกแบบ ทำให้ได้ลายผ้าขาวม้าทอมือที่พัฒนาจากกระบวนการพุทธนวัตกรรม (หลักปัญญา 3) โดยการบูรณาการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่นำไปสู่การออกแบบลายผ้าจำนวน 4 ลาย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชนาธิป พรหมมี. (2560). *คุณค่าผ้าไหมกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ชาวกวย กรณีศึกษา: บ้านตาตา หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์กระสังข์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ฤทธิ์ มะสุใส และคณะ. (2561). *การออกแบบลายผ้าทอมือ สำหรับสร้างสรรค์แฟชั่นร่วมสมัยจากภูมิปัญญากลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลกุดหว้า ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์*. (รายงานการวิจัย). กาฬสินธุ์: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- พัชชา อุทิสวรรณกุล และคณะ. (2564). *นวัตกรรมอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์จากจังหวัดน่านสู่สากลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. ภายใต้โครงการสร้างเสริมพลังชุมชนก้าวสู่ศตวรรษที่ 2 ช่วงที่ 2: หน่วยปฏิบัติการวิจัยแฟชั่นและนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชา กานต์ ช่วงชัย. (2567). *Soft Power วัฒนธรรม กับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย*. (หลักสูตรการจัดการวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). เข้าถึงได้จาก https://www.creativethailand.org/article-read?article_id=33445
- จุฑา เรืองทรง. (2567). *วัฒนธรรมไทย ส. 2.1 ม. 4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล*. เข้าถึงได้จาก <https://www.sw2.ac.th/images/user/root/soc31101/7soc.pdf>
- วินยาภรณ์ พรหมณโชติ. (2563). *ผ้าฝ้ายทอมือจอมทองกับแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ในตลาดสมัยใหม่: การวิจัยเชิงคุณภาพ*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะยา*, 16(1), 1-10. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yru_human/article/view/237543/171086

การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน
โดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม*

Rehabilitation for Theft Offenders of Nan Province Prison
by Applied Three Sucharita Dhamma

สามารถ เวททำ

Samart Wetham

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: samartwethamsru@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน 3) นำเสนอการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสม โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 118 คน ซึ่งคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 92 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ รองลงมาคือ ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

*ได้รับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 1 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 27 เมษายน 2568

มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน มีด้วยกัน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน 2) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ โดยใช้หลักสุจริตธรรมเข้าประยุกต์ จะเป็นแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผู้กระทำความผิด; คดีลักทรัพย์; หลักสุจริตธรรม

Abstract

This research aimed to: 1) Study the level of rehabilitation of theft offenders at Nan Provincial Prison; 2) Examine the relationship between the principle of Sucharita-Dhamma and the rehabilitation of theft offenders at Nan Provincial Prison; 3) Propose a model for the rehabilitation of theft offenders at Nan Provincial Prison based on the application of the Sucharita-Dhamma principle. This study employed a mixed-methods approach. Quantitative data were collected using questionnaires from a sample group of 118 participants, with the appropriate sample size of 92 calculated using Taro Yamane's formula. Data were analyzed using a statistical software package for social science research. For the qualitative aspect, in-depth interviews were conducted with 10 key informants, and the data were analyzed using descriptive content analysis.

The research results found that:

1. The overall level of rehabilitation for theft offenders at Nan Provincial Prison was found to be at a high level. When classified by aspect, the highest average was in the area of specific rehabilitation for inmates, followed by the area of basic rehabilitation.

2. The relationship between the principle of Sucharita-Dhamma and the rehabilitation of theft offenders at Nan Provincial Prison was positively correlated at a relatively high level. Hypothesis testing revealed a statistically significant positive correlation at the 0.01 level, thus supporting the research hypothesis.

3. The proposed rehabilitation model for theft offenders at Nan Provincial Prison consists of two main aspects: 1) basic rehabilitation for inmates and 2) specific rehabilitation for inmates. By applying the principle of Sucharita-Dhamma, the rehabilitation

of theft offenders can be made more effective and efficient.

Keywords: Offender; Theft Case; Principle of Honesty

1. บทนำ

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและความสงบสุขของบ้านเมืองนับว่า เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพ ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านอาชีพ การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ และมีโครงการหลายๆ โครงการ ที่กระจายไปสู่สังคมและชุมชน ตลอดจนหลักสูตรการประกอบอาชีพในระยะสั้นให้กับชุมชน โดยมอบหมายให้กระทรวง ทบวง กรมได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาช่วยเหลือชุมชนให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาในด้านความมั่นคงและปลอดภัยของชุมชนในแต่ละพื้นที่ได้ จะเห็นได้จากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอในทุกๆ วันว่าสังคมยังมีความสั่นคลอนวุ่นวายและเกิดปัญหาไม่เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะคดีลักทรัพย์ ซึ่งถือเป็นคดีรุนแรงที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกและเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของสังคมเป็นอย่างมาก

ข้อมูลสถิติคำพิพากษาให้ต้องโทษทั้งประเทศได้สรุปข้อมูลผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์ (กรมราชทัณฑ์, 2566) พบว่าผู้ต้องขังหลายคนในคดีลักทรัพย์เป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการเป็นผู้ต้องขังและพ้นโทษออกไปแล้ว แต่ยังไม่ก่อคดีเดิมเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำและเข้ามาสู่กระบวนการเป็นผู้ต้องขังอีกครั้งที่สอง สำหรับสาเหตุปัจจัยและแรงจูงใจในการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีลักทรัพย์ พบว่าเกิดจากสภาพเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม และเพื่อนเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการกระทำความผิดซ้ำในคดีลักทรัพย์ (วรพัฒน์ มั่นยำ และศุภกร ปุญญฤทธิ์, 2563, หน้า 74-83) นอกจากนี้ พบว่ามีหลายเหตุผลที่เป็นแรงจูงใจทำให้ออกเหตุซ้ำซ้อน อาทิ เช่น ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ได้รับความอบอุ่นไม่เพียงพอ บิดามารดาแยกกันอยู่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตร ทำให้ขาดความรู้ทางด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ขาดความยับยั้งชั่งใจ พร้อมทั้งจะก่อเหตุเอง หรือตามเพื่อน หรือในสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชนที่มีปัญหาการทะเลาะวิวาท เป็นแหล่งเสื่อมโทรมที่ยากต่อการแก้ไขและเสี่ยงต่อการกระทำผิดไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยกลางคน หรือวัยสูงอายุ ล้วนแล้วแต่มีความเสี่ยงในพฤติกรรมที่จะสามารถก่อเหตุลักทรัพย์ผิดศีลข้อ 2 ได้ อีกทั้งเศรษฐกิจปัจจุบันในสังคมไทยที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ และหลายครอบครัวที่ใช้จ่ายเกินความจำเป็นต่อชีวิต จึงเป็นเหตุทำให้เกิดหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันก็ยังมีแนวโน้มความรุนแรงในการก่อเหตุอาชญากรรมคดีลักทรัพย์ที่นับวันจะมีความทวีขั้วขึ้นที่รุนแรงมากขึ้น ความก้าวหน้าของสังคมและเศรษฐกิจทำให้สังคมไทยปรับตัวเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมืองอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันต้องเผชิญความเสี่ยงจากปัญหาอาชญากรรม การประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่มีแนวโน้ม

เพิ่มสูงขึ้นไปด้วย ส่งผลให้แต่ละปีรัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อป้องกันเป็นจำนวนมาก

จากข้อมูลสถิติปัจจุบัน เรือนจำจังหวัดน่านมีผู้ต้องขังทั้งหมดจำนวน 1,089 ราย แยกเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์ จำนวน 118 ราย ถ้าแยกตามประเภทคดีที่มีผู้ต้องขังดำเนินการตัดสินโทษต้องอาญาตามคำพิพากษา จังหวัดน่านถือว่าเป็น ระดับ 2 ของจังหวัด ส่วนประเภทคดีที่มาก ระดับ 1 คือ คดียาเสพติด (เรือนจำจังหวัดน่าน, 2566) จากจำนวนผู้ต้องขังดังกล่าว ทำให้งบประมาณที่จะต้องใช้ในการดูแลผู้ต้องขังเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีปัญหาในด้านการควบคุมดูแลและรักษาความปลอดภัยผู้ต้องขังไม่ให้เกิดการหลบหนี ก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก อีกทั้งเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษกลับเข้าไปสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม ก็ไม่สามารถที่จะดูแลตนเองได้ เนื่องจากสังคมไม่ยอมรับและยังตราหน้าผู้พ้นโทษเหล่านี้ว่าเป็น “คนขี้คุก” เมื่อขาดการให้ออกาสจากครอบครัว ชุมชน และสังคมแล้ว ผู้พ้นโทษจึงไม่สามารถพึ่งพาตนเองหรือไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ จึงเป็นเหตุให้วนกลับเข้าไปอยู่ในวงจรเดิมอีก คือการกระทำความผิดซ้ำท้ายที่สุดก็กลับเข้าไปเป็นผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำอีกครั้ง

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม เป็นการพัฒนารูปแบบปัจจุบันที่มีอยู่มาปรับใช้และเสริมสร้างเป็นรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมให้ผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ และใช้หลักธรรมตามหลักสุจริตธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556) ที่มีอยู่ในการบูรณาการเพื่อปลูกจิตสำนึกและพัฒนาจิตใจเป็นคนดีสู่สังคม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำ จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน
3. เพื่อนำเสนอการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กล่าวคือ การใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านที่กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ จำนวน 118 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ได้มาจากผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน ที่กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ จำนวน 92 คน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1976) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ และหาความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งถือว่าเครื่องมือใช้ได้ และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1951) โดยใช้สูตรคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.893

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเรื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารของเรือนจำจังหวัดน่าน จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนด้านการควบคุมและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง จำนวน 1 คน 3) ผู้แทนด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ จำนวน 1 คน 4) ผู้แทนด้านการฝึกวิชาชีพ จำนวน 2 คน 5) ผู้แทนด้านทัณฑปฏิบัติ จำนวน 1 คน 6) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ จำนวน 1 คน 8) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน 9) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รายละเอียดดังนี้ 1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ (1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ (2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ (3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ (4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์ (5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไข (6) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริง 2) ลักษณะของเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อขอหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2) ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ 3) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) ผู้วิจัยนำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) ผู้วิจัยวิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และ 4) ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ โดยนำเสนอต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 81.53 ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22-35 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 44.57 ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 47.83 อาชีพก่อนถูกต้องโทษ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพก่อนถูกต้องโทษ คือ รับจ้าง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 56.52 รายได้ก่อนถูกต้องโทษ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ก่อนถูกต้องโทษต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 47.83 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ พบว่า ผู้ต้องขังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.73) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.76) ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ต้องขังมีความคิดเห็นต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดน่านได้มีการปฏิบัติงานการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์อยู่ในระดับที่ดี นอกจากกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังตามหลักการของกรมราชทัณฑ์แต่ละขั้นตอนแล้ว เรือนจำจังหวัดน่านยังได้มีกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังโดยการจัดหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังทั้งหลักสูตรภาคบังคับ และหลักสูตรภาคบังคับเลือก เพื่อคืนคนดีสู่สังคมและใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษได้อย่างปกติสุข

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน

ตัวแปรตาม			
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวม	1. ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน	2. ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ
ตัวแปรอิสระ			
หลักสุจริตธรรม โดยภาพรวม	0.717**	0.687**	0.688**
1. กายสุจริต ประพฤติ ชอบด้วยกาย	0.762**	0.724**	0.736**
2. วชิสุจริต ประพฤติ ชอบด้วยวาจา	0.644**	0.628**	0.608**

ตัวแปรตาม			
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวม	1. ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังชั้นพื้นฐาน	2. ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ
ตัวแปรอิสระ			
3. มโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ	0.573**	0.545**	0.553**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลักสุจริตธรรม โดยภาพรวม กับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.717^{**}$) หลักสุจริตธรรม โดยภาพรวม กับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังชั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.687^{**}$)

หลักสุจริตธรรม โดยภาพรวม กับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = 0.688^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสุจริตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อเรือนจำจังหวัดน่าน นำหลักสุจริตธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน จะส่งผลให้ผู้ต้องขัง มีความประพฤติทางกายที่เรียบร้อย มีการสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน อย่างสม่ำเสมอ มีความเมตตา กรุณา รู้จักตนเองและเข้าใจบุคคลอื่น คุณภาพชีวิตก็จะดีขึ้น ไม่กลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นำเสนอการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเรื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม จำนวน 10 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังชั้นพื้นฐาน เป็นกิจกรรมหลักที่มุ่งให้ผู้ต้องขังได้รับการฝึกวิชาชีพด้านต่างๆ การจัดการเรียนการสอน

เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง การฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง มีหลักสูตรสาขาวิชาชีพให้เลือกฝึกวิชาชีพน้อย ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังเท่าที่ควร การใช้ศีลธรรมและพุทธธรรมเข้ามาพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม การจัดสวัสดิการ และการจัดกิจกรรมด้านนันทนาการให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการช่วยลดความเครียด ซึ่งเป็นการผ่อนคลายความกดดัน 2) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับคดีลักทรัพย์ส่วนใหญ่จะกระทำผิดเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีอาชีพที่จะเป็นที่ยืนมาของรายได้เลี้ยงชีพและครอบครัว ดังนั้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกลุ่มนี้ต้องเน้นหนักในเรื่องการฝึกอาชีพ การให้คำแนะนำปรึกษาเฉพาะราย ช่วยให้เขาเกิดความคิดและมองเห็นการปฏิบัติที่แก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาของเขาได้ การได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จะสร้างสัมพันธภาพ เกิดความสามัคคี คลายอารมณ์ความตึงเครียด มีคติเตือนใจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างถาวร และในขณะเดียวกันก็ไม่ใช้พฤติกรรมที่คงที่ ที่ไม่เปลี่ยนแปลงอีกต่อไป และไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนไปในทันทีทันใด การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เพื่อมิให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ และควรจัดให้มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับคดีลักทรัพย์

หลักสุจริตธรรม 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกายสุจริต ประพฤติชอบด้วยกาย เป็นการพัฒนาความประพฤติทางกาย ให้ผู้ต้องขังเป็นคนที่มีความประพฤติดี มีกิริยามารยาทในการแสดงออกต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่หรือเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันทางกาย กิริยามารยาทเรียบร้อย มีความรับผิดชอบ รู้จักการเอื้ออาทรเผื่อแผ่และช่วยเหลือเพื่อนๆ มีความเสียสละแบ่งปันมากขึ้น 2) ด้านวจีสุจริต ประพฤติชอบด้วยวาจา เป็นการพัฒนาความประพฤติทางวาจา ให้ผู้ต้องขังไม่พูดคำหยาบ หรือคำที่ไม่น่าฟัง ผู้ต้องขังพูดหรือบอกความจริงแก่เจ้าหน้าที่ได้โดยไมโกหก ทำให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตรงจุด และรวดเร็ว และเป็นวาจาที่น่ารัก สุภาพอ่อนโยน และ 3) ด้านมโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ เป็นการพัฒนาความประพฤติทางใจ ไม่ให้เกิดความพยาบาท ไม่โลภอยากได้ของของคนอื่น สามารถจัดการปัญหาวิกฤตในชีวิต และสามารถฟื้นตัวขึ้นได้ในเวลาอันรวดเร็วให้ผู้ต้องขังมีสมาธิดีขึ้น ตั้งใจทำงานตามที่ได้รับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน มีด้วยกัน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน 2) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม จะเป็นแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ 1) ด้านกายสุจริต ประพฤติชอบด้วยกาย 2) ด้านวจีสุจริต ประพฤติชอบด้วยวาจา 3) ด้านมโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ สรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน คือ กิจกรรมหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องขังให้มีการศึกษา การอบรมศีลธรรม การจัดสวัสดิการ และนันทนาการ การจัดการเรียนการ

สอนเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา และการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง การช่วยลดทอนความเครียด และความคับข้องใจให้แก่ผู้ต้องขัง (2) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ คือ แนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ซึ่งจะมีหลักสูตรเฉพาะในการให้ความรู้และฝึกทักษะ อาจเป็นเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีอาชีพที่มั่นคง เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เพื่อมิให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ เกิดความคิดและมองเห็นการปฏิบัติที่แก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาของเขาได้ (3) ด้านกายสุจริต ประพฤติชอบด้วยกาย ผู้ต้องขังมีความประพฤติดีขึ้น มีกิริยามารยาท ในการแสดงออกต่อผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่หรือเพื่อนผู้ต้องขัง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้จักการเอื้ออาทรเผื่อแผ่และช่วยเหลือเพื่อนๆ มีความเสียสละแบ่งปันมากขึ้น (4) ด้านวจีสุจริต ประพฤติชอบด้วยวาจา ผู้ต้องขังไม่พูดคำที่ไม่น่าฟัง จะต้องพูดด้วยวาจาที่น่ารัก สุภาพอ่อนโยน ไม่พูดคำหยาบจนติดเป็นนิสัย เพราะการสื่อสารเป็นประตูที่จะนำไปสู่ความประสบผลสำเร็จในอนาคต และการพูดความจริงทำให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตรงจุด และรวดเร็ว (5) ด้านมโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ การฝึกจิตใจ เป็นการพัฒนาจิต ฝึกอบรมทำให้จิตเจริญงอกงาม ทำให้จิตใจสงบ ใจเย็น มีสติ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี และช่วยพัฒนาจิตใจของผู้ต้องขังให้มีความเข้มแข็ง สามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ต้องขังมีความคิดเห็นต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดน่านได้มีการปฏิบัติงานการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์อยู่ในระดับที่ดี นอกจากกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังตามหลักการของกรมราชทัณฑ์แต่ละขั้นตอนแล้ว เรือนจำจังหวัดน่านยังได้มีกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังโดยการจัดหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังทั้งหลักสูตรภาคบังคับ และหลักสูตรภาคบังคับเลือก เพื่อคืนคนดีสู่สังคมและใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ แก้วกระจ่าง (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า เรือนจำจังหวัดน่านได้มีกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังหลายๆ อย่างทั้งหลักสูตรที่ผู้ต้องขังทุกคนต้องเข้ารับการอบรม และหลักสูตรที่ผู้ต้องขังต้องเลือกเพื่อเข้ารับการอบรมตามแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีโครงการกำลังใจในพระราชดำริสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงราชราิณีสิริพัชรมหาวัชรราชธิดา ในการสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคมหากผู้ต้องขังไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูตามลักษณะแห่งคดีและพฤติกรรมแห่งการกระทำผิด

และหลักสูตรที่ผู้ต้องชั่งต้องเลือกเพื่อเข้ารับการอบรมตามแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องชั่งรายบุคคล ผู้ต้องชั่งส่วนใหญ่ก็จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิมิต ทัพพนานต์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องชั่งไร้ญาติ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องชั่งไร้ญาติกระทำผิดซ้ำเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลโดยส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านจิตวิญญาณหรือมีปัญหาด้านระบบความคิดหรือทัศนคติในการดำรงชีวิตที่ไม่ถูกต้อง และไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง รวมทั้งไม่มีเป้าหมายในชีวิตประกอบกับประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมไม่ยอมรับเมื่อพ้นโทษ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรญาณ์ โคตรชมภู (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องชั่งเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม เรือนจำมีนโยบายคืนคนดีสู่สังคม เป้าหมายในการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องชั่งเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมที่ผิดพลาดให้เป็นบุคคลที่สังคมพึงปรารถนา สามารถอยู่ร่วมกับสังคมทั่วไปได้อย่างปกติสุข ปลุกฝังจิตสำนึกให้ผู้ต้องชั่งใช้หลักธรรมในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ให้การศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศีลธรรมและศาสนา การบำบัดทางจิตวิทยา การบำบัดทางแพทย์ การให้การสงเคราะห์ในด้านต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระยุทธ แพ่งจันทิก (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องชั่งของเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ต้องชั่งที่มีพฤติการณ์ย้ายมาที่เรือนจำกลางคลองไผ่ ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องชั่งที่เคยถูกจำคุกมากกว่าสองครั้ง อาจเป็นเพราะสังคมภายนอกไม่ให้การยอมรับผู้ต้องชั่งที่ปล่อยตัวเท่าที่ควร จึงทำให้กระทำความผิดอีกและกลับเข้ามาสู่เรือนจำอีกครั้ง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้กรมราชทัณฑ์ ใช้การขัดเกลาทางสังคมและป้องกันมิให้บุคคลที่เคยกระทำความผิดแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก โดยวิธีการแก้ไขอบรม ฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นคนดีมีค่าสู่สังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่จะมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรือนจำ จังหวัดน่านจัดกิจกรรมหลักที่มุ่งจัดให้ผู้ต้องชั่งให้มีการศึกษา การอบรมศีลธรรม การจัดสวัสดิการ และนันทนาการ การจัดการเรียนการสอนเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา และการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องชั่ง การช่วยเหลือลดทอนความเครียดและความคับข้องใจให้แก่ผู้ต้องชั่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของธนภัทร วาญภัย (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องชั่งที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรส่วนบุคคลที่อาชีพ รายได้ และกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของผู้ต้องชั่ง ตัวแปรด้านความคาดหวังหลังพ้นโทษ คือความคาดหวังต่อตนเอง ความคาดหวังต่อครอบครัว และความคาดหวังต่อสังคมมีความสัมพันธ์ ต่อการกระทำผิดของผู้ต้องชั่ง และตัวแปรส่วนบุคคล การศึกษาและสถานภาพสมรส โดยมี ความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของผู้ต้องชั่ง ดังนั้นในการจัดโครงการ

เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง จึงควรจัดโครงการให้ ตอบสนองกับความคาดหวัง และการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขัง จึงจะแก้ไขพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำ ของผู้ต้องขังได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารารัตน์ วงศ์เทพ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ในเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า การจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังได้ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาใช้ในการปรับตัวเข้าสู่สังคมภายนอกเมื่อพ้นโทษ การส่งเสริมการฝึกวิชาชีพตามความสนใจของผู้ต้องขัง เพื่อพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพหลังจากพ้นโทษ การส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีการมองโลกในแง่ดีมีทัศนคติเชิงบวก มีความคิดที่จะใช้ชีวิตอยู่สังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้หลักพุทธศาสนาเพื่อหล่อหลอมจิตใจ ให้เข้มแข็ง กิจกรรมออกกำลังกาย ให้อารมณ์แข็งแรง การจัดกิจกรรมฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจให้ผู้ต้องขัง อย่างสมดุล เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ต้องขัง

1.2 ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ จากการศึกษาระดับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดน่าน มีแนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ซึ่งจะมีหลักสูตรเฉพาะในการให้ความรู้และฝึกทักษะ อาจเป็นเพราะปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีอาชีพที่มั่นคง เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว เพื่อมิให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ เกิดความคิดและมองเห็นการปฏิบัติที่แก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาของเขาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย อุประแสน (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์เรือนจำกลางเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์เรือนจำกลางเชียงใหม่ มีผู้กระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ 2 ประเภท ได้แก่ ผู้กระทำความผิดครั้งแรก ส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำความผิดด้วยความจำเป็น หรือถูกกดดันตามสถานการณ์ ไม่ได้เป็นอาชญากรรมแบบมีอาชีพ และผู้กระทำความผิดมากกว่า 2 ครั้งหรือกระทำผิดซ้ำซาก การพัฒนารูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูแบบบูรณาการ เป็นขั้นตอนการนำรูปแบบปัจจุบันมาพัฒนาใหม่โดยนำรูปแบบที่เกิดจากความต้องการของผู้ต้องขังในคดีลักทรัพย์มาศึกษา โดยสร้างและปรับเปลี่ยนใหม่ได้รูปแบบการอบรมแก้ไขฟื้นฟูเป็นการอบรมในด้านเนื้อหาการส่งเสริมบทลงโทษทางกฎหมาย การส่งเสริมการวางแผนเป้าหมายชีวิตและการเสริมสร้างอาชีพตามความถนัด เป็นแนวทางคืนคนดีสู่สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองศักดิ์ สุวารี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการปฏิบัติและพัฒนาผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ของราชอาณาจักรไทย พบว่า ผู้ต้องขังมีความรู้สึกละเลยไม่ได้รับความยุติธรรมจากรัฐเนื่องจากไม่มีผู้ที่อธิบายหรือชี้แจงเหตุผลที่ต้องถูกจองจำแตกต่างจากผู้ต้องขังทั่วไป เนื่องจากคดีความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคดีทั่วไปเช่นเดียวกับผู้ต้องขังอื่นๆ ไม่ควรแบ่งแยกหรือควบคุมเข้มข้นกว่า

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรจิตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรจิตธรรมกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลัก

ทรัพย์สินของเรือนจำจังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ เมื่อเรือนจำจังหวัดน่าน นำหลักสุจริตธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน จะส่งผลให้ผู้ต้องขัง มีความประพฤติทางกายที่เรียบร้อย มีการสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน อย่างสม่ำเสมอ มีความเมตตา กรุณา รู้จักตนเองและเข้าใจบุคคลอื่น คุณภาพชีวิตก็จะดีขึ้น ไม่กลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ของบุคคลอื่นมาเป็นของตนเอง โดยหลักสุจริตธรรมในทางพระพุทธศาสนาหมายถึงการมีกาย วาจา ใจ ที่บริสุทธิ์ ซึ่งสอดแทรกอยู่ในหลักพุทธธรรมต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพัฒน์ กิตติกรมย์สันต์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวนา 4 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงมากอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งช้างได้มีการประยุกต์ นำภาวนา 4 กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณอมขวัญ อยู่สุข (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน พบว่า มีการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เกษียณอายุ ด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพ มีกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำ มีการฝึกปฏิบัติธรรม ฝึกให้มีการแสดงออกทางกายที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่เข้าร่วมระดมความคิดเห็นพัฒนาสมอง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีเครื่องอุปโภคบริโภคครบครัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เพียงพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของทศมาวดี จากภาพ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน งบประมาณ บุคลากร การสร้างเสริมสุขภาพประกอบด้วย การป้องกันและควบคุมโรค การสร้างเสริมกิจกรรม สภาพแวดล้อม ระบบบริการสาธารณสุขมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ และการพัฒนาสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา (การพัฒนาด้านร่างกาย) ศีลภาวนา (การพัฒนาด้านพฤติกรรม) จิตภาวนา (การพัฒนาด้านจิตใจ) ปัญญาภาวนา (การพัฒนาด้านปัญญา) ทำให้ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการพัฒนาสุขภาวะที่สมดุลได้อย่างดียิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ ธิมิตร (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พบว่า การนำหลักภาวนา 4 มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผลดีคือ บุคลากรส่วนมาก มีการสำรวมกาย วาจาให้เป็นปกติ ด้วยวิธีปฏิบัติตามศีล 5 ไม่ทำร้ายกัน ไม่เอารัดเอา

เปรียบเทียบ ไม่นินทาว่าร้ายต่อกัน และให้บริการต่อผู้มาติดต่อราชการด้วยความเคารพ ได้ประพฤติปฏิบัติ ตามศีล 5 มีความประพฤติตนในสิ่งที่ถูกต้องทำให้มีจิตใจที่อ่อนโยนมีความรักความเมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน มีสมาธิและมีสติในการปฏิบัติงาน สามารถวิเคราะห์ได้และแยกแยะสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดีดำเนินวิถีชีวิตประจำวันได้โดยไม่ประมาทมีสติในการครองตนทำงานตามลำดับความสำคัญ รู้ว่าสิ่งไหนควรทำก่อนสิ่งไหนควร ทำหลัง มีการวางแผนในการทำงานมีการควบคุมงานและสามารถติดตามได้ย่อมรับความเป็นจริงได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เรือนจำจังหวัดน่าน ควรมีการประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรมเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความ ผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่าน และสามารถนำไปสู่นโยบายเชิงปฏิบัติได้ ภายใต้การบริหารจัดการ ของเรือนจำ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ก่อนพ้นโทษ และสามารถอยู่ร่วมกับสังคม ภายนอกได้อย่างปกติสุข

1.2 เรือนจำจังหวัดน่าน ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเรือนจำ จังหวัดน่านร่วมกับหน่วยงานภายนอก ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของ เรือนจำจังหวัดน่าน

1.3 เรือนจำจังหวัดน่าน ควรบริหารงานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของ เรือนจำจังหวัดน่าน โดยนำหลักสุจริตธรรมมาประยุกต์ใช้ในการอบรม ในการฝึกวิชาชีพ รวมถึงในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้และ ลงมือปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 เรือนจำจังหวัดน่าน ควรมีการจัดทำโครงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ ตั้งแต่เริ่มเข้า สู่เรือนจำ จนกระทั่งพ้นโทษออกจากเรือนจำ และติดตามผลภายหลังจากพ้นโทษ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและ ตัดเป็นนิสัย ไม่ให้วนไปกระทำความผิดซ้ำอีก

2.2 เรือนจำจังหวัดน่าน ควรเพิ่มกิจกรรมในหลักสูตรด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน และด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ โดยนำหลักสุจริตธรรมเข้าแทรกอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพที่สูงสุด

2.3 เรือนจำจังหวัดน่าน ควรส่งเสริมการฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรม ตลอดจนกิจกรรมทางศาสนา สวัสดิการ และนันทนาการต่างๆ อย่างจริงจัง และสามารถมองเห็นเป็น รูปธรรม ทั้งนี้ เพื่อมุ่งฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

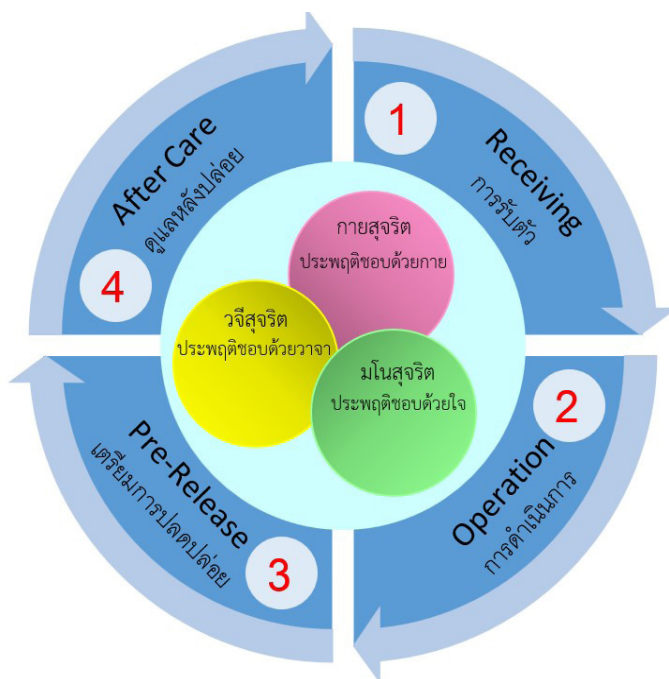
3.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ เช่นหลักเบญจศีล เบญจธรรม

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักสุจริตธรรมมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ เพื่อปรับปรุง และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการบริการจัดการที่ดียิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ที่ประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรมมาปฏิบัติภายหลังพ้นโทษ ว่าสามารถอยู่กับครอบครัว และสังคมภายนอกได้อย่างปกติหรือไม่อย่างไร มีการกระทำผิดซ้ำอีกหรือไม่

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลการวิจัยเรื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ของเรือนจำจังหวัดน่านโดยประยุกต์ตามหลักสุจริตธรรม ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสังเคราะห์เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยคือ “ROPA Model” ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2566). การรายงานสถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. เข้าถึงจาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2023-07-01&report=
- กิตติ แก้วกระจ่าง. (2565). กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังเชิงบูรณาการ. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย อุประแสน. (2565). รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดคดีลักทรัพย์เรือนจำกลางเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐวัฒน์ อิมิตร. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณอมขวัญ อยู่สุข. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทัศนาวดี จากภาพ. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธนภัทร วางอภัย. (2560). การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธารรัตน์ วงศ์เทพ. (2566). การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดน่าน. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีระยุทธ พ่างจันทิก. (2564). การพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังของเรือนจำกลางคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิमित ท้าวานานต์. (2560). การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังไร้ญาติ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ: เพ็ทแอนด์โฮมจำกัด.

- พิรญาณ์ โคตรชมภู. (2561). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระพีพัฒน์ กิตติภิรมย์สันต์. (2566). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรืองศักดิ์ สุวารี. (2560). *แนวทางการปฏิบัติและพัฒนาผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ของราชอาณาจักรไทย*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- เรือนจำจังหวัดน่าน. (2566). *รายงานสถิติจำนวนผู้ต้องขัง ณ สิ้นเดือนกรกฎาคม 2566*. เอกสารประกอบรายงานฝ่ายพัฒนาปฏิบัติเรือนจำจังหวัดน่านกรมราชทัณฑ์.
- วรพัฒน์ มั่นยำ และศุภกร ปุณณฤทธิ. (2563). สาเหตุและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีลักทรัพย์ กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 6(3), 74-83.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน
การประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*

Strategic Leadership of Educational Administrators Affecting the
Quality Assurance Operations of Educational Institutions Under
the Office of the Secondary Education Area

ทิฆัมพร เอี่ยมวิโรจน์, อรสา จรุงธรรม และชาณชัย วงศ์สิริสวัสดิ์

Tikumporn Aiemviroj, Arsa Charoontham and Chanchai Wongsirasawat

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย

Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: tikumporn.aiem@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา 2) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 399 คน โดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านการมีความคาดหวัง และการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตขององค์กร ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร และด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ส่วนสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.46)

*ได้รับบทความ: 8 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 25 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 3 เมษายน 2568

Received: January 8, 2025; Revised: March 25, 2025; Accepted: April 3, 2025

เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา เป็นประจำปี การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดทิศทางกลยุทธ์ขององค์กร (x_1) การกำหนดวิสัยทัศน์ (x_4) สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (x_6) การคิดเชิงปฏิกิริยา (x_3) ด้านผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง (x_2)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; การดำเนินการประกันคุณภาพ

Abstract

This research aimed to: 1) Study the strategic leadership of school administrators and the status of quality assurance implementation in schools. 2) Examine the strategic leadership of school administrators that affects the implementation of quality assurance in schools under the Secondary Educational Service Area Offices. The study employed a quantitative research methodology. The sample group consisted of 399 teachers, determined using Taro Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of .96. Data were analyzed using mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that:

1. The overall level of strategic leadership among school administrators was high ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54). When ranked from highest to lowest, the aspects were: higher-order cognitive leadership, expectations and opportunities creation for the organization's future, shared vision formulation, revolutionary thinking, strategic direction setting, and support for an effective organizational culture. Meanwhile, the overall status of quality assurance implementation in schools was also high ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.46). When ranked from highest to lowest, the aspects were: Development of educational management plans based on school standards, Implementation according to the school development plans, Annual

self-assessment reporting to supervisory agencies, Monitoring and evaluation for continuous school quality development, Internal evaluation and quality assurance within schools, and Setting educational standards for the schools.

2. Strategic leadership of educational institution administrators that affect the overall quality assurance operations of educational institutions consisted of determining the organization's strategic direction (x_1), setting a vision (x_4), supporting an effective organizational culture (x_6), revolutionary thinking (x_3), and leaders with a high level of understanding (x_2), respectively.

Keywords: Strategic Leadership; Quality Assurance Operations

1. บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกิดเป็นสังคมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคที่เรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ซึ่งทำให้คนในสังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหานานัปการและการที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญ “คุณภาพของคน” (อาทิตยา ละครพล, 2560) การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของบุคคลและสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ กล่าวถึงปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาของประเทศไทยว่าคุณภาพการศึกษาถือเป็นปัญหาที่วิกฤตปัญหาหนึ่งที่จะต้องรีบแก้ไข ดังนั้นหลายฝ่ายหลายหน่วยงานได้หาทางแก้ไขปรับปรุงในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังเช่นตามที่มีการประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายหลักการของการจัดการศึกษาที่เน้นในเรื่องการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2561) เมื่อพิจารณากรอบแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวแล้วสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทการจัดการศึกษาของไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ ได้นำกรอบแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มาเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2560-2579 ที่ว่า “การสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของทุนมนุษย์ และรองรับการศึกษา การเรียนรู้ และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาถือเป็นการประกันคุณภาพภายในและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีต่อต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและข้อมูลนั้นสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำสู่การพัฒนาคุณภาพและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกและกำหนดให้กระบวนการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกมีความสอดคล้องกันมีกลไกการประเมินฯ ที่มีประสิทธิภาพโดยไม่เป็นการเพิ่มภาระงานแก่ครูผู้สอนและมุ่งหวังให้สถานศึกษาที่ผ่านการประเมินสามารถมีคุณภาพเทียบเคียงได้ในระดับสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความเจริญผู้นำไปสู่เป้าหมาย การเป็นผู้นำนั้นต้องมีแรงจูงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดการบรรลุผลสำเร็จในงานหรือผู้นำเชิงปฏิรูป ซึ่งเป็นกระบวนการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการคงที่ ดังนั้นผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงต้องสนใจจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายขององค์การเป็นอย่างมากการเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นเป้าหมายต้องอาศัยการประเมินที่เป้าหมายและคุณค่าขององค์การรวมทั้งกำหนดทิศทางขององค์การที่จะเดินไปและให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานด้วย (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคสมัยใหม่ จึงเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในด้านการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเสนอความคิดเห็นและปฏิบัติงานร่วมกันมีการระดมความคิดใหม่มาสู่การปฏิบัติมีการมอบหมายงานให้บุคลากรทำงาน ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับงานและคอยสั่งการต่างๆ ให้ดำเนินไปด้วยดี เสริมสร้างความเข้าใจพร้อมเปิดโอกาสในการตัดสินใจซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำกับดูแลและติดตาม เพื่อรับข้อมูลภายในและภายนอกสถานศึกษาในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยผู้บริหารเป็นผู้กำหนดขอบเขตของงาน เป้าหมาย รายละเอียดงานพร้อมอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้บรรลุเป้าหมาย (วาสนา บุระพา, 2557) โดยการที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถขับเคลื่อนกระบวนการกำหนดทิศทางการสร้างทางเลือก และการนำไปสู่การปฏิบัติผู้นำตามทฤษฎีนี้จะเชื่อว่าการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นไม่ใช่จะอาศัยโชคช่วยแต่จะต้องเป็นผลจากการที่ต้องคอยติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอกองค์การ การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์การในระยะยาวและการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ ในปัจจุบันสภาวะแวดล้อมขององค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหากผู้นำองค์กรไม่มีการปรับตัวก็ยากที่จะบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นผู้นำองค์กรจะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งปรับความคิดการกระทำและวิธีการในการทำงานโดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นสำคัญรวมถึงการทำให้บุคลากรในองค์การและบุคลากรภายนอกมีเจตคติที่ดีกับ

องค์การและผู้นำด้วย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการประกันคุณภาพของสถานศึกษาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาประกันคุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบและกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเข้ารับรางวัล IOA AWARD ระดับยอดเยี่ยมเป็นการยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 111,875 คน ปีการศึกษา 2566 (สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ-สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 399 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างกรณีทราบจำนวนประชากรของยามาเน (Yamane, 1967) จากนั้นจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้ภูมิภาคเป็นชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) โดยมีผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.96 ตอนที่ 3 สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale)

(บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยมีผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือนำเสนอเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนและส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลและขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครู ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทางออนไลน์ จำนวน 399 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และตอนที่ 3 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรหลายตัว สำหรับการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยในงานวิจัยนี้ใช้เทคนิค Stepwise (สุวิมล ติรกันันท์, 2546)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้ ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (n = 399)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร	4.29	0.53	มาก
2. ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง	4.32	0.58	มาก
3. ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา	4.30	0.59	มาก
4. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม	4.30	0.61	มาก
5. ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตขององค์กร	4.32	0.54	มาก

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. ด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ	4.27	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	4.30	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.58) ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตขององค์กร ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.61) ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.59) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.53) และด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (n = 399)

สภาพงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.35	0.49	มาก
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.42	0.51	มาก
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.41	0.56	มาก
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.37	0.52	มาก
5. การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.38	0.49	มาก
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่องค์กรต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี	4.40	0.46	มาก
รวมเฉลี่ย	4.38	0.46	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.51) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.56) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.46) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.52) และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่พยากรณ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ลำดับการเข้าสมการของปัจจัยพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	F
การกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร (x_1)	0.888	0.789	0.788	1481.108*
การกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร (x_1)	0.906	0.821	0.820	906.618*
การกำหนดวิสัยทัศน์ (x_4)	0.909	0.826	0.825	624.557*
การกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร (x_1)				
การกำหนดวิสัยทัศน์ (x_4)				
สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (x_6)				
การกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร (x_1)	0.913	0.834	0.832	495.557*
การกำหนดวิสัยทัศน์ (x_4)				
สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (x_6)				
การคิดเชิงปฏิบัติ (x_3)				
การกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร (x_1)	0.915	0.837	0.835	402.571*
การกำหนดวิสัยทัศน์ (x_4)				
สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (x_6)				

ลำดับการเข้าสมการของปัจจัยพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	F
การคิดเชิงปฏิบัติ (x_3)				
ผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง (x_2)				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ด้านผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เพิ่มขึ้นเป็น 0.837 แสดงว่าด้านผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ด้านการกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การคิดเชิงปฏิบัติและผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง สามารถพยากรณ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ร้อยละ 83.70

ตารางที่ 4 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple regression analysis) ของปัจจัยในสมการพยากรณ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ปัจจัยที่ศึกษา	b	SEb	β	t	Sig
การกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร (X_1)	0.495	0.041	0.575	12.118	0.000
การกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4)	0.328	0.047	0.433	6.939	0.000
สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ (X_6)	0.240	0.047	0.270	5.122	0.000
การคิดเชิงปฏิบัติ (X_3)	-0.126	0.049	-0.163	-2.589	0.010
ผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง (X_2)	-0.149	0.060	-0.188	-2.504	0.013
R = 0.915 R ² = 0.837					
F = 402.571* a = 0.888					

จากตารางที่ 4 สมการถดถอยของกลุ่มตัวแปรที่ดีที่สุด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ คะแนนมาตรฐานและการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติเพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรอิสระและสร้างสมการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ดังนี้ สมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนดิบ (raw score equation)

$$Y' = 0.888 + 0.495X_1^{**} + 0.328X_4^{**} + 0.240X_6^{**} - 0.126X_3^{**} - 0.149X_2^{**}$$

สมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (standardized equation)

$$Z'_y = 0.575Z_1^* + 0.433Z_4^* + 0.270Z_6^* - 0.163Z_3^* - 0.188Z_2^*$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ตามแนวทางกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ตามระบบและกลไกการบริหารจัดการในการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และให้ความสำคัญกับด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคตขององค์กร ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กรและด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับนาริรัตน์ คณาจันทร์ (2561) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการติดตามผลและกิจกิจกรรมผลต่อ (2563) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 19 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมในการควบคุมองค์กรให้สมดุลและการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 83.70 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ด้านผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ พบว่า ด้านการกำหนด

ทิศทางการยุทธ์ขององค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การคิดเชิงปฏิบัติและผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง สามารถพยากรณ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านการกำหนดทิศทางการยุทธ์ขององค์กรถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (2547) ได้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ ควบคุม ดูแลให้บริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้นั้น สถานศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยสถานศึกษามีการกำหนดทิศทางการยุทธ์ขององค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะให้ครูสามารถทำงานร่วมกันโดยง่ายในทุกระดับเกิดจากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารแสดงพฤติกรรม การสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและเปิดโอกาสให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ มีการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้เกิดความมั่นใจและเข้าใจตรงกัน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมี คือการมีความเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จในระดับมากที่สุด คือด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นระบบอย่างแท้จริงสอดคล้องกับ Murgatroyd & Morgan (1993) ที่กำหนดหลักสำคัญของการประกันคุณภาพ คือการที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาโดยยึดหลักว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการและเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยที่การประกันคุณภาพต้องประกอบไปด้วยการตรวจสอบและทบทวน

ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นภาวะผู้นำที่มีความทันสมัยทันต่อยุคการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารมีความคิดความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาสามารถมองการณ์ไกลกำหนดทิศทางของสถานศึกษาที่สอดคล้องเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีความคิดเชิงปฏิบัติที่สร้างสรรค์ สร้างความคาดหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคตของสถานศึกษาให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาความสามารถของครูไปสู่ระดับที่สูงขึ้น กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานแก่ครู มุ่งเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างมิตรภาพขวัญกำลังใจทำให้ครูเกิดความรักความสามัคคี เกิดความตระหนักรู้ในหน้าที่ความรับผิดชอบภารกิจและวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นพัฒนา

ผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ จูงใจให้ครูเกิดพลังร่วมในการพัฒนาตนเองและพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ ด้านผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) หน่วยงานทางการศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารสถานศึกษานำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ดังนี้ 1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำหลักของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปสนับสนุนการบริหารงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ขององค์กร 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 3) ด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ 4) ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ 5) ด้านผู้นำที่มีความเข้าใจระดับสูง ในพัฒนาการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติตามที่กระทรวงการศึกษาธิการได้ประกาศไว้ การติดตามผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา กำหนดกิจกรรมให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา มีแผนปฏิบัติการประจำปีและมีการพัฒนา ส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพ โดยคำนึงถึงการพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษาที่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิจติภูมิ พลตื้อ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 19. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นาริรัตน์ คณาจันทร์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปนัดดา วรกานต์วิวัฒน์. (2555). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (2547, 23 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 79 ก.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วาสนา บุระพา. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตยา ละครพล. (2560). *ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Murgatroyd, S., & Morgan, C. (1993). *Total quality management and the school*. Buckingham: Open University Press.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

“ชอง” พื้นที่ ตัวตนในกระแสการพัฒนา*

“Chong” Identity Space in the Development Trend

ปริญญานิกรกุล, ชามยูน ลุงเฮือง¹, วรวิทย์ นพแก้ว², เดชิต คุ้มมีชัย³ และณฐยา ราชสมบัติ⁴

Pariya Nikornkul, Chamyun Lunghuang, Worawit Nopkaew, Dechit Nummeechai

and Natthaya Rachasombat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย¹

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ประเทศไทย²

มหาวิทยาลัยบูรพา, ประเทศไทย³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, ประเทศไทย⁴

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

Burapha University, Thailand

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: parinya.nik@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก 2) การรักษาริถีวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ 3) เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรมของ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร โดยมุ่งเน้นที่การศึกษากรณีตัวอย่างในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ของในภาคตะวันออกของประเทศไทย การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และอธิบายด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก พบว่าโครงสร้างทางสังคมและระบบเครือญาติของชาวชองอ่อนแอลงจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

*ได้รับบทความ: 30 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 19 เมษายน 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 26 เมษายน 2568

Received: November 30, 2024; Revised: April 19, 2025; Accepted: April 26, 2025

นโยบายที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้าสู่ตลาดแรงงานสมัยใหม่ทำให้เยาวชนแยกตัวออกจากชุมชนส่งผลให้พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น “ผีประจำตระกูล” และ “ประเพณีการแรกนา” ลดความเข้มข้นลงการเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับแนวคิดของมาร์กซ์เกี่ยวกับรัฐและทุนที่ครอบงำโครงสร้างสังคม

2. วิธีการรักษาวินัยวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก พบว่าชุมชนที่ยังคงรักษาวินัยวัฒนธรรม เช่น บ้านตะเคียนทอง และบ้านช้างทุน ใช้วิธีผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับระบบเศรษฐกิจใหม่ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างนิยมที่มองว่าวัฒนธรรมสามารถปรับตัวภายใต้โครงสร้างใหม่

3. เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ชอง” เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของ ควรมี (1) การจัดตั้งเขตอนุรักษ์วัฒนธรรม (2) การบูรณาการหลักสูตรภาษาของในโรงเรียน (3) การสนับสนุนจากรัฐในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ (4) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับทุนวัฒนธรรม แนวทางนี้สนับสนุนมุมมองของบูร์ดิเยอที่ว่า “ทุนวัฒนธรรมสามารถสร้างอำนาจต่อรองและรักษาอัตลักษณ์ได้”

คำสำคัญ: ชอง; พื้นที่; ตัวตน; การพัฒนา

Abstract

This research aimed to 1) study the loss of cultural identity of the Chong ethnic group in the Eastern region of Thailand, 2) maintain the cultural traditions that affect the existence of the Chong ethnic group, and 3) propose policy guidelines for spatial development through the Chong cultural traditions. This research was qualitative with 19 key informants. The research instruments were in-depth interviews, participant observation, focus group discussions, and document analysis. The research focused on case studies of Chong ethnic communities in the Eastern region of Thailand. Data triangulation was used in terms of data collection methods, content analysis, and description.

The research results found that:

1. Loss of Cultural Identity of the Chong Ethnic Group in Eastern Community It was found that the social structure and kinship system of the Chong people were weakened by the development of capitalist economy. Policies that encourage people to enter the modern labor market have separated the youth from the community. As a result, traditional rituals such as “Phīpraċhamtrakoon” and “Praphēnīkārāknā” have become

less intense. This change is consistent with Marx's idea about the state and capital dominating the social structure.

2. Methods of preserving cultural traditions that affect the existence of the Chong ethnic group in the Eastern community found that communities that still preserve culture, such as Ban Takhian Thong and Ban Chang Thun, use methods of combining traditional culture with the new economic system, such as promoting cultural tourism and using technology to transfer knowledge, which is consistent with structuralism that views culture as being able to adapt under a new structure.

3. Suggesting policy guidelines for spatial development through the “Chong” cultural path to preserve Chong identity, there should be (1) the establishment of cultural conservation zones, (2) the integration of Chong language curriculum in schools, (3) government support in organizing cultural activities, and (4) the development of community economy linked to cultural capital. This approach supports Bourdieu's view that “cultural capital can create bargaining power and preserve identity”.

Keywords: Chong; Space; Identity; Development

1. บทนำ

อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม ภาษา และประวัติศาสตร์ร่วมกันซึ่งส่งผลต่อการระบุตัวตนและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม (Sidoryakin, 2022) แนวคิดนี้ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติทางวัฒนธรรมและการรวมกลุ่มทางสังคม โดยสะท้อนถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในสังคมและการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม (Sidoryakin, 2022) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์มักแสดงผ่านวัฒนธรรม เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย และกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม (Borkowska et al., 2023) ตัวอย่างเช่น ชาวอาร์เมเนียและกรีกเน้นอัตลักษณ์ผ่านการศึกษามรดกและศาสนา (Koutrelakos, 2013) ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์มักเกิดจากอัตลักษณ์ที่นำไปสู่ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือถูกกีดกัน (Zelenkov et al., 2020) ดังนั้น การส่งเสริมความเข้าใจและความอดทนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดความตึงเครียด (Sidoryakin, 2022)

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายและได้รับอิทธิพลจากบริบททางวัฒนธรรม สังคม และประวัติศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์มักถูกกำหนดโดยเชื้อสายร่วมกัน ลักษณะทางวัฒนธรรม และทัศนคติที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม (Smootha, 2022) ความเข้าใจเกี่ยวกับชาติพันธุ์แตกต่างกันทั่วโลก เช่น ใน

สหรัฐฯ มักเชื่อมโยงกับเชื้อชาติ ขณะที่ในโปแลนด์เน้นประวัติศาสตร์และดินแดนร่วมกัน (Hamer et al., 2020) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างตัวตนของบุคคล โดยเฉพาะในสังคมหลากหลายวัฒนธรรม (Li et al., 2019) การตระหนักถึงความแตกต่างและการโต้ตอบทางวัฒนธรรมสามารถลดอคติและส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน (Chirlesan & Chirlesan, 2017) อย่างไรก็ตามความสับสนของค่านิยมกลุ่มชาติพันธุ์อาจก่อให้เกิดความท้าทายต่อการทำงานร่วมกันทางสังคม หากมีการมองแบบแคบหรือลำเอียง ซึ่งอาจส่งเสริมการแบ่งแยกมากกว่าความเป็นหนึ่งเดียว (Hamer et al., 2020)

กลุ่มชาติพันธุ์เกิดขึ้นจากเชื้อสายพันธุ์ ลักษณะทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ร่วมกัน ซึ่งอาจรวมถึงภาษา ศาสนา และลักษณะทางกายภาพ (Smootha, 2022) การอพยพทางประวัติศาสตร์ เช่น จากไอร์แลนด์ ยุโรปตะวันออก และทวีปยุโรปอินเดียไปยังสหราชอาณาจักร ได้กำหนดภูมิทัศน์ชาติพันธุ์อย่างมีนัยสำคัญ (Modell et al., 1996) ลักษณะและพลศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์แสดงขนาดสถานะทางเศรษฐกิจและเศรษฐกิจและอิทธิพลทางการเมืองที่แตกต่างกันซึ่งมักนำไปสู่การแข่งขันเพื่อหาทรัพยากรและสิทธิ (Brass, 1985) ปฏิสัมพันธ์ของการดูหมิ่น การครอบงำ และพหุนิยมทางวัฒนธรรมกำหนดความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ โดยอุดมการณ์ เช่น ชาตินิยมและการเหยียดเชื้อชาติส่งผลกระทบต่อพลวัตของกลุ่ม (Smootha, 2022) การเรียกร้องและประชาสังคมในภูมิภาคเช่นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมืองมีส่วนร่วมในการเรียกร้องตามอัตลักษณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ทั้งความขัดแย้งและความร่วมมือขึ้นอยู่กับคำตอบของรัฐ (Bertrand, & Xu, 2023)

การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองส่งผลต่อภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรม และประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสะท้อนถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความทันสมัยและการอนุรักษ์วัฒนธรรม เศรษฐกิจกับวัฒนธรรมการเติบโตทางเศรษฐกิจอาจคุกคามวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่การผสมผสานองค์ประกอบดั้งเดิมเข้ากับเศรษฐกิจ เช่น ชาว Oroqen ในจีน สามารถช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Dou et al., 2022) รายได้จากการท่องเที่ยวและงานฝีมือมีบทบาทสำคัญในการรักษาประเพณี ภาษาและอัตลักษณ์ภาษาเป็นสัญลักษณ์สำคัญของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในกลุ่มชนพลัดถิ่น เช่น ชาวเคิร์ด (Ameen & Magirovskaya, 2020) อย่างไรก็ตาม ภาษาอาจเป็นจุดขัดแย้ง เช่น กรณีความขัดแย้งด้านสิทธิภาษาชนกลุ่มน้อยในอินเดีย (Borisova & Borodina, 2016) พิธีแต่งงานและการปรับตัวพิธีแต่งงานสะท้อนเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ และแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่ยังคงรักษาองค์ประกอบหลักไว้ (Kotenok & Frolova, 2022) อย่างไรก็ตาม โลกาภิวัตน์อาจทำให้แนวปฏิบัติแบบดั้งเดิมลดลง การรักษาสมาคมระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมจึงเป็นความท้าทายสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม

ชาวชองในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีความโดดเด่นทั้งด้านกายภาพและวัฒนธรรม โดยการศึกษา Dr. Jean Brengues ระบุว่า ชาวชองมีโครงสร้างศีรษะแบบ Mesaticephalic และมีการผสมเลือดนิกริโตรราว 20% จากกลุ่มนิกริโตในอดีต (ชิน อยู่ดี, 2529; คาร์ล เอ, 2509) ชาวชองตั้งรกรากในพื้นที่ระยอง

และจันทบุรี โดยชื่อสถานที่ เช่น "ระยอง", "ตะพง", และ "แกลง" ล้วนมีรากศัพท์จากภาษาของ (จังหวัดระยอง, 2525) ในวรรณคดี นิราศเมืองแกลง ของสุนทรภู่ มีการกล่าวถึง วิถีชีวิตและการหาของป่าของชาวของ เช่น การล่าสัตว์และการใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของชาวของในฐานะส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและเศรษฐกิจในอดีต ข้อความในนิราศยังชี้ให้เห็นถึงความผูกพันของสุนทรภูู่กับระยองและแกลง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับเชื้อสายของจากตระกูลฝ่ายบิดาของท่าน (สุนทรภู่, 2498)

ชาวของมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการทำไร่กระวานและเก็บของป่า แต่การขยายตัวของทุนนิยมและอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพื้นที่ทำกินของพวกเขา เช่น การอพยพย้ายถิ่นฐานและการลดลงของการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน (โอฟาร ถิ่นบางเตียว, 2557; สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2559) ปัจจุบัน ชาวของในจันทบุรี เช่นที่บ้านตะเคียนทอง ยังคงสืบทอดพิธีกรรม เช่น "ผีหิ้งผีโรง" แต่ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีการริเริ่มฟื้นฟูภาษาของผ่านการพัฒนาระบบเขียนและการเรียนการสอนในโรงเรียนท้องถิ่น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2559) บทบาทของชาวของในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงสะท้อนถึง ความเปราะบางของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ และ ความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ท่ามกลางแรงกดดันจากเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เข้มข้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก
2. เพื่อรักษาวิถีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก
3. เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ของ”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาตามแนววิภาษวิธี (Dialectic) ที่ปรับเปลี่ยนไปมาระหว่างสังคมมนุษย์กับธรรมชาติ รวมทั้งความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อมและการเข้าถึงทรัพยากรทางธรรมชาติ ด้วยการวิเคราะห์ปรากฏการณ์แบบองค์รวมอย่างเป็นระบบทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์สาเหตุเชิงโครงสร้างที่เป็นปัจจัยอยู่เบื้องหลัง ภายใต้บริบท (Contextual) ของการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติที่เกิดขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นส่วนขยายเพิ่มเติมในการวิจัยเอกสารจะให้ภาพที่มีทั้งตัวปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาและสภาพแวดล้อมหรือบริบททางสังคมที่ปรากฏการณ์นั้น

เกิดขึ้นในชุมชน เป็นไปตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขสำคัญของข้อมูลที่ดีและแม่นยำตรงได้

2. การวิจัยภาคสนาม (Field research) ประกอบด้วยเทคนิคดังต่อไปนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดตัวผู้ตอบเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ลึกซึ้งกว้างขวางเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัยในที่นี้ผู้วิจัยเรียก “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

2.2 การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ผู้วิจัยกำหนดสิ่งที่จะสังเกตและบันทึกไว้ล่วงหน้า เช่น พฤติกรรมเฉพาะ หรือกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนด

2.3 การสนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนา ถกเถียง อภิปรายของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในประเด็นวิถีวัฒนธรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนามใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีศึกษาด้วยแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In depth Interview) การสังเกต และการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยการนำข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจเอกสาร และนำมาประกอบกับข้อมูลจากภาคสนามที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่มจากนั้นจึงอธิบายข้อที่รวบรวมได้ดังกล่าวด้วยวิธีการพรรณนา โดยอาศัยจากทฤษฎีต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive) โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่มีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรชาวของ กลุ่มชาวของทำนา ผู้นำทางศาสนา กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น อดีตลูกจ้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า กลุ่มชาติพันธุ์ของ บ้านตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน กลุ่มชาติพันธุ์ของ บ้านจันทเขลม ตำบลจันทเขลม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน กลุ่มชาติพันธุ์ของ บ้านช้างขุน ตำบลช้างขุน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด กลุ่มชาติพันธุ์ของ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา จำนวน 3 รูป กลุ่มผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน กลุ่มเกษตรกรชาวของทำสวน จำนวน 4 คน กลุ่มชาวของทำนา จำนวน 4 คน อดีตลูกจ้างหน่วยป้องกันและรักษาป่า จำนวน 1 คน กลุ่มชาวของทั่วไป จำนวน 3 คน จำนวนทั้งสิ้น 19 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant interview) มีการกำหนดโครงสร้างคำถามเป็น 2 ส่วนคือ ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และส่วนประเด็นข้อความที่สัมภาษณ์ ได้แก่ บทบาทที่ชุมชน "ของ" มีในกระแสการพัฒนา ทักษะความรู้และประสบการณ์ทางชีวิตของผู้ให้ข้อมูล "ของ"

อุปสรรคที่ชุมชนเผชิญ บทบาทและการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน "ช่อง" บทบาทและการมีผลต่อชุมชนของผู้นำทางศาสนาใน "ช่อง" การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการรักษาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ มุมมองและความคาดหวังของประชาชนในชุมชน "ช่อง" ต่อกระแสการพัฒนา เป็นต้น

2. แบบสังเกต โดยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่วัฒนธรรม ความเชื่อและพิธีกรรมทางวัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น การถ่ายทอดองค์ความรู้ บทบาทของผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ ผลกระทบจากการพัฒนา การปรับตัวของชุมชนของ ความรู้สึกและการรับรู้ของคนในชุมชน เป็นต้น

3. แบบสนทนากลุ่ม ประเด็นดังนี้ การวิเคราะห์การพัฒนาในกระแสนิยมส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ แนวทางการพัฒนาที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์มีบทบาทอย่างไรในกระบวนการพัฒนา สิทธิและเสรีภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติควรเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ การศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ การสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับหน่วยงานภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ควรส่งเสริม อนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์ในกระแสการพัฒนา เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in depth interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ 2) การสังเกต ใช้ศึกษาวัฒนธรรมและพฤติกรรมของกลุ่มคนของในบริบทจริง โดยเน้นการเข้าใจความหมายเชิงลึกผ่านการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมแบบมีโครงสร้าง เน้นการตีความความหมายและบริบทของวัฒนธรรม และ 3) การสนทนากลุ่มเฉพาะโดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสพูดคุยนและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระระหว่างผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เข้าร่วมด้วยกันเองโดยใช้แบบสนทนากลุ่ม (focus group)

การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีซักถามควบคู่ไปกับการการสังเกต และสนทนากลุ่ม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ด้วยการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ (typologies) คำว่า (typologies) ใช้ในที่นี้หมายถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปการจำแนกแบบที่ใช้แล้วจำแนกชนิดในเหตุการณ์หนึ่งๆ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนกแล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้วางเค้าโครงข้อมูลโดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์แบ่งไว้เป็นประเภท (categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ ผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินใจได้ว่าคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (text) และนอกจากนี้ยังใช้ตารางช่วยในการวิเคราะห์อีกด้วย

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายจากภาครัฐและกระแสทุนโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก โดยพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดของ บูร์ดิเยอ (Bourdieu) ว่าด้วยทุนทางวัฒนธรรม การจัดการแบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) และเศรษฐศาสตร์การเมืองของลัทธิมาร์กซ์ ซึ่งช่วยให้เข้าใจมิติของอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ของ บทสรุปของงานวิจัยนี้สามารถแบ่งออกเป็นสามประเด็นหลัก ดังนี้

1. การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก พบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบทุนนิยมส่งผลให้ ระบบเครือญาติและโครงสร้างทางสังคมของชาวขงอ่อนแอลง เมื่อเยาวชนออกไปทำงานนอกพื้นที่ความต่อเนื่องของวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น พิธีละเล่นผีหึ่ง พิธีไหว้ครู และภาษาของ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ การศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์กซ์ ที่มองว่ารัฐและทุนมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชนพื้นเมือง นโยบายด้านการใช้ที่ดินของรัฐส่งผลให้พื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวขงถูกจำกัดลง เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลงจากข้อจำกัดด้านป่าไม้และที่ดิน ทำให้วิถีการดำรงชีพแบบดั้งเดิม เช่น การทำเกษตรเพื่อยังชีพ การหาของป่า และการล่าสัตว์ลดลง

2. วิธีการการรักษาวินัยวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของในชุมชนภาคตะวันออก แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่บางชุมชนยังสามารถ ปรับตัวและรักษาวินัยวัฒนธรรมของตนเองได้ ผ่านการฟื้นฟูพิธีกรรม เช่น บ้านตะเคียนทองและบ้านช้างทุนยังคงจัดพิธีกรรมและเทศกาลสำคัญ รวมถึง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างเศรษฐกิจชุมชน แนวทางนี้สะท้อนถึงแนวคิดของ บูร์ดิเยอ ที่ว่า "ทุนวัฒนธรรมสามารถสร้างอำนาจต่อรองในการคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ได้" นอกจากนี้ การนำภาษาของกลับมาใช้ในโรงเรียนและการบันทึกองค์ความรู้ผ่านสื่อใหม่ เป็นกลไกสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ของชาวขง

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านวิถี วัฒนธรรม “ขง” เพื่อรักษาวัฒนธรรมของชาวขง ควรมีแนวทางเชิงนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโดยคำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดตั้งเขตอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อเป็นพื้นที่กลางสำหรับสืบทอดประเพณีและกิจกรรมของชาวขง การบรรจุภาษาของเป็นภาษาทางเลือกในโรงเรียน เพื่อฟื้นฟูและรักษาภาษา สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยให้ชาวขงมีบทบาทหลักในการจัดการ นโยบายที่เอื้อต่อเศรษฐกิจชุมชน เช่น การสนับสนุนผลิตภัณฑ์พื้นบ้านและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมของชาวขงกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต อันเป็นผลมาจากโครงสร้างรัฐและทุนที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวทางที่สามารถรักษาอัตลักษณ์ของชาวขงได้ หากมีการสนับสนุนจากรัฐและองค์กรต่างๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดโครงสร้างนิยมที่

มองว่าวัฒนธรรมสามารถคงอยู่ได้ภายใต้โครงสร้างที่เหมาะสม ดังนั้น การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่คำนึงถึงวิถีวัฒนธรรมของชาวซองจะเป็นแนวทางที่สมดุที่สุดในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์วัฒนธรรมของชุมชนซองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านแนวคิดของ (Bourdieu, 1994; 1997) การเปลี่ยนแปลงของ habitus ในชุมชนซองปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านวิถีชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในคนรุ่นใหม่ที่ค่อยๆ ห่างเหินจากการใช้ภาษาซองในชีวิตประจำวัน และมีส่วนร่วมในประเพณีดั้งเดิมน้อยลง พวกเขา กำลังพัฒนารูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมภายนอกกับวิถีชีวิตดั้งเดิมบางส่วน ภายในชุมชนเอง เกิดความแตกต่างและบางครั้งเกิดความตึงเครียดระหว่างกลุ่มผู้อาวุโสที่พยายามรักษาแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ กับคนรุ่นใหม่ที่มีมุมมองเห็นคุณค่าในการปรับตัวเข้ากับกระแสสังคมภายนอก ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง habitus นี้มีหลากหลายและซับซ้อน เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ทำให้วิถีการทำมาหากินแบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในชีวิตสมัยใหม่ได้อย่างเพียงพอ คนรุ่นใหม่จึงหันไปให้ความสำคัญกับการสะสมทุนทางสังคมและเศรษฐกิจที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม พวกเขาเริ่มเห็นว่าทักษะทางภาษาไทยกระแสหลัก ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการศึกษาในระบบมีคุณค่าในเชิงปฏิบัติมากกว่าความรู้พื้นบ้านและภาษาซองที่มีพื้นที่ใช้งานจำกัด อิทธิพลของสื่อและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่หลั่งไหลเข้ามาผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง habitus ของชาวซอง เยาวชนซองได้สัมผัสกับโลกทัศน์และค่านิยมที่หลากหลาย ซึ่งบางครั้งขัดแย้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของพวกเขา การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ทำให้พวกเขาสามารถเชื่อมต่อกับโลกภายนอกชุมชนได้อย่างง่ายดาย และรับเอารูปแบบการใช้ชีวิต การแต่งกาย และการบริโภคแบบใหม่มาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของตน ทั้งหมดนี้ส่งผลให้องค์ประกอบสำคัญของ habitus ดั้งเดิม ทั้งภาษา พิธีกรรม ความเชื่อ และความรู้ท้องถิ่น ถูกลดทอนความสำคัญลงทีละน้อย แม้ว่าจะยังไม่สูญหายไปทั้งหมด แต่ก็กำลังเปลี่ยนรูปไปสู่สิ่งใหม่ที่เป็นการผสมผสานระหว่างรากเหง้าทางวัฒนธรรมกับความเป็นสมัยใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของชุมชนที่พยายามรักษาสมดุลระหว่างการธำรงอัตลักษณ์และการก้าวไปข้างหน้าในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม ชาวซองส่วนใหญ่สูญเสียอัตลักษณ์แต่ก็ยังมีส่วนน้อยที่ยังคงพยายามรักษาอัตลักษณ์ผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนภาษาซองในโรงเรียน การจัดงานประเพณี และการทำบุญประจำปี สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความเป็นของเอาไว้ในบริบทของการเปลี่ยนแปลง สุดท้าย การต่อรองเชิงวัฒนธรรมที่ชาวซองเผชิญ คือกระบวนการเลือกระหว่างการรักษา

วัฒนธรรมดั้งเดิมกับการปรับตัวเข้ากับโลกภายนอก การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและกิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจึงเป็นความพยายามที่สำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการรักษาอัตลักษณ์และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

บริบทของเศรษฐศาสตร์การเมืองและทฤษฎีสังคมวิพากษ์ (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2556-2567) ชุมชนของภายใต้โครงสร้างทุนนิยม: การต่อสู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ท่ามกลางกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนของในภาคตะวันออกเฉียงของไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้โครงสร้างของ "ระบบทุนนิยม" และ "การพัฒนาเศรษฐกิจ" ที่มุ่งเน้นการขยายตัวของตลาดมากกว่า การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยอิทธิพลของ "ระบบเศรษฐกิจ" และ "นโยบายรัฐ" ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนจาก "เกษตรกรรมดั้งเดิมที่พึ่งพิงทรัพยากรท้องถิ่น" ไปสู่ "การผลิตเชิงพาณิชย์" และ "การพึ่งพาตลาดภายนอก" ซึ่งทำให้ชุมชนสูญเสีย "ความพึ่งพาตนเอง" และ "ทุนทางวัฒนธรรม" เช่น ภาษา และ ประเพณีท้องถิ่น ขณะเดียวกัน "การเข้ามาของวัฒนธรรมจากภายนอก" เช่น วัฒนธรรมไทย และ "กระแสโลกาภิวัตน์" ได้เปลี่ยนแปลง "ระบบคุณค่าภายในชุมชน" ให้เน้น "ทุนทางเศรษฐกิจ" มากกว่าทุนทางสังคม หรือวัฒนธรรม

แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง และ ทฤษฎีสังคมวิพากษ์ ช่วยเปิดเผยถึง "โครงสร้างที่สร้างความไม่เท่าเทียมกัน" โดยเฉพาะการที่รัฐมุ่งเน้น "พัฒนาเศรษฐกิจ" โดยละเลยการสนับสนุน "การอนุรักษ์วัฒนธรรม" ส่งผลให้ชาวท้องถิ่นต้องเผชิญกับ "การลิดรอนสิทธิทางวัฒนธรรม" และ "การสูญเสียอัตลักษณ์" อย่างไรก็ตาม ชุมชนได้พยายามต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผ่าน "การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม" เช่น "การสอนภาษาของในโรงเรียน" และ "การฟื้นฟูประเพณี" เพื่อสร้าง "พื้นที่วัฒนธรรม" ที่ช่วยรักษา "อัตลักษณ์ของชุมชน" และสร้าง "ความสมดุลระหว่างการปรับตัวเข้ากับโลกสมัยใหม่" และ "การรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม" แนวคิด "นิเวศวิทยาการเมือง ประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศกับวัฒนธรรมและการเมือง" ยังเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของ "การอนุรักษ์วัฒนธรรม" ร่วมกับ "การดูแลสิ่งแวดล้อม" เพื่อสร้าง "ความยั่งยืน" ให้แก่ชุมชนในระยะยาว ท่ามกลางแรงกดดันจาก "ระบบทุนนิยม" และ "การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา" ชาวท้องถิ่นยังคงแสดงให้เห็นถึง "ความพยายามที่จะรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง" และ "สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม" ไปพร้อมกัน

การวิเคราะห์กรณีศึกษาวัฒนธรรมของในกรอบแนวคิดของรัฐตามลัทธิมาร์กซ์ เผยให้เห็นบทบาทของรัฐในฐานะกลไกที่ "ครอบงำทางชนชั้น" และ "สร้างอุดมการณ์" เพื่อค้ำจุนอำนาจของชนชั้นปกครอง ตามแนวคิดของ Ernest Mandel และ Louis Althusser (หลุยส์ อัลธุสแซร์, 2557; เออร์เนสต์ แมนเดล, 2559) การพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชนของ เช่น "การเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมดั้งเดิมสู่การผลิตเชิงพาณิชย์" แสดงให้เห็นว่า รัฐทำงานในฐานะเครื่องมือรับใช้ชนชั้นปกครอง โดยสร้างความชอบธรรมให้กับ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการสูญเสีย "ทุนทางวัฒนธรรม" เช่น การลดลงของการใช้ภาษา

และประเพณีดั้งเดิมของชุมชน ขณะเดียวกัน "กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ" เช่น ระบบการศึกษา และ สื่อมวลชน ได้ทำหน้าที่ส่งเสริม "อุดมการณ์ของชนชั้นปกครอง" ให้กลายเป็นกระแสหลักในสังคม การศึกษาแบบมาตรฐานที่ไม่ได้เน้นการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของกลายเป็นเครื่องมือในการ "กลืนกลายทางวัฒนธรรม" ทำให้ชาวชองต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกระแสหลัก ในมุมมองของ Mandel การแบ่งงานกันทำในชุมชนชองได้เปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาทุนทางวัฒนธรรมสู่ระบบ ทุนนิยมที่เน้น "การผลิตเพื่อกำไร" ส่งผลให้ชุมชนสูญเสียวิถีชีวิตและความร่วมมือแบบดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะสร้างความชอบธรรมทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม แต่ชาวชองยังคงพยายาม "ฟื้นฟูอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม" ผ่านการจัดตั้งศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการจัดกิจกรรมประเพณี เพื่อสร้างพื้นที่ ทางวัฒนธรรมที่ช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของมรดกดั้งเดิม การพยายามนี้ถือเป็นการ "ต่อต้าน กลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ" และเป็นความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ท่ามกลางแรงกดดันของระบบ เศรษฐกิจทุนนิยมและการกลืนกลายทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์วัฒนธรรมของผ่านแนวคิดการจัดการแบบโครงสร้างนิยม การศึกษากรณีวัฒนธรรม ของโดยอิงแนวคิดของ (Ricoeur, 1974; Leach, 1970; Barthes, 1977) ช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของ โครงสร้างและการตีความในกระบวนการสร้างความหมายและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชน แนวคิด โครงสร้างนิยม และ การตีความ (hermeneutics) ของ Ricoeur อธิบายถึงการที่วัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ภาษา และ ประเพณี ของชาวชองที่เคยทำหน้าที่เป็นโครงสร้างความหมายหลักในชุมชน กำลังถูก แทนที่ด้วยโครงสร้างใหม่จาก วัฒนธรรมภายนอก และ การพัฒนาเศรษฐกิจ การตีความวัฒนธรรมและ พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การทำบุญหรือการใช้ภาษา อาจช่วยฟื้นฟูและรักษาความหมายลึกซึ้งของวัฒนธรรม เหล่านี้

ในมุมมองของ Edmund Leach สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เคยถูกใช้สร้างความชอบธรรมและ อัตลักษณ์ในชุมชน เช่น พิธีกรรมและภาษา กำลังเผชิญกับความไม่ชอบธรรมเมื่อถูกแทนที่ด้วย สัญลักษณ์ ใหม่จากวัฒนธรรมภายนอก การฟื้นฟูบทบาทของสัญลักษณ์ดั้งเดิมจึงมีความสำคัญต่อการรักษาอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมของชาวชอง

Roland Barthes เพิ่มมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของ "ภาพและสัญลักษณ์" ที่ทำหน้าที่เป็นวาท กรรมทางวัฒนธรรมซึ่งสื่อถึงความหมายของอัตลักษณ์และความเป็นชุมชน การจัดงานประเพณีดั้งเดิมใน ชุมชนชองอาจแสดงออกถึงความพยายามในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ที่ถูกคุกคามจาก การเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ และ การกลืนกลายทางวัฒนธรรม Barthes ยังเสนอแนวคิดเรื่อง "ความหมายที่สาม" ที่เกิดจาก ความคลุมเครือในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่คนรุ่นใหม่ไม่สามารถเชื่อมโยงได้ชัดเจน สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความ สับสนในอัตลักษณ์ของชุมชนและการเปลี่ยนผ่านระหว่างวัฒนธรรมเก่าและใหม่

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนที่บรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภาษาของเพื่อให้คนรุ่นใหม่มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยจัดให้มีการสนับสนุนการสอนภาษาของในสถานศึกษาและชุมชนอย่างจริงจัง

1.2 รัฐควรสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมของในพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ในการอนุรักษ์ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยควรได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ

1.3 นโยบายการพัฒนาพื้นที่ควรคำนึงถึงการรักษาสถิติทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

2.1 ควรส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดงานประเพณีท้องถิ่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม และการทำอาหารพื้นบ้าน เพื่อให้คนในชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้วัฒนธรรมของตนเอง

2.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนของและองค์กรต่างๆ เช่น องค์กรท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม

2.3 ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น งานหัตถกรรมสมุนไพรท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยให้ความช่วยเหลือด้านการตลาดและการบริหารจัดการให้แก่ชุมชน เพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยในอนาคตควรเน้นศึกษาผลกระทบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของ เพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาและการสูญเสียวัฒนธรรมในระดับลึก

3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลไกที่ส่งผลให้เยาวชนในชุมชนของสนใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อออกแบบนโยบายและกิจกรรมที่เหมาะสมในการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

3.3 ควรขยายการวิจัยไปยังกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีลักษณะวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับของ เพื่อเปรียบเทียบและนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของในบริบทของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เห็นถึงกระบวนการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมที่เกิดจากการแทรกซึมของวัฒนธรรมภายนอกและการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจ แนวคิดของ Bourdieu เกี่ยวกับ "Distinction" และการสร้างรสนิยมทางสังคมชี้ให้เห็นว่าการที่ชาวของสูญเสียการใช้ภาษาและประเพณีเป็นผลมาจากการถูกบังคับให้ปรับตัวเข้ากับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นการพัฒนาแบบตะวันตก ซึ่งให้คุณค่ากับอัตลักษณ์แบบชนชั้นกลางมากกว่าความเป็นท้องถิ่น อีกทั้งทฤษฎีของ Althusser และ Mandel ที่มองว่ารัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครอง ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ไม่ได้คำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างความไม่เท่าเทียมกันและกดทับวัฒนธรรมท้องถิ่น นโยบายและโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอาจนำมาซึ่งการลดทอนความสำคัญของวัฒนธรรมของ ซึ่งเป็นผลพวงจากการที่รัฐสนับสนุนกลไกทางเศรษฐกิจมากกว่าการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น การสืบทอดวัฒนธรรมของผ่านการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนกลับเป็นวิธีการที่มีศักยภาพในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การเน้นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมผ่านระบบโรงเรียนและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันไม่ให้วิถีชีวิตดั้งเดิมสูญหายตามกระแสการพัฒนา การส่งเสริมความตระหนักรู้เชิงวิพากษ์เกี่ยวกับคุณค่าของวัฒนธรรมของอาจช่วยสร้างการฟื้นฟูทางวัฒนธรรมในระยะยาวได้จึงนำมาสู่

1. Cultural Identity การอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมภายใต้แรงกดดันของการพัฒนาสมัยใหม่ เน้นถึงความสำคัญของการรักษาประเพณีและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของความเชื่อและภาษาท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางของอัตลักษณ์

2. Economic Integration การผสมผสานมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับโมเดลเศรษฐกิจท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้และการจ้างงานในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3. Community Involvement การเพิ่มบทบาทของชุมชนในการตัดสินใจด้านวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การจัดงานเทศกาลและการฝึกอบรม

4. Policy Recommendations กรอบนโยบายที่คำนึงถึงความต้องการของชุมชนเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และให้การสนับสนุนทางการเงินการพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมภาษาถิ่นในโรงเรียน

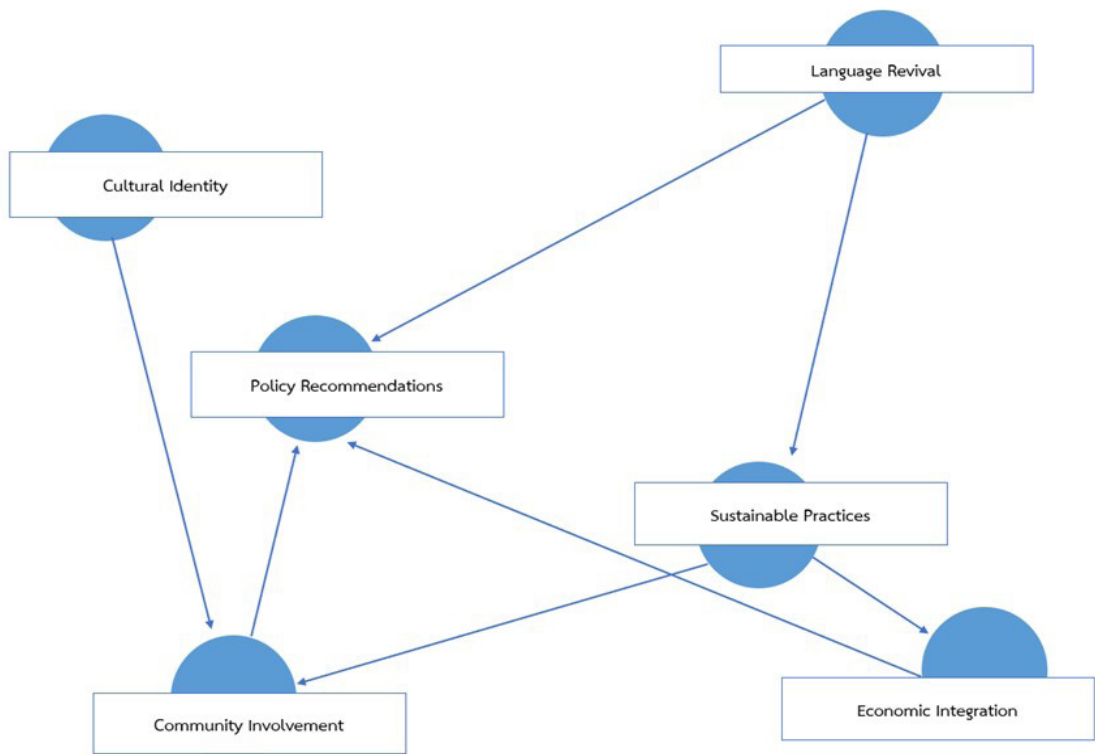
5. Language Revival การฟื้นฟูภาษาในท้องถิ่นผ่านระบบการศึกษาและสื่อ ส่งเสริมการใช้ภาษาในครอบครัวและในกิจกรรมชุมชน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยใช้ภาษาแม่เป็นทางเลือก

6. Sustainable Practices การนำวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิมมาใช้ในบริบทสมัยใหม่สนับสนุนการใช้

ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น สมุนไพรท้องถิ่นและการเกษตรแบบดั้งเดิม

แผนภาพนี้แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ใหม่ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวซอง โดยเน้นให้เห็นถึงการฟื้นฟูภาษาและการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบายที่เหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติของความเป็นซอง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

คาร์ร เอ. (2509). ชาตวิงศ์วิทยา ว่าด้วยชนชาติเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

จังหวัดระยอง. (2525). ประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดระยอง. ระยอง: ธนชาติการพิมพ์.

ชิน อยู่ดี. (2529). สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี ต.ม., จ.ช. ณ เมรุวัดตรีทศเทพ กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2529 เวลา 17.00 นาฬิกา. พิมพ์.

- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2556). เศรษฐศาสตร์การเมือง นิเวศวิทยาการเมืองและนิเวศสังคมนิยม. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง*, 1(1), 217-233.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2557). *เศรษฐศาสตร์การเมือง และทฤษฎีสังคมวิพากษ์*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนทรภู. (2498). *นิราศเมืองแกลง และประวัติสุนทรภู*. ม.ป.พ.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2559). ภาษาของ. ใน ภาษา: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (หน้า 18-21). กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อัลธูแซร์ หลุยส์. (2557). *Ideology and Ideological State Apparatuses* [อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ] (กาญจนา แก้วเทพ, ผู้แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- เออร์เนสต์ แมนเดล. (2559). *From class society to Communism: An introduction to Marxism* [เศรษฐศาสตร์การเมืองเบื้องต้น] (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: Text.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2557). จังหวัดระยอง: จากเศรษฐกิจชุมชนถึงทุนนิยมโลกาภิวัตน์. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 2(1), 41-71.
- Ameen, R. M., & Magirovskaya, O. V. (2020). Ethnic language use as a symbol of keeping the nation's culture and traditions (the case of the displaced peoples' languages in the Kurdistan region). *Journal of Siberian Federal University, Humanities & Social Sciences*, 13(4), 480-487. <https://doi.org/10.17516/1997-1370-0555>
- Barthes, R. (1977). *Rhetoric of the image*. In *Image, music, text* (pp. 32-51). Fontana Press.
- Barthes, R. (1977). *The third meaning*. In *Image, music, text* (pp. 52-68). Hill and Wang.
- Bertrand, J., & Xu, C. (2023). *Indigenous groups and ethnic minorities*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367422080-18>
- Borisova, N., & Borodina, L. S. (2016). "Struggle for language" and language preferential policy as factors of ethnic conflicts in modern India. *Ars Administrandi*, 4, 95-113. <https://doi.org/10.17072/2218-9173-2016-4-95-113>
- Borkowska, M., Nazroo, J., Finney, N., & Harrison, J. (2023). *Ethnic identities*. <https://doi.org/10.51952/9781447368861.ch003>
- Bourdieu, P. (1994). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.
- Bourdieu, R. (1977). *Out of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brass, P. R. (1985). *Ethnic Groups and the State*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003372059>

- Chirlesan, G., & Chirleşan, D. (2017). Working with multicultural groups: A culture and ethnicity case study in Romania. *European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*, 17, 106-112. <https://doi.org/10.15405/EPSBS.2017.05.02.245>
- Dou, J., Han, Y., & Duan, G. (2022). A case study on economic development and traditional culture protection: Taking the Oroqen as an example. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 4(1), 1-8. <https://doi.org/10.54097/ehss.v4i.2731>
- Hamer, K., McFarland, S., Czarnecka, B., Golińska, A., Cadena, L. M., Łuźniak-Piecha, M., & Jutkowski, T. (2020). What is an “ethnic group” in ordinary people’s eyes? Different ways of understanding it among American, British, Mexican, and Polish respondents: Cross-cultural research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 51(4), 427-441. <https://doi.org/10.1177/1069397118816939>
- Kotenok, E. G., & Frolova, V. S. (2022). The manifestation of ethnicity in the modern world (on the example of the analysis of wedding ceremonies). *Society and Security Insights*, 2, 13-22. [https://doi.org/10.14258/ssi\(2022\)2-13](https://doi.org/10.14258/ssi(2022)2-13)
- Koutrelakos, J. (2013). Ethnic identity: Similarities and differences in white groups based on cultural practices. *Psychological Reports*, 112(3), 745-762. <https://doi.org/10.2466/17.10.PR0.112.3.745-762>
- Leach, E. (1970). The legitimacy of Solomon. In M. Lane (Ed.), *Structuralism: A reader* (pp. 248-292). Jonathan Cape.
- Li, M., Li, M., Li, L. M. W., Zhao, K., & Gao, D. (2019). Cultural group perception enhances sense of agency in a multicultural society. *Scandinavian Journal of Psychology*, 60(5), 457-463. <https://doi.org/10.1111/SJOP.12552>
- Modell, M., Mughal, Z., & Boyd, R. (1996). Ethnic groups. In *Paediatric problems in general practice* (3rd ed.). <https://doi.org/10.1093/oso/9780192625120.003.0009>
- Ricoeur, P. (1974). Structure and hermeneutics. In *Conflict of interpretations* (pp. 27-61). Northwestern University Press.
- Sidoryakin, R. V. (2022). Scientific and theoretical substantiation of the “ethnic identity” concept in the world psychological paradigm. *Psychology of Education in a Multicultural Space*, 58(2), 22-34. <https://doi.org/10.24888/2073-8439-2022-58-2-22-34>
- Smootha, S. (2022). *Ethnic groups*. Routledge.
- Smootha, S. (2022). *Ethnic relations*. Routledge.

ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย*

Factors Influencing Chinese Tourists' Decision to Purchase Elephant Pants in Thailand

วรวรรณ สุวรรณนิช, ปัทมา รุปสุวรรณกุล และสาณิต ศิริวิศิษฐ์กุล

Worawan Suwannich, Patama Rupsuwankul and Sanit Siriwisitkul

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: worawan.suwa@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สถิติ (F-test) และสถิติ t (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก
2. ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*ได้รับบทความ: 3 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 26 กุมภาพันธ์ 2568

คำสำคัญ: การตัดสินใจ; กางเกงช้าง

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the factors in deciding to purchase elephant pants by Chinese tourists traveling in Thailand. 2) Compare different personal factors that have different effects on the decision to purchase elephant pants among Chinese tourists traveling to Thailand. It is quantitative research. The sample group consisted of 400 Chinese tourists traveling in Thailand. The research instrument was a questionnaire. The reliability value is .91. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation. One-way ANOVA, F-test, and t-test

The research results found that:

1. Factors in deciding to buy elephant pants by Chinese tourists traveling to Thailand. It was found that Chinese tourists traveling to Thailand have made a decision to buy elephant pants overall at a high level.
2. The results of comparing different personal factors that have different effects on the decision to buy elephant pants for Chinese tourists traveling to Thailand. It is found that tourists of different genders have a different effect on the decision to buy elephant pants. They are statistically significant at the .01 level.

Keywords: Decision-Making; Elephant Pants

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะต้องมุ่งเน้นความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียน (ASEAN) ต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตนเพิ่มมากขึ้น การกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ทุกสถานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้น การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็งโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศมีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้เติบโตได้อย่างมั่นคง ทั้งนี้

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกและเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลก จากรายงาน UNWTO Tourism Highlights ขององค์การการท่องเที่ยวโลกประจำปี พ.ศ. 2563 พบว่า การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism) มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของโลก คิดเป็นมูลค่า 1.7 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 7 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด (UNWTO, 2020) นอกจากนี้ จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวยังมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องทุกปีในช่วงปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกและประเทศไทยพบเจอกับการชะลอตัวอันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม และบริบทของโลกสภาวะเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค และความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผลสำรวจจากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก พบว่า 4 ใน 5 ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางออกนอกประเทศหรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคของตนด้วยปัจจัยทางด้านราคา ระยะเวลาในการเดินทาง และความคล่องตัวทางด้านภาษาและวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ต้นทางและประเทศปลายทาง เมื่อพิจารณาจากการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวต่างประเทศ (International Tourism Spending) พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวในต่างประเทศสูงที่สุดอยู่ที่ 255 พันล้านดอลลาร์สหรัฐซึ่งมีอัตราการลดลงร้อยละ 4 รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา และเยอรมนี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) สุตาวรรณ หวังศุภกิจโกศล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยในช่วง 3 เดือนแรก ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.-31 มี.ค. พ.ศ. 2567 พบว่า มีจำนวนสะสม 9,370,297 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 44 เทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วสร้างรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติแล้วประมาณ 454,653 ล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ประเทศไทยพึ่งพารายได้จากภาคการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 12 ของจีดีพี ไทยพึ่งพาลาดบางกลุ่มค่อนข้างสูงโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 28 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด รองลงมา คือ มาเลเซียร้อยละ 11 และอินเดียร้อยละ 5 ทำให้ไทยพึ่งพานักท่องเที่ยวต่างชาติจาก 3 ชาติหลักมีสัดส่วนรวมสูงถึงร้อยละ 44 (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสามารถ สร้างรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาตามห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวทั่วประเทศ การท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและวัฒนธรรมอันดีระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยมีประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงได้รับการสืบทอด มีความประณีตละเอียดอ่อนในการสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้ฝีมือจนเป็นที่ยอมรับ และมีชื่อเสียงในระดับโลก อาทิ โขน นวดไทย โนรา อาหารไทย ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ ช่วยดึงดูดการลงทุนในประเทศ ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในไทย

ในปี พ.ศ. 2565 กางเกงขางได้กลายเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติมากขึ้น และเกิดกระแสกางเกงขางฟีเวอร์จนเรียกได้ว่ากลายเป็น Soft Power ของไทยอีกอย่างหนึ่งโดยกางเกงขางเป็นกางเกงขาวยาว ทำจากผ้าฝ้ายที่พิมพ์ลวดลายรูปขางลายไทยซึ่งเป็นสัตว์สัญลักษณ์มีลวดลายเอกลักษณ์ของประเทศไทย นามาลงผืนผ้าสีต่างๆ มีลักษณะเด่น คือ เนื้อผ้านุ่ม แห้งเร็ว ระบายอากาศได้ดี สวมใส่สบายเหมาะสำหรับภูมิอากาศร้อนชื้นในไทย กางเกงขางมีหลายรูปแบบทั้งขาสั้น ขายาว ขาจัม มีหลากหลายโทนสีตั้งแต่ สีดำ แดง เขียว และขาว สามารถสวมเข้าชุดหรือเสื้อผ้าได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังสร้างเป็นผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลาย เช่น ถุงผ้า ผ้าคลุม กระเป๋า ฯลฯ กางเกงขางกลายเป็นที่นิยมมากขึ้นโดยเริ่มจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการเยี่ยมชมวัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง ซึ่งกำหนดธรรมเนียมการแต่งกายที่เคร่งครัดนักท่องเที่ยวจึงต้องซื้อกางเกงขางจากคนไทยเพื่อสวมทับเครื่องแต่งกายให้มิดชิดเหมาะสมกางเกงขางเป็นที่นิยมมากขึ้นช่วง พ.ศ. 2565 กางเกงขางออกสู่สาธารณชนมากยิ่งขึ้นเมื่อเราเห็นศิลปินดังอย่าง Bruno Mars สวมชุดกางเกงขางซ้อมคอนเสิร์ตที่ไทย ณ ราชมังคลาภิเษกสถาน จนเป็นที่นิยมของกางเกงขางกลายเป็นที่จับตามองของทั้งคนในประเทศและต่างประเทศ กระทั่งรัฐบาลชุดปัจจุบันที่มีความต้องการจะผลักดันประเด็นเกี่ยวกับ Soft Power ได้พยายามโปรโมตเกี่ยวกับกางเกงขางให้กลายเป็นหนึ่งใน Soft Power ของประเทศไทย และสร้างแคมเปญรณรงค์มากมายเพื่อหวังว่ากางเกงขางจะได้กลายเป็น Soft Power นอกจากนี้ กางเกงขางกลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทยในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างชัดเจน ด้วยลวดลายขางและลายไทยที่มีเอกลักษณ์ รวมถึงความสะดวกสบายในการสวมใส่ เนื้อผ้าที่เบา ระบายอากาศได้ดี ทำให้เหมาะกับอากาศร้อนของประเทศไทย อีกทั้งยังมีราคาที่ไม่สูง ทำให้เข้าถึงได้ง่าย นักท่องเที่ยวจึงนิยมซื้อเป็นของฝากหรือของที่ระลึก และในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ถนนข้าวสาร สนามหลวง พัทยา ภูเก็ต และเชียงใหม่ ซึ่งบางครั้งยังมีการต่อราคา สร้างความสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้จะเป็นแฟชั่นไอเท็มยอดนิยมแล้ว กางเกงขางยังสะท้อนถึงความเป็นมิตรและวัฒนธรรมไทยที่ชาวต่างชาติประทับใจเมื่อมาเยือนประเทศไทย (Vogue, 2024)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการต่อยอดการนำข้อมูลไปเป็นแนวทางประกอบการวางแผนธุรกิจในการดึงดูดและโน้มน้าวใจนักท่องเที่ยวชาวจีนให้เลือกซื้อกางเกงขางหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งคำนวณจากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Cochran, 1977) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยกำหนดให้มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 คน

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์ ด้านความชื่นชอบผลิตภัณฑ์ ด้านการสอบถามและตอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสนับสนุน

3. วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.912 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ เลือกกลุ่มจากนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นจำนวน 400 ชุด มีรายละเอียดข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยจะเก็บแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด หลังจากนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาทำการลงรหัส (Coding) และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจาก บทความ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งเรื่องแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคลแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิด

การตัดสินใจซื้อ รวมไปถึงข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยสร้างแบบสอบถาม และอภิปรายผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) (Independent samples) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม 4) วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) (One way ANOVA) โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ในกรณีพบค่าเฉลี่ยของตัวแปร ที่ทดสอบมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 285 คน มีอายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 222 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 283 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ที่ 25,001-35,000 บาท จำนวน 172 คน มีรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขาง

การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขาง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์	4.17	.404	มาก
2. ด้านการชื่นชอบผลิตภัณฑ์	3.60	.443	มาก
3. ด้านการสอบถามและตอบ	4.05	.275	มาก

การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4. ด้านการตัดสินใจ	4.00	.433	มาก
5. ด้านการสนับสนุน	3.80	.350	มาก
รวม	3.92	.214	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง ได้แก่ ด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์ ด้านการสอบถามและตอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการสนับสนุน และด้านการขึ้นขอบผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงช้างแตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ		
	สถิติ F	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	-14.496**	.000	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
2. อายุ	55.325	.067	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
3. ระดับการศึกษา	4.872	.644	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. รายได้	58.881	.760	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างเพศของกลุ่มตัวอย่างกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีการซื้อกางเกงช้างที่ต่างกัน
2. ปัจจัยทางด้านอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุของกลุ่มตัวอย่างกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันใน ด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์ และด้านการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าอายุมีผลต่อการเลือกซื้อกางเกงช้างที่ต่างกัน
3. ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์ ด้านความชื่นชอบผลิตภัณฑ์ ด้านการสอบถามและตอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการสนับสนุน ไม่แตกต่างกัน ค่า P-Value มากกว่า .05 ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างไม่แตกต่างกัน
4. ปัจจัยทางด้านรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของกลุ่มตัวอย่างกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์ และด้านการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่ารายได้มีผลต่อการเลือกซื้อกางเกงช้างที่ต่างกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย (วัตถุประสงค์ 1) พบว่า การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้าง ได้แก่ ด้านการรู้จักผลิตภัณฑ์

ด้านการสอบถามและตอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการสนับสนุน และด้านการขึ้นขอผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความนิยมในการเลือกซื้อกางเกงช้างได้รับความนิยมเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ของประเทศไทยนักท่องเที่ยวชาวจีนรู้จักกางเกงช้างจากช่องทางต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกชวรรณ เวชพิทักษ์ (2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตลาด 5A และการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคพบว่า พฤติกรรมการตลาด 5A ด้านขึ้นขอผลิตภัณฑ์ (Appeal) และด้านการสนับสนุน (Advocate) มีความสัมพันธ์กับการซื้อสินค้าสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ที่สนใจซื้อผลิตภัณฑ์ตามผู้รีวิวที่ได้ผลและรวดเร็ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิริณา หิรัญธนากร (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตลาด 5A และการรับรู้คุณภาพการบริการในการใช้บริการจัดส่งอาหารผ่านโมบายแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคที่มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการตลาด 5A ด้านการรู้จักธุรกิจบริการจัดส่งอาหาร ด้านความสนใจที่เกิดขึ้นจะค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม ด้านปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจลงมือเริ่มใช้บริการ ด้านการรู้จักธุรกิจบริการจัดส่งอาหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชพล เฉลิมบงกช (2564) ได้ศึกษาการตัดสินใจซื้อของสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมความงามในกลุ่มลูกค้าผู้หญิงที่ซื้อสินค้าออนไลน์กรณีศึกษา Central Online พบว่า ด้านพฤติกรรมการตลาด 5A ด้านรู้จักผลิตภัณฑ์ (Aware) ด้านขึ้นขอผลิตภัณฑ์ (Appeal) ด้านการถามและตอบ (Ask) และด้านการสนับสนุน (Advocate) มีความสัมพันธ์กับการซื้อสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของวิราภรณ์ วิฑูรย์พิศาลศิลป์ (2564) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตลาดที่ส่งผลต่อความผูกพันของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มที่ป็อปออนไลน์ พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมการตลาด (5A) ด้านการสนับสนุน ด้านการตัดสินใจ ด้านการขึ้นขอ และด้านการรู้จัก ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อแพลตฟอร์มที่ป็อปออนไลน์ โดยด้านการสนับสนุนส่งผลต่อความผูกพันมากที่สุด

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน (วัตถุประสงค์ 2) พบว่า ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีเพศมีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงช้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศหญิงมีการตัดสินใจเลือกซื้อได้รวดเร็วกว่า โดยพิจารณาจากราคาและประโยชน์การใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจตนา ชิวเจริญกุล (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีทัศนคติของส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา (Pre) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิริณา หิรัญธนากร (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตลาด 5A และการรับรู้คุณภาพการบริการในการใช้บริการจัดส่งอาหารผ่านโมบายแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการ

ตัดสินใจใช้บริการซ้ำและแนะนำบอกต่อที่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การตลาด 5A ด้านการรู้จักธุรกิจบริการจัดส่งอาหาร ด้านความสนใจที่เกิดขึ้นจะค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม ด้านปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจลงมือเริ่มใช้บริการ ด้านการรู้จักธุรกิจบริการจัดส่งอาหารที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นความคุ้มค่าในการใช้บริการที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนารณ์ ธนาคุณ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Tik Tok ของผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน Application TikTok ของผู้บริโภคในประเทศไทยนอกจากนี้ ยังพบว่าส่วนผสมทางการตลาดบริการทุกด้านส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Tik Tok ของผู้บริโภคในประเทศไทย เครื่องประดับเพชร ต่างกัน ผู้โดยงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญนันท์ โคตรโสหา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับแหวนเพชรของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับแหวนเพชรแตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 ควรเพิ่มการสร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางที่น่าเชื่อถือ แนะนำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเน้นการใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลและเชื่อถือได้ เช่น การร่วมมือกับบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือการใช้สื่อมวลชนที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก เพื่อสร้างการรับรู้ถึงสินค้าหรือบริการในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรเพิ่มการใช้เทคโนโลยีในการตลาดผ่าน แพลตฟอร์มออนไลน์ยอดนิยมของจีน เช่น Douyin (TikTok จีน), Xiaohongshu (RED) และ WeChat Official Account เพื่อทำการตลาดช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มโอกาสในการขาย และทำให้ทางแก่งช้างเป็นที่นิยมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษานักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะได้ข้อมูลในภาพรวม ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรจะศึกษาเฉพาะกลุ่มมากยิ่งขึ้น เช่น เขตปริมณฑล หรือ กลุ่ม Generation ต่างๆ ที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย รวมถึงนักท่องเที่ยวเชื้อชาติอื่นๆ

2.2 ควรทำการศึกษาด้วยวิธีอื่นๆ นอกจากแบบสอบถาม เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกและสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาและปรับปรุงให้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวหญิง ตัดสินใจซื้อกางเกงขางได้เร็วกว่าเพศชาย เนื่องจากพิจารณาจาก ราคา ประโยชน์การใช้งาน และความสวยงาม อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากโซเชียลมีเดียและมีแนวโน้มซื้อหลายตัวเพื่อใช้เองและเป็นของฝาก กางเกงขางได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวจีนเพราะเป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ของไทย สวมใส่สบาย ราคาไม่แพง และสามารถพบเห็นได้จากช่องทางต่างๆ เช่น โซเชียลมีเดีย ทีวีออนไลน์ และแหล่งท่องเที่ยวไทย สรุปได้ว่า การตัดสินใจเลือกซื้อกางเกงขางของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย การสร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชนที่มีผู้ติดตาม แพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีในการตลาด ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน การเพิ่มโอกาสในการขาย เพิ่มนิยมมากขึ้น เนื่องจากกางเกงขางเป็นสินค้ายอดนิยมของนักท่องเที่ยวจีนที่มาเยือนไทยและเป็นสินค้าสัญลักษณ์ของประเทศไทยที่มีความเป็นเอกลักษณ์จะช่วยให้กางเกงขางกลายเป็นสินค้ายอดนิยมของนักท่องเที่ยวจีนมากขึ้น และเพิ่มยอดขายได้อย่างมีประสิทธิภาพดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กขวรรณ เวชชพิทักษ์. (2562). *กลยุทธ์การตลาด 5A และการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภค*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ม.ค. - ธ.ค. ปี 2566 (เบื้องต้น)* (International Tourist Arrivals to Thailand Jan - Dec 2023). เข้าถึงได้จาก <https://www.mots.go.th/news/category/706>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2567). *ต่างชาติเที่ยวไทยไตรมาส 1/2567 สะสม 9.4 ล้านคน จีน รั้งอันดับ 1*. กรุงเทพธุรกิจ. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1120555>.
- ภิรดา หิรัญนาคร. (2563). *กลยุทธ์การตลาด 5A และการรับรู้คุณภาพการบริการในการใช้บริการจัดส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจตนา ชิวเจริญกุล. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์กันแดดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) : กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.
- ธัญนันท์ โคตรโสภณ. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องประดับแหวนเพชรของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พัสพล เณิมบงกช. (2564). *การตัดสินใจซื้อของสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์เสริมความงามในกลุ่มลูกค้าผู้หญิงที่ซื้อสินค้าออนไลน์กรณีศึกษา Central Online*. (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตนารณ ธนาคุณ. (2564). *ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Tik Tok ของผู้บริโภคในประเทศไทย*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิราภรณ์ วิฑูรย์พิศาลศิลป์. (2564). *กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อความผูกพันของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มทวิตออนไลน์*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed), New York: John Wiley and Sons.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological test*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- UNWTO. (2020). *UNWTO International tourism highlights, 2020 edition*. United Nations World Tourism Organization. Retrieved form <https://shorturl.asia/jFowd>
- Vogue. (2024). *VOGUE*. Retrieved from <https://shorturl.asia/95zwH>

แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ*

Guidelines for the Development of tax Collection of Local Administrative Organizations in Chaiyaphum Province

สมปอง สุวรรณภูมา

Sompong Suwannaphuma

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sompongs9198@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.33)
2. หลักอำนาจความสะดวก (X_4) หลักความประหยัด (X_3) และหลักความเป็นธรรม (X_1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีอิทธิพลร่วมกันร้อยละ 98.9

*ได้รับบทความ: 8 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 27 เมษายน 2568

Received: April 8, 2025; Revised: April 23, 2025; Accepted: April 27, 2025

3. มีแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยเน้นองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ 1) ความเป็นธรรม 2) มีการวางระบบที่แน่นอน 3) เน้นการจัดเก็บที่ประหยัด 4) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บ 5) มีการรอบการเพิ่มรายได้ที่ชัดเจน 6) มีความยืดหยุ่นให้องค์กรปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา; การพัฒนาการจัดเก็บภาษี; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of tax collection development of local administrative organizations in Chaiyaphum Province, 2) study the factors affecting to the development of tax collection of local administrative organizations in Chaiyaphum Province, and 3) study the guidelines for the development of tax collection of local administrative organizations in Chaiyaphum Province. This research was mixed methods. The sample consisted of 400 people in Chaiyaphum Province using stratified random sampling and 20 key informants. The research instruments were questionnaires and interview forms. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression coefficient.

The research results found that:

1. The level of tax collection development of local administrative organizations in Chaiyaphum Province was at a moderate level ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = .33).
2. The principle of convenience (X_4), economy (X_3), and fairness (X_1) were factors that influence the development of tax collection of local administrative organizations in Chaiyaphum Province, with a combined influence of 98.9 percent.
3. There were guidelines for the development of tax collection of local administrative organizations in Chaiyaphum Province. It focuses on 6 important elements: 1) fairness, 2) having a clear system, 3) emphasizing economical storage, 4) having convenient storage facilities, 5) having a clear framework for increasing income, and 6) having flexibility to allow the organization to adapt effectively and sustainably.

Keywords: Factors Affecting Development; Tax Collection Development; Local Government Organizations

1. บทนำ

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางอำนาจอธิปไตยทั้งในเชิงการบริหารและการมีส่วนร่วมตามหลักการประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นกรอบกำกับ โดยในหมวดที่ 14 ของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ได้บัญญัติให้รัฐดำเนินการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานในระดับพื้นที่ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง ตลอดจนพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึงและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจคือการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงาน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ โดยมีรัฐบาลกลางทำหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะในประเด็นที่จำเป็น ภายใต้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้รัฐยังมีหน้าที่จัดสรรรายได้ให้สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละองค์กรเพื่อรองรับการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ (วุฒิสาร ตันไชย, 2559) การศึกษาปัญหาการจัดเก็บภาษีในจังหวัดชัยภูมิ จึงมีความสำคัญ เนื่องจากรายได้จากภาษีเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่น หากสามารถวิเคราะห์อุปสรรคและเสนอแนวทางที่เหมาะสม จะเอื้อต่อการปรับปรุงกลไกด้านรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ วุฒิสาร ตันไชย (2563) ระบุว่า ภาษีท้องถิ่นเป็นแหล่งทุนที่สามารถนำไปใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบจราจร น้ำประปา และการจัดการขยะ หากขาดแหล่งรายได้ที่มั่นคง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางและไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิจะดำเนินการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย และภาษีบำรุงท้องที่อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงประสบข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพในการจัดเก็บ โดยข้อมูลในปี 2564 พบว่า มีจำนวนผู้ค้างชำระภาษีในระดับสูง ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่สอดคล้องระหว่างแหล่งรายได้ของประชาชนกับระบบการจัดเก็บภาษี รวมถึงการขาดแรงจูงใจและความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งเป็นปัญหาสะสมที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถในการจัดหารายได้ขององค์กรท้องถิ่น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษากระบวนการและแนวทางการพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อเสริมสร้างกลไกการจัดเก็บรายได้ที่มีประสิทธิภาพ ลดปัญหาความล่าช้าและข้อบกพร่องในการดำเนินงาน และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางแก่พื้นที่อื่นที่มีลักษณะปัญหาใกล้เคียงกันได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยนับตามจำนวนครัวเรือน ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 406,943 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) และดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการจับสลากเพื่อเลือกอำเภอในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 8 อำเภอ เพื่อเป็นตัวแทนพื้นที่การศึกษา 2) การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จากอำเภอที่ได้เลือกไว้ ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสองระดับพื้นที่ ได้แก่ ระดับเทศบาล และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละระดับพื้นที่จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 50 คนต่ออำเภอ และ 3) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทำการคัดเลือกตัวแทนครัวเรือนจากพื้นที่ที่กำหนด โดยเลือกจากผู้ที่จะสะดวกในการให้ข้อมูล และยินดีตอบแบบสอบถามตามจุดที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ โดยเริ่มตั้งแต่การติดต่อประสานงาน การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล การคืนข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการนำข้อมูลวิเคราะห์ และในส่วนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเริ่มจากการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ การตรวจสอบความเที่ยง แล้วดำเนินการประสานงานและขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลและการนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้

สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment correlation) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด ชัยภูมิ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวม ทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.33) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.37 2) ด้านบริการสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.17 และด้านประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

การพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบริการสาธารณะ	3.07	.17	ปานกลาง
2. ด้านประสิทธิผล	3.01	.69	ปานกลาง
3. ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้	3.11	.37	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.13	.33	ปานกลาง

2. ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักความยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.45 และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักความแน่นอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.33 ด้านหลักความประหยัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.21) ด้านหลักความเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 0.37) ด้านหลักอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.73)

และด้านหลักทำรายได้ดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักความเป็นธรรม	3.06	0.37	ปานกลาง
2. ด้านหลักความแน่นอน	3.13	0.33	ปานกลาง
3. ด้านหลักความประหยัด	3.11	0.21	ปานกลาง
4. ด้านหลักอำนาจความสะดวก	3.03	0.73	ปานกลาง
5. ด้านหลักทำรายได้ดี	2.89	0.45	ปานกลาง
6. ด้านหลักความยืดหยุ่น	3.89	0.45	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.04	.32	ปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า หลักอำนาจความสะดวก (X_4) หลักความประหยัด (X_3) และหลักความเป็นธรรม (X_1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีอิทธิพลร่วมกันร้อยละ 98.9 ส่วนหลักความยืดหยุ่น (X_6) หลักความแน่นอน (X_2) และหลักทำรายได้ดี (X_5) เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	T	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.885	.050	-	17.662	.000*	.786	.983
ด้านหลักความเป็นธรรม X_1	.041	.007	.036	5.977	.000*	.027	.054

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	T	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ด้านหลักความแน่นอน X_2	.005	.016	.003	.308	.758	-.027	.037
ด้านหลักความประหยัด X_3	.276	.009	.537	32.410	.000*	.259	.292
ด้านหลักอำนาจความ สะดวก X_4	.420	.012	.507	34.242	.000*	.396	.444
ด้านหลักทำรายได้ดี X_5	-.004	.003	-.008	-1.367	.172	-.010	.002
ด้านหลักความยืดหยุ่น X_6	.080	.018	.024	4.482	.470	.045	.115
SEest = $\pm$.03950							
R = .995; R^2 = .989; Adj. R^2 = .989; F = 7247.221; p-value = 0.01							

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกโดยอิงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีด้านบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1) ความเป็นธรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการ ช่วยสร้างความโปร่งใสและการยอมรับ พร้อมปลูกฝังจิตสำนึกความซื่อสัตย์แก่บุคลากรในระบบ 2) ความแน่นอน ควรมีการปรับโครงสร้างและกำหนดกรอบเวลาชำระภาษีที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและลดความคลาดเคลื่อน 3) ความประหยัด การจัดสรรภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร 4) ความสะดวก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเอื้อให้การเข้าถึงบริการง่ายขึ้น ทั้งในมิติของประชาชนและเจ้าหน้าที่ 5) การเพิ่มรายได้ การตั้งเป้าหมายรายได้อย่างเป็นระบบ ควบคุมการออกแบบตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับบริบท 6) ความยืดหยุ่น การเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงนโยบายและสถานการณ์ ช่วยให้องค์กรปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิ ได้พยายามที่จะผลักดันและพัฒนาระบบการจัดเก็บให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่อาจเป็นเพราะรูปแบบ วิธีการจัดเก็บนั้น ยังคงเป็นรูปแบบเดิม เช่น การติดป้ายกำหนดการชำระภาษี การวางกรอบระยะเวลาการชำระ แล้วให้ประชาชนเข้ามาติดต่อในการชำระด้วยตนเอง จึงอาจทำให้ประชาชนยังเห็นว่าการให้บริการด้านการจัดเก็บยังไม่เป็นที่ทั่วไปและยังไม่ประสิทธิผลต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ประชาชนจึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของพรรณนภา จินะสอน และคณะ (2567, หน้า 37-46) ที่ได้ทำการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการให้บริการการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยพบว่า หลักอำนาจความสะดวก (X_4) หลักความประหยัด (X_3) และหลักความเป็นธรรม (X_1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีอิทธิพลร่วมกันร้อยละ 98.9 ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความเหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ช่วยประหยัดเงินและเวลาให้กับประชาชน และที่สำคัญก็คือ การจัดเก็บภาษีต้องมีความเป็นธรรมสำหรับประชาชนทุกคน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยเพชร ลิสนิ (2557, หน้า 79-89) ที่ทำการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมอื่น คือ การประชาสัมพันธ์, เทคโนโลยีสารสนเทศ และวิธีการจัดเก็บภาษีอากร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

3. ผลการวิจัยพบว่า ในการวิจัยครั้งนี้ มีแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การพัฒนาการจัดเก็บภาษี ต้องมีความเป็นธรรมเป็นที่ตั้งโดยได้รับการยอมรับจากประชาชน มีการกำหนดกรอบการเก็บภาษีที่แน่นอนและเข้าใจง่าย มีการดำเนินการมุ่งเน้นความประหยัด ลดความซับซ้อนและความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร มีการดำเนินการโดยใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก และสามารถเพิ่มรายได้ให้กับรัฐ ตลอดจนถึงการดำเนินการที่ยึดหยุ่นสอดคล้องกับนโยบายและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังยืน ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเน้นความเป็นธรรม ความโปร่งใส การใช้เทคโนโลยี และการปรับตัวตามบริบท เพื่อสร้างความเชื่อมั่น

และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร ธนศิลป์พิชิต และคณะ (2565, หน้า 21-32) ที่พบว่า การจัดเก็บภาษีต้องมุ่งเน้นความเป็นธรรมและการยอมรับจากประชาชน ในการจัดเก็บภาษี สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิรัตน์ เหล่าคมพญาจารย์ และจุลจิรา จันทะมุงคุณ (2563, หน้า 235-249) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิในบริบทของไทยแลนด์ 4.0 มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี การกำหนดกรอบการเก็บภาษีที่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมของประชาชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ แสงเนวก และคณะ (2565, หน้า 83-97) ที่พบว่า การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมุ่งเน้นความประหยัด ลดความซับซ้อน และการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน

1.2 ควรสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติหรือให้ความสำคัญกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

1.3 ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์และวางแผนปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้แผนงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ และสามารถนำไปดำเนินการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ด้านบริการสาธารณะ ควรส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดเก็บภาษี โดยการจัดทำแผนแม่บทที่มีความชัดเจนในเชิงสัญลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและสามารถนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านประสิทธิผล ควรสนับสนุนให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และประชาชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด โดยเน้นการเอาใจใส่และการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 ด้านการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ ควรศึกษารวบรวมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างรอบด้าน โดยมีความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การวางแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรเน้นการศึกษาในลักษณะการมีส่วนร่วมจากชุมชน ทั้งในเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ โดยกำหนดพื้นที่ในการวิจัยให้ครอบคลุมกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างละเอียด และนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

3.2 สำหรับงานวิจัยในอนาคต หลังจากได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและชุมชนในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิแล้วนั้น ควรขยายขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งด้านพื้นที่การวิจัย ขนาดประชากรตัวอย่าง และประชากรเป้าหมาย ให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องในระยะยาว

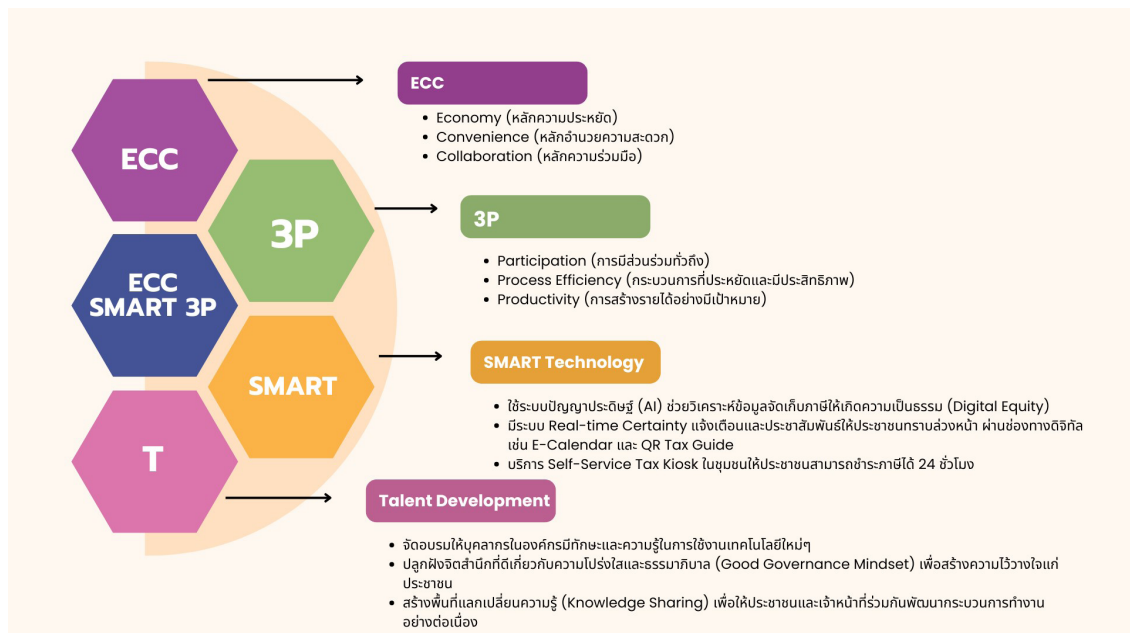
7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใส การประหยัดทรัพยากร ความสะดวกในการเข้าถึงบริการผ่านเทคโนโลยี และการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชัยภูมิ ตามภาพองค์ความรู้ใหม่ ECC SMART 3P Model ได้ดังต่อไปนี้

1. มีหลักการในการพัฒนาการจัดเก็บภาษี โดยยึดหลัก ECC ได้แก่ 1) Economy (หลักความประหยัด) 2) Convenience (หลักอำนวยความสะดวก) และ 3) Collaboration (หลักความร่วมมือ)
2. พัฒนาระบบงานในการจัดเก็บภาษี โดยยึดหลัก 3P ได้แก่ 1) Participation (การมีส่วนร่วมทั่วถึง) 2) Process Efficiency (มีกระบวนการที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพ) และ 3) Productivity (สามารถสร้างรายได้ตามเป้าหมาย)
3. มีวิธีการส่งเสริมให้เกิดการก้าวหน้าในการจัดเก็บภาษี โดยใช้ SMART Technology คือ 1) ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลจัดเก็บภาษีให้เกิดความเป็นธรรม (Digital Equity) 2) มีระบบ Real-time Certainty แจ้งเตือนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า ผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น E-Calendar และ QR Tax Guide และ 3) บริการ Self-Service Tax Kiosk ในชุมชนให้ประชาชนสามารถชำระภาษีได้ 24 ชั่วโมง
4. มีวิธีการดำเนินการพัฒนาการจัดเก็บภาษี ด้วยการพัฒนาที่ท้าทาย (Talent Development) คือ 1) จัดอบรมให้บุคลากรในองค์กรมีทักษะและความรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ๆ 2) ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับความโปร่งใสและธรรมาภิบาล (Good Governance Mindset) เพื่อสร้างความไว้วางใจแก่ประชาชน และ 3) สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ร่วมกันพัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ECC SMART 3P Model จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการบูรณาการประเด็นสำคัญทั้ง 3 ด้าน (บริการสาธารณะ ประสิทธิภาพ และการจัดเก็บรายได้ภาษี) เข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบ โดยมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างความประหยัด การอำนวยความสะดวก และการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการที่ชาญฉลาด มีเป้าหมายชัดเจน และทันสมัยสอดคล้องกับบริบทยุคดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ยกระดับการบริหารจัดการ สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากประชาชน และนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- อิทธิรัตน์ เหล่าคมพญาจารย์ และจุลจิรา จันทะมุงคุณ. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษาของค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(1), 235-249.
- พรรณนภา จินะสอน, อีรภัทร กิจจารักษ์, สุภชัย ตริทศ และอรุณ สนใจ. (2567). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการการจัดเก็บรายได้ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 4(1), 37-46. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jclmd_psr/article/view/271376/183865

- วุฒิสาร ตันไชย. (2559). *รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สร้อยเพชร ลิสนิ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี: กรณีศึกษา สำนักงานสรรพากร ภาค 6. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 20(2), 79-89.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *การสำรวจประชากรและเคหะ พ.ศ. 2564*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nso.go.th>
- สุนทร ธนศิลป์พิชิต, วินัย ภูมิสุข, ไพฑูรย์ มาเมือง และจิตติยาพร ไชยวิมลสิริ. (2565). การสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนต่อการจัดเก็บภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 5(2), 21-32. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcr/article/view/256451/173148>
- อาทิตย์ แสงเฉวก, บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, วีรณัฐ พรหมจักร และวิระยา พิมพ์พันธ์. (2565). การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 5(2), 83-97. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSSMBU/article/view/261194/178274>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*

The Curriculum Evaluation on Master Degree of Education in
Curriculum and Instrution, Faculty of Bangkokthonburi University

นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์

Nantawat Pattaragorranan

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: drnantawat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบท (Context evaluation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) 4) ด้านผลผลิต (Product evaluation) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 3 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 6 คน นักศึกษา จำนวน 6 คน บัณฑิต จำนวน 29 คน และ ผู้อำนวยการหลักสูตร จำนวน 1 คน รวมกลุ่มประชากร ที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 45 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพแวดล้อมรอบครั้วและชุมชนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ งบประมาณ และโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือ

*ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 24 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 27 เมษายน 2568

ส่งเสริมหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; คณะศึกษาศาสตร์; มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

This research aimed to evaluate the Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, in 4 aspects: 1) Context evaluation, 2) Input evaluation, 3) Process evaluation, and 4) Product evaluation. This is a quantitative research, The population consisted of 3 curriculum managers, 6 lecturers, 6 students, 29 graduates, and 1 curriculum director, totaling 45 people. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research results found that:

1. The results of the context evaluation found that overall, the respondents had opinions on the curriculum's vision, curriculum's vision, curriculum's objectives, and family and community environment at a high level. When considering each group of respondents, it was found that students had the highest opinions, while the curriculum's managers The lecturers, graduate students, and program directors had high opinions.

2. The results of the evaluation of input factors found that overall, the respondents had high opinions about personnel, media, materials/equipment, learning resources,

buildings, budgets, and projects/activities supporting or promoting the program. When considering each group of respondents, the person in charge of the program had the highest opinions, while the lecturers, graduate students, and program directors had high opinions.

3. The results of the evaluation of the process found that overall, the respondents had high opinions about the program administration, organizing learning experiences, and organizing student-centered teaching and learning, and the measurement and evaluation process. When considering each group of respondents, the person in charge of the program had the highest opinions, while the lecturers, graduate students, and program directors had high opinions.

4. The results of the evaluation of outputs found that overall, the respondents had high opinions about the characteristics of learners according to the goals and targets of student development. When considering each group of respondents, the person in charge of the program had the highest opinions, while the lecturers, graduate students, and program directors had high opinions.

Keywords: Program Evaluation; Faculty of Education; Bangkokthonburi University

1. บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง เทคโนโลยีสมัยใหม่ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรที่รอบคอบและครอบคลุมหลายประเด็น โดยเฉพาะสถาบันการผลิตบุคลากรทางด้านการศึกษาต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านหลักสูตรและการสอน หรือสร้างองค์ความรู้โดยใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอนผสมผสานและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาครู อาจารย์ ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านสังคม ก่อให้เกิดโอกาสใหม่ๆ จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรในเชิงรุก มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามความก้าวหน้าของวิทยาการด้านวิชาการและ

เทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา โดยการผลิตบุคลากรทางการศึกษา ทั้งครูและสถานศึกษา รวมทั้งนักวิชาการด้านการศึกษามีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทันที และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาตนเองให้เข้ากับลักษณะงานทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ สอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2563 เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 รวมถึงความเข้าใจถึงผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยต้องปฏิบัติตามอย่างทุ่มเทมุ่งมั่นมีคุณธรรม ตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่ว่า “ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้นำทางสังคม มีความรู้ควบคู่คุณธรรม สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ภายใต้ปรัชญาสร้างปัญญา พัฒนาคน ผักฝันคุณธรรม”

อีกทั้งบริบทด้านการศึกษาของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญว่าการศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีกรอบวิสัยทัศน์ ที่สำคัญ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องมีความสอดคล้องกับบริบทภายในดังกล่าวข้างต้น

การพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2571) ที่มีจุดเน้น ในเรื่องการเพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ และการเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับความสามารถ และคุณภาพชีวิตของประชาชน เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน ทั้งในระดับ ท้องถิ่น และชุมชน ดังนั้น การบริหารจัดการด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสนองตอบต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะสถาบันการผลิตบุคลากรทางการศึกษาต้องเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านหลักสูตรและการสอน หรือสร้างองค์ความรู้โดยการใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอน ผสมผสานและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาครู อาจารย์ ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ

ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบจากสถานการณ์ บริบทภายนอกประเทศ บริบทภายในประเทศ และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงส่งผลให้ต้องพัฒนาหลักสูตรในเชิงรุกที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ครอบคลุมสาระและสมรรถนะที่ครูสภา กำหนดและมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความก้าวหน้าของวิทยาการด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่ จำเป็นในการจัดการศึกษา โดยการผลิตบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์ นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ รวมถึงนักการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ทันที และมีศักยภาพสูงในการ พัฒนาตนเองให้เข้ากับลักษณะงานทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงความเข้าใจถึงผลกระทบทางการ เมือง เศรษฐกิจ สังคม นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยต้องปฏิบัติตนอย่างทุ่มเทมุ่งมั่นมีคุณธรรม มีหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีผลกระทบจากสถานการณ์หรือการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อพันธกิจของ มหาวิทยาลัยที่มุ่ง ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ พร้อมด้วยคุณธรรม และจิตสำนึกที่ดีงาม ในสาขา ที่ต้องการของประเทศ วิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมในแต่ละวิชาที่ดำเนินการสอน ตามความพร้อม และ ให้บริการวิชาการในด้านที่มีความพร้อมและเชี่ยวชาญแก่สังคม และแนวนโยบายที่ต้องการให้โอกาส บุคคลเข้าถึงบริการการศึกษาในขั้นสูงหรือบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย และส่งเสริมการวิจัยให้กว้าง ขว้างขึ้น การมีหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จึงถือว่าเป็นการผลิต บัณฑิตที่มีคุณภาพ ที่สอดคล้องกับพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564 ตลอดจนเห็นควรส่งเสริมผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรจากหลายฝ่ายให้มีความรู้ ความเข้าใจรูปแบบและการประเมินหลักสูตร ที่ถูกต้อง เพื่อสามารถตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับนักศึกษาและจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของคณะกรรมการ ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2564 ได้ให้ข้อเสนอแนะ ว่าหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย กรุงเทพธนบุรี ควรระบุข้อมูลสารสนเทศในรายงานประเมินตนเองของปีต่อไปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการนำ ข้อมูลพื้นฐานภายใต้บริบทของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอย่างครบถ้วน ที่ระบุการกำหนดเป้าหมาย และจุดเน้นในการพัฒนานักศึกษา พัฒนาคณาจารย์ และพัฒนาการบริหารจัดการเป็นค่าทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เสนอข้อมูลสรุปของการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3-5 ปี แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ที่ระบุโครงการ กิจกรรม วิธีการ และกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจนของการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการ ต่างๆ มีการนำข้อมูลสรุปพัฒนาการของนักศึกษาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปี ที่มีข้อเสนอแนะในการ พัฒนาคุณภาพตามองค์ประกอบของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร องค์ประกอบ

ที่ 1 การกำกับติดตามให้เป็นไปตามมาตรฐาน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษาและบัณฑิต องค์ประกอบที่ 4 อาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน และองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้หลักการประเมินหลักสูตร รูปแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบ 4 ด้านได้แก่ ด้านบริบท (Context evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) และด้านผลผลิต (Product evaluation)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบริบท (Context evaluation) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) ด้านกระบวนการ (Process evaluation) 4) ด้านผลผลิต (Product evaluation)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

1. ประชากร ได้แก่ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 3 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 6 คน นักศึกษา จำนวน 6 คน บัณฑิต จำนวน 29 คน และผู้อำนวยการหลักสูตร จำนวน 1 คน รวมกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 45 คน

2. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) แบบสอบถามผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 3 ชุด 2) แบบสอบถามอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 6 ชุด 3) แบบสอบถามนักศึกษา จำนวน 6 ชุด 4) แบบสอบถามบัณฑิตจำนวน 29 ชุด 5) แบบสอบถามผู้อำนวยการหลักสูตร จำนวน 1 ชุด มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา เพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา 3) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบของการประเมินทั้ง 4 ด้านด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามดังนี้ 1) จำนวนแบบสอบถามส่งถึง ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 3 ชุด 2) จำนวนแบบสอบถามส่งถึง อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 6 ชุด 3) จำนวนแบบสอบถามส่งถึง นักศึกษา จำนวน 6 ชุด 4) จำนวนแบบสอบถามส่งถึง บัณฑิตจำนวน 29 ชุด 5) จำนวนแบบสอบถามส่งถึง ผู้อำนวยการหลักสูตร จำนวน 1 ชุด โดยทำ

หนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรีในการทำเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเมื่อได้รับการอนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพแวดล้อมครอบคลุมและชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.35$, $S.D. = 0.19$) เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $S.D. = 0.31$) ในขณะที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร บัณฑิตและผู้อำนวยการหลักสูตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48$, $S.D. = 0.15$, $\mu = 4.27$, $S.D. = 0.31$, $\mu = 4.13$, $S.D. = 0.12$ และ $\mu = 4.18$, $S.D. = 0.43$)

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ งบประมาณ และโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตรอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.46$, $S.D. = 0.10$) เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$, $S.D. = 0.39$) ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.44$, $S.D. = 0.55$, $\mu = 4.45$, $S.D. = 0.37$, $\mu = 4.42$, $S.D. = 0.19$ และ $\mu = 4.38$, $S.D. = 0.58$)

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.29$, $S.D. = 0.21$) เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.56$, $S.D. = 0.25$, $\mu = 4.44$, $S.D. = 0.01$, $\mu = 4.10$, $S.D. = 0.13$, $\mu = 4.28$, $S.D. = 0.02$ และ $\mu = 4.09$, $S.D. = 0.31$)

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.25$, $S.D. = 0.21$) เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.58$, S.D. = 0.39, $\mu = 4.27$, S.D. = 0.50, $\mu = 4.19$, S.D. = 0.36, $\mu = 4.21$, S.D. = 0.38 และ $\mu = 4.00$, S.D. = 0.00)

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพแวดล้อมครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับ มาก อาจเนื่องมาจากวิสัยทัศน์ของหลักสูตร กำหนดจากข้อมูลสารสนเทศของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี รวมทั้งมาจากความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต ผู้อำนวยการหลักสูตรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ มีความสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน สอดคล้องกับธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี แสดงเป้าหมาย ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมองภาพได้ชัดเจน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ความต้องการของชุมชน และสังคม ครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างชัดเจน ทั้งวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลได้จริง สอดคล้องกับชลิดา ลิ่นจี และคณะ (2563, หน้า 156-165) กล่าวว่า วิสัยทัศน์องค์กรที่ดีควรมีลักษณะเป็นเรื่องจริง เชื่อถือได้ มีความชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีความเหมาะสม มีพลังท้าทาย และกระตุ้นให้ทุกคนในองค์กรมีความมุ่งมั่นที่จะทำร่วมกัน อันจะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับเชษฐ ศิริสวัสดิ์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ.2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ ของสตัฟเฟิลบีม ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตร วิสัยทัศน์ และพันธกิจมีความชัดเจน สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ สภาวะปัจจุบัน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ งบประมาณ และโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตรอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับภาคิน อังศุณิศ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง: การประเมินหลักสูตรรายวิชาหลักสถิติ (02-311-112) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ร้อยละ 100 มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี มีผลงานวิจัยน้อย ด้านจุดมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร พบว่า มีการเขียนจุดมุ่งหมายใช้ภาษาที่ชัดเจนและมีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ด้านวิธีสอน ผู้สอน ผู้เรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราและสถานที่เรียน

พบว่า วิธีสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีบรรยาย ยกตัวอย่างประกอบและมีการใช้คอมพิวเตอร์ (package Program) ประกอบการสอน ด้านดำเนินการเรียนการสอน พบว่า มีการดำเนินการสอนโดยเน้นวิธีบรรยาย อภิปราย และสาธิตเพื่อแสดงตัวอย่างในกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล พบว่า มีการทดสอบหลายรูปแบบทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา พบว่า มีทักษะทางด้านการวิเคราะห์และประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาทั้งบทเรียนและงานวิจัยเป็นอย่างดี

ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มี สอดคล้องกับสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, หน้า 36 -37) กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่ และเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร และมีการติดตาม ดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบต่อเนื่องและครบวงจร แล้วนำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก เนื่องจากหลักสูตรมีการวางแผน กำหนด ออกแบบ สร้าง และใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน เป็นไปตามวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับพันธกิจ มินา และคณะ (2561, หน้า 24-36) ได้ทำการศึกษา เรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า มิติสิ่งสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ผ่านการประเมินในตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมในชั้นเรียน แต่ไม่ผ่านการประเมินตัวบ่งชี้ความเหมาะสมของโครงสร้างและหน่วยกิตของหลักสูตร ด้านการจัดชั้นเรียนและตารางสอน ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการงบประมาณ มิติการบริหารจัดการหลักสูตรผ่านการประเมินเกือบทุกรายการยกเว้น ด้านบทบาทของครูและการทำงานโครงการเพื่อการบริการชุมชนไม่ผ่านการประเมิน มิติคุณภาพของบัณฑิตผ่านการประเมินในด้านความรู้ในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบในการทำงาน ความสามารถด้านเทคโนโลยี ส่วนด้านทักษะตัวเลข การใช้ภาษาอังกฤษไม่ผ่านการประเมิน ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร คือ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรปรับปรุงเรื่องการเปิดรายวิชาไม่ให้ซ้ำซ้อน บริหารการจัดตารางเรียนให้เหมาะสม ร่วมกันสร้างกฎกติกาของการเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน ให้งานหน่วยงานภายนอกสถานประกอบการหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งพบว่าผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตร นักศึกษา บัณฑิต และผู้อำนวยการหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการวิเคราะห์นักศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลมาออกแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครเท่านั้นและเป็นการศึกษาในบริบทของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครเท่านั้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น ดังนี้ ได้แก่ 1) ควรมีการประเมินหลักสูตรด้านการนำไปใช้ การประเมินด้านอรรถประโยชน์ 2) ควรทำการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาอื่นๆ ต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการประเมิน CIPP Model ซึ่งเป็นแนวคิดมาจาก Stufflebeam โดยแบ่งออก 4 ด้าน คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ดังนั้น ผลจากรูปแบบการประเมิน CIPP Model จึงมีความเป็นระบบ และให้ข้อมูลได้หลากหลายและเพียงพอที่จะช่วยให้ผู้ประเมินหลักสูตรมีข้อมูล เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 การเรียนการสอนหลักสูตรที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดมีรูปแบบการประเมินต่างๆ ที่พัฒนามาจากรูปแบบการประเมิน CIPP Model การวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการประเมิน ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 3 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 6 คน นักศึกษา จำนวน 6 คน บัณฑิต จำนวน 29 คน และผู้อำนวยการหลักสูตร จำนวน 1 คน รวมกลุ่มประชากร ที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินด้านบริบท พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตร วิสัยทัศน์ของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของ

หลักสูตร สภาพแวดล้อมครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากร สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ อาคาร สถานที่ งบประมาณ และโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนหรือส่งเสริมหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระบวนการวัด และประเมินผล อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชลิดา ลีนจี, สุภาพร บุญเอี่ยม และกนกมณี หอมแก้ว. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์องค์กรและประสิทธิภาพการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทมหาชนจำกัด. *วารสารรัชภาคย์*, 14(37), 156-165.
- เชษฐ ศิริสวัสดิ์. (2564). รายงานการประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ. 2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ธนภัทร มีนา, สุนทรา โตบัว และวรัทยา ธรรมกิตติภพ. (2561). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2555) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธัญบุรี*, 12(27), 24-36. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/110407/86578>
- ภาคิน อังศุณิศ และสยาม กลางกุลเสน. (2563). *การประเมินหลักสูตรรายวิชาสถิติ (02-311-112) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จ: กรณีศึกษา
สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*
Educational Administration of Phrapariyattidhamma School on
Pali Section to Successful: Case Study of Wat Molilokayaram
School, Bangkokyai District, Bangkok

พระมหาอภิชัย มหาบุญโญ (ลัมภูทิ)

Phramaha Apichai Mahapunyo (Samrid)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ven.apichai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จ เนื่องจากภาษาบาลีมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นภาษาที่บันทึกหลักธรรมทางศาสนา มาอย่างยาวนาน และเป็นภาษาที่ใช้จารึกพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นตัวแทนของพระศาสนาสำหรับให้พระ พุทธศาสนิกชนได้ศึกษา การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะ ทำให้เกิดความมั่นคงของพระพุทธศาสนา จึงนำเสนอแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก บาลี โดยศึกษาจากสำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามซึ่งเป็นสำนักเรียนที่มีนักเรียนสอบผ่านเป็นจำนวนมาก ที่สุดเป็นความสำเร็จในระดับประเทศเพื่อเป็นแนวทางให้สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาอื่นได้นำไป ประยุกต์ใช้ ได้แก่ สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาต้องมีหลักสูตรการสอนให้ครบถ้วนโดยใช้หลักสูตร บาลีสนามหลวงมีการสรรหาครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านภาษาบาลี ใช้รูปแบบการสอนที่ เน้นการท่องจำผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ มีอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนพร้อมใช้งาน มีกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาบาลี จัดให้มีการวัดผลประเมินผล ตั้งแต่การสอนของครูผู้สอน การทดสอบ วัดผลของนักเรียน เพื่อวางแผนในการปรับปรุงและแก้ปัญหการเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการ ศึกษาของคณะสงฆ์ไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

*ได้รับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 15 มกราคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568

Received: November 3, 2024; Revised: January 15, 2025; Accepted: March 19, 2025

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี; สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม; ความสำเร็จ

Abstract

This academic article presents the management of Pali Dhamma education to success because Pali language is important for the propagation of Buddhism and is a language that has recorded Buddhist principles for a long time. It is the language used to record the Tripitaka as the Dhamma-Vinaya, which represents the Buddha for Buddhists to study. The management of Pali Dhamma education is very important to create the stability of Buddhism. The guidelines for managing Pali Dhamma education are presented by studying from Wat Molilokyaram School, which is the school with the highest number of students passing the exam, which is a success at the national level. This is to be a guideline for other schools or religious education centers to apply. That is schools or religious education centers must have a complete curriculum using the Sanam Luang Pali curriculum. There must be a selection of teachers who are knowledgeable and skilled in Pali language. The teaching style emphasizes memorization combined with modern techniques. There must be equipment for teaching and learning ready for use. There must be activities to promote learning Pali language. There must be assessment and evaluation, starting from the teaching of teachers and student assessment tests, in order to plan for improvement and solve learning problems. This will be beneficial to the management of education of the Thai Sangha both at present and in the future.

Keywords: Educational Administration of Phrapariyattidhamma School on Pali Section; Wat Molilokayaram School; Successful

1. บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาให้กับประเทศไทย พระพุทธศาสนาเป็นระบบความคิด คำสอน ความเชื่อ และการปฏิบัติที่เก่าแก่ได้มีพัฒนาการมาพร้อมๆ กับการพัฒนาความเป็นสังคมไทย (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2531) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาที่นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต และทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นการศึกษา คำว่า “สิกขา” แปลว่า “การศึกษา” สิกขา เป็นบาลี สันสกฤตเป็น ศึกษา เป็นไทยว่า ศึกษา สิกขาหรือศึกษา หลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาจึง

เรียกชื่ออย่างหนึ่งว่า “การศึกษา” วงจรของการศึกษาในพระพุทธศาสนาประกอบด้วยหลักปรีชาปฏิบัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ปรีชาคือการศึกษาล้ำเรียน การปฏิบัติลงมือทำ ปฏิเวธคือประจักษ์แจ้งผล การศึกษาคือ กระบวนการปรีชาปฏิบัติและปฏิบัติ และรวมกันแล้วผลคือปฏิเวธ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551) แนวคิดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาได้เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาของคณะสงฆ์รวมถึงปรัชญาทางการศึกษาของสังคมไทย คำว่าการศึกษา (Education) ได้ปรากฏตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้สรุปไว้ว่าการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม (กุลิสรา จิตรชนวนิช, 2561) การศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการของบุคคลและสังคม เป็นกระบวนการขัดเกลาให้แต่ละบุคคลมี พฤติกรรม และความคิดที่ยอมรับได้ตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อความมั่นคงและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมหรือเพื่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (Rogers, 2004) ดังกล่าวแล้วนั้น การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคล ชุมชน องค์กร และเป็นพื้นฐานสำคัญให้สังคมเกิดความสุข

ภาษาบาลีมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นภาษาที่บันทึกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน เป็นภาษาที่ใช้จารึกพระไตรปิฎกซึ่งเป็นพระธรรมวินัยซึ่งเป็นตัวแทนของพระศาสนาสำหรับให้พระพุทธศาสนิกชนได้ศึกษา การศึกษาบาลีจึงเป็นกุญแจสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ (สนามหลวงแผนกบาลี, 2548) ความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาภาษาบาลีคือ ความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา และการศึกษาแผนกบาลีนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา คณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามสถานการณ์ปัจจุบันจากการศึกษาของพระมหาวุฒินันท์ สุวฑฺฒโก และคณะ (2563) พบว่าสภาพการจัดการศึกษาเรียนรู้พระปริยัติธรรมแผนกบาลีของพระสงฆ์ไทยในด้านการบริหารจัดการยังขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การสอนยังเป็นการใช้ระบบพี่สอนน้อง ยังมีปัญหาอุปสรรคทั้งด้านการจัดการศึกษาพระบาลี การจัดการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศในการเรียน การศึกษาของพระมหาสุธรรม สุตโน (แก้วเคน) (2560) พบว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความเป็นเลิศของคณะสงฆ์ควรประกอบ 4 ประการ คือ ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของสถาบันสงฆ์ ความต้องการการศึกษาคณะสงฆ์ ความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน และประยุกต์ให้คนรุ่นใหม่ได้มองเห็นคุณค่า ความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังเป็นหัวใจและมีความสำคัญต่อการสืบทอดพระพุทธศาสนา การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไปได้

สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ โดยได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกองบาลีสนามหลวง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่คณะสงฆ์ใช้กันทั่วประเทศ แต่จะมีความแตกต่างจากสำนักเรียนทั่วไป คือ มีเทคนิคการวางแผนวิธีการสอนการถ่ายทอด ขั้นตอนการสอน การท่องจำ เวลาเรียน จำนวนรอบที่เรียนจบ เน้นให้จำเนื้อหาในหนังสือการอธิบายศัพท์ทางไวยากรณ์เพื่อใช้เป็นแบบในการแปลภาษาบาลี นอกจากนี้ การบริหารจัดการสำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามจะมีระเบียบที่ชัดเจน ทั้งผู้สอน ผู้เรียน ตลอดจนพบว่าการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน อาทิ พุนการศึกษา หรือการส่งเสริมต่อบรรยากาศการเรียนรู้ และในการสอนจะมีการจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว ส่งผลให้ได้รับรางวัลสำนักเรียนดีเด่น พ.ศ. 2562 (พระมหายอด อภิบุญโย (โสภะ), 2565) ถือได้ว่าเป็นสำนักเรียนที่การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ประสบความสำเร็จแห่งหนึ่ง ปัจจุบันสำนักเรียนต่างๆ ได้นำแนวทางการจัดการศึกษาของสำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามไปใช้เป็นต้นแบบกันอย่างแพร่หลาย

บทความเรื่อง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จ: กรณีศึกษาวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จะได้นำเสนอเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งหวังว่าบทความนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

ในเบื้องต้น ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของการศึกษา ตลอดจนการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านการศึกษาทั่วไปและการศึกษาวิชาชีพ เพื่อสร้างพลังงานทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการเผยแพร่และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในสังคม ทั้งนี้ในการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีความสุข จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพโดยเฉพาะจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาคนให้ได้อย่างยั่งยืน (กุลิศรา จิตรชญาวนิช, 2561) ตามความหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่าการศึกษามีความหมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2542) การศึกษาเป็นก

ระบวนการวิธีการใดๆ ที่ทำให้บุคคลเปลี่ยนไปในทางที่ดี เพื่อจะได้รับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ เพื่อความผาสุกของตนเองและสังคม หรือการศึกษาคือกระบวนการแห่งความเจริญงอกงาม (Education is growth) ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และศีลธรรมจรรยา การศึกษาไม่มีสิ้นสุดราบใดที่มีชีวิตก็ต้องมีการศึกษา (ชินนทร์ชัย อินทราภรณ์ และสุวิทย์ หิรัญยานนท์, 2542) ดังกล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านการศึกษาทั่วไปและการศึกษาวิชาชีพ เพื่อสร้างพลังงานทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการเผยแพร่และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานในสังคม การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและสามารถใช้ชีวิตในสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

พุทธปรัชญาการศึกษามีรากฐานมาจากคำว่า “Buddhistic Philosophy of Education” เป็นพื้นฐานจากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา (Buddhism) โดยได้รับแรงบันดาลใจจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพระพุทธเจ้า และเป็นรากฐานปรัชญาการศึกษาที่เน้นการเข้าใจถึง “ความจริง” และ “ความหมายของชีวิต” พระพุทธศาสนาเชื่อมั่นว่าการศึกษจะทำให้มนุษย์พัฒนาเป็นผู้ประเสริฐทั้ง 3 ด้านคือพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) การศึกษาในพุทธปรัชญามีลักษณะเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจความจริงและให้ความหมายของชีวิต โดยมุ่งหวังให้สอดคล้องกับความจริงและความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ในโลก โดยการศึกษาหรือไตรสิกขา เป็นการศึกษา 3 ด้าน ที่พัฒนาชีวิตไปพร้อมกันทั้งระบบ เป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมธรรมาศปฏิบัติทั้งหมด ประกอบด้วย (1) อธิศีลสิกขา หรืออาจกล่าวได้ว่า “ศีล” คือการฝึกอบรมในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และอาชีวะ (2) อธิจิตตสิกขา หรืออาจเรียกว่า “สมาธิ” คือการฝึกอบรมทางจิต การปลุกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต (3) อธิปัญญาสิกขา หรืออาจเรียกว่า “ปัญญา” คือการฝึกอบรมทางปัญญาให้เกิดความรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัย รู้จักคิดพิจารณา การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบ ความรู้เข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การเข้าถึงความจริง การนำความรู้มาใช้แก้ไขปัญหา และคิดการต่างๆ ในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) ทั้ง 3 ประการเป็นหลักการพื้นฐานของการศึกษาทางพระพุทธศาสนาทั้งหมด

จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้นำหลักเหตุและผลจากพระพุทธศาสนา มาวิเคราะห์และอธิบายความจริง โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต และการปฏิบัติตามหลักการของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับความจริง ศึกษาตามแนวพุทธให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อเข้าใจความดีและคุณค่าที่พึงปรารถนาในชีวิต และต้องทำตามหลักการพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดผลอย่างเหมาะสม พุทธปรัชญาการศึกษาเน้นที่การศึกษาเพื่อเข้าใจความจริงและความหมายของชีวิต และการปฏิบัติตามหลักการของพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและคุณค่าที่มีประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและสอดคล้องกับความจริงของโลกที่ร่วมสมัย

2. การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ยังมีการจัดการศึกษาในระดับสูงคือพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และกฎระเบียบคำสั่งและข้อบังคับของกรรมการมหาเถรสมาคม คณะสงฆ์กระทรวงศึกษาธิการ และกรรมการศาสนา การศึกษาปัจจุบัน มี 4 ประเภท ประกอบด้วย การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ และการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์คือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พระมหาธีรสุข ธมฺมสาโร (อุปไชย), 2554) ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 5 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้มีกฎกระทรวงโดยระบุการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ไทยว่า “โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด “สำนักศาสนศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และสำนักคณะจังหวัดตามที่มหาเถรสมาคมประกาศกำหนด นอกจากนี้แล้วข้อ 2 ได้ระบุไว้ว่า ให้สถาบันพระพุทธศาสนามีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณรในโรงเรียนสำนักศาสนศึกษา และสำนักเรียน (พระมหาธีรสุข ธมฺมสาโร (อุปไชย), 2554) แนวทางการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ปัจจุบันดำเนินไปตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นหน่วยงานดูแล

3. การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระมหากัสสปเถระ และพระมหาสาวก ได้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัย และรวบรวมคำสั่งสอน เพื่อไม่ให้ประเพณีไขว่ไขว้เขวไปจากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ จัดไว้เป็นหมวดหมู่ มี 3 หมวด รวมเรียกว่า พระไตรปิฎกมี 84,000 พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น หมวดพระสูตร เรียกว่า พระสุตตันตปิฎก มี 21,000 พระธรรมขันธ์ หมวดพระวินัย เรียกว่า พระวินัยปิฎก มี 21,000 พระธรรมขันธ์ และหมวดพระอภิธรรม เรียกว่า พระอภิธรรมปิฎก มี 42,000 พระธรรมขันธ์ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2535) พระสงฆ์สาวกสมัยนั้น ก็ศึกษาท่องจำกันด้วยปากเป็นคณะๆ คณะละหมวดบ้างสองหมวดบ้าง จนถึงสังคายนาครั้งที่ 5 จึงมีการจารึกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐาน ด้วยภาษาบาลีหรือภาษามคธ ทั้งนี้ ด้วยเล็งเห็นว่า ในกาลภายหน้าจะไม่มีผู้ทรงจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด และจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีทำให้พระสงฆ์สาวกโดยเฉพาะฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีให้เป็นความรู้พื้นฐานก่อน จากนั้นจึงศึกษาพระไตรปิฎกต่อไป เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของ

พระพุทธองค์ ไม่ให้คลาดเคลื่อนหรือวิปลาสไป ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศ จึงได้มีการคัดลอกพระไตรปิฎกไว้ด้วยภาษาของตน เพื่อจะได้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถถ่ายทอดคำสั่งสอนนั้นออกมาอย่างถูกต้องตามพระพุทธประสงค์

การศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคปัจจุบันมีหลายประเภท แต่การศึกษาที่เป็นระบบของคณะสงฆ์ไทยโดยเฉพาะเป็นอิสระจากรัฐ คณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเอง ได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี การศึกษาของกุลบุตรชาวไทยแต่เดิมอยู่วัด โดยการบวชเป็นสามเณร ศึกษาพระปริยัติธรรมด้านบาลี สมัยกรุงสุโขทัยก็ได้มีผู้ศึกษาด้านพระพุทธศาสนากว้างขวางซึ่งปรากฏในหลักฐานในคัมภีร์ไตรภูมิพระร่วง แสดงว่าการศึกษามีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่ง สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี แต่ปรากฏว่าไม่มีการสอบหรือเลื่อนชั้นทางวิทยฐานะแต่ประการใด ครั้นถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้มีการสอบพระปริยัติธรรมขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยพระเจ้าแผ่นดินทรงอุปถัมภ์บำรุง การศึกษาพระปริยัติธรรมและศาสนาด้วยการอุดหนุนอุปถัมภ์ผู้ศึกษาเล่าเรียนให้มีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนโดยการยกย่องให้ผู้ศึกษาเล่าเรียนให้มีวิทยฐานะและมีสมศักดิ์ เรียกว่า พระมหาขึ้นเป็นครั้งแรก และจัดชั้นเรียนเป็น 3 ชั้น คือ เปรียญตรี เปรียญโท เปรียญเอก การศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ในสมัยดั้งเดิม มุ่งเน้นในด้านการอบรมจิตใจโดยเฉพาะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. คันถุระ การศึกษาเล่าเรียนหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่เป็นภาคทฤษฎีโดยวิธีบอกกล่าว ท่องจำปากต่อปากที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ทั้งที่เป็นการเล่าเรียนสดรับฟังจากพระพุทธเจ้าโดยตรง และจากพระอรหันตสาวก 2. วิปัสสนาธุระ คือ การศึกษาวิธีฝึกหัดอบรมจิตใจให้สงบ สะอาดปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง (พระราชมุนี (ประยูร ปยุตโต), 2528)

ปัจจุบันการศึกษาพระปริยัติธรรม นับได้ว่าเป็นยุคที่ทันสมัย มีการจัดตั้งสำนักเรียนบาลีทั่วราชอาณาจักร นิยมเรียนพระบาลีมีมากขึ้น เนื่องจากการเทียบหรือรับรองวิทยฐานะของผู้เรียน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีองค์กรของคณะสงฆ์ไทย คือ กองบาลีสนามหลวง ปัจจุบันพระพรหมโมลี (สุชาติ ป.ธ.9) วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นแม่กองบาลีสนามหลวงกำกับดูแลการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยกำหนดนโยบายหลักสูตร และดำเนินการวัดผลการเรียนระดับประเทศที่เรียกว่า “สอบบาลีสนามหลวง” โดยมีกระบวนการเริ่มแต่การออกข้อสอบจัดสอบประกาศผลสอบ และออกหนังสืออันเป็นหลักฐานแสดง วุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรมให้กับผู้ที่สอบผ่านในแต่ละชั้นประโยค ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมนี้มีการบริหารจัดการศึกษา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546)

การบริหารหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโดยกองบาลีสนามหลวงซึ่งกำหนดหนังสือตำราเรียนรวมเป็นวิชาหลักได้ 4 วิชา และแยกเป็นรายวิชาย่อย 7 วิชา ได้แก่ 1) วิชาบาลีไวยากรณ์แยกเป็นวิชาบาลีไวยากรณ์สำหรับชั้นประโยค 1-2 และชั้นประโยค ป.ธ. 3 2) วิชาบุรพภาค เป็นความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย และรูปแบบหนังสือราชการสำหรับชั้นประโยค ป.ธ. 3 3) วิชา

วากยสัมพันธ์เฉพาะประโยค ป.ธ. 3 4) วิชาแปลมคธเป็นไทย หรือแปลบาลีเป็นไทยเป็นวิชาหลักที่ต้องเรียนทุกชั้นประโยคแตกต่างกันโดยคัมภีร์ที่กำหนดให้เรียน 5) วิชาแปลไทยเป็นมคธ ตั้งแต่ประโยค ป.ธ.4 ถึงประโยค ป.ธ.9 กำหนดคัมภีร์ต่างๆ ไปตามชั้น 6) วิชาแต่งฉันทภาษาบาลีเฉพาะประโยค ป.ธ.8 7) วิชาแต่งไทยเป็นมคธเฉพาะประโยค ป.ธ.9

การจัดการเรียนการสอน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีกำหนดระดับการศึกษาไว้ 8 ชั้น ประโยค คือ ตั้งแต่ชั้นประโยค 1-2 ถึงเปรียญธรรม 9 ประโยคโดยชั้นประโยคที่ถือว่าเป็นเปรียญ คือ เปรียญธรรม 3 ประโยค ถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค จัดรวมเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1. ชั้นบาลีไวยากรณ์ประโยค 1-2 ถึงประโยคป.ธ.3 เป็นชั้นเปรียญตรี (ใช้เวลาเรียน 3 ปี นับจากชั้นบาลีไวยากรณ์) 2. ชั้นประโยค ป.ธ.4-5-6 เป็นชั้นเปรียญโท (ใช้เวลาเรียน 3 ปี นับจากตรี) และ 3. ชั้นประโยค ป.ธ.7-8-9 เป็นชั้นเปรียญเอก (ใช้เวลาเรียน 3 ปี นับจากเปรียญโท)

ด้านสถานที่ สถานที่เรียนบาลีหากเป็นสำนักเรียนขนาดใหญ่จะมีอาคารเรียนเป็นสัดส่วน หากเป็นขนาดเล็กจะใช้ศาลาการเปรียญหรือสถานที่อื่นในการจัดการเรียนการสอน

ด้านครูผู้สอน ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจะเป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาที่สอนโดยสำนักเรียนจะทำเรื่องถึงเจ้าคณะจังหวัดเพื่อเสนอแต่งตั้ง ส่วนใหญ่ครูบาลีจะมีวุฒิประโยค ป.ธ.3 ขึ้นไป โดยไม่ต้องมีความรู้ด้านครุมาก่อน บางสำนักเรียนขาดแคลนครูทำให้ครูสอนรูปเดียวต้องสอนถึง 3-4 ชั้น วันละหลายรอบ จึงต้องใช้ระบบ “พี่สอนน้อง”

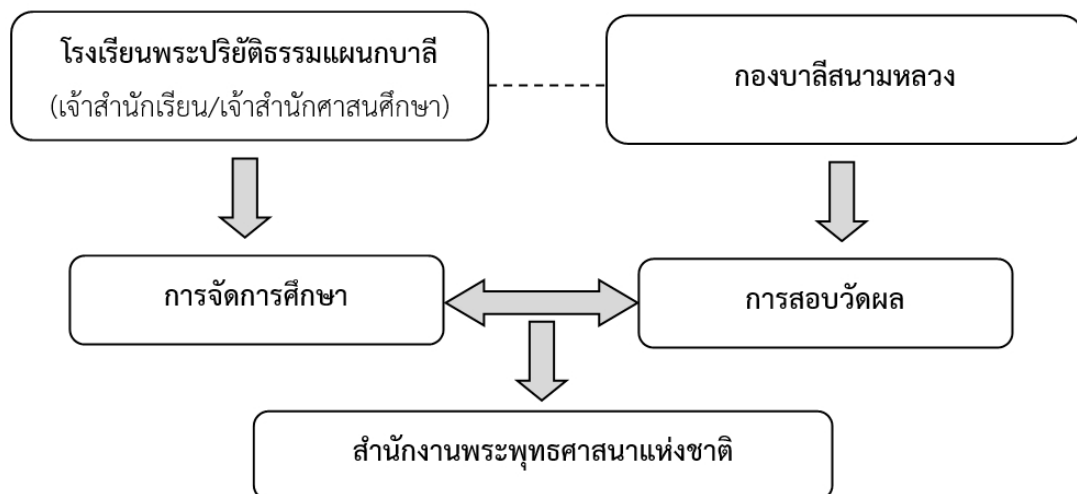
ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยสร้างความสนใจในการเรียนการสอนและช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้เป็นหลัก คือตำราเรียน สมุดจดบันทึกกระดานดำชอล์ก หรือไวท์บอร์ด เทปบันทึกการแปล กระดาษเขียนตอบ สำนักเรียนใหญ่ๆ ที่มีทุนทรัพย์พอเพียงก็จะมีสื่อสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายโปรเจกเตอร์ สื่อวีดิทัศน์หรือซีดีสื่อการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดจะต้องมีกิจกรรมช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ เช่น การจัดทดสอบวัดผลความรู้เป็นการภายใน การมอบรางวัลนักเรียนที่มีผลการเรียนดี การจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง การจัดทำตำราเรียน และคู่มือประกอบการเรียนการสอน การจัดหาครูพี่เลี้ยง

ด้านการวัดผลและประเมินผล มี 2 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษาหรือสำนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบระดับประเทศ โดยใช้แนวข้อสอบของบาลีสสนามหลวงเพื่อหาข้อบกพร่องของผู้เรียนแล้วปรับให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเท่านั้นไม่มีผลในการเก็บคะแนน ส่วนระดับประเทศหรือที่เรียกว่า “การสอบบาลีสสนามหลวง” นั้นถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมาก โดยกองบาลีสสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการ ผู้ที่สอบผ่านประโยคบาลีสสนามหลวงจึงจะได้เลื่อนชั้นประโยคในระดับที่สูงขึ้น

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตั้งแต่หลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตลอดจนถึงการวัดผล ประเมินผลนั้น มีความสัมพันธ์กัน โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแต่ละแห่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารสูงสุด เรียกว่า “เจ้าสำนักเรียน” หรือ “เจ้าสำนักศาสนศึกษา” และมีอาจารย์ใหญ่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการ ศึกษาโดยตรง การบริหารและการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสำนักเรียนจะมีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นตรง ต่อกองบาลีสนามหลวง แต่จะมีความสัมพันธ์กันผ่านการสอบโดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้ประสานงานและช่วยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการสอบจากลักษณะการ จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวง กล่าวได้ว่า สำนักเรียนแต่ละแห่งไม่ได้ดำเนินการใน การจัดการศึกษาแบบครบวงจรทั้งการเรียนการสอนและการสอบวัดผลการศึกษาแต่มีหน้าที่เพียงเตรียม ความรู้แก่พระภิกษุสามเณรสำหรับเตรียมตัวเข้าสอบบาลีสนามหลวงเท่านั้น

ภาพที่ 1 โครงสร้างความสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีกับการสอบวัดผล ของกองบาลีสนามหลวง

4. สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

1. บริบทของสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม สำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามตามประวัติความเป็น มาพบว่าเป็นวัดโบราณสร้างสมัยกรุงศรีอยุธยาเดิมเรียกว่า “วัดท้ายตลาด” สมัยรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดให้ บูรณะวัดท้ายตลาดใหม่ทั้งอารามและพระราชทานนามใหม่ว่า “วัดโมลีโลกย์สุธาราม” สันนิษฐานว่าน่าจะ มาจากมีพระเกศาของรัชกาลที่ 3 และ 4 ประดิษฐานอยู่ ต่อมาเรียกวัดนี้ว่า “วัดโมลีโลกยาราม” สถานะ และที่ตั้ง วัดโมลีโลกยาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ 2 แขวงวัดอรุณ เขต บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีที่ดินตั้งวัด เนื้อที่ 12 ไร่ พื้นที่ตั้งวัดถูกปิดล้อมด้วยกำแพงสูง 5 คอกโดยรอบ

ยกเว้นบริเวณด้านหน้าวัดซึ่งติดกับคลองบางกอกใหญ่ และด้านหลังวัดบางส่วน ด้านหน้าเลียบนแนวคลองบางกอกใหญ่ ยาว 3 เส้น 14 วา ด้านหลังยาว 4 เส้น 4 วา ด้านตะวันออกเฉียงเหนือยาว 2 เส้น 12 วา ด้านตะวันตกเฉียงเหนือยาว 2 เส้น 12 วา ด้านตะวันตกเฉียงใต้ยาว 4 เส้น ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับสถานที่ต่างๆ คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับกำแพงกองทัพเรือ กรมสื่อสารทหารเรือ ทิศใต้ ติดต่อกับคลองบางกอกใหญ่ ผังตรงข้ามเป็นที่ตั้งวัดกัลยาณมิตร ทิศตะวันออก ติดต่อกับกำแพงกองทัพเรือ บริเวณโรงเรียนนายทหารเรือ และทิศตะวันตก ติดต่อกับคลองบ้านขมิ้น และ บ้านเรือนประชาชนที่เข้าวัด สิ่งสำคัญภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถลักษณะทรงไทยยุคต้นรัตนโกสินทร์ มีตราประจำรัชกาลที่ 4 ประดิษฐานที่หน้าบัน พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปหล่อปางมารวิชัย รูปหล่อสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ขุน) นั้งขัดสมาธิ ขนาดเท่าตัวจริง ประดิษฐานอยู่บนแท่น พระวิหาร ลักษณะทรงไทยผสมจีน เล่าสืบกันมาว่าสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดใช้เป็นฉางเกลือ จนมีผู้เรียกว่า “พระวิหารฉางเกลือ” มาจนทุกวันนี้ หอสมเด็จ นัยว่าเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระเมาฬีของรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 หอพระไตรปิฎก เรียกทั่วไปว่า หอไตร ธรรมสาส์นลายทอง ซึ่งเป็นเครื่องสังเค็ด ในคราวงานถวายพระราชทานเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คัมภีร์ภิกขุปาติโมกข์ พร้อมทั้งตู้และธรรมสาส์นสำหรับนั่งสวด ซึ่งเป็นเครื่องสังเค็ดในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ จำหลักหิน รูปจำหลักหิน ชาวบ้านเรียก ตึกตาหิน เป็นสถาปัตยกรรมพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 3 นำเข้ามาจากประเทศจีนโดยพ่อค้าชาวจีนนำมาถวาย คาบเกี่ยวจนถึงในสมัยรัชกาลที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร ทั้งผังธนบุรีและผังพระนคร แต่มีมากที่สุดคือผังธนบุรีแถวริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือของกรุงเทพฯ ตามคลองซอยเล็กๆ ทั้งหมดเป็นศาสนวัตถุที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งเรียนรู้แก่พุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญได้ศึกษา

2. การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีพื้นฐานและพัฒนาการของวัดโมลีโลกยารามก่อตั้งและเป็นศาสนสถานที่สำคัญทั้งของราชวงศ์และของพุทธศาสนิกชนทั่วไป การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นภารกิจที่สำคัญโดยเฉพาะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่เป็นต้นแบบให้กับสำนักเรียนอื่นๆ ทั้งในกรุงเทพและปริมณฑลและในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน จากงานวิจัยของพระมหาวิฑูกร ปุณณวุฒิ (แจ่มพันธ์) (2564) พบว่า (พ.ศ.2555-2564) การเรียนการสอนภาษาบาลีรุ่งเรืองมากที่สุด โดยมีนักเรียนสูงสุดถึง 497 รูป อาจารย์ผู้เรียนมีจำนวนถึง 36 รูป และจากรายงาน พ.ศ.2563 พบว่านักเรียนรวมทุกชั้นประโยค สอบผ่านจำนวน 256 รูป และเป็นความสำเร็จในระดับประเทศ และในงานวิจัยยังได้ทำการถอดบทเรียนการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวัดโมลีโลกยารามสู่ความสำเร็จสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหา จะมีลำดับขั้นตอนโดยเริ่มจากการเรียนนักธรรมเพื่อปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมและพระวินัยฉบับสั้น ที่เรียกว่าการเรียนนักธรรมซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสืบทอด

พระพุทธศาสนา โดยนำเนื้อหาจากภาษาบาลี การเรียนภาษาบาลีจะเป็นกุญแจไขเข้าสู่พระไตรปิฎกให้เกิดความเข้าใจในหัวข้อธรรมที่เขียนไว้เป็นภาษาบาลี หลักสูตรการเรียนของสำนักวัดโมลีโลกยารามจะสอนตามหลักสูตรของกองบาลีสนามหลวง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่คณะสงฆ์ใช้กันทั่วประเทศ จะแตกต่างกันที่เทคนิคในการวางแผน วิธีการสอน วิธีการถ่ายทอด ขั้นตอนการสอน การท่องจำ เวลาเรียน จำนวนรอบที่เรียนจบ ทางสำนักจะเน้นให้จำเนื้อหาในหนังสือ การอธิบายศัพท์ทางไวยากรณ์

2.2 ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีแบบการท่องจำแบบโบราณ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนในประเทศไทยที่เน้นการท่องจำสูตรคูณให้ขึ้นใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องคิดเลข และการท่องจำสระโอะไม่ม้วนในบทเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นต้น การท่องจำถือเป็นสิ่งที่วัดโมลีโลกยารามเน้นย้ำมากที่สุด และเป็นเอกลักษณ์ของสำนักเรียน ถึงแม้ว่าจะยังไม่เข้าใจแต่ให้ท่องจำไว้ก่อน เพราะเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ง่ายและรวดเร็ว สามารถนำหลักบาลีไวยากรณ์มาใช้ได้อย่างทันที เสริมสร้างความจำให้นักเรียน หลักคือให้ผู้เรียนท่องหลักบาลีไวยากรณ์ในเริ่มต้นให้ชัด จนกระทั่งการเรียนภาษาบาลีระดับสูง และการอธิบายหลักการใช้บาลีไวยากรณ์ ผสมเทคนิคการสอนและสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการวางแผนการสอน อีกทั้ง มีระบบพี่สอนน้อง

2.3 ด้านสื่อและอุปกรณ์ สื่อและอุปกรณ์ช่วยให้เกิดความคล่องตัวและเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนได้ สำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การสอนที่สมบูรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพ เข้าใจบทเรียน ผู้สอนสามารถยกตัวอย่างข้อสอบ พร้อมเฉลย ได้มากขึ้น

2.4 ด้านกิจกรรม กิจกรรมถือเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทบทวนประเด็นสำคัญในการเรียนที่ผ่านมา ฝึกการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ สำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามจะใช้กิจกรรมการทำแบบฝึกหัด กิจกรรมการถามตอบ การฝึกเล่าเรื่องเนื้อหาที่จะแปลตามความเข้าใจ หากเป็นพระสงฆ์ทางสำนักเรียนจะมีกิจกรรมบรรยายธรรมเพื่อฝึกพระสงฆ์ในการเทศน์และกล่าวสัมโมทนียกถาให้พรประชาชนที่มาทำบุญ

2.5 ด้านการวัดผลประเมินผล แบ่งออกเป็นการวัดประเมินผลโดยอาจารย์ผู้สอน และการวัดประเมินผลโดยเจ้าสำนักเรียน การวัดผลของสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เป็นการวัดประเมินผลตามความเป็นจริงโดยให้ทำปัญหาทุกเดือนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้เท่าทันกัน ดังนั้นการวัดประเมินผลด้านการเรียนภาษาที่ดีที่สุด คือการฝึกเขียนตอบปัญหาสามารถตอบปัญหาตามที่อาจารย์ตั้งประเด็นได้หรือไม่ และเพื่อให้เกิดทักษะ การเรียนบาลีของสำนักเรียนจะแบ่งนักเรียนตามศักยภาพและความสามารถเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการวัดผลและหาทางพัฒนาข้อบกพร่องของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ที่สำนักเรียนมุ่งหวังคือ การที่นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียน บอกได้ นำมาใช้เป็น เพื่อประโยชน์ในการเรียน และการวัดประเมินผลระดับประเทศ คือ การสอบวัดประเมินผลโดยกองบาลีสนามหลวงถือเป็นสูงสุด

5. การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จ

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแม่กองบาลีสนามหลวง โดยสำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามมีการจัดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบของเจ้าสำนักเรียนและครูผู้สอนนำไปสู่ความสำเร็จ เกิดเป็นผลสัมฤทธิ์เป็นที่ประจักษ์ คือ มีผู้สอบได้มากที่สุดในประเทศ ผู้เขียนจึงเสนอวิธีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความสำเร็จจากกรณีศึกษาสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เพื่อเป็นแนวทางให้สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาต้องมีหลักสูตรการสอนให้ครบถ้วน คือ มีแผนกนักธรรมตรี-โท-เอก มีแผนกบาลี ตั้งแต่ชั้นประโยค 1-2 ถึง ชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค โดยการเรียนการสอนต้องใช้หลักสูตรบาลีสนามหลวง มีเนื้อหาครอบคลุมในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสส สำนักเรียนต้องมีการวางแผนวิธีการสอน วิธีการถ่ายทอด ขั้นตอนการสอน การท่องจำ เวลาเรียน จำนวนรอบที่เรียนจบ อย่างเป็นระบบ

2. สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาจะต้องจัดการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีเพื่อให้การเรียนการสอนภาษาบาลีเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ คือ จะต้องมีการสรรหาครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านภาษาบาลีมาทำการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของแม่กองบาลีสนามหลวง และเป็นไปตามนโยบายของสำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษา ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการท่องจำผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ เพื่อให้นักเรียนจดจำได้ บอกเล่าได้ นำไปใช้เป็น และจัดให้มีระบบพี่สอนน้องโดยให้นักเรียนเปรียญธรรมที่สูงขึ้นไปมาช่วยทำหน้าที่รับฟังการท่องจำส่งสูตร

3. สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาต้องจัดเตรียมสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลี ได้แก่ อาคารสถานที่ที่จะต้องมีความพร้อม มีเครื่องใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น อินเทอร์เน็ต โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก จะต้องมีการจัดหาสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน สื่อวีดิทัศน์ การที่สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษามีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมจะเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียน นอกจากนี้ต้องจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนภาษาบาลี โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้รับประโยชน์คือการจำบทเรียน การแต่งภาษาบาลีได้ หรือ การแปลภาษาบาลี และเกิดทักษะในการเขียน ได้แก่ กิจกรรมการถามตอบ กิจกรรมทำแบบฝึกหัด กิจกรรมแปลหน้าชั้นเรียน กิจกรรมการท่องสูตร เป็นต้น

4. สำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาต้องทำการวัดผลประเมินผล ตั้งแต่การสอนของครูผู้สอน การทดสอบวัดผลของนักเรียน เพื่อวางแผนในการปรับปรุงและแก้ปัญหการเรียนในรายบุคคลได้อย่างทันทั่วทั้งที่ สิ่งสำคัญคือต้องดำเนินการทุกเดือน โดยวิธีการให้เขียนตอบปัญหาของครูผู้สอนประจำชั้นเรียน

การฝึกทำข้อสอบจากเจ้าสำนักเรียน ซึ่งผลการสอบประจำเดือนจะเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนในขั้นต่อไป นอกจากนี้ การวัดผลทำให้นักเรียนสามารถประเมินตนเองได้ว่ามีความรู้ ความเข้าใจ และมีความจำได้ดีมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นผลดีในการสอบเลื่อนชั้นหรือเลื่อนประโยคบาลีสนามหลวงต่อไป

6. สรุป

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นส่วนสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน จากการสังคายนาพระไตรปิฎกซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่นำมาสู่การรวบรวมและรักษาคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาภาษาบาลีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจพระไตรปิฎกอย่างลึกซึ้ง การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน โดยมีการพัฒนาระบบการศึกษาและการสอบวัดผลอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันกองบาลีสนามหลวงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลและกำกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน บุคลากร สื่อการเรียนรู้ และระบบการวัดผลและประเมินผล การนำแนวทางของวัดโมลีโลกยารามไปปรับใช้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของประเทศไทยให้มีมาตรฐานสูงขึ้น แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดโมลีโลกยาราม ประสบความสำเร็จมีผู้สอบได้จำนวนมาก โดยเน้นการศึกษาภาษาบาลีแบบเข้มข้นผ่านการท่องจำและการฝึกปฏิบัติจริง ควบคู่ไปกับการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย นอกจากนี้ วัดโมลีโลกยารามยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการสอบบาลีสนามหลวง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง สำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาอื่นสามารถนำแนวทางของวัดโมลีโลกยารามไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาบาลีในประเทศไทยเป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการสืบทอดพระพุทธศาสนาจากการศึกษาพบว่า สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ประสบความสำเร็จ คือ มีผู้สอบผ่านเป็นจำนวนมากที่สุดในประเทศ และได้รับรางวัลสำนักเรียนดีเด่นในปี 2562 โดยผู้เขียนนำเสนอเป็นแนวปฏิบัติสำหรับสำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาอื่น คือ มีหลักสูตรการสอนให้ครบถ้วนโดยใช้หลักสูตรบาลีสนามหลวง มีการสรรหาครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านภาษาบาลี และใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการท่องจำผสมผสานเทคนิคสมัย

ใหม่ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการจัดการเรียนการสอนพร้อมใช้งาน มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาบาลี จัดให้มีการวัดผลประเมินผล ตั้งแต่การสอนของครูผู้สอน การทดสอบวัดผลของนักเรียน เพื่อวางแผนในการปรับปรุงและแก้ปัญหการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยสรุปองค์ความรู้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชนาวณิช. (2562). *การศึกษาและความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนินทร์ชัย อินทราภรณ์ และสุวิทย์ หิรัณยภานนท์. (2542). *ปทานุกรมศัพท์การศึกษา*. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2531). *หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *ยิ่งก้าวถึงสุขยิ่งใกล้ถึงธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.

- พระมหาธีรสุข ธรรมสาโร (อุปัชฌาย์). (2554). *การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหยอต อภิภูมโน (โสภณ). (2565). *การเรียนรู้การสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีที่ประสบผลสำเร็จ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวัฒน์ สุวฑฺฒโก, พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน และพระมหาเผด็จ จิรกุโล. (2563). ศึกษาการจัดการเรียนรู้พระปริยัติธรรมแผนกบาลีของพระสงฆ์ไทย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 10(4), 100-110. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/244313/165964>
- พระมหาวุฒิไกร ปุณณวุฑฺฒิ (แจ่มพันธ์). (2564). *การถอดบทเรียนแห่งความสำเร็จในการสอนบาลีของสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุธรรม สุรตโน (แก้วเคน). (2560). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 7(1), 35-46. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc/article/view/14/5>
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2528). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนามหลวงแผนกบาลี. (2548). *เรื่องสอบบาลี*. กรุงเทพฯ: อาทรการพิมพ์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พุทธธรรม ฉบับเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *รายงานการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระ ปริยัติธรรมตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สุชีพ ปุณณานุภาพ. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Rogers, A. (2004). *Non-formal education: Flexible schooling or participatory education*. Hong Kong: Comparative Education Research Center.
- UNESCO. (1978). *Educating for a sustainable future: A transdisciplinary vision for concerted action*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2005). *Working paper: Asia-Pacific regional strategy for education for sustainable development*. (2nd ed.). Bangkok: UNESCO Bangkok.

ประวัติ ตำนาน และพัฒนาการของประเพณีสารทเดือนสิบ

ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

The History, Legend and Development of the Tenth Lunar Month Tradition (Sart Duen Sib) in Nakhon Si Thammarat Province

วิญญูชน เฮ้าตระกูล, พระมหาประทีป เขมจารี (ทองน้ำแก้ว) และแสงสุรีย์ ทองขาว
Vinyoochon Howtragool, Phramaha Prathin Kemmajaree (Tongnamkeaw)

and Saengsuri Thongkhao

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช, ประเทศไทย
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: vinyoochon.how@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

ประเพณีสารทเดือนสิบได้พัฒนามาจากประเพณีสารทของอินเดียโดยจุดมุ่งหมายเพื่อทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วในช่วงวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบจนถึงวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ เมื่อประเพณีสารทของอินเดียได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราชทำให้ประเพณีนี้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ประการแรกคือประเพณีสารทเดือนสิบได้กลายเป็นหนึ่งในประเพณีทางพระพุทธศาสนา ประการที่สองคือระยะเวลาประกอบพิธีกรรมที่สอดคล้องกับตำนานความเชื่อทางท้องถิ่นและพระพุทธศาสนา ประการที่สามคือการพัฒนาในด้านรายละเอียดในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ และประการที่สี่คือพัฒนาการในด้านคุณค่าต่อสังคม เนื่องจากประเพณีสารทเดือนสิบของชาวนครศรีธรรมราชมีความสำคัญต่อผู้คนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะอยู่ไกลมากแค่ไหนลูกหลานยังคงกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดของตนในทุกๆ ปี นอกจากนั้นเทศกาลสารทเดือนสิบเป็นประเพณีประจำจังหวัดที่จัดร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นประเพณีสารทเดือนสิบจึงเป็นประเพณีที่ได้แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของชาวนครศรีธรรมราชทั้งในด้านศรัทธา พิธีกรรม วิถีชีวิต รวมถึงรูปแบบความเชื่อของผู้คนท้องถิ่นอย่างชัดเจน ชาวนครศรีธรรมราชจึงพร้อมใจในการมีส่วนร่วมและช่วยกันสืบสานประเพณีนี้อย่างเต็มที่ ทำให้เทศกาลนี้จึงมีความใหญ่โตและมีมหรสพมากมายให้ผู้คนในยุคที่ไม่มีเทคโนโลยีและยุคโลกาภิวัตน์ได้เข้า

*ได้รับบทความ: 20 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 4 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 22 เมษายน 2568

Received: December 20, 2024; Revised: April 4, 2025; Accepted: April 22, 2025

มาร่วมสนุกกัน ซึ่งเป็นเทศกาลสำคัญที่เสริมสร้างเศรษฐกิจให้แก่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ประเพณีสารทเดือนสิบ; พระพุทธศาสนา; ความเชื่อของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The Tenth Lunar Month tradition or so called Sart Duen Sib has developed from the Indian Sart tradition. This tradition has a target for making merit to deceased ancestors from the 1st day of the waning moon until the 15th day of the waning moon in the tenth lunar month. When the Indian tradition became part of the way of life of Nakhon Si Thammarat's people. It has developed this tradition in various fields. Firstly, the Tenth Lunar Month tradition has become one of the traditions of Buddhism. The second is the duration of the ritual, which is consistent with local mythology, local beliefs, and Buddhism. The third is the development of the details of various rituals. And the fourth is the development of value for society. Because the Tenth Lunar Month tradition is very important to the people of Nakhon Si Thammarat province. No matter how far away they are from their hometown, the Nakhon Si Thammarat people return to join this tradition every year. It has made the Tenth Lunar Month tradition as a provincial tradition organized jointly by both the public and private sectors. So, the Tenth Lunar Month tradition clearly shows the characteristics of Nakhon Si Thammarat people in faith, ritual, the way of life and the belief of local people. People in Nakhon Si Thammarat are ready to practice this tradition and help carry on together. This festival has a huge scale and has a lot of entertainment for people in the non-technology era and globalization era to enjoy. This has been an important festival that has greatly enhanced the economy of the people of Nakhon Si Thammarat Province from the past to the present.

Keywords: The Tenth Lunar Month Tradition; Buddhism; Beliefs of the People in Nakhon Si Thammarat Province

1. บทนำ

ประเพณีสารทเดือนสิบเป็นของประเทศไทยประเพณีสารทเดือนสิบได้กลายเป็นประเพณีที่สำคัญซึ่งชาวเมืองนครศรีธรรมราชได้ถือปฏิบัติตามศรัทธาอย่างยาวนานในเอกสารประเพณีสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวว่า “ชาวนครศรีธรรมราชถือคติว่าปลายเดือนสิบของแต่ละปีเป็นระยะที่พืชพันธุ์ธัญญาหารในท้องถื่นออกผล ชาวบ้านจึงได้ถือโอกาสนี้เพื่อแสดงออกซึ่งความยินดีในฤดูสารทและแผ่ส่วนบุญส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษที่ตกลายในเมืองนรก และชาวบ้านยังได้ถือโอกาสนี้ทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย พี่น้องและลูกหลานที่ได้ล่วงลับไปแล้วในคราวเดียวกัน พวกเขาจึงนำเอาผลผลิตที่ออกมาเป็นครั้งแรกมาถวายพระสงฆ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนรวมถึงเรือกสวนไร่นาของตน และเชื่อว่าในปีต่อไปเรือกสวนไร่นาของตนจะผลิดอกออกผลและมีผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์เช่นเดิม” (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2537, หน้า 35-36)

ชาวนครศรีธรรมราชเชื่อว่าในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบเป็นวันที่นรกได้ปล่อยบรรพบุรุษที่ได้ตกลายบรรพบุรุษเหล่านั้นจึงกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อเยี่ยมเยียนลูกหลานจนถึงวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ วันดังกล่าวคือวันที่นรกได้ทำการเรียกตัวบรรพบุรุษเหล่านั้นกลับไปยังนรกเพื่อชดใช้กรรมที่ตนได้ก่อไปไว้ขณะยังมีชีวิต ทำให้ชาวนครศรีธรรมราชได้กำหนดให้ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาของการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษของทุกๆ ปี จากการที่ประเพณีสารทเดือนสิบมีจุดเริ่มต้นเช่นเดียวกับประเพณีที่มีการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลในภาคอื่นๆ แต่มีความแตกต่างกันในด้านตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม และพัฒนาการที่ได้รับการประยุกต์ตามพื้นที่ ในปัจจุบันประเพณีสารทเดือนสิบได้มีการพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นทำให้วิถีปฏิบัติ หรือคุณค่าของประเพณีที่ชนรุ่นหลังได้มองเห็นอาจจะมีความแตกต่างกับประเพณีสารทเดือนสิบในอดีต กอปรกับการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีสารทเดือนสิบเริ่มได้รับความนิยมน้อยลง ครู อาจารย์ นักวิชาการ รวมถึงปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีสารทเดือนสิบเริ่มที่จะสูญหายไปตามกาลเวลา ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนต้องการที่จะศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของประเพณีสารทเดือนสิบ ตำนานของประเพณีสารทเดือนสิบตามความเชื่อที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา เพื่อรวบรวมข้อมูลและศึกษาในประเด็นถึงต้นกำเนิด การเข้ามายังประเทศไทยของประเพณีสารทเดือนสิบ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากประเพณีของพราหมณ์จนกลายเป็นประเพณีที่ปฏิบัติโดยพุทธศาสนิกชน และผู้เขียนได้ทำการศึกษาพัฒนาการของประเพณีสารทเดือนสิบ โดยรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์และนำมาอธิบายในรูปแบบการพรรณนา เพื่อให้เข้าใจแล้วในประเด็นเกี่ยวกับ ประวัติ ตำนาน และพัฒนาการของประเพณีสารทมาสู่ประเพณีสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน

2. ประวัติความเป็นมาของประเพณีสารทเดือนสิบ

เกษม บุญศรี (2512, หน้า 119) ได้กล่าวถึงคำว่าซึ่งสรุปความได้ว่า สารท สามารถแปลได้หลาย ความหมาย ความหมายหนึ่งคือ ถูไปไม่ร่วง, ประจำปี, ใหม่, สด, และเมล็ดพืช เป็นต้น หากพิจารณาตาม หลักการของพระพุทธศาสนาแล้วฤดูมีเพียง 3 ฤดูใน 1 ปี นั่นคือ ฤดูหนาว, ฤดูร้อน, และฤดูฝน แต่ในยุค หลังมีการแบ่งฤดูออกเป็น 6 ฤดู ฤดูละ 2 เดือน ฤดูสารทจะอยู่ในเดือน 11 และเดือน 12 แต่การทำบุญ สารทของไทยจะกระทำในเดือนสิบ สันนิษฐานว่าอาจเกี่ยวข้องกับวิธินับเดือนในสมัยโบราณซึ่งเริ่มมาจาก ข้างแรมก็ได้ ถ้านับเดือน 5 เป็นต้นไป วันปลายเดือน 10 ก็จะเป็นวันครบครึ่งปี ดังนั้น คำว่า สารท ตามคติไทยอาจจะถือเป็นวันทำบุญครบครึ่งปีได้เช่นกัน”

ประเพณีสารทเดือนสิบได้พัฒนามาจากประเพณีสารทของศาสนาพราหมณ์ สันนิษฐานว่าประเพณี สารทได้เข้ามายังดินแดนสุวรรณภูมิหรือประเทศไทยในปัจจุบันผ่านพ่อค้าชาวอินเดียในอดีต เนื่องจาก ประเทศไทยมีการติดต่อทางการค้าร่วมกันชาวอินเดียมาเป็นเวลานาน จากการติดต่อทางการค้าระหว่าง ไทยและอินเดียทำให้วัฒนธรรมของอินเดียได้เข้ามามีอิทธิพลต่อผู้คนในภาคใต้ของไทยก่อนจะแพร่ไปยัง ภาคต่างๆจนมีการปฏิบัติกันทั่วทั้งประเทศ ประเพณีสารทมีการประกอบประเพณีในช่วงของวันแรก 1 ค่ำ เดือนสิบจนถึงวันแรก 15 ค่ำเดือนสิบตามปฏิทินจันทรคติของทุกปี ทำให้ผู้คนเรียกประเพณีนี้ว่า “ประเพณี สารทเดือนสิบ”

สีปพงษ์ ธรรมชาติ (2544, หน้า 12) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “สารนครศรีธรรมราช ฉบับพิเศษ เดือน สิบ’ 44” ความว่า “จากหลักฐานที่ปรากฏพบว่าชาวอินเดียได้เข้ามายังดินแดนนครศรีธรรมราชเป็นเวลา มากกว่า 1000 ปีมาแล้ว หลักฐานดังกล่าวได้จากจารึกที่พบ ณ หุบเขาช่องคอย อำเภอร่อนพิบูล จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นอักษรอินเดีย โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า ‘ชนเหล่าใดมีคนติดอยู่ หมู่ชนเหล่านั้นมีความสุข’” ซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานที่พระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจุฬาลงกรณ์จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2463, หน้า 591-597) ได้กล่าวถึงหนังสือประเพณีสารทไว้ในราชพิธี 12 เดือนของไทยว่า “ประเพณี สารทไทยได้ปรากฏร่องรอยในยุคของอาณาจักรสุโขทัยซึ่งเป็นราชธานีแห่งแรกของไทยเมื่อ 700 กว่าปีที่ ผ่านมา” เมื่อทำการวิเคราะห์แล้วพบว่าการที่ประเพณีสารทจะแพร่หลายจากภาคใต้ของไทยไปจนมีการ ปฏิบัติทั่วทั้งประเทศไทย และระยะเวลาที่ทำให้ประเพณีนี้ได้รับการยอมรับและปฏิบัติอย่างแพร่หลาย ต้องใช้เวลาไม่น้อย ดังนั้นสามารถสันนิษฐานเบื้องต้นว่า ประเพณีสารทเดือนสิบมีมาแล้วเบื้องต้นมากกว่า 800 ปี

อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตคือจากประเพณีของศาสนาพราหมณ์ซึ่งในปัจจุบันได้กลายกลายเป็น ประเพณีที่ปฏิบัติโดยชาวพุทธของไทย ประกอบพิธีโดยพระสงฆ์ของพระพุทธศาสนา และมีพิธีกรรมต่างๆ ในวัดซึ่งเป็นศาสนสถานของพระพุทธศาสนา ดังนั้นสิ่งที่ทำให้ประเพณีสารทเดือนสิบได้กลายเป็นประเพณี ของชาวพุทธไทยได้นั้นคือตำนานที่ผู้คนได้นำมาเป็นเหตุผลเพื่อรองรับและสามารถปฏิบัติตามหลักการใน

ศาสนาที่ตนนับถือ และประเพณีสารทเดือนสิบที่ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นสารทเดือนสิบของพระพุทธศาสนายังคงสืบทอดมายังปัจจุบันแต่ยังคงเป้าหมายเดิมคือการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษของตนเช่นเดิม ซึ่งเรื่องราวที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือเรื่องเล่าของพระเจ้าพิมพิสารนั่นเอง

3. ตำนานของประเพณีสารทเดือนสิบตามความเชื่อที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา

สุมาลย์ กาลวิบูลย์ (2557, หน้า 93-128) ได้กล่าวถึงประเพณีสารทเดือนสิบไว้ซึ่งสรุปได้ว่า “แรกเริ่มเดิมทีประเพณีสารทเป็นประเพณีของศาสนาพราหมณ์ ที่มาของประเพณีสารทในศาสนาพราหมณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์ปุราณะได้เล่าถึงชีวิตหลังความตายว่าหลังจากพราหมณ์ท่านหนึ่งได้ทำความดีมากเมื่อตอนมีชีวิต เมื่อเขาเสียชีวิตจะไปเกิดบนสวรรค์และเสวยผลบุญที่ได้ทำไว้บนโลกมนุษย์ซึ่งผลบุญจะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ แต่จากบุญที่เขาทำไว้บนโลกมนุษย์เป็นผลแค่เพียงเงินและทองเขาจึงไม่มีอาหารและเครื่องดื่มบนสวรรค์ เมื่อเป็นเช่นนี้พราหมณ์ท่านนั้นจึงได้ไปอ้อนวอนต่อพระยมเทพเจ้าในโลกแห่งความตายให้ตนเองได้มีโอกาสแก้ตัว พญายมจึงได้อนุญาตให้เขากลับมายังโลกมนุษย์ 14 วัน พราหมณ์ท่านนี้จึงใช้โอกาสนี้เลี้ยงอาหารแก่พราหมณ์และผู้ยากไร้พร้อมทั้งถวายเครื่องเซ่นที่เป็นน้ำดื่มเป็นเวลา 14 วัน เมื่อเขาเดินทางกลับไปยังโลกสวรรค์ท่านจึงมีอาหารและน้ำดื่มมากมาย” ชาวฮินดูจึงเชื่อว่าในช่วงเวลาดังกล่าวพญายมจะลดบันดาลให้พิธีกรรมที่ทำในช่วงนี้ของปีส่งผลให้ญาติผู้ล่วงลับมากกว่าช่วงอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ผู้คนจึงทำการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วในช่วงเวลาดังกล่าวและถือเป็นการสร้างบุญกุศลแก่ตนเองอีกทางหนึ่ง

ในเวลาต่อมาประเพณีสารทได้ถูกปรับเปลี่ยนจากเดิมที่เป็นประเพณีของศาสนาพราหมณ์กลายเป็นพระพุทธศาสนา หนึ่งในสาเหตุหนึ่งที่ได้หยิบยกเรื่องเล่าที่มาจากพระไตรปิฎกที่มีความสอดคล้องกับการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษมาใช้ในการอธิบาย เมื่อประเพณีได้มีเรื่องราวตามพระพุทธศาสนาแล้ว การทำพิธีกรรมในประเพณีจึงใช้บุคลากรทางพระพุทธศาสนาตามได้ด้วย ดังนั้นประเพณีสารทเดือนสิบจึงได้กลายเป็นประเพณีหนึ่งของพระพุทธศาสนาที่ชาวภาคใต้ของประเทศไทยปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยพระไตรปิฎกฉบับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ภาษาไทย) ได้กล่าวถึง

ติโรกฐทสูตรซึ่งสามารถสรุปความได้ว่า (ขุ.ข. (ไทย) 39/8/276-291) “ในขณะที่พระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ในกรุงราชคฤห์ได้รับนิมนต์ของพระเจ้าพิมพิสารเพื่อเสวยภัตตาหาร ในขณะนั้นเปรตทั้งหลายที่เป็นญาติของพระเจ้าพิมพิสารมาห้อมล้อมอยู่โดยหวังว่าพระเจ้าพิมพิสารจะทรงอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลนั้นให้ แต่หลังจากพระเจ้าพิมพิสารถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าแล้วพระองค์กลับมิได้อุทิศทานดังกล่าวให้แก่ใคร เมื่อถึงเวลากลางคืนพวกเปรตดังกล่าวจึงพากันออกมาทำเสียงต่างๆ ทัวราชนิเวศจนถึงรุ่งเช้าด้วยความหวาดกลัวและสลดพระราชาหฤทัย พระเจ้าพิมพิสารจึงได้กราบทูลพระพุทธเจ้าว่าเสียงนั้นเป็นเพราะเหตุใดและจะเกิดอะไรขึ้นแก่พระองค์ พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นเสียงของพระญาติของพระเจ้า

พิมพ์พิสารที่เกิดเป็นเปรต โดยพวกเขาหวังว่าเมื่อพระองค์ถวายมหาทานแด่พระพุทธเจ้าแล้วจะอุทิศส่วนกุศลแก่ญาติที่เป็นเปรตทั้งหลายนั้น แต่พระเจ้าพิมพ์พิสารไม่ได้อุทิศส่วนกุศลนั้นให้ พวกเขาจึงพากันสิ้นหวัง จึงได้ส่งเสียงเช่นนั้น พระเจ้าพิมพ์พิสารจึงกราบทูลขอให้พระพุทธเจ้าทรงรับนิมนต์เสวยภัตตาหารในวันรุ่งขึ้นเพื่อที่จะได้อุทิศทานแก่เปรตเหล่านั้น จากนั้นพระเจ้าพิมพ์พิสารได้ทำการถวายน้ำทักษิณาทนแล้วกล่าวว่า ‘ขอทานนี้จะมีแก่พวกท่าน’ ซึ่งพระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสอนุโมทนาสรรเสริญถึงคุณของการทำทักษิณาทนของพระเจ้าพิมพ์พิสาร”

ในการทำบุญของพระพุทธศาสนาได้ระบุถึงการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งบรรพบุรุษเหล่านั้นต่างก็ไปเกิดยังภพภูมิต่างๆ ทั้งพรหม เทวดา มนุษย์ เปรต อสุรกาย หรือแม้แต่สัตว์นรก ภพภูมิที่ได้ไปเกิดขึ้นอยู่กับผลบุญและผลกรรมที่ได้ทำเมื่อครั้งมีชีวิต การทำบุญที่ได้ประกอบขึ้นในประเพณีสารทเดือนสิบเป็นการทำบุญที่ส่งไปยังเปรตตามตำนานของพระญาติของพระเจ้าพิมพ์พิสารตามที่ได้กล่าวมา เนื่องจากในช่วงวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ จนถึงวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบของทุกปี นรกจะทำการปล่อยให้เปรตขึ้นมาเยี่ยมเยือนลูกหลานยังโลกมนุษย์ เปรตเหล่านี้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่และทุกข์ทรมานมาก เมื่อขึ้นมายังโลกมนุษย์แล้วเปรตบางคนได้ทำการปรากฏกาย หรือแสดงบางสิ่งให้ลูกหลานได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของตนดังตำนานของพระเจ้าพิมพ์พิสาร โดยในพระไตรปิฎกได้ระบุถึงเปรตที่สามารถรับส่วนบุญส่วนกุศลได้มีแค่ชนิดเดียวคือ พรตตูปชีวิเปรต ส่วนชนิดอื่นจะต้องพ้นจากสภาพความเป็นเปรตเสียก่อนถึงจะสามารถรับส่วนบุญนั้นได้ ดังนั้นหากพิจารณาจากคัมภีร์แล้วการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลในประเพณีสารทเดือนสิบจะส่งไปถึงญาติผู้ที่ได้เกิดเป็นพรตตูปชีวิเปรตทันทีเท่านั้น ผู้ที่เกิดเป็นเปรตชนิดอื่นหรือสัตว์อื่นในอบายภูมิจะต้องพ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ก่อนจึงจะรับส่วนบุญส่วนกุศลนั้นได้

4. พัฒนาการของประเพณีสารทเดือนสิบ

ประเพณีสารทเดือนสิบถือเป็นประเพณีที่เก่าแก่เนื่องจากได้มีการปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานกว่า 800 ปี ดังนั้นความแตกต่างของประเพณีสารทเดือนสิบดั้งเดิมและปัจจุบันจึงสามารถปรากฏได้ อย่างไรก็ตามหลักฐานที่จะกล่าวว่าประเพณีสารทเดือนสิบดั้งเดิมเป็นอย่างไรนั้นไม่ได้ปรากฏเป็นบันทึก มีเพียงแค่การกล่าวถึงการประกอบพิธีตั้งแต่สมัยสุโขทัยและนครศรีธรรมราชอย่างที่ได้กล่าวไว้ แม้ว่าไม่มีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจน แต่สามารถวิเคราะห์จากพัฒนาการที่ปรากฏในปัจจุบันได้ดังนี้

1. พัฒนาการในด้านตำนานจากประเพณีของศาสนาพราหมณ์ได้กลายเป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนา โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551, หน้า 441) ได้กล่าวว่า “การพัฒนาของประเพณีสารทเดือนสิบที่สามารถวิเคราะห์ได้ในเบื้องต้นคือการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่เกี่ยวข้องในพิธี เดิมทีประเพณีนี้คือประเพณีสารทของอินเดียซึ่งเป็นประเพณีของศาสนาพราหมณ์” แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นประเพณี

ของพระพุทธศาสนา ดังนั้นผู้ที่อยู่ในพิธีกรรมนี้ล้วนแต่เป็นชาวพุทธทั้งสิ้น แม้ว่าที่มาของประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิมจะมีที่มาจากต่างศาสนา แต่ประเพณีสารทเดือนสิบในปัจจุบันยังคงสืบทอดหลักการเดิมของประเพณีคือการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว

จากการที่เปลี่ยนแปลงความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์เป็นพระพุทธศาสนา ผู้ประกอบพิธีจึงเปลี่ยนจากพราหมณ์เป็นพระสงฆ์ และขั้นตอนการทำพิธีที่กลายเป็นการบูชาพระรัตนตรัย การสวดบังสุกุล และกรวดน้ำเพื่อทำบุญให้แก่เปรตที่ทางนรกได้ปล่อยตัวมาในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามการทำบุญดังกล่าวชาวบ้านและพระสงฆ์ได้เจาะจงว่าให้แก่เปรตชนิดใดหรือภพภูมิใด โดยลูกหลานจะทำบุญให้แก่บรรพบุรุษทุกคนในสายเลือดซึ่งถือเป็นการแสดงออกถึงคุณธรรมด้านความกตัญญูในเวลาเดียวกันด้วย

2. พัฒนาการในด้านระยะเวลาของประเพณีที่สอดคล้องกับตำนานความเชื่อ ระยะเวลาของการประกอบพิธีประเพณีสารทเดือนสิบ มีขึ้นในวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบไปจนถึงวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ โดยแบ่งเป็น 4 วันสำคัญ

2.1 วันแรม 1 ค่ำเดือนสิบคือวันรับตายาย ชาวนครศรีธรรมราชเชื่อว่าวันนี้เป็นวันที่นรกได้ทำการปล่อยตัวเปรตบรรพบุรุษมายังโลกมนุษย์เพื่อเยี่ยมเยียนลูกหลานและรับส่วนบุญส่วนกุศล ลูกหลานจะทำการจัดสำรับอาหารใส่ปิ่นโตแล้วนำตักบาตรหรือถวายเป็นภัตตาหารเพลที่วัด อาหารที่นำไปถวายจะมีความพิเศษคือ อาหารที่นำไปในวันนั้นจะเป็นอาหารที่บรรพบุรุษที่เราระลึกถึงหรือมีความผูกพันชอบทานเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่

2.2 วันแรม 13 ค่ำเดือนสิบคือวันวันจ่าย วันนี้เป็นวันที่ลูกหลานจะไปตลาดเพื่อจับจ่ายอาหารและขนมที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทั้ง 5 อาหารคาวหวานและข้าวของเครื่องใช้ต่างๆเพื่อนำไปจัดหมักรับ (หมักรับ หมายถึง สำรับที่บรรพบุรุษคาวหวาน ข้าวของเครื่องใช้ รวมถึงขนม 5 อย่าง ประกอบด้วย ขนมลา ขนมพอง ขนมบ้า ขนมดีซำ และขนมไข่ปลาหรือขนมกง) และใส่ในปิ่นโตในวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบซึ่งเป็นวันทำบุญใหญ่หรือวันส่งตายาย

2.3 วันแรม 14 ค่ำเดือนสิบ วันนี้เป็นวันที่ลูกหลานทุกคนจะมารวมตัวกันที่บ้านของบรรพบุรุษหรือบ้านของพ่อแม่ตนเพื่อช่วยกันจัดหมักรับและจัดเตรียมอาหารที่จะนำไปวัดในวันรุ่งขึ้น โดยอาหารจะเป็นอาหารที่บรรพบุรุษชอบเมื่อครั้งมีชีวิตเช่นเดียวกันกับวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบซึ่งถือจากคติว่าเมื่อเขามาจงด้อนรับอย่างดี แต่เขาไปก็ต้องส่งเขาอย่างดีเช่นเดียวกัน

2.4 วันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ วันนี้เป็นวันทำบุญใหญ่หรือวันส่ง(ส่งตายาย) โดยเชื่อว่าวันนี้เป็นวันที่นรกจะทำการเรียกตัวเปรตบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วกลับไปชดใช้กรรมยังนรก ลูกหลานผู้มีจิตในกตัญญูจึงได้ระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษที่มีต่อลูกหลานเมื่อครั้งท่านมีชีวิตได้ช่วยกันจัดอาหารที่พวกท่านชอบ และจัดหมักรับซึ่งประกอบด้วยขนมทั้ง 5 ที่สื่อถึงสิ่งของจำเป็น 5 อย่างเพื่อพวกท่านได้นำกลับไปใช้ยังนรก ลูกหลานจะทำพิธีบังสุกุลโดยมีพระสงฆ์เป็นสื่อกลาง

ขนมบ้า ขนมดีซำ และขนมที่บรรพบุรุษและญาติที่ล่วงลับได้นำไปใช้ประโยชน์” ขนมเดือนสิบแต่ละชนิดที่ได้ใส่ลงไปให้รับประทานแต่มีความหมายทั้งสิ้น สุดาวรรณ มีบัว (2560, หน้า 220-229) ได้กล่าวถึงขนมทั้ง 5 ชนิดไว้ว่า “ขนมพอง เป็นสัญลักษณ์แทน เรือ แพ ที่บรรพบุรุษใช้ข้ามห้วงมหรณพเหตุเพราะขนมพองนั้นแผ่ดังแพมีน้ำหนักเบา ย่อมลอยน้ำ และใช้ข้ามได้ขนมลา เป็นสัญลักษณ์แทน แพรพรรณ เครื่องนุ่งห่ม เหตุเพราะขนมลามีรูปทรงดั่งผ้าถักทอ พับ แผ่ เป็นผืนได้ขนมบ้า เป็นสัญลักษณ์แทนลูกสะบ้าสำหรับใช้เล่นต้อนรับสรงกรานต์เหตุเพราะขนมบ้ามีรูปทรงคล้ายลูกสะบ้า การละเล่นที่นิยมในสมัยก่อน ขนมดีซำ เป็นสัญลักษณ์แทน เงิน เบี้ย สำหรับใช้สอยเหตุเพราะรูปทรงของขนม คล้ายเบี้ยหอย ขนมกง (ไข่ปลา) เป็นสัญลักษณ์แทน เครื่องประดับ เหตุเพราะรูปทรงมีลักษณะ คล้ายกำไล แหวน”

แนวคิดที่ได้สื่อออกมาเป็นหมรับมาจากความกตัญญูต่องานของลูกหลาน เนื่องจากความหมายของขนมแต่ละชนิดมาจากความห่วงหาอาทรของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานมีความคิดว่าบรรพบุรุษของตนที่ได้ล่วงลับไปแล้วจะตกทุกข์ได้ยากในนรก จึงทำการทำบุญด้วยขนมทั้ง 5 ให้พวกท่านได้ใช้สอยเพื่อไม่ให้เกิดความทุกข์ยากลำบากในนรก ความหมายของขนมได้อ้างอิงจากสิ่งของจำเป็นในโลกมนุษย์ เช่น เสื้อผ้าใช้นุ่งห่ม ลูกสะบ้าใช้เพื่อความบันเทิง เงินตราเพื่อจับจ่ายใช้สอยในนรก เครื่องประดับเพื่อความสวยงาม แพเพื่อใช้สำเภาไปมานั่นเอง

นอกจากเหตุผลทางกุศโลบายที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วเหตุผลของการจัดหมรับที่เป็นวัตถุประสงค์ในทางสังคมที่สามารถวิเคราะห์ได้คือ ในช่วงปลายเดือนสิบเป็นระยะเริ่มฤดูฝน พืชผลต่างๆ กำลังให้ผลผลิตอย่างอุดมสมบูรณ์ โดยพืชผลเหล่านั้นยังไม่ได้ปรุงเป็นอาหารคาวหวานสำหรับขบฉันและสามารถประเคนได้ทันที ชาวเมืองจึงมีความตั้งใจที่จะนำพืชผลเหล่านั้นถวายเป็นเสบียงเลี้ยงสงฆ์ในช่วงเข้าพรรษา เพราะช่วงเวลานั้นยากต่อการบิณฑบาต สิ่งของที่จัดบรรจุสิ่งเป็นอาหารแห้ง ข้าวสาร แล้วใส่พริก เกลือ หอม กระเทียม กะปิ น้ำปลา น้ำตาล เครื่องปรุงอาหารที่จำเป็น และอาหารที่สามารถเก็บไว้ได้นาน และที่สำคัญจัดบรรจุสิ่งของประเภทของใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เข็ม ด้าย และยาสามัญประจำบ้าน เนื่องจากในช่วงฤดูฝนของนครศรีธรรมราชน้ำจะท่วมเป็นประจำทุกปี ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์หรือชาวบ้านก็มีความลำบากไม่แตกต่างกัน แต่พระสงฆ์สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้นการเก็บสะสมอาหารที่เน่าเสียยากและเก็บไว้ได้นานจึงมีความสำคัญ รวมถึงสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในยามน้ำท่วมซึ่งนอกเหนือจากเทียนที่จะมีการถวายในช่วงก่อนเข้าพรรษาจึงมีความสำคัญในการดำรงเพศสมณะของพระสงฆ์มาก และสิ่งนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างชาวบ้านกับสถาบันศาสนาในอดีตที่พระสงฆ์มีบทบาททั้งผู้นำชุมชน ครูผู้ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ผู้พิพากษาเมื่อเกิดข้อพิพาทกัน หรือแม้แต่การเป็นหมอสมุนไพรที่รักษายาเจ็บป่วย ดังนั้นพระสงฆ์ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนที่ชาวบ้านเคารพและห่วงหาอาทรเมื่อถึงยามที่ท่านลำบากและแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณที่นอกเหนือจากบุคคลในครอบครัวของตนได้อีกด้วย

2. การตั้งเปรตและการชิงเปรต เป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน โดย วิทยุชน เสา่ตระกูล (2559, หน้า 29) ได้กล่าวถึงการตั้งเปรตไว้ว่า “การตั้งเปรตคือการที่ชาวบ้านนำอาหารพร้อม ทำขนมเดือนสิบและเงินบางส่วนไปวางในจุดต่างๆ ของวัด เช่น บริเวณวัด ทางเข้าวัด ริมกำแพงวัด โคน ต้นไม้ หรือบางที่เอาไผ่บนเสาไม้เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วที่ปราศจากญาติหรือญาติ ไม่ได้มาร่วมทำบุญในวันนั้น” การตั้งเปรตเป็นกิจกรรมที่ได้พัฒนามาจากการเซ่นไหว้ ในระยะหลังชาวบ้าน นิยมสร้างแท่นขึ้นมาให้สูงพอสมควร แต่ไม่สูงเกินไปเพื่อที่จะให้ชาวบ้านนำอาหารและขนมมาวางไว้อย่าง สะดวก เมื่อชาวบ้านนำอาหารและขนมเดือนสิบมาวางแล้วจึงนำสายสิญจน์มาผูกไว้กับแท่น อีกด้านหนึ่งจะ เชื่อมกับศาลาหรืออุโบสถที่ประกอบพิธีสารทเดือนสิบ พระสงฆ์ผู้ประกอบพิธีจะทำการสวดบังสุกุลอัฐิของ ญาติมิตรของชาวบ้านที่ได้นำมาร่วมทำบุญเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้

เมื่อเสร็จพิธีบังสุกุลมักคนายกจะทำการเก็บสายสิญจน์ ส่วนชาวบ้านทุกคนทั้งเด็ก ผู้ใหญ่และ ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะชายหรือหญิง จะร่วมกันแย่งชิงขนม อาหาร และเงินที่มีคนไปวางไว้บนแท่นนั้น โดยชาว บ้านมีความเชื่อว่าการที่ได้กินอาหารและขนมจากที่ตั้งเปรตท่านการบังสุกุลจากประเพณีสารทเดือนสิบนี้ เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ได้กุศลมาก กิจกรรมนี้เรียกว่า ชิงเปรต (พระอนุพงษ์ ธนปาล, 2561, หน้า 1-4)

ในบางชุมชนหรือบางพื้นที่มีการเพิ่มรายละเอียดของกิจกรรมให้มีความสนุกสนานมากขึ้นเพื่อให้เกิด ความสามัคคีกันภายในชุมชน สิ่งที่เพิ่มขึ้นมาคือชาวบ้านใช้แท่นที่ใช้ตั้งเปรตเป็นเสาต้นเดียว เสาต้นนี้จะ มีการนำน้ำมันมาทาให้มีความลื่น เมื่อถึงช่วงเวลาชิงเปรต ชาวบ้านจะทำการปีนเสาต้นนี้ ผู้คนคนที่ร่วม จะสนุกจะลื่นไถลลงมาหรือไม่ก็ถูกคนอื่นดึงลงมา กว่าจะได้ของที่เช่นไหว้ก็เกิดความสนุกสนาน ขบขัน สนุกสนานทั้งผู้ร่วมกิจกรรม ผู้ที่เชียร์และผู้ที่อยู่รอบๆบริเวณ

4. พัฒนาการในด้านคุณค่าต่อสังคมคุณค่าทางสังคมเกี่ยวกับประเพณีสารทเดือนสิบไว้ในเอกสาร เทศกาลเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ว่า เมื่อเอ่ยถึงงานเดือนสิบ ผู้คนล้วนนึกถึงจังหวัด นครศรีธรรมราช เนื่องจากประเพณีสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีลักษณะการจัดงานเป็น รูปแบบของเทศกาล เป็นเหตุให้เทศกาลสารทเดือนสิบสามารถเปรียบได้กับสัญลักษณ์ของเมือง นครศรีธรรมราช เมื่อใกล้ถึงช่วงเทศกาลผู้คนทั่วไปโดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราชและผู้คนบริเวณใกล้เคียงต่างรอคอยและเตรียมพร้อมที่จะร่วมเทศกาลนี้ ชาวนครศรีธรรมราชไม่ว่าจะเป็นเยาวชน ผู้ใหญ่ หรือ แม้แต่ผู้สูงอายุ แม้จะอยู่ไกลจากบ้านเกิดของตนมากแค่ไหนต่างเตรียมตัวเพื่อที่จะได้กลับมายังบ้านเกิด ของตน โดยจุดหมายปลายทางคือวัดบ้านเกิดที่บรรพบุรุษเคยชักชวนมาทำบุญในวันสารทเดือนสิบด้วย สามัญสำนึกที่หนักแน่นในหัวใจและไม่มีผู้ใดบังคับ แต่พร้อมใจมาร่วมด้วยความสมัครใจจนเป็นประเพณี ที่สืบทอดกันมา (บุญเสริม แก้วพรหม, 2542, หน้า 21)

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ (2548, หน้า 217) ได้กล่าวถึงการจัดเทศกาลเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ว่า “นอกจากการกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอนของตนแล้ว ชาวนครศรีธรรมราชและพื้นที่ใกล้เคียงบางส่วนได้เข้ามายังจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงประเพณีสารทเดือนสิบเพื่อเข้าร่วมเทศกาลสารทเดือนสิบ สันนิษฐานว่าในอดีตแต่ละพื้นที่จะจัดเทศกาลหรืองานในชุมชนของตน ความใหญ่โตของงานจะขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์และกำลังศรัทธาของวัดและชาวบ้านในชุมชน จากบันทึกพบว่าประเพณีสารทเดือนสิบของทางหน่วยงานราชการและเอกชนได้จัดงานเฉลิมฉลองเป็นเวลา 10 วัน 10 คืน ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร” ในเวลาต่อมางานเทศกาลสารทเดือนสิบได้ย้ายมาจัดที่สนามหน้าเมือง ถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2466 การจัดงานครั้งนี้เป็นการจัดงานที่มีเจ้าภาพงานหลักคือส่วนราชการทำให้ความสำคัญของงานจึงได้ยกฐานะเป็นประเพณีประจำจังหวัดและถือเป็นเทศกาลของจังหวัดตามไปด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อหาเงินสร้างสโมสรข้าราชการซึ่งชำรุดมากแล้ว โดยในช่วงนั้น พระภัทรนาวิก จารุญ (เอื้อน ภัทรนาวิก) ซึ่งเป็นนายกศรีธรรมราชสโมสร และพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (สิน เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ร่วมกันจัดงานประจำปีขึ้น พร้อมทั้งมีการออกร้านและมหรสพต่างๆ เช่น กีฬาชนโค ยิงเป้า บิงโก เล่นส่บ้า ชกมวย โดยมีระยะเวลาในการจัดงาน 3 วัน 3 คืน (ดิเรก พรตตะเสน, 2519, หน้า 27) จนกระทั่ง ถึงปี พ.ศ. 2535 ทางจังหวัดได้ย้ายสถานที่จัดงานจากสนามหน้าเมืองไปยังสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 (ทุ่งท่าลาด) ซึ่งมีบริเวณกว้างและได้มีการจัดตกแต่งสถานที่ไว้อย่างสวยงาม (พัชรินทร์ ลั้งแทกุล, 2565, หน้า 1

5. สรุป

แรกเริ่มเดิมทีประเพณีสารทเดือนสิบเป็นประเพณีของศาสนาพราหมณ์โดยจุดมุ่งหมายของประเพณีเพื่อทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยประเพณีสารทเผยแพร่จากอินเดียได้แพร่เข้ามายังดินแดนสุวรรณภูมิ (ประเทศไทยในปัจจุบัน) และได้เผยแพร่และปฏิบัติทั่วทุกภาคของประเทศไทยมากกว่า 800 ปีมาแล้ว และชาวนครศรีธรรมราชเรียกประเพณีนี้ว่า “ประเพณีสารทเดือนสิบ” ประเพณีสารทเดือนสิบของชาวจังหวัดยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมาเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานจะทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษของตน ณ วัดที่บรรพบุรุษเคยมาทำบุญในทุกๆ ปี ในวัน แรม 1 ค่ำเดือนสิบซึ่งเป็นวันที่นรกได้ปล่อยบรรพบุรุษที่ได้ตกนรกเมื่อพวกเขาได้เสียชีวิตกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อเยี่ยมเยียนลูกหลาน จนถึงวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบซึ่งเป็นวันที่นรกได้ทำการเรียกตัวบรรพบุรุษเหล่านั้นกลับไปยังนรกเพื่อชดใช้กรรมที่ตนได้ก่อไปไว้ขณะยังมีชีวิต ประเพณีสารทเดือนสิบได้เกิดพัฒนาการต่างๆ และสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยพัฒนาการที่ปรากฏเป็นประการแรกคือการประกอบพิธีสารทเดือนสิบโดยพุทธศาสนิกชนและผู้ประกอบพิธีกรรมคือพระสงฆ์โดยใช้บทสวดทางพระพุทธศาสนา ประการที่สองคือระยะเวลาประกอบพิธีกรรมที่สอดคล้องกับตำนานความเชื่อ วันแรกของประเพณีสารท

เดือนสิบคือวันแรม 1 ค่ำเดือนสิบ ลูกหลานจะทำการจัดสำหรับอาหารใส่ปันโตแล้วนำไปตักบาตรหรือถวาย เป็นภัตตาหารเพลที่วัดซึ่งเป็นอาหารที่บรรพบุรุษผู้ที่ลูกหลานระลึกถึงชอบทานเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ วันที่สอง คือ วันแรม 13 ค่ำเดือนสิบ วันจ่าย วันนี้เป็นวันที่ลูกหลานจะไปตลาดเพื่อจับจ่ายอาหารและขนมที่ใช้ ประกอบพิธีกรรมทั้ง 5 อาหารคาวหวานและข้าวของเครื่องใช้ต่างๆเพื่อนำไปจัดหมรับและใส่ในปันโตในวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ วันที่สามคือ วันแรม 14 ค่ำเดือนสิบ วันนี้เป็นวันที่ลูกหลานทุกคนจะมารวมตัวกันที่บ้านของบรรพบุรุษหรือบ้านของพ่อแม่ต้นเพื่อช่วยกันจัดหมรับและจัดเตรียมอาหารที่จะนำไปวัดในวันรุ่งขึ้น และวันสุดท้ายคือวันส่ง คือ วันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ วันนี้เป็นวันทำบุญใหญ่หรือวันส่ง โดยเชื่อว่าวันนี้เป็นวันที่นรกจะทำการเรียกตัวเปรตบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้วกลับไปขอใช้กรรมยังนรก ลูกหลานจึงช่วยกันจัดอาหารที่พวกท่านชอบ และจัดหมรับซึ่งประกอบด้วยขนมทั้ง 5 ที่สื่อถึงสิ่งของจำเป็น 5 อย่างเพื่อพวกท่านได้นำกลับไปใช้ยังนรก จากนั้นลูกหลานจะทำพิธีบังสุกุลโดยมีพระสงฆ์เป็นสื่อกลาง

ประการที่สามคือการพัฒนาด้านรายละเอียดในการประกอบพิธีกรรม จากการที่ประเพณีมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน พัฒนาการของประเพณีจึงมีอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะรายละเอียดในการประกอบพิธีซึ่งประเพณีสารทเดือนสิบของศรีธรรมราชมีการปฏิบัติพิธีกรรม 2 ขั้นตอน คือ

1. การจัดหมรับและยกหมรับ การจัดหมรับคือการจัดเตรียมสำหรับที่ประกอบด้วยสิ่งของ อาหาร ขนมเดือนสิบ ฯลฯ ลงภายในภาชนะที่เตรียมไว้ แนวคิดที่ได้สื่อออกมาเป็นหมรับมาจากความกตัญญูตักเตือนของลูกหลาน เนื่องจากความหมายของขนมแต่ละชนิดมาจากความห่วงหาอาทรของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานมีความคิดว่าบรรพบุรุษของตนที่ได้ตายไปจะตกทุกข์ได้ยากในนรก จึงทำการทำบุญด้วยขนมทั้ง 5 ให้พวกท่านได้ใช้สอยเพื่อไม่ให้ลำบากในนรกที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน นอกจากนั้นสิ่งของที่จัดบรรจุสามารถใช้ในช่วงเข้าพรรษา และสิ่งของเหล่านี้เก็บไว้ได้นานเนื่องจากในช่วงฤดูฝนของนครศรีธรรมราชน้ำจะท่วมเป็นประจำทุกปีเป็นเหตุให้พระสงฆ์ไม่สามารถบิณฑบาตรได้ สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้จึงจำเป็นอย่างมากในการดำรงเพศสมณะในช่วงเวลาดังกล่าว

2. การตั้งเปรตและการชิงเปรตเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน โดยชาวบ้านนำอาหารพร้อมทำขนมเดือนสิบและเงินบางส่วนไปวางในจุดต่างๆ ของวัด เช่น บริเวณวัด ทางเข้าวัด ริมกำแพงวัด โคนต้นไม้ หรือบางชุมชนนำมาวางไว้บนเสาไม้เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วที่ปราศจากญาติหรือญาติไม่ได้มาร่วมทำบุญในวันนั้น พระสงฆ์ผู้ประกอบพิธีจะทำการสวดบังสุกุลเพื่อให้ของที่นำมาตั้งเปรตไปถึงบรรพบุรุษที่มารอรับส่วนบุญส่วนกุศลที่อุทิศให้ เมื่อเสร็จพิธีบังสุกุลชาวบ้านจะร่วมกันแย่งชิงสิ่งของเหล่านั้น โดยมีความเชื่อว่าการที่ได้กินอาหารจะเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว กิจกรรมนี้เรียกว่า ชิงเปรต โดยในปัจจุบันกิจกรรมชิงเปรตได้พัฒนาเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกและเกิดความสามัคคีกันภายในชุมชนด้วย

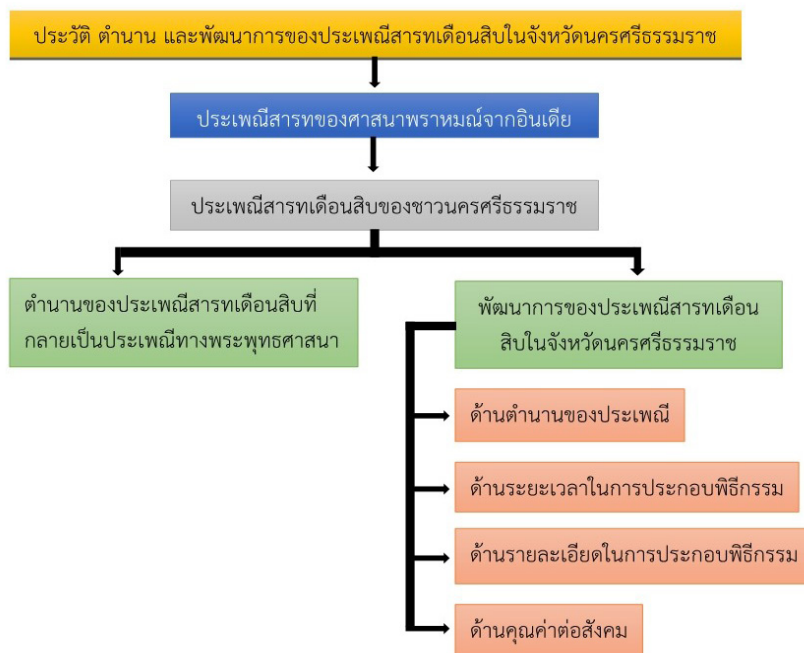

ประการที่สี่ คือ พัฒนาการในด้านคุณค่าต่อสังคม เนื่องจากประเพณีสารทเดือนสิบของจังหวัด นครศรีธรรมราชมีความสำคัญต่อชาวนครศรีธรรมราชเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะอยู่ไกลจากบ้านเกิดของตน มากแค่ไหนลูกหลานยังคงกลับมายังบ้านเกิดของตนในทุกๆปี นอกจากนั้นเทศกาลสารทเดือนสิบเป็น ประเพณีประจำจังหวัดที่จัดร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน เทศกาลนี้จึงมีความใหญ่โตและมีหารสพ มากมายให้ผู้คนในยุคที่ไม่มีเทคโนโลยีได้เข้ามาร่วมสนุกกัน ซึ่งเป็นเทศกาลสำคัญที่เสริมสร้างเศรษฐกิจให้ แก่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างดีเยี่ยม

ประมวลได้ว่า ประวัติ ตำนาน และพัฒนาการของประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่มีชีวิต และความเชื่อตลอดถึงพิธีกรรมของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราชในประเด็นการจัด หมายรับและยกหมรับด้วยขบวนเดือนสิบ โดยแนวคิดหลักการจัดหมายรับและยกหมรับมาจากการระลึกถึง บรรพบุรุษที่ตนได้ผูกพัน เป็นการแสดงถึงความรัก เคารพ ห่วงหาอาทร และทำให้เห็นถึงสายสัมพันธ์กัน ภายในครอบครัวของผู้คนในจังหวัดนครศรีธรรมราชในอดีต และในสถานการณ์ปัจจุบันที่สังคมก้าวไปข้างหน้า อย่างรวดเร็ว บางครั้งผู้คนอาจจะลืมไปว่าเรายังมีคนที่อยู่ข้างหลังที่รักเราอยู่ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการ ส่งเสริมประเพณีนี้อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สถาบันครอบครัวในยุคโลกาภิวัตน์เข้มแข็งขึ้นมาได้ ประเด็น ต่อมาคือความ เชื่อเรื่องเปรตในไตรภูมิทำให้ลูกหลานรวมญาติทำบุญให้บรรพบุรุษ ความเชื่อนี้ได้ถูกพัฒนา ต่อยอดเป็นการชิงเปรต เหนืออื่นใดกุศโลบายเหล่านี้มีไว้เพื่อสอน ศีลธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่ง เห็นได้จากเทศกาลสารทเดือนสิบที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ นอกจากนั้น ประเด็นการบังสุกุลบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นความเชื่อของลูกหลานว่าการบังสุกุล บรรพบุรุษจะได้บุญมากและ หลุดพ้นจากความทุกข์ จึงได้รวมญาติกันบังสุกุลอัฐิยังบ้านเกิดของตน แม้ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความพลวัตมี การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากสังคมมนุษย์ที่มีศักยภาพในการเรียนรู้และสื่อสาร ด้วยระบบสัญลักษณ์ที่สามารถเรียนรู้และสร้างภาษาสัญลักษณ์ ระบบนี้ทำให้มนุษย์ คิดสิ่งใหม่ๆ ทาง วัฒนธรรมได้เสมอ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ที่มนุษย์ ได้ประดิษฐ์สร้างขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนในด้านค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบสัญลักษณ์ต่างๆ ใน สังคมนั้น แต่การกลับมาทำบุญยังบ้านเกิดของตนจะทำให้ผู้คนยังมีความผูกพันกับญาติพี่น้องทางสาย เลือดมากขึ้นกว่าการที่ไม่ได้เข้าร่วมประเพณี พฤติกรรมทางสังคมเหล่านี้ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันภายใน ครอบครัว หรือการกลับมายังบ้านเกิดเพื่อเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้อาจจะเหมือนน้ำที่หยดลงใจเหล่า ผู้สูงอายุที่รอคอยและคิดถึงลูกหลานในครอบครัวของตนได้ ดังนั้นประเพณีบุญสารทเดือนสิบ จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นประเพณีที่ถูกสืบทอดและยึดโยงผู้คนโดยมีความเชื่อเป็นอิทธิพลหลักต่อแนวความคิด และพฤติกรรมของชาวบ้าน โดยถือได้ว่าประเพณีสารทเดือนสิบเป็นหนึ่งในเงื่อนไขในการอยู่ร่วมกัน และยึดถือปฏิบัติและอัตลักษณ์ของชาวนครศรีธรรมราช และความเชื่อดังกล่าวล้วนประกอบขึ้นมาจาก ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่อยู่ใต้อำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิต

ของชาวภาคใต้มายาวนานจนถึงปัจจุบัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เกษม บุญศรี. (2512). *ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: กรมสารบรรณทหารเรือ.
- จุฑาทิพย์ ไกรนรา. (2564). *ความเชื่อและพิธีกรรมในประเพณีสารทเดือนสิบ ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครบรอบ 15 ปี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.*
- ดิเรก พรตตะเสน. (2519). *ประเพณีบุญสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิชชา: ฉบับชีวิตปีที่ 2, 2(1), 27.*
- บุญเสริม แก้วพรหม (บรรณาธิการ). (2542). *วารสารเดือนสิบ'42 ที่ระลึกในการจัดงานประเพณีเทศกาล เดือนสิบ ประจำปี 2542 จังหวัดนครศรีธรรมราช*. กรุงเทพฯ: นาค.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. (2548). *ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจุฬาลงกรณ์จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2463). *พระราชพิธี 12 เดือน*. กรุงเทพฯ: ไทย.
- พระอนุพงษ์ ธนปาโล. (2561). ทศนะเรื่องคุณค่าทางสังคมในประเพณีสารทเดือนสิบ. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 1(2), 1-4. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/dsr/article/view/423/335>
- พัชรินทร์ ลั้งแท็กูล. (2565). *ประเพณีสารทเดือนสิบเมืองนครศรีธรรมราช*. เข้าถึงได้จาก https://www.finearts.go.th/storage/contents/2022/11/detail_file/j7tclqwnd2AZQJzoESCs76F9n-Vpfp1yUSkbbQSK2.pdf
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2537). *พระไตรปิฎก ฉบับมหามกุฏฯ (ภาษาไทย) เล่มที่ 39*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วิญญูชน เฮาตระกูล. (2559). *ศึกษาความเชื่อเรื่องเปรตในประเพณีสารทเดือนสิบ: กรณีศึกษาประชากรตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สืบพงษ์ ธรรมชาติ. (2544). *สารนครศรีธรรมราช ฉบับพิเศษ เดือนสิบ*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สุदारรณ์ มีบัว. (2560). ประเพณีบุญสารทเดือนสิบเมืองนคร. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 9(2), 220-229.
- สุมาลัย กาลวิบูลย์. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีสารทเดือนสิบกับแนวคิดเรื่องกรรมและการอุทิศส่วนกุศลในพุทธศาสนานิกายเถรวาท. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 93-128.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2537). *เอกสารเดือนสิบประจำปี 2537 ที่ระลึกในการจัดเทศกาลเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราช*. สุราษฎร์ธานี: อุดมลาภ.

คุณภาพการศึกษาท้องถิ่น: การประยุกต์เกณฑ์การประเมินและความร่วมมือ ของชุมชน*

Local Education Quality: Application of Assessment Criteria and Community Cooperation

ชิญาภา บัวศรี

Siyapa Buasri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: wisiya26@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในท้องถิ่น โดยเน้นกรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 แห่งในจังหวัดพิจิตร ซึ่งประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดทำข้อมูลผลการประเมินคุณภาพตนเอง (SAR) ให้ครบถ้วนและสะท้อนศักยภาพของโรงเรียน บทความวิเคราะห์ผ่านแนวคิดความร่วมมือ (Collaboration Concept) และแนวคิดเชิงระบบ (Systems thinking) เพื่อประเมินความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินกับบริบทท้องถิ่น และเสนอแนวทางการพัฒนาที่เน้นการประยุกต์ผลการประเมินเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

การขาดข้อมูลเชิงปริมาณในรายงาน SAR เช่น ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษา และการติดตามผลลัพธ์กิจกรรมในระยะยาว เป็นอุปสรรคสำคัญในการวางแผนพัฒนา นอกจากนี้ การบริหารทรัพยากร เช่น บุคลากรและเทคโนโลยี ยังไม่ถูกใช้อย่างเต็มศักยภาพในบางโรงเรียน ในขณะที่การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เช่น การสร้างเครือข่ายกับชุมชนและผู้ปกครอง เป็นจุดแข็งที่ช่วยเสริมกระบวนการเรียนการสอน และส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพและการคิดวิเคราะห์ให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะทางพัฒนาเชิงนโยบาย เช่น การกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณในทุกโครงการและการใช้ข้อมูลผลการประเมินในการวางแผนพัฒนาที่ต่อเนื่อง รวมถึงแนวทางเชิงปฏิบัติ เช่น การติดตามผลผู้เรียนหลังจบการศึกษา และการสร้างเครือข่ายชุมชนที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทั้งในและนอกโรงเรียน การประยุกต์

*ได้รับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 19 เมษายน 2568

Received: November 27, 2024; Revised: December 18, 2024; Accepted: April 19, 2025

ใช้ผลการประเมินและการเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

คำสำคัญ: การศึกษาท้องถิ่น; การประยุกต์; การประเมิน; ความร่วมมือ

Abstract

This academic article aims to study the quality of education in local schools, focusing on the case study of four municipal schools in Phichit Province, which faced challenges in developing student quality and preparing self-assessment results (SAR) to be complete and reflect the potential of the schools. The article analyzes using the Collaboration Concept and Systems Thinking to assess the appropriateness of the assessment criteria for the local context and proposes development approaches that focus on applying assessment results to improve the quality of education.

The lack of quantitative data in SAR reports, such as percentage of graduates and long-term monitoring of activity results, is a major obstacle in development planning. In addition, management of resources, such as personnel and technology media, has not been fully utilized in some schools. Meanwhile, participatory management, such as networking with communities and parents, is a strength that helps enhance the teaching and learning process and effectively promotes the development of vocational skills and analytical thinking in students. Policy development guidelines, such as setting quantitative targets in all projects and using assessment results in continuous development planning, as well as practical guidelines, such as following up on students after graduation and creating diverse community networks to support development both inside and outside the school. The application of assessment results and strengthening community cooperation will be important factors in sustainably raising the quality of education in the local area.

Keywords: Local Studies; Application; Evaluation; Collaboration

1. บทนำ

กรอบการประเมิน SAR (สถานการณ์ดำเนินการ ผลลัพธ์) สามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของการระบาดของ COVID-19 การระบาดใหญ่ทำให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงในแนวทางปฏิบัติทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปสู่การเรียนรู้แบบดิจิทัลและการเรียนรู้ระยะไกล ซึ่งนำเสนอทั้งความท้าทายและโอกาสสำหรับกรอบการประเมินผล เช่น SAR ด้วยการรวมข้อมูลเชิงลึกจากการศึกษาต่างๆ กรอบ SAR สามารถปรับแต่งเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะของสถานการณ์ที่ไม่เคยมีมาก่อนนี้การปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้แบบดิจิทัล การเปลี่ยนไปใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบดิจิทัลเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงการระบาดใหญ่ของ COVID-19 การเปลี่ยนแปลงนี้ต้องใช้กรอบ SAR เพื่อรวมความสามารถทางดิจิทัลและประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือและแพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์ Khun (2024) Basak (2022, pp. 123-128) การประเมินควรมุ่งเน้นไปที่การเข้าถึงและการใช้งานของทรัพยากรดิจิทัลเพื่อให้แน่ใจว่าทั้งครูและนักเรียนสามารถมีส่วนร่วมกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Sivagurunathan และ Parthasarathy (2022) แก้ไขความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาที่มีอยู่รุนแรงขึ้นโดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำกัด Souza, Melo & Mira (2022) กรอบ SAR ควรใช้เพื่อประเมินว่าการแทรกแซงทางการศึกษาสามารถจัดการกับความแตกต่างเหล่านี้ได้ดีเพียงใด โดยมุ่งเน้นไปที่ความเท่าเทียมกัน กรอบการทำงานสามารถช่วยระบุช่องว่างในการกระจายทรัพยากรและสนับสนุนการแทรกแซงเป้าหมายเพื่อแก้ไขช่องว่างเหล่านี้ (Green et al., 2020)

การประเมินผลกระทบทางสังคมและอารมณ์ กรอบ SAR ควรพิจารณาผลกระทบทางสังคมและอารมณ์ของการเรียนรู้ระยะไกลต่อนักเรียนและครูการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการเข้าถึงสังคมของนักเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์การศึกษา Soares, Barreto & Silva (2023) Impact of COVID-19: A particular focus on Indian education system (2022) การประเมินควรรวมถึงการประเมินความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียนและประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนเพื่อจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ (Surendran et al., 2024) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว กรอบ SAR จะต้องมีศักยภาพเพื่อรองรับภูมิทัศน์การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งรวมถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับวิธีการสอนและเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดขึ้น (Al-Sholi et al., 2021) (Reis & Navarro, 2021) การรวมความสามารถในการปรับตัวเข้ากับกรอบการทำงานจะช่วยให้มั่นใจได้ว่ายังคงมีความเกี่ยวข้องและมีประสิทธิภาพในการประเมินผลการศึกษาในระหว่างและนอกเหนือจากโรคระบาด (Green et al., 2020)

ในขณะที่กรอบ SAR สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงการระบาดของ COVID-19 แต่สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักถึงข้อ จำกัด ของการเรียนรู้ระยะไกลและการศึกษาดิจิทัล ความท้าทาย เช่น การแบ่งแยกทางดิจิทัล การขาดโครงสร้างพื้นฐาน และระดับความรู้ด้านดิจิทัลที่แตกต่างกันในหมู่ของผู้เรียนจะต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้แน่ใจว่ากรอบการทำงานมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การตอบรับอย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงกรอบการทำงานซ้ำจะเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ทันกับ

ภูมิทัศน์การศึกษาที่กำลังพัฒนา

ระบบโรงเรียนเทศบาลในประเทศไทยนำเสนอการผสมผสานระหว่างข้อดีและข้อเสียที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งถูกกำหนดโดยภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศในด้านหนึ่ง โรงเรียนเทศบาลได้รับการออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการในท้องถิ่น ซึ่งอาจไปสู่ความท้าทายเช่นความแตกต่างของทรัพยากรและผลลัพธ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกันด้านล่างนี้มีการสำรวจข้อดีและข้อเสียในรายละเอียด

ข้อดี การบูรณาการและการปรับตัวในท้องถิ่น โรงเรียนเทศบาลในประเทศไทยมีหน้าที่ครอบคลุมโดยสามารถรับเด็กทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ที่มีความต้องการด้านการศึกษาพิเศษ (SEN) การรวมนี้ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของชุมชนได้มากขึ้น (Kantavong, 2018, pp.570-586) การมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจและการปฏิรูปการจัดการตามโรงเรียนได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสามารถนำไปสู่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมและสนับสนุนมากขึ้น Gamage และ Sooksomchitra (2004, pp. 115-133) ความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม โรงเรียนเทศบาลสามารถปรับหลักสูตรเพื่อให้สะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้การศึกษามีความเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมมากขึ้นสำหรับนักเรียน Zakhorolska (2022)

ข้อเสีย ความแตกต่างของทรัพยากร มีความแตกต่างอย่างมากในทรัพยากรระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท โดยโรงเรียนในชนบทมักขาดครูและโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอสิ่งนี้นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในความสำเร็จทางการศึกษาและผลการเรียนรู้ (Lathapipat, 2018) (Thongthew, 1999, pp. 118-131) ความท้าทายด้านคุณภาพ แม้จะมีความพยายามในการปรับปรุงการศึกษา แต่นักเรียนจำนวนมากในโรงเรียนเทศบาลยังคงต้องเผชิญกับผลการเรียนรู้ต่ำ ตัวอย่างเช่น นักเรียนส่วนใหญ่พบว่าไม่รู้หนังสือในเชิงหน้าที่ในการประเมินเช่น PISA (Lathapipat, 2018) ความจำเป็นในการปฏิรูปและการฝึกอบรม มีความจำเป็นอย่างต่อเนื่องในการฝึกอบรมความเป็นผู้นำและการจัดการด้านการศึกษาในหมู่ผู้อำนวยการโรงเรียนและสมาชิกคณะกรรมการเพื่อดำเนินการปฏิรูปอย่างมีประสิทธิภาพ (Gamage & Sooksomchitra, 2004)

แม้ว่าระบบโรงเรียนเทศบาลในประเทศไทยมีศักยภาพในการศึกษาในท้องถิ่นและครอบคลุม แต่ก็ยังถูกท้าทายด้วยความไม่เท่าเทียมกันและปัญหาด้านคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญการจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ต้องใช้เจตจำนงทางการเมืองที่แข็งแกร่งและการปฏิรูปเชิงกลยุทธ์เพื่อให้แน่ใจว่าการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุก

2. เนื้อหา

โรงเรียนภายใต้เขตอำนาจของเทศบาลสามารถมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนและการทำงานร่วมกันทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญความสัมพันธ์นี้มีหลายแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับมิติทางเศรษฐกิจสังคมและการ

ศึกษาเทศบาลที่รวมโรงเรียนเข้ากับกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มความสามัคคีทางสังคมโดยการส่งเสริมความรู้สึกร่วม

อัตลักษณ์ของชุมชนและการมีส่วนร่วมผลกระทบของการรวมตัวนี้มีความลึกซึ้งเนื่องจากสามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและผลลัพธ์ทางสังคมที่ดีขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุนชุมชนโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดธุรกิจและผู้อยู่อาศัย เนื่องจากคุณภาพการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จของชุมชนเขตการศึกษาที่แข็งแกร่งสามารถขับเคลื่อนสุขภาพทางเศรษฐกิจได้โดยส่งเสริมการลงทุนและลดการรับรู้เรื่องการเพศสัมพันธ์เป็นภัยคุกคามต่อชุมชนที่มีอยู่ Pabotoy (2023) เทศบาลที่สนับสนุนโรงเรียนสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจเนื่องจากโรงเรียนมีส่วนช่วยในการพัฒนาพนักงานที่มีทักษะซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น Pabotoy (2023) โรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน โรงเรียนสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางชุมชนส่งเสริมความสามัคคีทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการศึกษาและสังคมบทบาทนี้ต้องการกรอบแนวคิดที่สอดคล้องหน้าที่ของโรงเรียนกับความต้องการของชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน Mansor (2014, pp. 205-210) การรวมโรงเรียนเข้ากับโครงสร้างชุมชนสามารถเพิ่มเครือข่ายสังคมและเอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งมีความสำคัญต่อความสอดคล้องทางสังคม Milofsky (2018)

ความร่วมมือทางสังคมและการบูรณาการทางการศึกษา โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามัคคีทางสังคมโดยการส่งเสริมความอดทนความเคารพและอัตลักษณ์ร่วมกันในหมู่นักเรียนสิ่งนี้ทำได้ผ่านหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยและคุณค่าทางสังคม Oder (2005, pp. 59-72) การมีส่วนร่วมของเทศบาลในการกำกับดูแลโรงเรียนสามารถเพิ่มความสามัคคีทางสังคมได้โดยมั่นใจว่านโยบายการศึกษาสะท้อนถึงความต้องการที่หลากหลายของชุมชนซึ่งจะส่งเสริมการรวมและลดการแตกแยกทางสังคม (Komatsu, 2024) ความท้าทายและการพิจารณา ในขณะที่โรงเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ความท้าทายเช่นการต่อต้านระบบราชการและความจำเป็นในการประสานงานที่มีประสิทธิภาพในระดับเทศบาลอาจขัดขวางศักยภาพของพวกเขาได้การเอาชนะความท้าทายเหล่านี้ต้องใช้ความพยายามในการจัดการร่วมมือขนาดเล็ก (Warsewa, 2017) ในเขตเมืองโรงเรียนอาจเผชิญกับการแข่งขันจากสถาบันอื่นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของชุมชนซึ่งสามารถลดผลกระทบต่อความสอดคล้องทางสังคม (AUTHOR_ID, 2024, pp. 34-45)

ในทางตรงกันข้าม บางคนโต้แย้งว่าการกระจายอำนาจการกำกับดูแลของโรงเรียนในขณะที่ส่งเสริมความเป็นเจ้าของในท้องถิ่น อาจนำไปสู่ความไม่สม่ำเสมอในคุณภาพการศึกษาและการเข้าถึงซึ่งอาจทำลายความสามัคคีทางสังคมสิ่งนี้เน้นถึงความต้องการโครงสร้างการกำกับดูแลที่สมดุลซึ่งรับประกันโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันในชุมชนต่างๆ (Komatsu, 2024)

ข้อมูลในภาพรวมของ 4 โรงเรียน โรงเรียนเทศบาลตะพานหินวิทยาคาร ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สังกัดเทศบาลเมืองตะพานหิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ระดับการศึกษาที่เปิดสอน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 407 คน (วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2565) จุดเด่นการบริหารจัดการแบบ PDCA การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เทคโนโลยี ประเด็นที่ต้องปรับปรุงขาดข้อมูลเชิงปริมาณใน SAR และการติดตามผลระยะยาวของผู้เรียน (โรงเรียนเทศบาลตะพานหินวิทยาคาร, 2565)

โรงเรียนเทศบาล 2 สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สังกัดเทศบาลเมืองตะพานหิน ระดับการศึกษาที่เปิดสอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 359 คน (วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2565) จุดเด่นการบริหารงานแบบ School-Based Management การพัฒนาทักษะอาชีพและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ประเด็นที่ต้องปรับปรุงขาดการติดตามผลทักษะอาชีพในระยะยาวและข้อมูลที่ครอบคลุมในรายงาน SAR (โรงเรียนเทศบาล 2 สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2565)

โรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม ตำบลจี่วราย อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สังกัดเทศบาลเมืองตะพานหิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ระดับการศึกษาที่เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 28 คน (วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2565) จุดเด่นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างครบถ้วน ประเด็นที่ต้องปรับปรุงการติดตามผลพัฒนาการเด็กและการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง (โรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม, 2565)

โรงเรียนเทศบาล 4 ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร สังกัดเทศบาลเมืองตะพานหิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ระดับการศึกษาที่เปิดสอน ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 150 คน (วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2565) จุดเด่นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมสุขภาพเด็ก ประเด็นที่ต้องปรับปรุงขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผลลัพธ์จากกิจกรรมสุขภาพและการขาดการติดตามผลระยะยาว (โรงเรียนเทศบาล 4, 2565) ภาพรวม โรงเรียนทั้ง 4 แห่งมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมิน SAR และการมีส่วนร่วมจากชุมชน แต่ยังมีช่องว่างในการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและการติดตามผลระยะยาวที่ต้องปรับปรุงเพื่อยกระดับการเรียนการสอนและผลลัพธ์ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

3. สรุป

การประยุกต์เกณฑ์การประเมินและความร่วมมือของชุมชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น โดยเฉพาะในมิติของการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ และการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสมผ่านความร่วมมืออย่างใกล้ชิด

ขีดระหว่างโรงเรียนและชุมชน

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่นเป็นประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงกับการสร้างความยั่งยืนทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา แนวทางนี้ต้องอาศัยกรอบแนวคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) ที่สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ภายในระบบโรงเรียน และแนวคิดความร่วมมือ (Collaboration Concept) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดแนวทางพัฒนา เกณฑ์การประเมิน เช่น Self-Assessment Report (SAR) ซึ่งพัฒนาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้รับการยอมรับในฐานะเครื่องมือสำคัญในการประเมินคุณภาพโรงเรียน เกณฑ์นี้คำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้าน เช่น พัฒนาการของผู้เรียน การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยตัวชี้วัดหลัก เช่น อัตราส่วนครูต่อผู้เรียน การผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการพัฒนาทักษะชีวิต ได้รับการออกแบบให้ตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาอย่างครอบคลุม อย่างไรก็ตาม ในบริบทโรงเรียนท้องถิ่น เกณฑ์เหล่านี้ต้องการการปรับตัวเพื่อสะท้อนถึงความต้องการเฉพาะพื้นที่ เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตร การพัฒนาโครงการที่เชื่อมโยงกับอาชีพในพื้นที่ และการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชน

2. แนวคิดความร่วมมือมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่น โดยการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรในท้องถิ่น ความร่วมมือดังกล่าวช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ดี ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือการร่วมมือกับกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่จำเป็นให้กับนักเรียน นอกจากนี้ ความร่วมมือยังช่วยสร้างกลไกสนับสนุนการประเมินผลการศึกษา เช่น การระดมทรัพยากรเพื่อปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดอบรมเพื่อยกระดับความรู้ของครูและผู้บริหาร แนวคิดเชิงระบบช่วยเสริมความเข้าใจในมิติของการพัฒนา โดยการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระบบการศึกษา เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร กระบวนการเรียนรู้ และความสัมพันธ์กับชุมชนในท้องถิ่น การใช้ระบบการติดตามผลและการประเมินระยะยาว เช่น การติดตามผลลัพธ์ของนักเรียนในแง่ของทักษะชีวิตและการเรียนรู้ ช่วยให้สามารถปรับปรุงเกณฑ์และกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยเชื่อมโยงเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนกับความต้องการของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ การปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เช่น การพัฒนาตัวชี้วัดเชิงคุณภาพที่ครอบคลุมด้านการเรียนรู้และความสุขของนักเรียน การเสริมสร้างระบบติดตามผลที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาท้องถิ่นที่อาศัยการประเมินแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม

ของชุมชนจะนำไปสู่การพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ และสร้างความยั่งยืนในระบบการศึกษาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

4. องค์ความรู้ที่ได้รับ

โมเดลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบบูรณาการ (Integrated Educational Quality Development Model) ดังนี้

3P Framework: Integrated Educational Quality Development

1. รูปแบบของโมเดล “3P Framework” โมเดลนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก (P) ที่ทำงานร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่น ได้แก่ Partnership (ความเป็นหุ้นส่วน) Processes (กระบวนการ) และ Participation (การมีส่วนร่วม)

2. โครงสร้างโมเดล

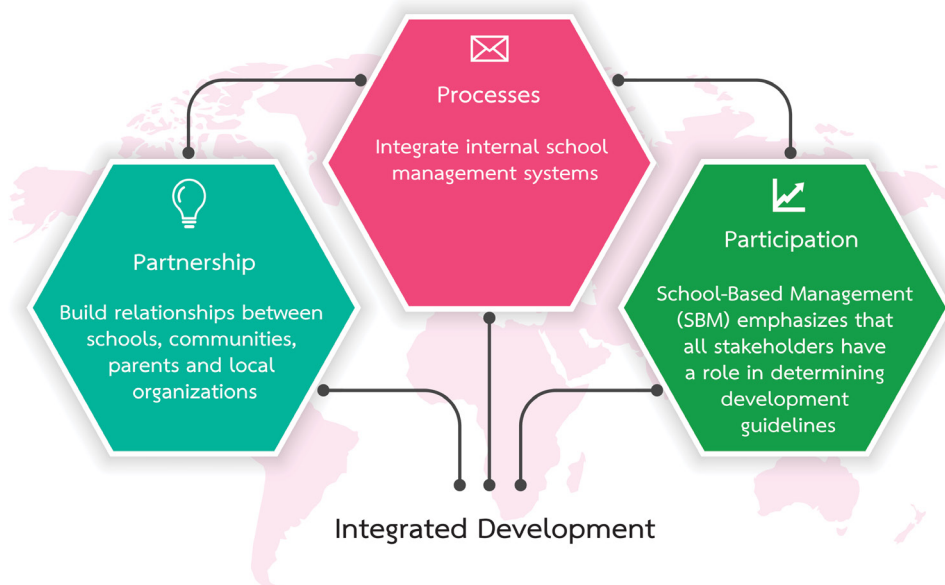
2.1 Partnership (ความเป็นหุ้นส่วน) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรในท้องถิ่น เครือข่ายสนับสนุน เช่น ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน ศิษย์เก่า และกลุ่มอาชีพ ตัวอย่างการร่วมมือกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างโครงการเพาะปลูก หรือการใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอน

2.2 Processes (กระบวนการ) บูรณาการระบบการจัดการภายในโรงเรียน เช่น การเก็บข้อมูลเชิงลึก (SAR) การวิเคราะห์ผล และการติดตามผลลัพธ์ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ ทักษะอาชีพ หรือการแก้ปัญหาจากชีวิตจริง ตัวอย่างใช้ระบบติดตามผู้เรียนระยะยาวเพื่อตรวจสอบผลกระทบของกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 Participation (การมีส่วนร่วม) การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) โดยเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางพัฒนา การเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมออกแบบกิจกรรมและเป้าหมาย ตัวอย่าง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างครู ชุมชน และนักเรียนเพื่อร่วมพัฒนาแผนการเรียนการสอน

3. คำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้าง ศูนย์กลางของโมเดล คือผู้เรียน (Learner-Centered Focus) องค์ประกอบทั้ง 3 (Partnership, Processes, Participation) ทำงานประสานกันเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ 3 ด้าน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืน การจัดการที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นลำดับการดำเนินงาน (Flow) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Partnership) วางแผนและดำเนินกระบวนการพัฒนาภายใน (Processes) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (Participation)

4. สรุปผลสัมฤทธิ์ของโมเดล โมเดลนี้ช่วยพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นโดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือ กระบวนการที่เป็นระบบ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างความยั่งยืนและยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทของโรงเรียนและชุมชนในระยะยาว

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนเทศบาล 2 สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. (2565). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เพชรบูรณ์: โรงเรียนเทศบาล 2 สาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- โรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม. (2565). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิจิตร: โรงเรียนเทศบาล 3 วัดสันติพลาราม.
- โรงเรียนเทศบาล 4. (2565). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิจิตร: โรงเรียนเทศบาล 4.
- โรงเรียนเทศบาลตะพานหินวิทยาการ. (2565). รายงานการประกันคุณภาพภายนอก: ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 การศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิจิตร: โรงเรียนเทศบาลตะพานหินวิทยาการ.
- Al-Sholi, H. Y., Shadid, O. R., Alshare, K. A., & Lane, M. (2021). An agile educational framework: A response for the COVID-19 pandemic. *Cogent Education*, 8(1), Article 1980939. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2021.1980939>

- AUTHOR_ID, N. (2024). Community functions of schools and municipal support of schools on the continuum of the rural periphery-town. *European Countryside*, 16(1), 34-45. <https://doi.org/10.2478/euco-2024-0015>
- Basak, R. (2022). Adaptation to new education system due to the COVID-19 pandemic. *International Journal of Advanced Research*, 10(3), 123-128. <https://doi.org/10.21474/ijar01/14577>
- Gamage, D., & Sooksomchitra, P. (2004). Decentralisation and school-based management in Thailand. *International Review of Education*, 50(2), 115-133. <https://doi.org/10.1007/S11159-004-2624-4>
- Green, C., Mynhier, L., Banfill, J., Edwards, P., Kim, J., & Desjardins, R. (2020). Preparing education for the crises of tomorrow: A framework for adaptability. *International Review of Education*, 66(5-6), 657-679. <https://doi.org/10.1007/s11159-020-09878-3>
- Impact of COVID-19: A particular focus on Indian education system. (2022). In COVID-19 and the sustainable development goals. *Elsevier*, 13-22. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-824557-6.00002-9>
- Kantavong, P. (2018). Understanding inclusive education practices in schools under local government jurisdiction: A study of Khon Kaen Municipality in Thailand. *International Journal of Inclusive Education*, 22(6), 570-586. <https://doi.org/10.1080/13603116.2017.1412509>
- Khun, D. (2024). Analysis of changes in basic education in Russia in the context of the Covid-19 pandemic. *Modern Humanities Success*, 326-331. <https://doi.org/10.58224/2618-7175-2024-2-326-331>
- Komatsu, T. (2024). Community-Based School Governance (CBSG). In *Education and Social Cohesion in a Post-conflict and Divided Nation*. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-99-6519-9_4
- Lathapipat, D. (2018). Inequalities in Educational Attainment. *Education in the Asia-Pacific Region: Issues, Concerns and Prospects*, 42, 345-372. https://doi.org/10.1007/978-981-10-7857-6_13

- Mansor, H. (2014). The role of school as a community hub and its implications on promoting community cohesion towards sustainable communities. *International Journal of Social Science and Humanity*, 4(3), 205-210.
- Milofsky, C. (2018). Schools as community institutions. In R. Cnaan & C. Milofsky (Eds.), *Handbook of community movements and local organizations in the 21st century* (pp. 437-446). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77416-9_27
- Oder, E. (2005). The social cohesion role of educational organizations: Primary and secondary schools. *Peabody Journal of Education*, 80(4), 59-72. https://doi.org/10.1207/S15327930PJE8004_6
- Pabotoy, A. B. (2023). School districts. In *Encyclopedia of education economics and finance*, 163-167. <https://doi.org/10.4324/9780429001086-13>
- Reis, F. J. C. dos, & Navarro, A. M. (2021). Avaliação de programas educacionais no contexto da educação remota e COVID-19. *Medicina (Ribeirão Preto)*, 54(Suppl 1), e184768. <https://doi.org/10.11606/issn.2176-7262.rmrp.2021.184768>
- Sivagurunathan, S., & Parthasarathy, S. (2022). A framework for a seamless transformation to online education. *Computers*, 11(12), Article 183. <https://doi.org/10.3390/computers11120183>
- Soares, A. B., Barreto, L. C. de S., & Silva, I. C. R. da. (2023). Research instrument for the evaluation of basic education during COVID-19: Online/hybrid teaching associated with medicalization, learning and socialization. *International Journal of Human Sciences Research*. <https://doi.org/10.22533/at.ed.5583282307082>
- Souza, K. R., Melo, A. T. T., & Mira, E. P. (2022). Basic education in emergency contexts: What does research say about the reality of COVID-19?. *Revista Tempos e Espaços Em Educação*, 15(34), Article 17925. <https://doi.org/10.20952/revtee.v15i34.17925>
- Surendran, S., Neeraja, S., Gutjahr, G., Menon, R., & Nedungadi, P. (2024). Educational emergency treatment model: An adaptive response to education and multivariate HMM model to latent crisis state in rural Rajasthan during COVID-19. *KUVempu University Journal of Education*, 30(5), Article 4850. <https://doi.org/10.53555/kuey.v30i5.4850>

- Thongthew, S. (1999). Education developments in Thailand. *School Effectiveness and School Improvement*, 10(1), 118-131. <https://doi.org/10.1076/SESI.10.1.118.3515>
- Warsewa, G. (2017). Neighbourhood-based school strategies for education and integration. In A. Million, A. Heinrich, & T. Coelen (Eds.), *Education, space and urban planning* (pp. 3947). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-38999-8_4
- Zakhorolska, V. M. (2022). Municipal educational system as a socio-cultural and pedagogical phenomenon. *TNV-Publications*, 5(3), Article 32851. <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.5.3>

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในยุคปัญญาประดิษฐ์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้บริบทเป็นฐานอย่างยั่งยืน*

The Social Engagement Mission of Local Universities in the Era of Artificial Intelligence: Promoting Lifelong Learning Through Sustainable Context-Based Approaches

นิภาวรรณ เจริญลักษณ์ และนริศรา กรุดนาค

Nipawan Charoenlak and Narisara Krudnak

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ประเทศไทย

Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ncharoenlak@gmail.com

บทคัดย่อ

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในยุคปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีเข้ากับบริบทท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การประยุกต์แนวคิดการบริการเพื่อสังคม (social engagement) มาใช้ในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ทั้งนิสิตและบุคลากรได้มีส่วนร่วมเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนจนถึงการพัฒนาแนวทางแก้ไขที่ยั่งยืน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ศึกษาการบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นผ่านการพัฒนาชุมชนชุมชนโดยใช้บริบทเป็นฐานอย่างยั่งยืน และนำเสนอข้อเสนอแนะการบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นผ่านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นการศึกษาเอกสาร การศึกษากรณีศึกษาภาคสนาม และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบคุณภาพด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการศึกษาพบว่า 1. การบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ คือ 1.1 บริบทและวัตถุประสงค์ การบูรณาการต้องพิจารณาบริบทเป็นฐานเพื่อให้การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตตอบโจทย์ความต้องการและทรัพยากรของชุมชน 1.2 กลยุทธ์การพัฒนา การประยุกต์ใช้บริบทในพื้นที่ การสร้างความร่วมมือ และการนำ

*ได้รับบทความ: 19 พฤศจิกายน 2567; แก้ไขบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 19 มีนาคม 2568

Received: November 19, 2024; Revised: February 24, 2025; Accepted: March 19, 2025

เทคโนโลยีมาใช้ และ 1.3 ด้านการติดตามประเมินผล เน้นการมีส่วนร่วมและการประเมินผลที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน และ 2. ข้อเสนอแนะ คือ 2.1 การเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา 2.2 การบูรณาการการวิจัยและพัฒนาเน้นการพัฒนาศักยภาพเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต 2.3 การอบรมและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม; มหาวิทยาลัยท้องถิ่น; ยุคปัญญาประดิษฐ์; การเรียนรู้ตลอดชีวิต; บริบทเป็นฐาน

Abstract

The social engagement mission of local universities in the era of artificial intelligence played a pivotal role in driving community development. It emphasized the integration of knowledge and technology with local contexts to address community needs and enhance human resource development. The application of social engagement principles created opportunities for students and staff to actively participate, beginning with the analysis of community issues and progressing toward the development of sustainable solutions. This article aimed to examine the current state of integrating social engagement missions in local universities, focusing on context-based sustainable community development. It also proposed recommendations to enhance these missions through the development of sustainable living learning centers rooted in local contexts. The study employed document analysis, field-based case studies, and interviews with key informants, synthesizing content and validating findings using triangulation techniques. The results revealed: 1. The integration of social engagement missions by local universities involved three key components: 1.1 Context and Objectives: Integration was based on the local context to ensure that lifelong learning development addressed the specific needs and resources of the community. 1.2 Development Strategies: This included applying context-based approaches, fostering collaboration, and leveraging technology effectively. 1.3 Monitoring and Evaluation: This prioritized participatory processes and evaluations that led to measurable improvements in the quality of life within communities. 2. Recommendations included: 2.1 Prioritizing community-centered development. 2.2 Integrating research and development to enhance capacity-building for improved quality of life. 2.3 Promoting appropriate

training and the development of technology that aligned with local needs.

Keywords: Social Engagement; Local Universities; Era of Artificial Intelligence; Lifelong Learning; Context-Based Approaches

1. บทนำ

พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมเป็นแนวคิดการที่สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยท้องถิ่นมีบทบาทในการเชื่อมโยงทรัพยากรและความรู้ทางวิชาการกับชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน แนวคิดนี้เน้นที่การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนผ่านการสร้างเครือข่าย โครงการความร่วมมือ และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะของแต่ละชุมชน ในระดับนานาชาติ พันธกิจนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการที่มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็น "ศูนย์กลาง" ของชุมชน โดยมุ่งเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม (Watson et al., 2011) ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ พันธกิจนี้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเสริมสร้างการสื่อสารและการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน Benneworth & Jongbloed (2010) เพื่อการเรียนรู้ที่เน้นบริบทและตอบสนองความท้าทายในชุมชน การวิจัยจะต้องระบุดังสามมิติหลักในการดำเนินพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม ได้แก่ 1) การศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เผยแพร่งานวิจัยและความรู้สู่ชุมชน 2) โครงการพัฒนาที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างแท้จริง และ 3) การบูรณาการเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อเสริมสร้างผลกระทบที่ยั่งยืน ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดตั้ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มุ่งเน้นการใช้บริบทของชุมชนในการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการยกระดับคุณภาพชีวิต Altbach & Knight (2007, pp. 290-305; Srivastava, 2020, pp. 22-35) แนวคิด พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม ในการประชุม Engagement Conference 2017 ได้มุ่งเน้นสามด้านสำคัญ ได้แก่ การปฏิบัติ (Practice) ที่เน้นการแบ่งปันประสบการณ์เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงาน หลักการ (Principle) ที่กำหนดข้อตกลงและบริบทที่ชัดเจน และโอกาสในอนาคต (Prospect) ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการสร้างอนาคตที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานจะเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพัฒนาแผนการมีส่วนร่วม แนวคิดนี้เชื่อมโยงกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) และทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) ที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและสร้างความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2561)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในบริบทที่

หลากหลาย จุดมุ่งหมายคือการเสริมศักยภาพการเรียนรู้ให้กับประชาชน ทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชน มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาพื้นที่ชุมชนจะต้องมีการยกระดับให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ โดยการพัฒนากลยุทธ์และกิจกรรม ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนและช่องทางจำหน่ายที่ทันสมัย ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมตาม รัฐธรรมนูญที่ให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ศูนย์การเรียนรู้สามารถ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของตนเอง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Baker & Willoughby, 2021, pp. 145-162) นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืนและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ Holland & Burdett (2018, pp. 668-682) การสร้างและส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตจะส่งผลให้เกิดประโยชน์หลายประการ ประชาชนในชุมชนจะมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการพึ่งพาตนเอง ซึ่งส่งผลให้มีความ มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ การสร้างโอกาสในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน จะส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้จะเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในชุมชนและองค์กรต่างๆ ช่วย สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้จะช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีต ประเพณี และภูมิปัญญา ท้องถิ่น ซึ่งประชาชนจะมีโอกาสได้เรียนรู้และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม การสร้างศูนย์การเรียนรู้มีชีวิต ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืนและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว (Rennie, 2017; Morrow & Smith, 2019, pp. 39-45)

จังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย ตั้งแต่พื้นที่ราบ ลุ่มที่ไหลผ่านแม่น้ำแม่กลองจนถึงภูเขาสูงที่มีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 100 กิโลเมตร จังหวัดนี้มี ศักยภาพที่สำคัญในการพัฒนา เนื่องจากมีพื้นที่ชายแดนที่ติดกับเมียนมาร์ และยังเป็นจุดเชื่อมต่อทาง คมนาคมระหว่างภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันตก ด้วยเส้นทางคมนาคมทั้งทางถนนและรถไฟที่ เชื่อมต่อ ทำให้จังหวัดราชบุรีมีความสามารถในการส่งสินค้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีถือเป็นภาคบริการที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด เนื่องจาก มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจังหวัดนี้มีประชากร

ที่หลากหลายเชื้อชาติถึง 8 ชาติพันธุ์ ทำให้เป็นต้นทุนที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงไปยังกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถสร้างมูลค่าเศรษฐกิจให้กับจังหวัด ส่งผลให้ราชบุรีมีการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี, 2564) "การเรียนรู้ตลอดชีวิต" ในจังหวัดราชบุรีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นสถานที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะระหว่างประชาชนในชุมชน ซึ่งจะสามารถช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการอนุรักษ์วัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่มีอยู่ในพื้นที่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี, 2563) นอกจากนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เช่นการจัดกิจกรรมที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความสำคัญดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของนิภาวรรณ เจริญลักษณ์ (2566, หน้า 43-54) ได้ศึกษา และพบว่า กิจกรรมการศึกษาเพื่อเรียนรู้ท้องถิ่นที่ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านถ้ำเสือ ตำบลแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การจัดการความรู้ของชุมชน การประยุกต์ฐานเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาวิทยากรกระบวนการ และการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมเหล่านี้ต้องพิจารณาทักษะที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การเข้าใจบริบทและศักยภาพของชุมชน รวมถึงการเข้าถึงเครือข่ายภายนอกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน และการพัฒนาดังกล่าวจะสร้างรากฐานที่เข้มแข็งสำหรับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดี

บทความนี้ มุ่งนำเสนอการบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในยุคปัญญาประดิษฐ์ผ่านการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้บริบทเป็นฐานอย่างยั่งยืน อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี บทความเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือคือแบบสอบถามแบบมีเค้าโครง และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นนักวิชาการในพื้นที่ เป็นผู้ทำงานด้านพันธกิจเพื่อสังคม และมีประสบการณ์ภาคสนามการทำงานชุมชนอย่างน้อย 3 ปี สังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้า และนำเสนอเชิงพรรณนาตามลำดับ โดยคาดหวังว่าผลการศึกษจะเป็นองค์ความรู้สำคัญในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม ซึ่งเป็นการกิจในการส่งเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นแนวทางการส่งเสริมให้บุคลากร นักศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนสำหรับการประยุกต์ใช้ต่อไป

2. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ส่วนนี้เป็นการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะแนวคิดการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่น แนวคิดยุคปัญญาประดิษฐ์ และแนวคิดการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตอย่าง

ยั่งยืนโดยใช้บริบทเป็นฐาน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

1. แนวคิดการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่น การส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของชุมชน และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจนั้นเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความยั่งยืนและความเป็นเจ้าของโครงการ (Gaventa, 2004; Pretty, 2003) นอกจากนี้ การพัฒนานวัตกรรมร่วมกับชุมชนจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในท้องถิ่น Bhattacharyya et al. (2010) แนวทางการบูรณาการการเรียนรู้กับการบริการชุมชนทำให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณค่าและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม McIlrath และ Mac Labhrainn (2007) ส่งผลให้สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่งและความไว้วางใจในชุมชน Putnam (2000) โดยการดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงช่วยส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น แต่ยังสร้างสังคมที่มีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว

2. แนวคิดยุคปัญญาประดิษฐ์ แนวคิดและความหมายของยุคปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence Era) มีบทบาทสำคัญในสังคมปัจจุบัน จากการศึกษาปัญญาประดิษฐ์ (AI) หมายถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ถูกออกแบบให้สามารถจำลองความสามารถของมนุษย์ ทั้งในด้านการคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ และการเรียนรู้ โดยเทคโนโลยีที่สนับสนุน AI ได้แก่ การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) และการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) (Russell and Norvig, 2020; McCarthy, 2007) แนวคิดของยุคปัญญาประดิษฐ์ยังครอบคลุมถึงการประยุกต์ใช้ AI ในหลายภาคส่วน เช่น การแพทย์ การศึกษา การบริหารจัดการ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ Goodfellow, Bengio, & Courville (2016) Marcus (2018)

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำไปสู่การพัฒนา "ศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตยุคปัญญาประดิษฐ์" โดยมีการผสมผสานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อยกระดับศักยภาพการเรียนรู้และการจัดการให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น ชุมชนสามารถใช้ระบบผู้ช่วยแบบปัญญาประดิษฐ์ที่ปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การนำเสนอเนื้อหาเชิงโต้ตอบผ่านแพลตฟอร์มเสมือนจริง และการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์เพื่อวางแผนและปรับปรุงเส้นทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการศึกษาพัฒนาตนเอง หรือเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือตามวัตถุประสงค์อื่นๆ ศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตนี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงและตอบสนองต่อความต้องการในยุคปัญญาประดิษฐ์

3. แนวคิดการเรียนรู้มีชีวิตตลอดชีวิตโดยใช้บริบทเป็นฐานอย่างยั่งยืนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based Learning) เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญใน

การพัฒนาผู้เรียน แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สัมผัสและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม Lave & Wenger (1991) แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและการพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา Brown, Collins, & Duguid (1989) การใช้บริบทเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง โดยเฉพาะการคำนึงถึงปัจจัยด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น Herrington & Oliver (2000, pp. 23-48) แนวคิดดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นจุดเด่นในการให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการประยุกต์ความรู้ในบริบทที่ต่างกัน สร้างความเข้าใจในเชิงลึกถึงวิธีการที่ความรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติได้จริง

การสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืนไม่เพียงแต่เน้นการเรียนรู้ผ่านเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดเหล่านี้ยังมีความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชน โดยสามารถประยุกต์ใช้กับแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมให้เกิดความยั่งยืน Lave & Wenger (1991) Herrington & Oliver (2000, pp. 23-48) Brown, Collins, & Duguid (1989) การนำเสนอบทความผู้นิพนธ์ได้ใช้เป็นแนวทางการศึกษาและวิเคราะห์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

3. พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม : ประสพการณ์ และข้อเสนอแนะจากภาคสนาม

จากประสบการณ์ภาคสนามในการศึกษาพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม ผู้นิพนธ์ได้ศึกษากรณีศึกษา 3 แห่งเพื่อประกอบการนำเสนอ จากการจัดการความรู้ และสรุปบทเรียน ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ชุมชน "ตลาดโอ๊ะป่อย" ตั้งอยู่ในหมู่บ้านท่ามะขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนที่มีชนเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่และมีการรักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมมาอย่างยาวนาน ชุมชนนี้เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ชุมชนได้ผนึกกำลังระหว่างภาครัฐ, เอกชน, และองค์กรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์และสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยงตลาดโอ๊ะป่อย เป็นสถานที่หนึ่งในการประกอบกิจกรรมหลักของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลาดนี้ตั้งอยู่ริมน้ำในหมู่บ้านท่ามะขาม และเป็นตลาดที่ไม่ใช้โฟมหรือถุงพลาสติก และไม่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือบุหรี่ ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของชุมชนในการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีร้านจำหน่ายสินค้าหลากหลายประเภท เช่น ข้าวเหนียวแดง, ขนมน้ำยา, หอยกัลลว, ผลิตภัณฑ์ OTOP เช่น ผ้าทอมือและหัตถกรรมจากไม้ไผ่ รวมถึงสินค้าจากกลุ่มสตรีและครัว

เรือนยาจกน ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากตลาดโอ๊ะป่อยแล้ว วัดป่าท่ามะขาม ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ของชุมชน โดยวัดนี้เป็นที่ประดิษฐานของพระมิ่งมงคลในโบสถ์มหาอุดม์ และมี รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ให้ผู้คนได้มาสักการะและขอพร นอกจากนี้ วัดยังเป็นที่จัดกิจกรรม ทำบุญตักบาตรพระล่องแพ ซึ่งเป็นกิจกรรมเฉพาะที่ไม่เหมือนใครในโลก โดยพระสงฆ์จะล่องแพไม้ไผ่ไปตามลำน้ำภาชี ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ไม่เพียงแต่เป็นการทำบุญ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและ การรักษาประเพณีทางศาสนา

การท่องเที่ยวในชุมชน "ตลาดโอ๊ะป่อย" ยังมี กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ซึ่งเป็นโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศในพื้นที่ และการเกษตรกรรมแบบยั่งยืนของชาวกะเหรี่ยง เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การทำสวนแบบพอเพียง และการใช้วัสดุธรรมชาติในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้ การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การทอผ้าและการทำเครื่องใช้จากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ชาวบ้านเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำหัตถกรรมเหล่านี้ด้วยตนเอง และนำกลับไปเป็นของฝากที่มีเอกลักษณ์ อีกหนึ่งกิจกรรมที่ได้รับความนิยมคือ การทำน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพร นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้กระบวนการสกัดน้ำมันจากสมุนไพรท้องถิ่น เช่น ตะไคร้ การบูร และสะระแหน่ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าในการดูแลสุขภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังการสนทนาว่า

"สิ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้รับคือ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ได้พักพิงกับชุมชน ยังได้ศึกษา กิจกรรมต่างๆ และการประกอบอาชีพของชุมชน อย่างน้อยก็เป็นแนวคิดเผื่อจะไปพัฒนาปรับใช้กับชีวิตประจำวันของตนเอง" (ตัวแทนนักวิชาการท่านที่ 3, การสัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2567)

"กิจกรรมชุมชนที่น่าสนใจมีเยอะ ต้องพัฒนาขึ้นมาเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นการสร้างรายได้ เกิดโอกาสให้ชุมชนได้สร้างงาน และสร้างรายได้เข้ามาอีก แต่ก็ต้องอยู่ที่ชุมชนจะสามารถพัฒนาขึ้นมาได้อย่างไร ทางราชการก็เป็นส่วนที่จะต้องสนับสนุน" (ตัวแทนนักวิชาการท่านที่ 4, การสัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2567)

ชุมชน "ตลาดโอ๊ะป่อย" ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีความรับผิดชอบ ชุมชนมีการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการฝึกอบรมทักษะการทำธุรกิจท้องถิ่น การเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำการเกษตรที่ยั่งยืน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในชุมชน "ตลาดโอ๊ะป่อย" เป็นการสร้างความตระหนักรู้ในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ ชุมชนแห่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ให้ความสนุกสนาน แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถสร้างความเข้าใจและเคารพในวิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง รวมถึงเป็นตัวอย่างของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ ได้ในอนาคต

กรณีที่ 2 ไร่เห็ดพิมพ์ทอง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 66 หมู่ 11 ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี “ไร่เห็ดพิมพ์ทอง” มีพัฒนาการที่สำคัญจากการเพาะปลูกเห็ดในระดับชุมชนขนาดเล็กไปจนถึงการจัดตั้งเป็น “แปลงใหญ่” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผ่านการรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อพัฒนาผลผลิตเห็ดให้มีคุณภาพและปริมาณที่สูงขึ้น การสร้าง “โรงเรือนอัจฉริยะ” ที่ใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูกเห็ด ช่วยให้การเก็บเกี่ยวสามารถทำได้หลายครั้งต่อปี และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิ การบริหารจัดการการเพาะเห็ดพิมพ์ทองในพื้นที่จอมบึงได้รับการพัฒนาให้มีความยั่งยืนและมีการปรับปรุงเทคนิคต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการตั้งกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันในการเพาะเห็ดและการตลาดผลผลิต การสนับสนุนจากภาครัฐในด้านเทคโนโลยีและโครงการต่างๆ เช่น โครงการ “แปลงใหญ่เห็ดนางฟ้า” ได้ช่วยยกระดับการผลิตเห็ดในพื้นที่นี้ให้มีคุณภาพสูงขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการตลาดและการสร้างช่องทางการจำหน่ายสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำเร็จและการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจของประชาชนทั่วไปจะสะท้อนเห็นได้จากการที่สมาชิกในกลุ่มได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ในด้านการบริหารจัดการ กลุ่มเกษตรกรร่วมกันพัฒนาคุณภาพสินค้าผ่านการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการรวมกลุ่มทำการตลาดร่วมกัน ซึ่งช่วยให้สามารถเข้าถึงตลาดที่มีความต้องการสูงอย่างตลาดสี่มุมเมือง และสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกรท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนนี้เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเกษตร ไม่เพียงแต่ช่วยให้ชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ด แต่ยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐาน สร้างทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนาการเพาะเห็ดพิมพ์ทองในอำเภอจอมบึงไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ที่ทำให้เกษตรกรและชุมชนมีโอกาพัฒนาทักษะและความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการและการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่เน้นบริบทท้องถิ่นช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพของตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังการสนทนา

“จุดขายก็คือเกษตรปลอดภัย นอกจากจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพแล้วจะเป็นการสร้างทางเลือกในการดูแลสุขภาพให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่ด้วย” (ตัวแทนเกษตรกรท่านที่ 1, การสัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2567)

“การสร้างรายได้เพิ่ม คนในพื้นที่มีงานทำ ทำเอง ขายเอง และค่อยๆ พัฒนา ไม่ต้องยุ่งยาก เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง เป็นสิ่งที่กลุ่มคุยกันอยู่ตลอดเวลา” (ตัวแทนเกษตรกรท่านที่ 2, การสัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2567)

กรณีที่ 3 ชุมชนเรียนรู้บ้านตะโกกลาง ที่อยู่ 1/1 ม.8 ต.สวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี บ้านตะโกกลาง ตั้งอยู่ในตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยเป็นหมู่บ้านที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการเรียนรู้และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เช่น การจัดการป่าชุมชนที่มีการสร้างคณะกรรมการจากชุมชนเพื่อดูแลและรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมกิจกรรมการเกษตรแบบพอเพียงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งถือเป็นหนึ่งในฐานการเรียนรู้ที่สำคัญในพื้นที่นี้ บ้านตะโกกลางมีเอกลักษณ์ในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พืชสมุนไพรและไม้ไผ่ โดยมีรูปแบบการเกษตรผสมผสานที่เริ่มต้นจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างรายได้ให้กับชุมชนและครอบครัว การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของพืชสมุนไพรและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ยังช่วยให้สมาชิกในชุมชนสามารถนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ในการสร้างอาชีพและพัฒนาความยั่งยืนในชุมชน ชุมชนตะโกกลางได้จัดตั้ง "ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง" ที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งไม่เพียงแต่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรและการพัฒนาชุมชน แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้าใจและสามารถปรับใช้แนวทางต่างๆ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งยังมีการเปิดโอกาสให้เยาวชนและผู้หญิงมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาแหล่งทรัพยากรของชุมชน การประยุกต์ศูนย์การเรียนรู้ในหมู่บ้านนี้จึงเน้นที่การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การเก็บเกี่ยวเห็ดและพืชสมุนไพรตามฤดูกาล ซึ่งเป็นการสร้างช่องทางการเรียนรู้ในด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สำหรับการยกระดับเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ชุมชนตะโกกลางสามารถขยายกิจกรรมในด้านการศึกษาและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มากขึ้น โดยการส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งในด้านการพัฒนาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากร เพื่อยกระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและองค์กรภายนอก รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้จะเป็นก้าวสำคัญในการทำให้การเรียนรู้เหล่านี้เข้าถึงทุกคนในชุมชนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงการศึกษาและฝึกอบรมในด้านต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เติบโตและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน บ้านตะโกกลางในจังหวัดราชบุรีเป็นตัวอย่างของการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาในชุมชน โดยมีการสร้างศูนย์เรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะในการเกษตรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การเลี้ยงหมูหลุมไร้ก้นและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมถึงการผลิตผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น เช่น สมุนไพร การทำสบู่สมุนไพร และการเจียน้ำไผ่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย ศูนย์เรียนรู้ในชุมชนตะโกกลางไม่เพียงแต่สร้างความรู้ทางด้านการเกษตรแต่ยังเป็นแหล่งสร้างงานและสร้างอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน

"หลักๆ คือต้องสร้างรายได้เพิ่มจากอาชีพเดิม เป็นการต่อยอด พื้นฐานสำคัญก็มาจากแนวคิดของในหลวง รัชกาลที่ 9 และทางจังหวัดก็ส่งเสริมกันอยู่ตลอด" (ตัวแทนเกษตรกรท่านที่ 3, การสัมภาษณ์,

27 สิงหาคม 2567)

สำหรับชุมชนบ้านตะโกกลาง จังหวัดราชบุรี การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการสร้างความยั่งยืนในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของการเกษตรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถสร้างงานและอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ได้มุ่งเน้นการฝึกทักษะและการพัฒนาอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการสร้างผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าท้องถิ่น

กล่าวได้ว่า ด้วยทุนศักยภาพและบริบทของพื้นที่ดังกล่าว ทั้งสามแห่งสามารถกลายเป็นต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้สนใจจากภายนอก นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่เชื่อมโยงกับการสร้างคุณค่าให้กับสังคมในวงกว้าง

4. การบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่น

จากการศึกษา สามารถสังเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปประเด็นสำคัญ ครอบคลุมมิติบริบทของมหาวิทยาลัยท้องถิ่น มิติบริบทของพื้นที่และวัตถุประสงค์ มิติกลยุทธ์การพัฒนา และมีผลการติดตามประเมินผล ดังนี้

1. บริบทของมหาวิทยาลัยท้องถิ่น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้นิพนธ์ได้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งสถาบันวิชาการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 แห่ง และพบว่า มหาวิทยาลัยท้องถิ่นได้พัฒนายุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ การดำเนินงานในด้านนี้รวมถึงการพัฒนาโครงการที่ใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการผลิตและการตลาดสินค้าชุมชน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และการสนับสนุนผู้ประกอบการในท้องถิ่นในการเข้าถึงตลาดออนไลน์ เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาและชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างคุณค่าให้กับชุมชน และด้วยแนวทางนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น โดยสร้างความเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างการศึกษาและการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง

2. มิติบริบทของพื้นที่และวัตถุประสงค์ การบูรณาการต้องพิจารณาบริบทเป็นฐานเพื่อให้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตที่ยั่งยืนตอบโจทย์ความต้องการและทรัพยากรของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นว่าการบูรณาการบริบทเป็นฐานในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตที่ยั่งยืนในชุมชนมีความสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มิติบริบทต่างๆ ได้แก่ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควรได้รับการพิจารณาเพื่อให้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีความเหมาะสมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์หลักคือการพัฒนาทักษะ สร้างการมีส่วนร่วม สร้างความตระหนักรู้ และเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การบูรณาการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนหรือต่อชุมชนในยุคปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังการสัมภาษณ์ว่า

"ต้องรู้บริบทก่อนนะครับ ต้องเข้าใจพื้นที่อย่างจริงจัง จะได้บูรณาการบริบทต่างๆ ได้ อย่างวัฒนธรรม ความเป็นชาติพันธุ์ เศรษฐกิจวิถีการทำกิน เป็นสิ่งที่คนทำงานชุมชนต้องรู้ ทำพันธกิจเพื่อสังคมก็เหมือนกัน แบบนี้แล้วจะพัฒนาให้เกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้และสำคัญคือเป็นจริง และตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้" (ตัวแทนนักวิชาการท่านที่ 1, การสัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2567)

3. มิติกลยุทธ์การพัฒนา ประกอบด้วย การประยุกต์การใช้บริบทในพื้นที่ การสร้างความร่วมมือ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า บนฐานคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นทั้งนโยบายที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ รวมถึงมหาวิทยาลัยท้องถิ่นที่จะต้องตระหนักและเตรียมความพร้อมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม หรือการเพิ่มขึ้นของความไม่เท่าเทียมกัน ในการที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนงานพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมจำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ใช้บริบทในพื้นที่ การสร้างความร่วมมือ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ ซึ่งฐานคิดดังกล่าวจะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ดังการสัมภาษณ์

"น่าจะเริ่มที่การประยุกต์ใช้บริบทในพื้นที่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ นักวิชาการหรือนักพัฒนาจะต้องทำความเข้าใจความต้องการและความท้าทายของชุมชน จากนั้นค่อยพัฒนาโครงการพัฒนา จะสอดคล้องกับที่ชุมชนต้องการจริงๆ เป็นลักษณะประโยชน์ด้วยกันทุกภาคส่วน เป็นหัวใจสำคัญของการทำพันธกิจเชื่อมกับชุมชน" (ตัวแทนนักวิชาการท่านที่ 2, การสัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2567)

4. มิติการติดตามประเมินผล เน้นการมีส่วนร่วมและการประเมินผลที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน การติดตามและประเมินผลโครงการในมิติของการมีส่วนร่วม เน้นความสำคัญของการรวมชุมชนเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดตัวชี้วัดและแนวทางในการประเมินผลการพัฒนาโครงการ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ชุมชนรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การติดตามและประเมินผลที่เน้นการมีส่วนร่วมนี้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชาวบ้านและทีมผู้วิจัยของมหาวิทยาลัย ช่วยให้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินมีความชัดเจน ตรงกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของชุมชนมากยิ่งขึ้น ดังการสัมภาษณ์

"การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์จะช่วยให้เราเก็บข้อมูลในเชิงลึกครับ เริ่มจากที่ง่ายๆ ก่อน เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ หรือการศึกษาของคนในชุมชน เราจะนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อดูแนวโน้มที่อาจมีผลต่อคุณภาพชีวิต ทำให้เราสามารถวางแผนการพัฒนาได้แม่นยำยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน" (ตัวแทนชุมชนท่านที่ 1, การสัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2567)

5. ข้อเสนอแนะการบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัย ท้องถิ่นผ่านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. การเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การบูรณาการการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนานั้น เป็นวิธีการที่ทำให้มหาวิทยาลัยท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาแนวทางที่ชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-Centered Development) ช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนในรูปแบบของ "หุ้นส่วน" ที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ชุมชนจะมีบทบาทสำคัญในการชี้นำการพัฒนา ด้วยการสะท้อนเสียงของพวกเขในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลโครงการ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเข้มแข็งจากภายในชุมชนเอง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยท้องถิ่นสามารถใช้ศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างคุณค่าให้กับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม ทักษะ การเสริมสร้างอาชีพ หรือการเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชน

2. การบูรณาการการวิจัยและพัฒนาเน้นการพัฒนาศักยภาพเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต พันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในยุคปัญญาประดิษฐ์ส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้มีชีวิตอย่างยั่งยืนโดยใช้บริบทของชุมชนเป็นฐาน แนวทางนี้มุ่งเน้นการบูรณาการการวิจัยกับการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนและสร้างศักยภาพใหม่ๆ โดยปัญญาประดิษฐ์เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น และการพัฒนาเครือข่ายความรู้เทคโนโลยีจะช่วยเสริมพลังให้มหาวิทยาลัยสามารถสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างตรงจุดและเป็นระบบมากขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืนระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง แนวทางการบูรณาการการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เช่น โครงการพัฒนา "ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์มีชีวิต" ที่มหาวิทยาลัยท้องถิ่นร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่ โดยนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยศึกษาปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน เช่น การใช้สารเคมีในการเกษตร การขาดแคลนแหล่งน้ำ และต้นทุนการผลิตที่สูง จากนั้นพัฒนางานวิจัยเชิงปฏิบัติที่เน้นเทคนิคเกษตรอินทรีย์ การใช้พลังงานหมุนเวียนในฟาร์ม และการบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้

3. อบรมและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมยั่งยืน การอบรมและพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและยั่งยืนในพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมของมหาวิทยาลัยท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในยุคปัญญาประดิษฐ์ที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อชุมชนต้องสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตในท้องถิ่น เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีนั้นเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริงตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมคือ การอบรมชาวบ้านให้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการฟาร์มอัจฉริยะ (smart farming) โดยการใช้เซ็นเซอร์ตรวจวัดความชื้น อุณหภูมิ และสารอาหารในดิน ซึ่งช่วยให้ชาวบ้านสามารถควบคุมการใช้น้ำและสารอาหารได้อย่างเหมาะสม ลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้อย่างยั่งยืน การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์

มาวิเคราะห์ข้อมูลภูมิอากาศยังช่วยในการวางแผนการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับฤดูกาล ส่งผลให้การทำเกษตรกรรมมีประสิทธิภาพและมีความเสี่ยงน้อยลง ในการศึกษาความต้องการของตลาดและการวิเคราะห์แนวโน้มการบริโภค ทำให้สามารถผลิตสินค้าที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อชุมชนแบบนี้ต้องเน้นความรู้ที่เหมาะสมและใช้งานได้ง่าย โดยคำนึงถึงความสามารถและความต้องการของชาวบ้าน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เชื่อมโยงกับศักยภาพท้องถิ่น

6. ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้องพิจารณาบริบทของชุมชน เพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ผลการศึกษารั้วนี้ได้สะท้อนให้เห็นการใช้บริบทเป็นฐานจะสามารถส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนและสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนา สอดคล้องกับการศึกษาของธีระพงศ์ บุตรากุล (2566, หน้า 448-463) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนโดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคม โดยการพัฒนานี้ต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่า การใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้การพัฒนาโครงการมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน สอดคล้องกับ Bhagwan นำเสนอแนวทางการบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนในหลักสูตรการศึกษา งานสังคม ซึ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงนักศึกษาเข้ากับชุมชนอย่างแท้จริง โดยเน้นการใช้กลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนและการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง Bhagwan (2019, pp. 1-14)

ด้านข้อเสนอแนะการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ยั่งยืน ควรเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ตอบสนองความต้องการและใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม การวิจัยและพัฒนาต้องมุ่งเน้นยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ ควรอบรมและพัฒนาเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Gaventa ได้ศึกษาและพบว่าการพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางและพัฒนาศักยภาพชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเน้นว่าการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาท้องถิ่นช่วยเพิ่มศักยภาพและสร้างความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gaventa, 2004) สอดคล้องกับ Pretty ได้ศึกษาและพบว่าการใช้แนวทางพัฒนาแบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความเป็นเจ้าของและความยั่งยืนในการดำเนินโครงการชุมชน (Pretty, 2003, pp. 1912-1914)

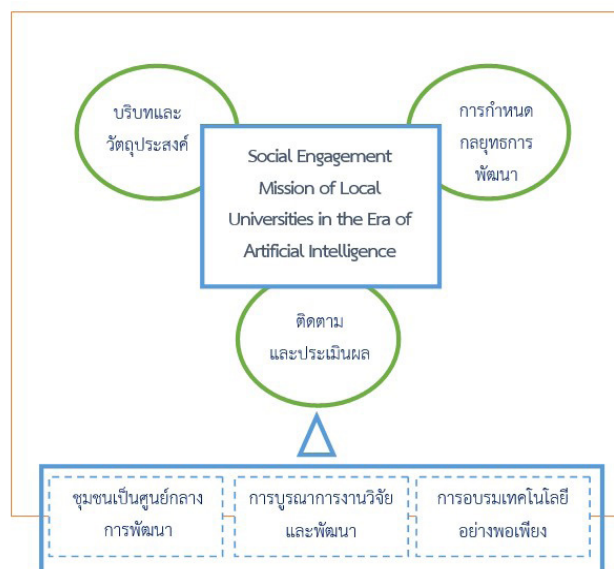
ข้อเสนอแนะ คือ ปัจจุบันได้มีหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับชุมชนอยู่แล้ว ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีการบูรณาการหลายสาขาวิชาเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยใช้เทคโนโลยี AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ควรมีการสร้างแพลตฟอร์มที่เอื้อต่อ

การสื่อสารและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรนำ AI ในการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป ควรมีจัดตั้งความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อใช้ทรัพยากรและความเชี่ยวชาญร่วมกันในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ และควรสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาท้องถิ่นและการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในศูนย์การเรียนรู้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) มหาวิทยาลัยท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยการบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีเข้ากับบริบทท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การใช้แนวคิดการบริการเพื่อสังคม (social engagement) เปิดโอกาสให้ทั้งนิสิตและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างยั่งยืน การบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อสังคมต้องคำนึงถึงสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ บริบทและวัตถุประสงค์ การพัฒนาตามความต้องการของชุมชน กลยุทธ์การพัฒนา การใช้บริบทพื้นที่และเทคโนโลยีร่วมกับความร่วมมือจากชุมชน และ การติดตามและประเมินผล มีการติดตามผลที่มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือต้องมีการบูรณาการ 3 มิติ คือ มิติการเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มิติการบูรณาการการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และมิติการอบรมและพัฒนาเทคโนโลยี อย่างพอเพียงเพื่อการใช้งานที่มีประสิทธิภาพในชุมชน สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2566-2570*. ราชบุรี: คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี.
- ธีระพงศ์ บุศรากุล. (2566). การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(7), 448-463.
- นิภาวรรณ เจริญลักษณ์. (2566). การศึกษากิจกรรมเพื่อเรียนรู้ท้องถิ่น: ประสบการณ์ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านลำเสือ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(7), 43-54. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/265198/178492>
- วิจารณ์ พานิช. (2561). *มหาวิทยาลัยหุ้นส่วนสังคมที่สหราชอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี. (2563). *รายชื่อเกษตรกรจังหวัดราชบุรี 2563*. ราชบุรี: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี.
- Altbach, P., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3), 290-305.
- Baker, S., & Willoughby, K. (2021). Community engagement in sustainable development: The role of living learning centers. *Journal of Community Development*, 56(2), 145-162.
- Benneworth, P., & Jongbloed, B. (2010). Who matters to universities? A stakeholder perspective on humanities, arts and social sciences valorization. *Higher Education*, 59(5), 567-588.
- Bhagwan, R. (2019). Community engagement in social work education: Building pedagogical pathways. *Southern African Journal of Social Work and Social Development*, 6(1), 1-14.
- Bhattacharyya, J., et al. (2010). *Community development: A critical approach*. Sage Publications.
- Brown, J. S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher*, 18(1), 32-42.
- Gaventa, J. (2004). *Finding the spaces for change: A power analysis*. Institute of Development Studies.
- Gaventa, J. (2004). Participatory development and community empowerment. *Community Development Journal*, 39(2), 123-134.
- Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). *Deep learning*. MIT Press.

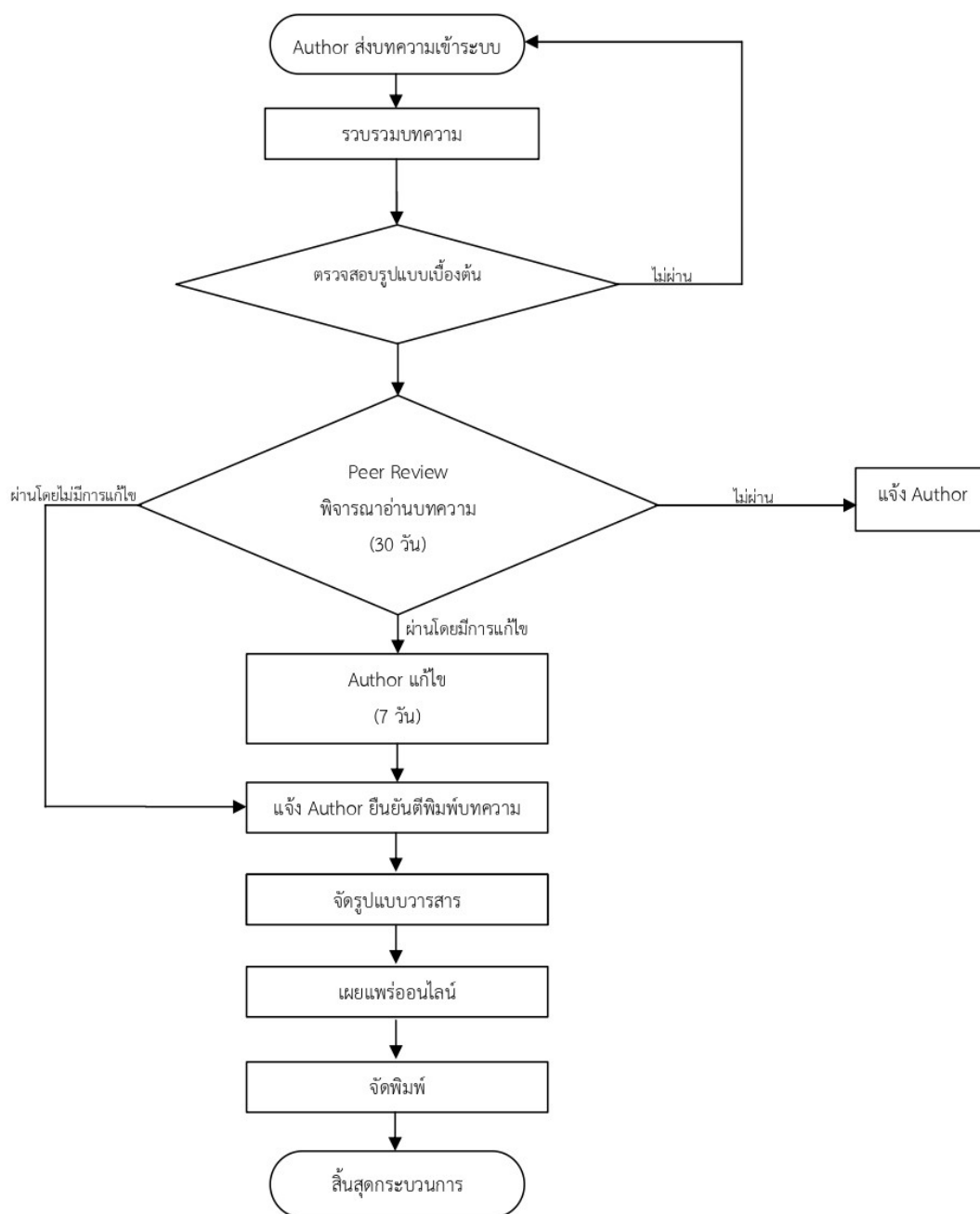
- Herrington, J., & Oliver, R. (2000). An instructional design framework for authentic learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 48(3), 23-48.
- Holland, J., & Burdett, M. (2018). Creating sustainable learning communities: The impact of living learning centers on community resilience. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 19(4), 668-682.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Marcus, G. (2018). *Deep learning: A critical appraisal*. arXiv preprint arXiv:1801.00631. <https://arxiv.org/abs/1801.00631>
- McCarthy, J. (2007). *What is artificial intelligence?* Stanford University. Retrieved from <https://stanford.edu/~jmc/whatisai.html>
- McIlrath, L., & Mac Labhrainn, I. (2007). *Higher education and civic engagement: International perspectives*. Ashgate.
- Morrow, E., & Smith, J. (2019). Participatory learning in practice: Living learning centers as a model for community engagement. *Journal of Adult and Continuing Education*, 25(1), 39-54.
- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302(5652), 1912-1914.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rennie, L. J. (2017). Learning in community: The role of living learning centers in adult education. *International Review of Education*, 63(2), 243-261.
- Russell, S., & Norvig, P. (2020). *Artificial intelligence: A modern approach*. (4th ed.). Pearson.
- Srivastava, A. (2020). Socially responsible higher education in the age of AI. *International Journal of Community Engagement*, 9(1), 22-35.
- Watson, D., Hollister, R., Stroud, S. E., & Babcock, E. (2011). *The engaged university: International perspectives on civic engagement*. Routledge.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

30 หมู่ 1 ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 082-855-8962

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม ต้องส่งผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij/index> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิตไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยาย ในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุง่องค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA 7th edition

รูปแบบ	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาไทย)	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)
ผู้แต่ง 1 คน	<u>หน้าข้อความ:</u> ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/หน้า/ (ถ้ามี)) <u>หลังข้อความ:</u> (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า/ (ถ้ามี))	<u>หน้าข้อความ:</u> นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/p./เลข หน้า(ถ้ามี)) <u>หลังข้อความ:</u> (นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/p./เลข หน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	<u>การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ:</u> อนุสรณ์ นางทะราช (2567, หน้า 215-230) Vichitphan (2024, pp. 117-134) <u>การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ:</u> (อนุสรณ์ นางทะราช, 2567, หน้า 215-230) (Vichitphan, 2024, pp. 117-134)	
ผู้แต่ง 2 คน	<u>หน้าข้อความ:</u> ชื่อ/นามสกุล ¹ /และชื่อ/นามสกุล ² /(ปีที่พิมพ์,/หน้า (ถ้ามี)) <u>หลังข้อความ:</u> (ชื่อ/นามสกุล ¹ /และชื่อ/นามสกุล ² /ปีที่พิมพ์,/หน้า (ถ้ามี))	<u>หน้าข้อความ:</u> นามสกุล ¹ /และนามสกุล ² /(ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี)) <u>หลังข้อความ:</u> (นามสกุล ¹ /และนามสกุล ² /ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี)) **อ้างอิงหน้าเดียวใช้ p. อ้างอิงหลายหน้าเดียวใช้ pp.
ตัวอย่าง	<u>การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ:</u> เทอดศักดิ์ ไปจันทิก และนิลุบล ไพเราะ (2567) Chaweevong & Duangwilai (2024) <u>การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ:</u> (เทอดศักดิ์ ไปจันทิก และนิลุบล ไพเราะ, 2567) (Chaweevong & Duangwilai, 2024)	

รูปแบบ	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาไทย)	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)
ผู้แต่ง 3 คน	หน้าข้อความ: ชื่อ/นามสกุล ¹ /ชื่อ/นามสกุล ² / และชื่อ/นามสกุล ³ /(ปีที่พิมพ์/ หน้า (ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อ/นามสกุล ¹ /ชื่อ/นามสกุล ² / และชื่อ/นามสกุล ³ /(ปีที่พิมพ์/ หน้า (ถ้ามี))	หน้าข้อความ: นามสกุล ¹ /นามสกุล ² /และ นามสกุล ³ /(ปีที่พิมพ์,/p./ เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (นามสกุล ¹ /นามสกุล ² /และ นามสกุล ³ /(ปีที่พิมพ์,/p./ เลขหน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: ปลืษา แหลมครบุรี, กฤษณก ดวงชาทม และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ (2567) Wongkhiao, Ngamprakhon & Chaisuk (2024) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (ปลืษา แหลมครบุรี, กฤษณก ดวงชาทม และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ, 2567) (Wongkhiao, Ngamprakhon & Chaisuk, 2024)	
ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป	หน้าข้อความ: ชื่อ/นามสกุล ¹ /และคณะ/ (ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า (ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อ/นามสกุล ¹ /และคณะ/ ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า (ถ้ามี))	หน้าข้อความ: นามสกุล ¹ /et.al./(ปีที่พิมพ์, p./เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (นามสกุล ¹ /et.al./ปีที่ พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: ขวัญใจ แก้วแสง และคณะ (2567) Thummakun et al. (2024) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (ขวัญใจ แก้วแสง และคณะ, 2567) (Thummakun et al., 2024)	
ผู้แต่ง เป็นกลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล	หน้าข้อความ: ชื่อหน่วยงานหรือสำนักงาน/ (ปีที่พิมพ์,/หน้า/(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อหน่วยงานหรือสำนักงาน/ ปีที่พิมพ์,/หน้า/(ถ้ามี))	หน้าข้อความ: ชื่อหน่วยงานหรือสำนักงาน/ (ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อหน่วยงานหรือสำนักงาน/ ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) The Ministry of Education (2010) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) (The Ministry of Education, 2010)	

รูปแบบ	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาไทย)	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)
ผู้แต่งที่มี ฐานันดรศักดิ์ หรือ บรรดาศักดิ์	หน้าข้อความ: ชื่อ,/ฐานันดรศักดิ์/(ปีที่พิมพ์, /หน้า (ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อ,/ฐานันดรศักดิ์/ปีที่พิมพ์, /หน้า (ถ้ามี))	หน้าข้อความ: ชื่อ,/ฐานันดรศักดิ์/(ปีที่พิมพ์, /p./เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อ,/ฐานันดรศักดิ์/ปีที่พิมพ์, /p./เลขหน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: นราธิปพงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ, กรมหมื่น (2519) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (นราธิปพงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ, กรมหมื่น, 2519)	
ผู้แต่งที่เป็น พระภิกษุทั่วไป	หน้าข้อความ: พระ พระมหา/(ปีที่พิมพ์,/เลข หน้า (ถ้ามี)) หลังข้อความ: (พระ พระมหา,/ปีที่พิมพ์,/เลข หน้า (ถ้ามี))	หน้าข้อความ: พระ พระมหา/(ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (พระ พระมหา,/ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: พระขรรค์ชัย สุวโทโม (2562) Phra Boonruang Thitadhammo (2004) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (พระขรรค์ชัย สุวโทโม, 2562) (Phra Boonruang Thitadhammo, 2004)	
พระภิกษุที่มี สมณศักดิ์	หน้าข้อความ: ชื่อสมณศักดิ์/(ปีที่พิมพ์,/หน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อสมณศักดิ์,/ปีที่พิมพ์,/หน้า(ถ้ามี))	หน้าข้อความ: ชื่อสมณศักดิ์/(ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อสมณศักดิ์,/ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี))
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550) Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2007) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2550) (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2007)	
เอกสาร ทุติยภูมิ (อ้างอิงใน)	หน้าข้อความ: ชื่อ นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/อ้างอิงใน/ชื่อ นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (ชื่อ นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/อ้างอิงใน/ชื่อ นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/หน้า(ถ้ามี))	หน้าข้อความ: นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/as cited in/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี)) หลังข้อความ: (นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/as cited in/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/p./เลขหน้า(ถ้ามี))

รูปแบบ	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาไทย)	การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: วิโรจน์ สารัตนะ (2556, อ้างถึงใน อิสริยา กลิ่นสุนทร, 2564) Krejcie & Morgan (1970, as cited in Pengsawat, 2010) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (วิโรจน์ สารัตนะ, 2556, อ้างถึงใน อิสริยา กลิ่นสุนทร, 2564) (Krejcie & Morgan, 1970, as cited in Pengsawat, 2010)	
ราชกิจจานุเบกษา	หน้าข้อความ: ชื่อพระราชบัญญัติ/(ปีที่พิมพ์) หลังข้อความ: (ชื่อพระราชบัญญัติ,/ปีที่พิมพ์)	หน้าข้อความ: ชื่อพระราชบัญญัติ/(ปีที่พิมพ์) หลังข้อความ: (ชื่อพระราชบัญญัติ,/ปีที่พิมพ์)
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (2504) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2504)	
การอ้างอิงข้อมูลจากการสัมภาษณ์	หน้าข้อความ: ชื่อ/นามสกุล/(สัมภาษณ์,/วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์) หลังข้อความ: (ชื่อ/นามสกุล,/สัมภาษณ์,/วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)	หน้าข้อความ: นามสกุล/ชื่อ/(Interview,/เดือน/วัน,ปีที่สัมภาษณ์) หลังข้อความ: (นามสกุล/ชื่อ,/Interview,/เดือน/วัน,ปีที่สัมภาษณ์)
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557) Meekhodkong, P. (Interview, 2023) การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557) (Meekhodkong, P., Interview, August, 15, 2023)	
พระไตรปิฎกและอรรถกถา	ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บ คำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี หรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย	
ตัวอย่าง	การเขียนอ้างอิงหน้าข้อความ: อง.ทก. (ไทย) 20/395/106, วิ.ม. (ไทย) 5/14/19 การเขียนอ้างอิงหลังข้อความ: (อง.ทก. (ไทย) 20/395/106), (วิ.ม. (ไทย) 5/14/19)	
หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 1 ครั้ง ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ/นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ/นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ		

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิงท้ายเล่ม (References)
1. หนังสือ
ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนัก /////////พิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน เลขฐานา ทองรุ่งโรจน์. (2547). <i>พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ปรชญา</i> . กรุงเทพฯ: โบบดง. Yamane, T. (1967). <i>Statistics: an introductory analysis</i> . New York: Harper and Row.
ผู้แต่ง 2 คน ณัฐพันธ์ เชรนนันท์ และไพบุลย์ เกียรตโอมล. (2547). <i>ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ: Management /////////Information Sys-tems</i> . กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดยเคชัน. Schiffman, L. G. & Kanuk, L. L. (1994). <i>Consumer Behavior</i> . (5th ed.). New Jer-sey: /////////Prentic-Hall.
ผู้แต่ง 3 คน ถวิล บุรีกุล, สติธร ธนานธิโชติ และรัชวดี แสงมหมัด. (2562). <i>รายงานการประเมินสถานการณ /////////ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ. 2562</i> . กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา /////////สถาบันพระปกเกล้า. Mowen, John C. & Michael, M. (1998). <i>Consumer Behavior</i> . (5th ed.). New Jersey: /////////Prentice-Hall.
ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป เอกฉัตร วิทยอภิบาลกุล, ฐานนท์ มณินิล, ชลธิชา สุรัตนสัญญา, คณศ รัตนวิไล, วานิช ทองเกตุ, สิริ /////////พัฒน์ รันดาเว และพล บุชชะ. (2561). <i>การศีกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการเรียน /////////ของนักศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา</i> . สงขลา: มหาวิทยาลัย /////////ราชภัฏสงขลา. Lane, K. R., Crofton, C. & Hall, G. J. (1983). <i>Assessing needs for school district allocation /////////of federal funds</i> . San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 7 ครั้ง

2. เป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). รายงานสถานการณ์สังคมและความ
/////////มั่นคงของมนุษย์ระดับประเทศ ประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและ
/////////ความมั่นคงของมนุษย์.

Pollution Control Department. (2005). *Guidelines and Preliminary Requirements for*
/////////Waste Reduction and Utilization. Bangkok: Ministry of Natural Resources and
/////////Environment.

3. ผู้แต่งที่มีฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์

ชื่อ./ฐานันดรศักดิ์./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/
/////////สำนักพิมพ์.

อนุমানราชชน, พระยา. (2515). *วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

4. ผู้แต่งที่เป็นพระภิกษุทั่วไป

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

พระมหาเผื่อน กิตติโสภณ. (2560). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย*.
/////////พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

5. พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). (2535). *หน้าที่ของคนบับสมบุรณ์ (คนดีและคุณสมบัติพิเศษ*
/////////ของนักบริหาร). กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

6. ผู้แต่งที่เป็นบรรณาธิการ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ In หรือ ใน/ตามด้วยชื่อบรรณาธิการของหนังสือ (บ.ก. หรือ Eds.)./
/////////ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้าของบทความ)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

Lane, K. R., Crofton, C., & Hall, G. J. (1983). Assessing needs for school district allocation
/////////of federal funds. In B. R. Witkin (Eds.), *Assessing needs in ed-ucation and social*
/////////program (pp. 216-217). San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 7 ครั้ง

7. หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาไทย]/(ชื่อผู้แปล, Trans.)/ (พิมพ์ครั้งที่(ถ้ามี))./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

เครตัน, เจมส์. แอล. (2556). *Involving Citizens in Community Decision Making: A Guidebook* [การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน] (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). ขอนแก่น: ศิริภักดิ์ ออฟเซ็ท.

8. วารสารแบบเล่ม

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

พระชนนัท ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธิ. (2559). การบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการธรรมทรรคน*, 16(1), 1-13.

Francescotti, R. (2007). Animal mind and animal ethics: an introduction. *The Journal of ethics*, 11(3), 239-252.

9. วารสารออนไลน์ (กรณีมีเลข DOI)

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ./ <https://doi: xxxxxxxx>

Rossi, R., & Nairn, A. (2022). New developments in gambling marketing: The rise of social media ads and its effect on youth. *Current Addiction Reports*, 9(4), 385-391. <https://doi.org/10.1007/s40429-022-00391-7>

10. วารสารออนไลน์ (กรณีไม่มีเลข DOI)

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ./ <https://www.xxxxxxxx>

บูรณจิตร แก้วศรีมล. (2565). การให้บริการสาธารณะภายใต้แนวคิดรัฐบาลดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(5), 84-97. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/256202/175573>

หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 7 ครั้ง

11. รายงานการประชุมที่มี Proceeding

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ใน/ ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.). / (ชื่อการประชุม/ ชื่อหัวข้อ
 // // // // // การจัดประชุม/ ครั้งที่จัด (ถ้ามี). / วันเดือนปีที่จัด/ (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). / สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

วชิระ เสระทอง และเพ็ญณี แนนรท. (2562). การพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับ
 // // // // // มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน สุข
 // // // // // วัฒนากร วงศ์ธนวุธ (บ.ก.), การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุค
 // // // // // ดิจิทัล ครั้งที่ 5, 1-2 พฤศจิกายน 2562 (หน้า 593-601). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครอง
 // // // // // ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

12. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย). / สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์..

// // // // // สมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2550). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว
 // // // // // เที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 // // // // // คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

13. วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ดุษฎี
 // // // // // บัณฑิต). / สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา.

พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทรเมือง. (2553). การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะ
 // // // // // รตนโกสินทร์. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 พระครูสุตธัตถ์โนภาส (ชูศักดิ์ จันทมโม). (2561). รูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิต
 // // // // // ศึกษาตามมาตรฐานอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (ดุษฎีนิพนธ์
 // // // // // พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
 ฉวีวรรณ อินชุกุล. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
 // // // // // เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
 // // // // // กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Cao, Z. (2017). *Research on Migrant Workers' Ability to Integrate into Cities from the*
 // // // // // *Perspective of Urban Capital Accumulation*. (Doctoral Dissertation). China:
 // // // // // Shanxi Normal University.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 7 ครั้ง

14. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อพระราชบัญญัติหรือกฎหมาย./ (วัน/เดือน/ปี)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/ตอนที่/หน้า.

พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. (21
//////ธันวาคม 2544). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 118 ตอนพิเศษ 127 ง หน้า 13-17.

15. หนังสือพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อผู้แต่ง./ (วัน/เดือน/ปี)./ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ธีรภัทร์ ภาสกรวงศ์. (3 พฤศจิกายน 2545). โรงเรียนวัด “ของดีที่มีอยู่”. ไทยรัฐ, 1.

16. แผ่นพับ จุลสาร และสูจิบัตร

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./[แผ่นพับหรือจุลสารหรือสูจิบัตร]./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. (2567). หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
//////สาขาวิชาปรัชญา [แผ่นพับ]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

17. เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เข้าถึงได้จาก หรือ Retrieved from/http://www.xxxxxxx

เข้าถึงได้จาก สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2563). ความเหลื่อมล้ำในตลาดแรงงานไทย: ภาพจากข้อมูล

//////Labor Force Survey และประกันสังคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.pier.or.th/>

//////abridged/2020/03/

China Connection Education Service. (2023). *Chongqing city vocational college*.

//////Retrieved from <http://www.teachenglishinchina.com/index.aspx?id=1287/>

18. วิกีพีเดีย

วิกิพีเดีย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./วันที่สืบค้นวัน/เดือน/ปี./จาก/http://www.xxxxxxx

วิกิพีเดีย. (2567). กรรมาฐาน. วันที่สืบค้น 12 ธันวาคม 2567, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>

//////%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%90%E0%B8%B2

//////%E0%B8%99

หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 7 ครั้ง

19. พระไตรปิฎกและอรรถกถา

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

20. สัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ให้ทำการอ้างอิงในเนื้อหาโดยไม่ต้องลงรายการในเอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: เครื่องหมาย / คือ เว้นวรรคโดยการเคาะ 7 ครั้ง

4. การอ้างอิงตาราง

รูปแบบการอ้างอิงตารางในเนื้อหา โดยระบุค่า “ตารางที่” ให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ ดังนี้

ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ข้อคำถาม	I	D	PNI _{Modified}	ลำดับ
1. ด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมศึกษาและโครงสร้างการบริหารจัดการ	4.37	3.35	0.30	2
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	4.32	3.34	0.29	3
3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.30	3.48	0.24	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา	4.34	3.32	0.31	1
รวม	4.34	3.37	0.29	

5. วิธีเรียงอ้างอิง การเรียงอ้างอิงใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นสากล โดยคำที่มีสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กส ดังนี้

ก ข ค ด ข ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ฤ ฤ ล ฤ ฤ ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อำ อี อี้ อู อุ เอะ เอ เอา

เอน เอย เียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ ไอ

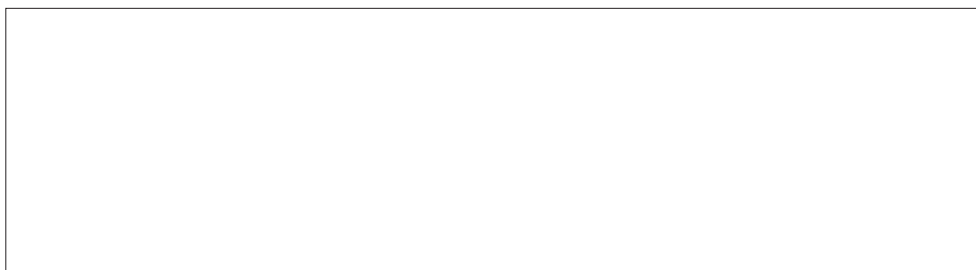
6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายตารางให้พิมพ์เหนือตารางชิดกันซ้าย ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่บรรทัดเดียวกันรูปแบบตัวอย่าง:

ตารางที่1//ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

xx	xx	xx
xxxx	xxxx	xxxx
xxxx	xxxx	xxxx
xxxx	xxxx	xxxx

สำหรับคำบรรยายภาพ กราฟ แผนภูมิ แผนภูมิภาพ บันทึกเป็นสกุล .JEG ให้พิมพ์ใต้ภาพชิดซ้ายกระดาษ ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่บรรทัดเดียวกันรูปแบบตัวอย่าง:

ภาพที่1/องค์ความรู้ที่ได้รับ

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม” สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij> E-mail: phimoldhamma.prij@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ 1) ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี 089-711-1190

2) น.ส.มารีสา ไสวงาม 082-855-8962

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 มิถุนายน-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรมเพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนพร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

เอกสารอ้างอิง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). *การเขียนอ้างอิงแบบ APA 7th*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). *การเขียนบรรณานุกรม รูปแบบ APA 7th*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ห้องสมุด มสธ. (2567). *ตัวอย่างการเขียนรายการเอกสารอ้างอิงตามแบบ APA 7th edition*. เข้าถึงได้จาก <https://library.stou.ac.th/wp-content/files/pdf/american-psychological-association-7.pdf>

